

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ramazan VURAL

DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANI
(İNCELEME-METİN)

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ramazan VURAL

DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANI
(İNCELEME-METİN)

Danışman

Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ramazan VURAL'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ÖZYILDIRIM (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK (İmza)

Üye : Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS (İmza)

Tez Başlığı: Dürrî Ahmed Efendi Divanı (İnceleme-Metin)

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 20/05/2019

Mezuniyet Tarihi : 20/06/2019

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Dürrî Ahmed Efendi Divanı (İnceleme-Metin)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Ramazan VURAL

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Ramazan VURAL
Öğrenci Numarası	20165242018
Enstitü Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(+) Tezli Yüksek Lisans () Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK
Tez Başlığı	Dürrî Ahmed Efendi Divanı (İnceleme-Metin)
Turnitin Ödev Numarası	1079235725

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 350 sayfalık kısmına ilişkin olarak 19/02/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 12

alıntılar dahil % 13'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(+) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelerinin aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

20/05/2019

Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	2

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜRRÎ AHMED EFENDİ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1. Dürrî Ahmed Efendi'nin Hayatı	3
1.1. Dürrî'nin Adı, Lakabı ve Mahlası	3
1.2. Ailesi, Çocukluğu, Eğitimi ve Müderrisliği	5
1.3. Evliliği	6
1.4. Vefatı	7
2. Edebi Kişiliği	8
2.1. Edebi Şahsiyeti	8
2.2. Kaynaklarda Şairin Anlatımı	9
2.3. Dürrî'nin Etkilendiği Şairler ve Dostları	15
2.4. Şahsiyetinin Diğer Yönleri	16
3. Dürrî'nin Eserleri	17
3.1. Divan	17
3.2. İran Sefaretnamesi	18

İKİNCİ BÖLÜM

DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANI'NIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ VE İNCELEMESİ

2.1. Divan'ın Şekil ve Tür Özellikleri	21
2.1.1. Kaside	22
2.1.2. Musammatlar	22
2.1.2.1. Murabba	23
2.1.2.2. Şarkı	23
2.1.2.3. Muhammes	23

2.1.2.4. Tahmis	23
2.1.2.5. Müseddes.....	23
2.1.2.6. Terkib-i Bend	23
2.1.2.7. Müstezat	23
2.1.3. Gazel	24
2.1.4. Kıta.....	24
2.1.5. Rubai	24
2.1.6. Nazm	24
2.1.7. Mesnevi.....	24
2.1.8. Müfredat.....	25
2.1.19. Farsça Şiir	25
2.1.10. Divan Metnindeki Nazım Şekillerinin Aruz Bahirleri ve Kalıpları Tablosu.....	26
2.2. İnceleme.....	27
2.2.1. Tasavvuf.....	27
2.2.2 Aşk-Âşık-Sevgili	27
2.2.3. Kozmik Unsurlar.....	28
2.2.4. Tarihî-Dinî ve Efsanevi Şahsiyetler.....	29
2.2.4.1. Hükümdar.....	29
2.2.4.2. Şairler	30
2.2.4.3. Dinî Şahsiyetler	30
2.2.4.4. Mitolojik Şahsiyetler	32
2.2.4.5. Hikâye Kahramanları	34
2.2.4.6. Diğer Şahsiyetler	34
2.2.5. Ülkeler-Şehirler	35
2.2.6. Sure İsimleri.....	37
2.2.7. Dinî Ay, Gün ve Geceler	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANI METNİNİN KURULUŞU VE METİN

3.1. Metin Kuruluşunda İzlenen Yol	39
3.2. Çeviriyazı Alfabeti	41
3.3. Metin.....	42

SONUÇ	335
KAYNAKÇA	338
ÖZGEÇMİŞ	341

KISALTMALAR LİSTESİ

Bakınız	:	Bk.
Cilt	:	c.
Çeviren	:	çev.
Editör	:	ed.
Gazel	:	G.
Hazırlayan	:	haz.
Hicri	:	H.
İ.Ü.E.F	:	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Kaside	:	K.
Mesnevi	:	Msnv.
Mısra-1 Azade	:	M. Azade
Miladi	:	M.
Müfred	:	Müf.
Müseddes	:	Müs.
Müstezad	:	Mstzd.
Sayfa sayısı	:	ss.
Sayfa	:	s.
Tahmis	:	Tah.
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
(.....)	:	çevrilememiş yerler

ÖZET

17. ve 18. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde askeri, siyasal ve sosyal değişimlerin yaşanmaya başladığı bir dönem olup bu değişim ve dönüşümler birtakım edebi arayışların doğmasına sebep olmuştur. Osmanlı Devleti bu yüzyıllarda her ne kadar askeri başarı sağlamayıp, siyasal alanda da istikrarı sağlamasa da özellikle 18. yüzyılın ilk yarısında hüküm süren III. Ahmed zamanı savaştan uzak, türlü yeniliklerin yaşandığı bir refah ve eğlence dönemi olmuştur. Padişah ve devlet erkanı himayesinde edebi muhitler oluşturulmuş, bu muhitlerde toplanan şairler Osmanlı şiirinin yer yer geleneksel kalıplarının dışına çıkarak ona farklı bir ses ve boyut kazandırmışlardır. Şiirlerde yüzyıllar boyunca klasikleşmiş mana ve mazmunların yanı sıra şairler “nevzemin” şiir başlığı altında farklı mazmun ve hayaller yaratmışlardır. Ayrıca şiirde muhteva dışında şekil ve türde de değişikliğe gitmişlerdir. Örneğin Nef'î ile birlikte kaside formunda köklü değişiklikler yapılmış, şarkı şekli de Nâ'ilî ile birlikte edebiyatımıza kazandırılarak yüzyıllar içerisinde popülaritesi artmıştır.

Dürrî Ahmed Efendi, 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın başında yaşamış olup Vanlı Dürrî, Dürrî-i Yek-çeşm diye de bilinir. Şair İstanbul'da iyi bir eğitim görmüş olup bediheten tarih düşürme ve Farsça bilgisiyle ön plana çıkmıştır. Şiirleri mahlası olan inciye benzetilen Dürrî, dönemin padişahı III. Ahmed, sadrazam İbrahim Paşa ve birçok devlet adamının takdirini görmüş, şairler arasında saygınlık kazanmıştır. Devlet erkanına yakınlığı, tarih düşürmede mahareti ve iyi derecede Farsça bilgisi sayesinde Sadrazam İbrahim Paşa tarafından İran'a gönderilmiş, edindiği izlenimleri İran Sefaretnamesi adlı bir eserinde toplamıştır. İran Sefaretnamesi eseriyle tanınan Dürrî Efendi'nin Divan'ı ise daha arka planda kalmıştır.

Çalışmaya esas aldığımız Dürrî Divanı'nın bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi bölümünde 3409 numarada kayıtlı bulunan bir mecmuanın içinde yer almaktadır. Mürettep bir divan özelliği taşımayan nüshada Dürrî'nin şiirleri yoğun olarak ilk varaklarda bulunmakta olup mecmuanın farklı sayfalarında da şairin şiirlerine rastlanılmıştır. Eserin çoğunluğunu tarih türünde yazılmış şiirler oluşturmakta olup bunun yanında kaside, gazel, musammat, rubai, kıta, nazm, müfredat gibi birçok nazım şekilleriyle yazılmış birçok şiir yer almaktadır. Hem kendi döneminde ve hem de kendinden sonraki yüzyıllarda hakkında övgüyle bahsedilen şairin Divan'ı çeviriyazıya aktarılıp incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dürrî, Yek-çeşm, Divan, III. Ahmed, Tarih Düşürme.

SUMMARY

DURRI AHMED EFENDI'S DIVAN (ANALYSIS-TEXT)

The 17th and 18th century in Ottoman Empire began a period of military, political and social changes. These changes and transformations led to the birth of some literary quests. Although the Ottoman Empire did not achieve military success in these centuries and did not provide stability in the political sphere, it was seen that III. Ahmed's time was a period of prosperity and fun away from the war, with various innovations. Under the patronage of the Sultan and the statesmen, literary circles were created, and poets gathered in these neighborhoods removed Ottoman poetry from traditional patterns and gave it a different voice and dimension. Throughout the centuries, poets have created a variety of poems and illusions under the title of "nevzemin" alongside the classic meaning and mazmuns. Apart from the content they changed the form and type of poetry. For example, along with Nef'î, drastic changes have been made in the form of kaside, and the song form has become popular with Nâ'ilî and has become popular in the centuries.

Dürrî Ahmed Efendi, also known as Dürrî the One-eyed lived in the end of the 17th century and the beginning of the 18th century. Although he was from Van, the poet was well educated in Istanbul and had come to the forefront with his ability to making historical verses and knowledge of Persian. Dürrî, whose poems were compared with minted in pearls, was the Sultan of the period III. Ahmed had seen the appreciation of Grand Vizier Ibrahim Pasha and many statesmen and gained respect among the poets. Thanks to his close proximity to the State, his ability to making history verses, and his good knowledge of Persian, he was sent to Iran by the Grand Vizier Ibrahim Pasha and collected his impressions in his book *Iran Sefaretnamesi*. Since Dürrî Efendi was known for his work on the Iranian expedition, his *Divan* remained in the background.

The only known copy of the Dürrî's *Divan*, which is based on our study, is located in section of the Esad Efendi of the Süleymaniye Library, which is a poem magazine registered at 3409. The copy is not order of alphabet; therefore, the poems of the Dürrî are found on the different pages of the copy. The majority of the work is composed of historical verses, and there are also verses such as qasidah, ghazal, musammat, rubai, qıta nazm, and mufredat. The *Divan* of the poet, who had been praised for his time and in the following centuries, has been transcribed and studied.

Keywords: Dürrî, Yek-çeşm (One-Eyed), *Divan*, III. Ahmed, Making Historical Verses.

ÖNSÖZ

Dürrî Ahmed Efendi, 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyılın başı arasında yaşamış, tezkireler ve diğer birçok kaynaklar ittifakla kendisinden övgüyle bahsetmiştir. Şair özellikle irticalen tarih düşürmedeki maharetiyle ünlenmiş olup Farsçaya olan vukufiyeti sayesinde de pek çok makam ve mansıba erişmiştir. Ayrıca bazı kaynaklarda da şairin hüsn-i hat konusunda yeteneği ve alim kişiliğine de vurgu yapılmıştır.

Dürrî'nin İran Sefaretnamesi ve Divan adlı iki eseri bulunmaktadır. Şair daha çok sefaretnamesi ile tanınmakta olduğundan ötürü Divan'ı arka planda kalmıştır. Divan'ı üzerine ilk çalışmayı 1995 yılında M. Ziya Bağrıaçık, "Dürrî ve Divanı'ndaki Tarih Manzumeleri" adlı Yüksek Lisans teziyle yapmış olup ardından kısa bir zaman sonra 1996 yılında Sadık Erdem "Dürrî-i Yek-çeşm ve Gazelleri" adlı makaleyi kaleme almıştır. Divan'ın önemli bir kısmını oluşturan tarihler üzerine Bağrıaçık tarafından yapılan yüksek lisans tezinde hemen dikkatimizi çeken özensizlikle birlikte numaralandırma, vezin ve okuma yanlışları/eksiklikleri had safhadadır. Erdem'in adı geçen makalesi ise daha ciddiyetle çalışılmış olup okuma yanlışları asgari seviyededir. Ancak her iki çalışmada da dikkatimizi çeken şey nüshanın tamamına bakılmayıp sadece Dürrî'nin şiirlerinin bulunduğu varakların çalışmalarına alınmasıydı. Halbuki şairin ilerleyen varaklarda da şiirleri tespit edilmiştir. Yukarıda sayılan eksiklikler, hatalar ve metnin bugüne kadar Divan hüviyeti oluşturularak müstakil şekilde çalışılmamış olması bizi bu eseri çalışmaya sevk etmiştir.

Dürrî Ahmed Efendi Divanı üç ana bölüm üzerine kurulmuştur. Birinci bölümde, Dürrî Ahmed Efendi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ele alınmış, ikinci bölümde Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nın Şekil Özellikleri ve İncelemesi yapılmış, üçüncü bölümde ise Arap harfli metin çeviriyazıya aktarılmıştır.

Dürrî'yi keşfetmemi sağlayan Sayın Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS'a, metindeki problemlerli beyitlerin okunmasında yardımlarını esirgemeyen, tezimle ilgili pek çok sorunun çözümünde yardımcı olan ve metne yeni bir bakış açısı kazanmamı sağlayan Sayın Arş. Gör. Büşra ÇELİK'e, tezimi kontrol edip destek olan tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ramazan VURAL

ANTALYA, 2019

GİRİŞ

Ortaya çıktığı ilk yüzyıldan itibaren Divan şiiri, kendine has kalıbı ve belli bir gelenek çerçevesi içerisinde varlığını sürdüren aynı zamanda her dönemde farklı şiir temayüllerinin sergilendiği engin bir şiir alanıdır. Divan şiirinin dönemleri içerisinde 18. yüzyıl ayrı bir öneme sahiptir. Bu yüzyılda, Klasik Üslup, Sebk-i Hindî, Hikemî Üslup, Mahallileşme gibi üsluplar dönemin şairleri tarafından farklı biçimlerde ele alınmıştır.

17. yüzyılın sonunda Nâbî ve Sâbit'le başlayan edebiyata yerli unsurların, adet ve ananelerin girmeye başlaması hareketi, 18. yüzyılda daha da hızlanmış, özellikle Lale Devri şairlerinin edebiyatı yerlileştirme çabası hız kazanmıştır. Bu yüzyılda klasik divan şiiri katı kaidelerinden kurtulmaya başlamış, yüzyıllardır görülen mazmunlar değişmeye, hiç olmazsa yumuşamaya başlamıştır. Şiirde görülen özelliklerden biri de şarkı, manzum tarih ve nazirenin belirgin bir biçimde artmasıdır¹.

17. yüzyılda Nef'î, Nâbî, Şeyhülislam Yahyâ, Neşâtî, 18. yüzyılda ise Nedim, Şeyh Gâlib, Sümbülzâde Vehbî, Koca Râgıb Paşa gibi şairler ön plana çıkmaktadır. Her iki yüzyılda adı zikredilen şairler farklı üslupları ve yenilikleriyle Divan Edebiyatı'nda yeni bir yol açmıştır. Özellikle Nâbî, Nef'î, Nedim ve Şeyh Gâlib birçok şairi etkilemiştir. Bununla birlikte 17. yüzyılda kaside formundaki değişiklikler, daha çok gazelin ön plana çıkması, tarih düşürmenin önemli bir yer kapladığı, şarkı, murabba, tahmis, muhammes gibi musammatların sayısında ve nazirecilik geleneğinde bir hayli artış görülmektedir. Bu yüzyıl aslında iki önemli döneme ayrılabilir. Birinci dönem III. Ahmed ve Lale Devri yani yüzyılın ilk başları, ikinci dönem ise Şeyh Gâlib'in yaşadığı 18. yüzyılın son zamanlarıdır.

Dürrî Ahmed Efendi (Dürrî-i Yek-çeşm), 17. yüzyılın sonunda doğmuş olup edebiyat sahasında varlığını 18. yüzyılda III. Ahmed döneminde göstermiştir. Birçok kaynakta² adı zikredilmekte olup şairliği, tarih düşürmedeki yeteneği, Farsça'yı çok iyi bilmesi ve konuşması, Divanî ve diğer yazı çeşitlerindeki mahirliği ile övülmektedir. Şairin iki eseri olup bunlar; Divan ve İran Sefaretnamesi'dir. Daha çok sefaretnamesi ile tanınmaktadır. Bu eser Sadrazam İbrahim Paşa tarafından İran'a gönderilmesi ve oradaki izlenimlerini anlatmaktadır. Birçok

¹ Kolektif, *Büyük Türk Klasikleri*, Ötüken-Söğüt Yayınları, İstanbul 1987, c. VII., s. 196.

² İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, haz. Abdulkerim Abdulkadiroğlu, AKM Yayınları, Ankara 1999, s. 80; Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, (*Nuhbetü'l-Âsâr min Fevâ'idü'l-Eş'âr*), *İnceleme-Metin-İndeks*, haz. Pervin Çapan, AKM Yayınları, Ankara 2005, s. 189; Sâlim Efendi *Tezkiretü's-Şu'arâ*, haz. Adnan İnce, AKM Yayınları, Ankara 2005, s. 297; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989, s. 737.

yazma ve basma nüshasının yanında birkaç çevirisi³ bulunan eser Ayhan Ürkündağ tarafından 2006 yılında yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır⁴.

Çalışmamızın konusu olan Dürrî Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi kısmında 3409 nolu numaradaki mecmuada kayıtlıdır. Divan'ın bilinen tek nüshası olmakla birlikte mürettep hüviyette değildir. Divan'ın bulunduğu varaklar dışında da mecmua içerisinde şairin bir hayli şiiri bulunmaktadır. Dürrî Divan'ı üzerine kısmi çalışmalar yapılmış olup bugüne kadar müstakil olarak bir çalışma yapılmamıştır. Divan'ı üzerine ilk çalışmayı 1995 yılında M. Ziya Bağrıaçık, “*Dürrî ve Divanı'ndaki Tarih Manzumeleri*” adlı Yüksek Lisans teziyle yapmış olup ardından kısa bir süre sonra 1996 yılında Sadık Erdem “*Dürrî-i Yek-çeşm ve Gazelleri*” adlı makaleyi kaleme almıştır. Her iki çalışmacı da sınırladıkları kapsam bakımından Divan'ın belli bir kısmını çeviriyazıya aktarmışlardır. Divan'ın önemli bir kısmını oluşturan tarihler üzerine Bağrıaçık tarafından yapılan yüksek lisans tezinde hemen dikkatimizi çeken özensizlikle birlikte numaralandırma, vezin ve okuma yanlışları/eksiklikleri had safhadadır. Erdem'in adı geçen makalesi ise daha ciddiyetle çalışılmış olup okuma yanlışları asgari seviyededir. Dürrî Divan'ını oluştururken bu yanlışları düzeltmeye ve daha iyi bir metin oluşturmayı amaç edindik.

Bu çalışmada Dürrî Ahmed Efendi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri hakkında bilgi verildikten sonra Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nın Şekil Özellikleri ve İncelemesi ardından Dürrî Ahmed Efendi Divanı Metninin Kuruluşu ve Metin sunulmaktadır.

³ Hammer, Joseph Von, *Osmanlı Tarihi*, çev. Mehmed Ata; haz. Mümin Çevik, Erol Kılıç, Üçdal Hikmet Neşriyat, İstanbul 1992, c. XIV., s. 7.

⁴ Ürkündağ, Ayhan, *Ahmed Dürrî Efendi'nin İran Seferatnamesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜRRÎ AHMED EFENDİ’NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1. Dürrî Ahmed Efendi’nin Hayatı

1.1. Dürrî’nin Adı, Lakabı ve Mahlası

18. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti’nin küçük bir sükunet dönemine girdiği zamanda yaşamış olan Dürrî’nin asıl adı Ahmed’dir⁵. Mehmed Süreyyâ ise mahlasının “Vâfi” olduğunu belirtse de⁶ bu sadece iddia hükmünde olup bu bilgiyi doğrulayacak⁷ ne başka bir eserde ne de Dürrî Divanı’nda⁸ doğrulanmamıştır. Şair divanında ismi ve lakabını hakkında bu beyti yazmıştır⁹.

Çün nâmi Aḥmed oldu vü Dürrî laḳab baña
Dürr-i ‘atâñi lâzıme oldu ṭaleb baña (Müs. 9/5)

[=*İsmim Ahmed, lakabım Dürrî olduğu için, bana inci hediye etmeni istemek lazım oldu.*]

Dürrî mahlasının yanı sıra adından dolayı Dürrî Ahmed Efendi, doğduğu yer münasebetiyle de Vanlı Dürrî¹⁰ ve tek gözlü olmasından ötürü Dürrî-i Yek-çeşm diye de

⁵ İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, haz. Abdülkerim Abdulkadiroğlu, AKM Yayınları, Ankara 1999, s. 80; Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, (*Nuhbetü'l-Âsâr min Fevâ'idü'l-Eş'âr*), *İnceleme-Metin-İndeks*, haz. Pervin Çapan, AKM Yayınları, Ankara 2005, s. 189; Sâlim Efendi, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, haz. Adnan İnce, AKM Yayınları, Ankara 2005, s. 297; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989, c. IV. s. 737; Güzel, Bilal, “*Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa ve “Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâidi'l-Eş'âr” İsimli Şair Tezkiresi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012, s. 206; Ergun, S. Nüzhet, “Dürrî (Vanlı Ahmed)”, *Türk Şairleri*, İstanbul Matbaası, 1943, c. III., s. 1191; Kocatürk, V. Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi*, Tahlili ve Tenkidi, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964, s. 567; Horata, Osman, “Klasik estetikte hazan rüzgârları: Son Klasik Dönem (1700-1800)” *Türk Edebiyatı Tarihi*, ed. Talat Sait Halman, vd., Kültür Bakanlığı Yayınları, 2006, c. II, s. 500-501; *Osmanlılar Ansiklopedisi (Yaşamları ve Yapıtlarıyla)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, c. 1, s. 117; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler-İsimler-Eserler-Terimler)*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998, c. 1, s. 60, Abdülkadiroğlu, Abdülkerim, *Van Meşhurları (1900 Doğumlulara Kadar)*, ed., Abdülkerim Abdülkadiroğlu, *Van Kütüğü (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)*, Türk Hava Kurumu Matbaası, Ankara 1993, s. 218.

⁶ Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî Osmanlı Ünlüleri*, haz. Nuri Akbayar, İstanbul 1996, s. 423.

⁷ Ayrıca *Osmanlılar Ansiklopedisi (Yaşamları ve Yapıtlarıyla)*, c. 1, s. 117; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler-İsimler-Eserler-Terimler)*, c. 1, s. 60' da büyük ihtimal Mehmed Süreyyâ'dan görülen bilgi doğrultusunda “Vâfi” mahlaslı yazılmış şiirlerinin olduğu belirtilmiştir. Fakat bu mahlasla yazılmış şiirleri bulunamamıştır.

⁸ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Bölümü 3409/1, vr. 3^b-73^a.

⁹ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 61^b.

¹⁰ Oğraş, R., *Esad Mehmed Efendi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şâhidü'l-Müverrihîn Adlı Eserinin Metni*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara (e-kitap), (11.11.2018), s. 297; Erdem, Sadık, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı (İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks-Sözlük)*, AKM Yayınları, Ankara 1994, s. 97, Fatîm Davud, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, haz. Ömer Çiftçi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara (e-kitap), (27 Ekim 2018), s. 133; Güzel, “*Nuhbetü'l-Âsâr*”, s. 206; Sâlim, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, s. 239; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, s. 737; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, s. 423.

anılmaktadır. Dürrî'nin Yek-çeşm (tek gözlü) mahlasını alması Divan'daki “Çeşmiyye-i Dürrî Ahmed Efendi Bâ-Fermân-ı Hümayûn” başlıklı nesir bölümünde detaylı bir biçimde anlatılmaktadır:¹¹

“El- 'aynu hakkun hadîs-i şerîfiniñ ma 'nâ-yı laţîfi dîde-i ehl-i başîrete rüşen ü nümâyân olduğına nazaran zamân-ı tufûliyyetde gamhânemüze nisvândan bir şüh-çeşm-i bed-bîn müsâfir olup bu 'abd-i nâ-çîze nezzâreye alup şi 'r

Bilmem bizi gözüñle n'içün yirsin ey felek
Bu gülistâna düşdük ise şeb-nem olmaduk

fehvasınca âhîrü'l-emr işâbet-i zaħm-ı çeşm ile gözi benden vü beni gözden çıkardığı 'aynu ile vâlideynüme rüşen olduğın bu hakîre nakl iderler idi. El-hâletu hâzîhi el-vâhidü ke-elfin çeşm-i hurde-bîn ile eczâ-yı 'âlemi terâzû-yı 'ayâr-ı merdümek dîde ile sencîde idüp ya 'nî bir gözden giçürüp bakdukda el-hamdüli'lâhi'l-melikü'l-başîr 'âlem-i ervâhdan gözi açuklar ile göz âşinâlığı olmak hasebiyle manzûr-ı 'ayn-ı 'inâyet-i şâhâne ve mazhar-ı çeşm-i 'âtîfet-i pādşâhâne-i husrevâneleri olup hâk-i âsitân-ı devlet-nişânelerine rû-mâl ile ifâde-i merâm için 'arz-ı hâl kılındı şi 'r

Dest-gîr ol rikâbuña düşdüm
Hâk-i pâyuñdan isterem sürme”

Şair, Hz. Peygamber'in “Göz değmesi doğrudur.” hadisinin kendisince tecrübe edildiğinden bahsederek gözünü kaybetmesinin çocukluk dönemine rastladığı belirtir. Buna göre şairin çocukluk döneminde evlerine kötü gözlü bir kadın misafir olur ve evdeki süre boyunca gözünü Dürrî Efendi'den ayırmaz. Öyle ki Dürrî'nin gözünde en sonunda yara çıkar, bu hadiseden kısa bir süre sonra gözünü kaybeder. Şair yine de ümitsizliğe düşmez, zira kendi ifadesine göre kalp gözü açık olan kişilerle göz aşinalığı vardır. Sultanın gözüne giren ve türlü iltifatlarına mazhar olan şair, III. Ahmed'den sürme talep etmek için de bu sanatlı mektubu kaleme alır. Fatin ve Şemsettin Sami ise bu mahlası tezkirelerinde bu beyitle bizlere aktarır:

Hâk-i pâyuñ kuħli için bu iki çeşm-i sefid
Birbiriyle cenk idüp âhir biri oldu şehîd¹²

¹¹ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 46^b- 47^a.

¹² Fatîn, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, s. 133; Şemseddin Sami, *Kāmusu'l-A'lām*, Mihran Matbaası, İstanbul 1889, c. III., s. 2139.

[=Ayağının tozunun sürmesi için birbiriyle çarpışan bu iki beyaz gözden biri en sonunda şehit düştü.]

1.2. Ailesi, Çocukluğu, Eğitimi ve Müderrisliği

Kökene hakkında pek bilgi bulunmasa da Dürrî'nin, Vanlı Ebû Bekr Efendi isimli bir babası¹³, Sa'dî ve Feyzî adlı kardeşleri vardır. Kardeşlerinden Dîvân-ı Hümâyûn katipliği yapmış şair Feyzî Salih Efendi (ö. H. 1127/M. 1715)¹⁴; diğer kardeşi Dîvân Katipliği, Hotin'de şikk-ı sâni defterdarlığı vazifelerinde bulunan şair Abdü'l bâkî Sa'dî Efendi'dir. (ö. H. 1161/M. 1748)¹⁵. Kardeşleri de şair olup Dürrî Divan'ında birçok şiirleri bulunmaktadır.¹⁶

Dürrî'nin ilk çocukluk dönemi hakkında bilgi bulunmamakla beraber küçük yaşlardan itibaren İstanbul'da iyi bir öğrenim gördüğü, devletin önde gelen isimlerinin meclisinde bulunduğu aktarılmıştır¹⁷. Kendisinin iyi bir eğitime sahip olması yönüyle birçok görevde bulunmuştur. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- I. Dîvân-ı Hümâyûn kalemi katipliği¹⁸.
- II. Dîvân-ı Hümâyûn hocalığı¹⁹.
- III. H. Receb 1125-1126 Muharrem 1126/Ö. Temmuz 1713-1 Şubat 1714 tarihleri arasında Târîh-i Naîmâ'nın müellifi Naîmâ Mustafa Efendi yerine Anadolu Muhasebeciliği²⁰.
- IV. H. 27 Muharrem 1127/M. 24 Ocak 1715'te sipâh katipliği²¹.
- V. Süvârî mukâbeciği²².
- VI. Harâc muhâsebeciliği²³.

¹³ Talay, Aydın, *Dürrî Ahmed Efendi*, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1994, c. 10, s. 34-35, Abdülkadiroğlu, *Van Kütüğü*, s. 218.

¹⁴ Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübetü'l-Eş'âr*, s. 80; Güzel, "*Nuhbetü'l-Âsâr*", s. 206; Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, 471; Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 574; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, s. 423.

¹⁵ Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 399; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîsı*, s. 161-162.

¹⁶ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 3^b-73^a.

¹⁷ Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîsı*, s. 97; Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189; Fatîn, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, s. 133;

¹⁸ Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 302; Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189; Fatîn, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, s. 133.

¹⁹ Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189; Güzel, "*Nuhbetü'l-Âsâr*", s. 206; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîsı*, s. 97; Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737.

²⁰ Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîsı*, s. 97.

²¹ Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîsı*, s. 97.

²² Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, II, s. 337.

²³ Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraîsı*, s. 98.

- VII. H. Evâhir-i Şevvâl 1132/M. 15 Ağustos 1720 tarihinde şikk-ı sâni defterdarlığı pâyesiyle İran elçiliği²⁴.(İran elçiliği örevine gönderilişi için kaynakalarda H. 1131/M. 1719²⁵, H.1134/M.1722²⁶, H.1137/M. 1725²⁷ gibi çeşitli tarihler yer almaktadır.
- VIII. H. 15 Safer 1134/M. 24 Kasım 1721'de İstanbul'da başmuhasebecilik²⁸.

1.3. Evliliği

Dürrî'nin evliliğine dair bilgiye Divan'ındaki “*Dürrî Efendi Te'ehhül Eyledüğü Vaqtda Bâ-Fermân Tahriir Eyledüğü Kaşidedür*” başlıklı şiirden öğrenmekteyiz²⁹.

Hele evlād başka gevherdür

Pederüñ cânına ber-â-berdür

Ben de düşdüm ümîd-i evlâda

İtdi esbâbını Hâk âmâde

Qavl-i pâk-i Hudâ-yı ekber ile

Dağı fermûde-i peyember ile

Hâk te'ehhül müyesser itdi baña

Sünnet-i pâki eyledüm icrâ

Şeb-i Qadr içre oldı fetḥ-i kelâm

Düşdi 'aḳd-i nigâha 'îd-i şıyâm

Devletüñde güzel sürür itdüm

Yedi gün yedi gece sūr itdüm

Şair evlat isteği üzerine, Allah'ın emri Hz. Peygamber'in kavliyle Kadir Gecesi'nde sözlenip, Ramazan Bayramı'nda evlendiğini ve Sultan III. Ahmed sayesinde yedi gün yedi gece düğün yaptığını anlatmaktadır. Başka bir kaynakta ise³⁰:

²⁴ Aktepe, Münir, “Dürrî Ahmed Efendi'nin İran Sefareti”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, I/4 (1968, Ocak) s. 60-62; Aktepe, Münir, “1720-1724 Osmanlı-İran Münâsebetleri ve Silâhşör Kemanî Mustafa Ağa'nın Revân Fetihnâmesi”, İ.Ü.E.F. Yayınları, İstanbul 1970, s. 3; Sâlim, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, s. 302; Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189.

²⁵ Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraḳâ'sı*, s. 98; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ'*, IV, s. 737; Uzunçarşılı, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1978, I/IV, s. 239.

²⁶ Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, II, s. 338.

²⁷ Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, s. 80.

²⁸ Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraḳâ'sı*, s. 98; Fatîm, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, s. 133; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ'*, IV, s. 737.

²⁹ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 9^b.

³⁰ Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 15; Yöntem, Ali Canib, “Dürrî”, *Hayat Mecmuası*, c. III., 69, Ankara s. 3-4.

Eyledi Dürrî te'ehhül ańsızın
Aldı K r Tavuk bařınıñ kızın

beytiyle D rr 'nin K r Tavuk başı lakaplı birinin kızıyla yıldırım nikahıyla evlendiği anlatılmaktadır. Kayınpederinin de D rr  gibi k r olması dikkat çekicidir.

1.4. Vefatı

D rr  Ahmed Efendi, İstanbul'da başmuhasebeci iken H. 21 Reb 'l-evvel 1135/M. 20 Aralık 1722 tarihinde vefat etmiştir. Şeyh Vef  Cami haziresine defnedilmiş ve mezar taşına da Galatalı H fız'ın Şu beyti yazılmıştır³¹:

Őade*f*-i lahd-i 'adnde yer idüp D rr -i Ő f
K br-i D rr  ola d r-ı güher k n-ı 'a a

[=Temiz gönüllü D rr 'nin istiridye mezarı Adn Cenneti'nde yer bulup, kabri inci kapısı, ihsan madeni olsun.]

S nb lz de Vehb , D rr 'nin vefatına Şu tamiyeli tarihi d řm řt r³²:

 ıkar bir tam'iyeyle fevtin n t r hin Vehb 
G m oldu k n-ı dehr n göz göre p k ze bir D rr ³³

[=Ey Vehb , bir tamiyeyle ölümünün tarihi ortaya çıkar: Dünya madeninin bir incisi(D rr ) göz göre göre kayboldu.]

M rz -z de Ahmed Neyl  de, D rr 'nin vefatına Şu tarih kıtasını yazmıştır³⁴:

Ser-fir z-ı Şu'ar  D rr  kim
Mişli olmışdı ma' rifede 'adım
G z yumup ol dağı bu ' lemden
Eyledi 'azm-i g list n-ı na' m

³¹ Erdem, *R miz ve  d b-ı Zura a'sı*, s. 98; Saf y  Efendi, *Tezkire-i Saf y *, s. 709; Şeyhi Mehmed, *Vek i 'u'l-Fuzal *, IV, s. 737; Mehmed S reyy , *Sicill-i Osman *, c. II, s. 338.

³² Saf y  Efendi, *Tezkire-i Saf y *, s. 709; H fız Hüseyin Ayvansar y , *Mecmua-i Tev r h*, haz. Vahid  abuk - Fahri  elik Derin, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınevi, İstanbul 1985, s. 167.

³³ 20+40+1+6+30+4+10+20+1+50+4+5+200+20+20+6+7+20+6+200+5+2+1+20+10+7+5+2+200+4+200+10=1136 sayısı çıkmakta olup S nb lz de Vehb 'nin " ıkar bir tamiye" ifadesiyle toplam sayıdan bir çıkardığımızda Şairin  l m tarihi olan 1135 tarihini elde ederiz.

³⁴ Kılıç, Atabey, *M rz -z de Ahmed Neyl  ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004, s. 373.

Çıkdı bir tam'ıye ile târîh
Göçdi Dürrî hüneri kıldı yetîm

[=Şairlerin önde gelenlerinden Dürrî'nin ilim alanında benzeri yoktu. Bu alemde gözlerini yumup, cennet bahçesine gitti. Tarihi bir tamiyeye çıkar: Dürrî gitti, hüneri yetim kaldı.]

Safâyî Tezkiresi'nde ise ölümüne düşülen şu beyit yer almaktadır³⁵.

Dürrî-i yektâ vü dūr-endîş ü tiz-idrâk kim
Hâll ederdi bir nefesde her mû-yı pîçideyi

Çünkü çeşmin yumdu dünyâdan dedim târîhin
Nâ-bedîd etdi felek bir cevher-i nâdideyi

[=Benzeri olmayan Dürrî, öyle ileri görüşlü ve keskin zekalıydı ki bir çırpıda her karışık meseleyi çözerdi. Dünyadan gözlerini yumduğu için tarih düşürdüm: Dünya eşi benzeri görülmemiş bir mücevheri gözden yitirdi.]

Yukarıdaki şiirlerden de anlaşıldığı gibi şair döneminde sevilen ve hürmet gösterilen bir kişiydi.

Fatîn³⁶ ve Şemseddin Sâmî³⁷, Dürrî'nin vefatını H. 1137/M. 1725 yılında göstermişler. Günümüzde Şeyh Vefâ haziresinde şairin mezar taşı bulunmamaktadır.

2. Edebi Kişiliği

2.1. Edebi Şahsiyeti

Döneminde ilmi bilgisi ve aklı sayesinde önemli biri olan şair, âşıkâne şiirleri ve nâzikâne sözleri ile hürmet gören bir kişiydi. Şiir ve nesirde maharetli, tarih söylemede akranı az bulunurdu³⁸. Göz yumup açınca kadar geçen kısa bir zamanda eşsiz, benzersiz bir tarih söylerdi. Tarih düşürmede ve hüsn-i hatta mahirdir³⁹.

Şiirleri, güzel duyguları dile getiren yeni manalarla dolu olup, düzgün söz söylemeye öncülük ederdi⁴⁰.

³⁵ Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 197.

³⁶ Fatîn, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, s.133.

³⁷ Şemseddin Sami, *Kâmusu'l-A'lâm*, s. 2139.

³⁸ Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737.

³⁹ Sâlim, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, s. 302.

⁴⁰ Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189.

Şiirleri, tatlı sohbeti gibi sevimli ve güzel; mazmunları latiftir. Şiirlerini övgüde sınır yoktur. Tarihlerinde başka gazel ve kaside de ne kadar övülse yerindedir. Şairler topluluğunun göz nuru, zarif kişilerin sevgilisidir⁴¹.

Şair, çok iyi derecede Farsça bilmektedir. Hatta İran elçiliği sırasında, sorulan sorulara tercümansız, gayet iyi bir şekilde cevap verebiliyordu⁴².

Dürrî, Divan'ında bir beytinde;

Yem-i mevvâc-ı tab'umdan çıkan hep dürr-i yek-tâdur

Ki vaşşâf-ı cenâb-ı pâdşâh-ı hoş-likâyam ben K. 17/12

[=Şairlik kabiliyetimin dalgalı denizinden çıkanlar hep eşsiz incilerdir. Çünkü ben güzel yüzlü yüce padişahu tavsif ediyorum.]

diyerek kendini över. Şairin bilhassa gazellerinde kelime tekrarı ve ikilemelerle oluşturduğu ahenk hemen göze çarpmaktadır. Örneğin;

Yine ol şüh-ı meh-peyker derûna urdı bir hancer

Çi hancer hancer-i gamze çi gamze gamze-i dilber G. 13/1

[=Yine o ay yüzlü şuh sevgili kalbime bir hançer vurdu. Ne hançer yan bakış hançeri, ne yan bakışı sevgilinin yan bakışı.]

gibi ince gazelleri bulunan Dürrî, döneminde ünlü olmakla beraber birinci derecede bir şair sayılmaz. Ama döneminde ve sonraki dönemlerde çokça övülmüştür.

2.2. Kaynaklarda Şairin Anlatımı

Dürrî Ahmed Efendi edebî ve tarihî kaynaklarda şöyle anlatılmaktadır:

SÂLİM TEZKİRESİ:

Lisân-ı Türkîde pesendîde tevârîh ü eş'ârı ve zebân-ı Fârisîde 'acemâne güftârı ve lugaz-ı bisyârı olduğundan mâ-'adâ kendüye mahsûs hurde nâzik bir hatt-ı nâ-dîdesi olup dîvânî ve sâ'ir kalemde hoş-nüvis letâfetkâr bir zât-ı pür-ma'ârif-i celîlü'l-mikdâr ve 'asrın pür-gû şâ'ir-i pesendîde güftârlarındandır. Husûsâ târîh-gûyâlıkda muvaffakun min-'indi'llâh olup katı cüz'î âzmâyîş-i tab'la ân-ı yesîrde bir göz yumup açınca bî-hem-tâ bir târîh-i bî-nazîr ederlerdi⁴³.

Türk dilinde beğenilen tarih ve şiirleri, Farsçada Acem tarzı sözleri ve çok sayıda lugazından başka kendisine özel küçük nazik bir görülmemiş yazısı olup divani ve diğer

⁴¹ Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 302

⁴² Mehmed Râşid, *Tarih-i Râşid*, İstanbul Matbaa-i Amire, İstanbul 1282, c. V, s. 372-398.

⁴³ Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 297.

yazılarda güzel yazı yazan hoş bir kişi, kadri yüce olan ilmi bir kişiliktir. Yüzyılın çok söyleyen ancak sözleri beğenilen şairlerindendir. Özellikle tarih düşürmede Allah katından bir başarıya sahip olup çok sınırlı şairlik bilgisiyle çok kısa bir zaman içinde, göz yumup açıncaya kadar benzersiz bir tarih söylerdi.

Târîh semtinden gayrı gazel ü kasâyid tarafı dahı ma'mûr bir vücûd-ı ma'rifet-mevfûrdur ki evsâfında ne rütbe itrâ olursa şâyeste vü sezâdır. Nûr-ı 'ayn-ı hadaka-i şu'arâ ve nergis-i mutarrâ-i hadîka-i zurafâdır. Eş'âr-ı zîbâsı sohbet-i pâkîzesi gibi melîh ve cebîn-i nâzenîni mezâmîni gibi sabîhdır. Âsârına nihâyet ve eş'ârına hadd ü gâyet yoktur⁴⁴.

Tarih sahasından başka gazel ve kasideleri de güzeldir, evsafında ne kadar aşırıya giderse gitsin ona yakışır. Şairlerin göz bebeğinin nuru, zarifler bahçesinin taze nergisidir. Süslü şiirleri, temiz sohbeti gibi güzel ve nazlı alını nükteli sözleri gibi aydındır. Eserleri ve şiirleri sınırsızdır.

SAFÂYÎ TEZKİRESİ:

'Aşrıñ hadd-i teslîme pâ-nihâde olan şu'arasından şâhid-i âşârı gâjedâr-ı leţâfet mergûle-i ebkâr-ı ma'ânû-i eş'ârı nûkhet-rîz-i feşâhat ve dürârî-i suhan-ı sihr-azmâsı perveriş-yâfte-i aşdâf-ı belâgat bir şâ'ir-i hûb-hasletdir. Teferrüd-gerde-i düde-i rûzgâr olan nükteverândan bir sihrkârdır⁴⁵.

Yüzyılın teslim sınırına ayak basmış olan şairlerinden eserlerinin güzelinin (.....) şiirlerinin mana bakirelerinin saçları, fesahat kokulu ve sihirli sözlerinin incisi, belagat istiridyelerinden beslenmiş güzel hasletleri olan bir şairdir. Zamanın seçkin grubu olan şairlerinden sihirbaz bir şairdir.

FATÎN TEZKİRESİ:

Mûmâ-ileyh sade-f-i belâgatın dürr-i yektâsı ve bahr-ı fesâhatın gevher-i âlem-bahâsı olup Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi terceme-i hâl ve bazı eş'âr-ı rengîn-meali mevcûd u mukayyedir⁴⁶.

Dürrî, belagat istiridyelerinin eşsiz incisi ve fesahat denizinin dünya değer mücevheri olup Sâlim Efendi Tezkire'sinde de hâl tercümesi ve bazı sanatlı şiirleri kayıtlıdır.

⁴⁴ Sâlim, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, s. 300.

⁴⁵ Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189.

⁴⁶ Fatîn, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, s. 133.

HÜSEYİN AYVANSARÂYÎ:

Dîvân-ı eş'ârı vardır. Bu beyt andañdur, teberrüken bu maħalle kayd olındı:

Murg-ı can u dil-i 'uşşakâ 'aceb hayf olmuş

Şahînim bâde-i nohûdla çakır keyf olmuş

Bu daħi anıñdur:

Germ olma germe gögsini sen gözle dâ'ireñ

Şakın zamâne sille urur saña def gibi⁴⁷

Şiirlerinin toplandığı Dîvân'ı vardır. Bu beyit onun şiirlerindedir, uğur olsun diye bu kısma kaydolundu:

[=Can kuşu ve aşıkların gönlüne çok yazık olmuş. Şahinim nohut şarabıyla çakır keyif olmuş.]

Bu da onundur:

[=Böbürlenerek göğsünü germe, kendi çizgini gözet. Dikkatli ol ki zamane sana def gibi tokat atar.]

KÂMÛSU'L A'LÂM:

Müteahhirîn-i şu'arâ-i Osmaniye'den olup, Vanlı'dır. Dersaâdet'e varmakla, Dîvân-ı Hümâyûn kalemine bir müddet müdâvededen sonra, 1132 tarihinde sefer ile İran'a giderek, avdetinde baş muhasebeci olmuş ve 1137 tarihinde vefât etmiştir. Yek-çeşm olduğunu imâ eden şu beyit cümle-i eş'ârındandır:

"Hâk-i pâyin kühli için bu iki çeşm-i sefid

Birbiriyle cenk edip âhir biri oldu şehîd"⁴⁸

Son dönem Osmanlı şairlerinden olup Vanlı'dır. İstanbul'a giderek Dîvân-ı Hümâyûn kalemine bir müddet devam ettikten sonra 1132 tarihinde İran'a giderek, döndüğünde baş muhasebeci olmuş ve 1137 tarihinde vefat etmiştir. Tek gözlü olduğunu bu beytiyle işaret etmiştir:

⁴⁷ Ekinci, Ramazan, Hüseyin Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî, (İnceleme-Tenkitli Metin)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, Manisa 2011, s. 199-200.

⁴⁸ Şemseddin Samî, *Kâmusu'l-A'lâm*, c. III, s. 2139.

[=Ayağının tozunun sürmesi için birbiriyle çarpışan bu iki beyaz gözden biri en sonunda şehit düştü.]

KEMİKSİZ-ZÂDE SAFVET MUSTAFA “NUHBETÜ’L-ÂSÂR MİN FERÂİDİ’L-EŞ’ÂR:

Acem'e gönderilmiştir. Tazarru'-kerde rûzgâr olan nükte-verândan bir sihr-kârdür⁴⁹.

Biñ yüz otuz beş târîhiñde baş muhâsebeci iken fevt olmağla bu târîh dinilmiştir⁵⁰:

Târîh-i Vefâtı

Dürrî-i yektâ vü dūr-endîş ü tîz-idrâk kim

Ĥall ederdî bir nefesde her mûy-û pîçîdeyi

Çünkü çeşmin yumdu dünyâdan dedim târîhini

Nâ-bedîd etdi felek bir cevher-i nâ-dîdeyi

İran'a gönderilmiştir. Zamanın duacıları nüktecilerinden bir sihirbazdır. 1135 tarihinde baş muhasebeci iken öldüğü zaman bu tarih düşürülmüştür:

Vefat Tarihi:

[=Benzeri olmayan Dürrî, öyle ileri görüşlü ve keskin zekalıydı ki bir çırpıda her karışık meseleyi çözerdi. Dünyadan gözlerini yumduğu için tarih düşürdüm: Dünya eşi benzeri görülmemiş bir mücevheri gözden yitirdi.]

ESAD EFENDİ ŞÂHİDÜ’L-MÜVERRİHÎN:

Yek-çeşm Vâñ Ahmed Efendidir. Baş muhâsebeci iken bin yüz otuz beş senesi Rebî’u'l-evvelinde fevt olup Şeyh Ebü'l-Vefâ civârına defn olunmuştur. Dîvânı vardır⁵¹.

Tek gözlü Vanlı Ahmed Efendi'dir. Baş muhasebeci iken 1135 tarihinin Rebiülevvel ayında vefat edip, Şeyh Vefâ civarında defnedilmiştir. Dîvân'ı vardır.

HAMMER TARİHİ:

İran'la Avusturya arasındaki ticaret konusunda ve Osmanlı eyâletlerinden ticari eşyanın geçmesi hususunda evvelce Pasarofça'da tartışılan iki maddeye bir çözüm getirmek için Vermont, Bâb-ı Âli'yi, bu seyahat

⁴⁹ Güzel, “Nuhbetü'l-Âsâr”, s. 206.

⁵⁰ Güzel, “Nuhbetü'l-Âsâr”, s. 221.

⁵¹ Oğraş, *Esad Mehmed Efendi'nin Hayatı...*, s. 228.

üzerine bir rölasyon kaleme almış bulunan vergi dâiresi reisi Dürrî Efendi'yi elçi sıfatıyla İran'a göndermeğe ikna etti. Dürrî Efendi'nin rölasyonu, cizvit rahibi Polonyalı Krusinski tarafından lâtinçeye çevrildi⁵².

Birincisi, Yirmisekiz Mehmed Çelebi; yüksek seviyede bilgili, zekâ sahibi elçi, Veziriâzam'a Fransa kral naibi nezdindeki görevinin neticeleri, sarayın örf ve âdetleri, ve Avrupa medeniyeti üzerine hazırladığı teferruatlı raporu sundu. Tahran'a giden Osmanlı elçisi Dürrî Efendi, İran şahı, nezdindeki elçiliğini yine bir özet raporla bildirdi. Bu iki rapor hıristiyan ve Osmanlı okuyucular bakımından eşit bir alâka taşımaktadırlar. Zira her iki taraf da Dürrî Efendi'nin raporundan İran sarayının örf ve âdetleri hakkında yeni bilgiler elde edebilirler⁵³.

Veziriâzam'ın karşısında şâir Vehbî, tarihçi Râşid, ünlü hat ustası Veliyüddin ve âlim Dürrî Efendi gibi İstanbul'un en şöhretli şâir ve ilim adamları yer almışlardı⁵⁴.

Veziriâzam'm bütün mâiyyeti teşrifat gereklerinin yerine getirilmesinden sonra çekildi ve yanında yalnız içişleri, dışişleri ve maliye nâzırlarıyla İmparatorluk müşiri (mareşal), Kapucubaşı ve devlet müsteşarı ile Veziriâzamın kabinesi kâtibi, eski İran elçisi Dürrî Mehmed Efendi; İmparatorluk tarihçisi ve Haleb kadısı Râşid; ordu silsilesi kadısı, Veziriâzam'ın yakın dostu şâir Vehbi, o sırada İmparatorluk tarihçiliğinde bulunan Çelebizade Âsim ve Dürrî Efendi ile birlikte İran'a gönderilmiş olan Nahifî Efendi kaldı⁵⁵.

SADETTİN NÜZHET ERGUN TÜRK ŞAİRLERİ:

Dürrî; kaside, gazel, kıt'a, lügâz gibi epeyce şiir kalme almakla beraber en ziyade tarih manzumeleri yazmış ve bilhassa bu nevi şiirleriyle iştihar etmiştir.

*Şükûh-i hüsn mükemmel celâl şartınca
Hele güzeldir o Yūsuf cemâl şartınca*

*Vücudı bāğını seyr eyledik o sebz hatın
Şüküfte gonca-i lāli nihāl şartınca*

*Müşerref idüp o meh bendehānemiz bu gice
Bizimle itti biraz kıl ü kal şartınca*

*Gehî niyâz u gehî nâz bahsine girdik
Netice hâlimiz itti suâl şartınca*

⁵² Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c. 14, s. 18.

⁵³ Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c.14, s. 49.

⁵⁴ Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c.14, s. 51.

⁵⁵ Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c.14, s. 86.

*Derāgūş idüp anı Dürriyā dil-i teşne
Lebinden eyledi nūş-ı zülāl şartınca⁵⁶*

Nābî'ye nazire

*Heman sen kaim ol ihlās ile mahz-ı vifāk üzre
Ko dursun cümle a 'dā pāye-i fikr ü nifāk üzre*

*Gehī cām-ı neşIt u geh sunar peymāne-i ālām
Değildir devri sākī-i sipihrin bir siyāk üzre*

*Olur guş eyleyenler telhgām-ı zehr-i nākāmu
Değil efsānesi Ferhād ü Şīrīn mezāk üzre*

*Girüp bir birine hattın heman ol rişte-i cānı
O tığ-ı gamzeden kesmek dilerler ittifāk üzre*

*Hirām-ı nāzın ümmīdiyle Dürri nice yıllardır
Durur bekler ser-i kūyinde pāy-i iştiyāk üzre*

Tezkirede Kayıtlı Olan Gazel:

*Dil-i handerīz-i leb-i cānāne mübtelā
Cānāne girye-i dil-i nālāne mübtela*

*Gül-i māl-i terennüm-i efgānı bülbülün
Bülbül tebessüm-i gül-i handāne mübtelā*

*Şem ' ıztırāb-ı āteş-i pervāneye esīr
Pervāne sūz-i şem '-i şebistāne mübtelā*

*Dürri eğer hakikat ile eylesen nigāh
Hep cümle şey tecelli-i Rahman 'e mübtelā⁵⁷*

Sadettin Nüzhet Ergun Türk Şairleri adlı eserinde Dürri Efendi'ye önemli bir yer ayırmış ve detaylı bilgi vermiştir. Dürri Divanı'nda bulunmayan Nâbî'ye nazirelerini ve birçok farklı türdeki şiirlerini eserinde göstermiştir.

⁵⁶ Saadettin Nüzhet Ergun'un eserine aldığı bu gazel Dürri Divanı ve farklı kaynaklarda bulunmamaktadır.

⁵⁷ Ergun, *Türk Şairleri*, s. 1192-1193.

Dürrî Ahmed Efendi yaşadığı dönemin tarihî ve edebi kaynaklarında hatta yüzyıllar sonraki kaynaklarda övgülere mazhar olmuş bir şairdir. Şair sadece şiir alanındaki maharetiyle değil aynı zamanda devlet adamlığı kimliği ile de ön plandadır. Özellikle bu yanını İran sefaretinde daha da ön plana çıkarmıştır. Dönemin sultanı III. Ahmed'e olan yakınlığı sayesinde saraya hem yakın bulunmuş hem de içinde yer almıştır. Düşürdüğü tarihlerin yazdığı şiirlerin azımsanmayacak bir kısmı sarayla olan münasebetini bize açıkça ortaya koymaktadır. Yine dönemin sadrazamı Damat İbrahim Paşa ile olan ilişkisinin yanında Hammer Tarihi'nde vurgulanan alim kişiliği ile meclislerde önemli bir yer teşkil eder. Döneminde şairler tarafından karşılaştırma kıstası sayılan bir kişi haline gelmiştir. Saadet Nüzhet Ergun Türk Şairleri adlı eserinde önemli miktarda sayfa ayırarak yer verdiği bu şaire ait başka kaynaklarda olmayan ve övgü dolu bilgileri kaleme almıştır. Fakat bu kadar iyi ilişkiler, saraya yakınlık ve şairin diğer iyi yönlerine rağmen Dürrî Ahmed Efendi hakkında kaynaklardaki bilgiler kısıtlı ve kısır bir döngü içerisinde yer almaktadır. Birçok kaynakta adı geçmekte olup bunlar detaylı veya çok yeni bilgiler sunmamakla beraber dönemin tezkire, tarihî eserler vb. kaynaklarda vuku bulan kurulaşan ve tekrarlayan anlatımdan payını almış olabilir. Örnek verecek olursak tüm kaynaklarda şairin hayatına ait hikaye tarzında bir bölüm, alıntı, dipnot gibi bir duruma rastlanılmamıştır.

Genel olarak toparlayacak olursak Dürrî Ahmed Efendi görülen ve bilinen kaynaklarda sürekli övgüye mazhar olmuş bir şair olmakla birlikte yeni keşfedilecek ve daha kapsamlı uzun bir çalışma ile hak ettiği değeri ve önemi kazanacaktır.

2.3. Dürrî'nin Etkilendiği Şairler ve Dostları

Dürrî Ahmed Efendi, duruma uygun olarak mana, ahenk ve dizin bakımından kusursuz söz söyleyebilen şair⁵⁸, Nâbî tesirinde kalmıştır.

Biz ki dâr-ı turre-i şeb-gûna çıkmış inmişüz	
Şan kemend-i âh ile gerdûna çıkmış inmişüz	G. 29/1
Lâlezâr-ı maţlabı sîr-âb ider cû kıalmamış	
Rûd-ı himmetde nem-i şebnem kıadar şü kıalmamış	G. 37/1

⁵⁸ Fatîm, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, s. 133.

Fer şaldı dehre pertev-i hürşîd-i tal'atüm
 Āfâkı tütüdü velvele-i kûs-i devletüm G. 51/1

Ağzın açamaz gonce hicâb-ı dehenümden
 Güller kızarur haclet-i vech-i hasenümden G. 55/1

matla'lı gazelleri Nâbî'ye naziredir.

Bir diğerk etkilendiğı şair Nâilî-i Kadim'dir. Divanını okuyup bir gazelini tahmis etmiştir. Tahmisin ilk bendi şöyledir:⁵⁹

Ġarîk-i bahır-i belâyuz kenâra dek giderüz
 Ġarîk-i dâğ-ı gamuz lâlezâra dek giderüz
 Giçüp bu varıayı dârü'l-karâra dek giderüz
 Hevâ-yı 'ışka uyup kûy-ı yâra dek giderüz
 Nesîm-i şubha refîkuz bahâra dek giderüz Tah. 1/1

Ayrıca Divanında isimleri geçen kardeşleri Sa'dî ve Feyzî dışında, Karabacak-zâde Mustafa Mâdih Efendi⁶⁰, Osman Kühî Efendi⁶¹, Es'ad Hâşim Efendi⁶², Sırrî şair dostları arasında sayılabilir. Bu kişiler dışında dönemim birçok şairi ve devlet adamı onun dostudur.

2.4. Şahsiyetinin Diğerk Yönleri

Dürrî Ahmed Efendi nevi şahsına mahsus, az bulunur güzel bir yazısı vardır. Dîvânî ve diğerk yazı türlerinde güzel yazan değerli bir kişiydi⁶³.

Dürrî, Hanefî mezhebinden ve Nakşibendi tarikatından olduğunu⁶⁴:

Ġanîfî-mezheb-i dînem tarîkum Nakş-bendiyye
 Muţâbıkdur sülûkum şer'î-pâke bî-riyâyam ben K. 16/4

⁵⁹ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 73^a.

⁶⁰ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 44^a.

⁶¹ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 66^a.

⁶² Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 66^a.

⁶³ Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 302.

⁶⁴ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 68^a.

diyerek divanında belirtmiştir. Ayrıca ehl-i beyt sevgisini de şu mısra söyler⁶⁵:

Ğubar-i āstān-ı ehl-i beyt ü cümle aşhabum

K. 17/3

3. Dürrî'nin Eserleri

3.1. Divan

Dönemindeki tezkireler ve sonraki yüzyıllarda kaleme alınan kaynaklardan Dürrî'nin müretteb bir divanı olduğu söylenirse de şimdiye kadar bahsedilen bu mürettep divana rastlanılmamıştır. Bilinen divanın tek nüshası ise Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Kütüphanesi 3409 numarada kayıtlıdır. Divan'ın bulunduğu eser, bir mecmua olup farklı şairlerin divanlarını ve şiirlerini içermektedir. Dürrî Divanı bu mecmuanın 3^b-73^a varakları arasında bulunmaktadır. Anılan varaklar dışında Divan'ın bulunduğu mecmuada Dürrî'nin başka şiirleri de yer almaktadır⁶⁶. Bu şiirler Divan'a dahil edilmiştir. Ayrıca Dürrî'nin yanı sıra kardeşi Sa'dî ve Feyzî'nin şiirleri divanın içinde yer almaktadır. Bu nüshada 22 kaside, 77 gazel, 4 murabba, 1 tahmis, 1 muhammes, 12 müseddes, 1 terki-i bend, 1 müstezad, 6 şarkı, 31 rubai, 139 kıta, 20 nazm, 68 müfredat(müfred, matla', mısra'-ı azade), 8 mesnevi vardır. Divan müretteb değildir. Tüm varaklarda derkenarlar mevcuttur.

Divan Allah'a münacatla başlar⁶⁷:

Ey kevn ü mekânı yoğ iken var iden Allāh

V'ey 'ālemi müstağrıq-ı envār iden Allāh

Sen kıl yed-i luṭfuñla benüm derdüme tīmār

Ey cümlelerüñ derdine tīmār iden Allāh

Devamında Hz. Muhammed, Ebû Eyyüb-i Ensarî, Sultan III. Ahmed, Kapudan Mehmed Paşa'nın övgüleri, kasideler ve tarihler devam eder. Derkenarlarda rubailer, nazmlar, müfredler, kıtalar, gazeller karışık biçimde yer alır. 36^b'ye kadar kasideler, tarihler metnin içinde karışık biçimde yer almaktadır. Sonraki varaklarda musammatlar yer alır. 42^b de bu sona erer ve "İbtidā' Gazelliyāt-ı Dürrî Ahmed Efendi Der-ḥurūf'ul-elif" başlığıyla gazellerin bir kısmı verilir. Ardından şarkılar yazılmıştır. Metnin bu kısımlarından sonra Sa'dî ve Feyzî'nin şiirleri çoğunlukla yer alır. İlerleyen varaklarda Dürrî'nin şiirleri yer almakta olup eserde

⁶⁵ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 68^a.

⁶⁶ Bk. Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 149^a, 193^a, 213^b, 214^a, 215^a, 215^b, 216^a.216^b, 217^b, 218^b, 221^a, 223^b, 229^a, 249^a

⁶⁷ Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 3^b.

musammatlar, tarihler, gazeller, rubailer, kıtalar, kasideler, müfredatlar karışık bir biçimde yazılmıştır.

Nüsha Tavsifi

Eser bilinen tek nüsha olup, Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Bölümü 3409/1 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. 200*125 mm. ebadında olan eser koyu kahverengi deri cilt içinde 70 varak bulunmakta olup ince ahırlı beyaz kağıt üzerine cetvel kullanılarak 21 satırlı harekesiz talik kırmızı hatla yazılmıştır. Nüşanın başında mihrabiye bulunur. Başlıklar ve mahlaslar kırmızı, metin siyah mürekkeple yazılmıştır. Fakat bazı mahlaslar siyah mürekkeple yazılmış olup kırmızı mürekkep ile üstü veya altı çizilerek gösterilmiştir. Cetveller dışında derkenarlarda da şiirler mevcuttur.

Divanın başı:

Ey kevn ü mekânı yoğ iken var iden Allâh
V'ey 'âlemi müstağrıq-ı envâr iden Allâh

Sonu:

Kelâm-ı cehriye Dürrî nazîre kıbildür
Eger okursa bu şi'ri hasen hasen diyerek

Bu nüshada 18 kaside, 71 gazel, 4 murabba, 1 tahmis, 1 muhammes, 10 müseddes, 1 terki-i bend, 1 müstezad, 5 şarkı, 30 rubai, 132 kıta, 18 nazm, 67 müfredat, 7 mesnevi vardır.

3.2. İran Sefaretnamesi

Çok iyi derecede Farsça bilen ve padişaha yakınlığıyla bilinen Dürrî Ahmed Efendi, Osmanlı Devleti ile Avusturya Pasarofça Antlaşmasına göre, Osmanlı topraklarından geçecek Avusturya-İran ticaret yoluna ait meseleleri görüşmek ve halletmek üzere, H. Evâhir-i Şevvâl 1132/M. 15 Ağustos 1720⁶⁸ tarihinde şikk-ı sani deftarlığı görevi payesiyle İran'a elçi olarak gönderildi. Sadrazam Damat İbrahim Paşa tarafından Dürrî Efendi'ye verilen şifahi bir emirle, İran'da meydana gelen siyasi hadiselerin iç yüzünü öğrenmesi, İranlıların gelenek görenekleri hakkında bilgi edinilmesi istendi⁶⁹. Dürrî Efendi, istenilen hususlarda elde ettiği bilgileri bir rapor halinde Sultan III. Ahmed'e takdim etti. İşte bu rapor "İran Sefaretnamesi" diye adlandırılmıştır.

⁶⁸ Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ'*, s. 737, Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 59.

⁶⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/1, s. 150; Aktepe, "Dürrî" 1/1, s. 57.

Bu eserin tarihi önemi ise Osmanlı Devleti tarafından İran'a gönderilen elçilerin seferatnameleri arasında en erken tarihli bir metin olması ve Safevi Devleti'nin son dönemi hakkında önemli bilgiler içermesidir.

Yazma Nüshaları

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY Nu: 3228.
2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY Nu: 442.
3. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Tarih Nu: 820.
4. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Tarih Nu: 821.
5. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü Kitaplığı Nu: 1313.
6. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü Kitaplığı Nu: 1228.
7. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Kitaplığı Nu: 1432.
8. Viyana Kons. Akad. Nu: 281 (Krafft.Katal., 106)⁷⁰.
9. Basel, Dr. R. Tschudi Koleksiyonu⁷¹.
10. Paris Bibl. Nat. s. 875. (Catal.,358)⁷².

Basma Nüshaları

1. Magribi yazılı nüshanın litografya baskısı: Relation de Dourri Effendy, Ambassadeur de la Porte Ottomane près la cour de Perse, en Turk, Paris, 1820, 32 sayfa.
2. Mehmed Râşid, *Tarih-i Râşid*, İstanbul Matbaa-i Amire, 1282, c. V, ss. 372-398.

Çevirileri

1. Polonyalı P. Thaddeo Krusinski tarafından Latince'ye çevrilmiştir.(Jesu, 1733)⁷³.
2. Fransızca'ya çevirisi: L. Langlès,Relation de Dourri Effendy, Ambassadeur de la Porte Ottomane auprès du Roi de Perse en 1720, et suivie de l'extrait des voyages de Pêtis de la Croix, Rêdigèpar lui-même, Paris, 1810⁷⁴.

⁷⁰ Unat, F. Reşid, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1968, s. 61; Babinger, Franz, *Die Geschichtsschreiber der Osmaen und Ihre Werke*, Leibzig 1927, s.326; Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1982, s. 355.

⁷¹ Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 354; Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 61.

⁷² Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 354; Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 61.

⁷³ Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 355.

⁷⁴ Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 355; Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 61.

Tez Çalışması

1. Ürkündağ, Ayhan, *Ahmed Dürrî Efendi'nin İran Seferatnamesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006.

İKİNCİ BÖLÜM

DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANI'NIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ VE İNCELEMESİ

2.1. Divan'ın Şekil ve Tür Özellikleri

Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nın mürettep olmaması ve müstensihin birtakım hatalarından dolayı nazım şekilleri ve türlerinde bazı sıkıntılar karşımıza çıkmıştır. Divan metni oluşturulurken eksiklikler/yanlışlar Cemal Kurnaz-Halil Çeltik⁷⁵, Haluk İpekten⁷⁶, M. A. Yekta Saraç⁷⁷'in şekil ve tür özellikleri üzerine yazdığı kitaplar dikkate alınarak giderilmeye çalışılmıştır. Şiir metinleri sınıflandırılırken öncelikle şekil özelliği bir başka deyişle kafiye düzeni dikkate alınmış ardından şiirlerin içerik özellikleri dikkate alınarak sınıflandırma yapılmıştır. Divan'daki nazım şekilleri sıralanırken gazeller “elif-bâ” sırasına göre düzenlenmiş, diğer nazım şekilleri ise varak numarasına göre dizilmiştir.

Şair her türlü olaya tarih düşürmüştür. Bundan dolayı Divan'ın önemli kısmını oluşturan tarih türünde yazılmış şiirler şekil özelliklerine göre kategorilere (kaside, kıta, müfredat) ayrılmıştır. Genel olarak bu şiirleri türlerine göre birkaç ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar:

1. Padişahların cülusları.
2. Tayinler: Sadrazamlık, Vezirlik, Rumeli Kadı Askerliği, Valilik, Silahdarlık, Katiplik, Reislik.
3. Fetihler.
4. Bina, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top ve Fanus Yapımı: Cami, Medrese, Saray, Köşk, Askeri Binalar, Türbe, Sünnethane Yapımı, Ev, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top Yapımı, Fanus Yapımı.
5. Merasimler ve Adetler: Sulh, Ziyafet, Evlenme Düğünü, Sunnet Düğünü, Hacıların Dönüşü, Sakal Bırakılması, Sultan III. Ahmed'in Tophane Ziyareti, Spor Çalışmaları, Nâbî Efendi'nin İstanbul'a Gelişi, Diş Çıkarma.
6. Doğumlar.
7. Vefatlar.

Şekil ve tür özellikleri aşağıda incelendikten sonra aruz kalıplarını detaylı olarak gösteren bir tablo verilmiştir.

⁷⁵ Kurnaz, Cemal – Çeltik, Halil, Divan Şiiri Şekil Bilgisi, H Yayınları, Ankara 2010.

⁷⁶ İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1999.

⁷⁷ Saraç, M. A. Yekta, Klâsik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye), Gökkuşbu Yayınları, İstanbul 2003.

2.1.1. Kaside

Dürrî Divanı'nda toplam 22 kaside yer almaktadır. Bu kasidelerden ikisi fahriye, sekizi tarihlidir. Eyyûb-i Ensârî'ye ithafen yazılmış dokuz beyitlik bir kasidenin yanında bahariyye, îdiyye, nevrüziye, sıhhatname⁷⁸ gibi konularda kasideler yazmıştır. Kasidelerin uzunluğu 9 ile 56 beyit arasında değişmektedir. Kasidelerde genellikle aruz ölçüsünün hezec ve remel bahirleri kullanılmıştır. “Pādşāh-ı ‘Ālem-Penāh Sulţān Aḥmed Ḥān Ḥāzretleriniñ Dest-i Himmet-Peyvestleriyle Çekdügi Tuğrā Evşāfidur.” başlıklı şekil olarak kaside özelliği taşıyan şiir ise müstensih hatasından kaynaklı olarak kasidenin matla ve murassa beyti ikinci beyit olarak yazılmıştır. Bu tür hatalar şiirin şekil özelliği göz önünde bulundurularak düzeltilmeye çalışılmıştır.

Kasidelerin başlıkları ise şöyledir: “Tārīh-i Liḥye-i Hümāyūn Bā-Fermān-ı Hümāyūn, Pādşāh-ı ‘Ālem-Penāh Sulţān Aḥmed Ḥān Ḥāzretleriniñ Dest-i Himmet-Peyvestleriyle Çekdügi Tuğrā Evşāfidur, Kaşide-i Dürrî Efendi Berāy-ı Kaşr-ı Dil-Firīb Der-Ḳurb-ı Sarāy-ı Cedīd-i Şehryārī, Der-Vaşf-ı Kalem-dān Hümāyūn-ı Der-Sitāyiş Ḥāzret-i Sulţān Aḥmed Ḥān, Der Vaşf-ı Maḥfil-i Şerīf Der-Sitāyiş Sulţān Aḥmed Ḥān, Kaşide-i Dürrî Bā-Ḥasb-i Ḥāl Ū, Şiḥhatnāme-i Vücūd-ı Hümāyūn Hülledür Saltānata, Kaşide-i Dürrî Efendī, Tārīh-i ‘Azīmet-i Sulţān Aḥmed Ḥān Be Cānib-i Bağçe-i Ḳaraağaç Der Ḳurb-ı Kağıdhāne, Tārīh-i Sāliyye-i Hümāyūn Der-Sitāyiş-i Ḥāzret-i Ḥān Aḥmed-i Ālī-Şān, Dürrî (Eyyûb-i Ensârî için yazılmış kaside) Sulţān Aḥmed Ḥānuñ Ḳalaylı Aḥmed Pāşayı Ḳandiyeden Getürüp Mühri Virdüğine Tārīhdür, Der-Sitāyiş-i Sulţān Aḥmed Ḥān Dāme Zılluhū Berāy-ı Tārīh-i Bahāriyye, Vezīr-i A’zam Meḥemmed Pāşānuñ ‘Oşmancıkda Binā Eyledügi Çeşmeye Tārīhdür, Dāmād-ı ‘Alī Pāşā Ḥāzretleriniñ Sūr-ı Pür-Sürürına Tārīhdür, İftāriyye Berāy-ı ‘Alī Pāşā, Tārīh-i Otağ-ı Ḥāzret-i Sulţān Aḥmed Ḥān, Kaşide-i Dürrî, Kaşide-i Dürrî, Der-Sitāyiş-i Ḥāzret-i ‘Ömer Pāşā, Nevrüziyye-i Der-Sitāyiş-i Aḥmed Kethudā, Bahāriyye-i Der-Sitāyiş-i Ḥāzret-i ‘Ömer Pāşā, Kaside-i ‘Idiyye Der-Sitāyiş Āğā-yı Dārü’sa’āde”.

2.1.2. Musammatlar

Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nda yer alan ve bendlerle yazılan nazım şekillerini şöyle sıralayabiliriz:

⁷⁸ Sıhhatnameler genelde kaside ve mesnevi şeklinde Klasik Türk Edebiyatında yazılmıştır. En çok sıhhatname Sultan III. Ahmed’e yazılmıştır. III. Ahmed’e yazılan sıhhatnameler “Sıhhatnāme, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Kitaplığı, No: 826” da bulunmaktadır. Dürrî’nin divanda bulunan III. Ahmed’e yazılan kaside şeklindeki sıhhatnamesi zikredilen eserde 29 beyit olarak kaleme alınmış Divan’ında ise aynı şiir 30 beyit olarak tespit edilmiştir.

2.1.2.1. Murabba

Divanda toplam 4 murabba bulunmaktadır. Bir tanesi 5 bend olmak üzere geri kalan üç murabba 4 bend şeklinde yazılmıştır.

2.1.2.2. Şarkı

Dürrî Divanı'nda toplamda 6 şarkı bulunmaktadır. Genellikle hezec ve remel bahirleri kullanılarak yazılmıştır.

2.1.2.3. Muhammes

Divanda bir tane muhammes bulunmaktadır. 5 bendden oluşan muhammes remel bahrinin “*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*” kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.2.4. Tahmis

Nâ’ilî’nin “giderüz” redifli gazeline yazılmış 5 bendden oluşan tahmis, müctes bahrinin “*Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün*” kalıbıyla yazılmıştır. Tahmisin başlığı “*Gazel-i Na’îli Tahmîs-i Dürrî*” dir.

2.1.2.5. Müseddes

Divan’da toplam 12 tane müseddes bulunmaktadır. Çoğunlukla remel ve hezec bahirleri kullanılarak kaleme alınmışlardır. Müseddesler 5 ile 8 bend arası yazılmıştır. 5 bendle yazılan bir müseddes münacatdır.

Müseddeslerin başlıkları şöyledir: “*Tesdîs-i Dürrî Efendi ‘İdiyye-i Sulţân Aĥmed Ĥân Ĥülledür Salţanata, Tesdîs-i Dürrî, Dürrî Efendîniñ Mâliyye Tezkirecisi Olduĥı Maĥalde Tahrîr Eyledüĥi Müseddesdür, Tesdîs-i Dürrî, Müseddes-i Dürrî, Sulţân Aĥmed Ĥānuñ Nev-İcādları Olan Zincîrli Altūñ Müseddesîdür, Tesdîs-i Dürrî Bā-Ĥasb-i Ĥāl Ū, Tesdîs-i Dürrî, Müseddes-i Dürrî Der Münācāt-ı Bārî Te’alî, Tesdîs-i Dürrî Bā-Ĥasb-i Ĥāl Ū, Müseddes-i Dürrî, Şükriyye Der-Medĥ -i Vezîr-A’zam ‘Alî Pāşā Yessera’llāhu Mā Yeşā.*”

2.1.2.6. Terkib-i Bend

Dürrî Ahmed Divanı'nda bir tane terkib-i bend bulunmaktadır. Remel bahrinin “*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*” kalıbı kullanılarak 7 bend olarak yazılmıştır.

2.1.2.7. Müstezat

Divan’da bir müstezat yer almaktadır. “*Mef’ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün/mef’ülü fe ‘ülün*” kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.3. Gazel

Divan'da biri tevhid, ikisi na't toplam 77 gazel bulunmaktadır. Gazeller âşıkâne ve hikemî tarzda yazılmıştır. Beyit sayısı 5 ile 13 arasındadır. En çok muzari bahrinin "*Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*" kalıbı kullanılmıştır. Bunun yanında remel ve hezec bahirleri ile de birçok gazel yazılmıştır. Gazeller "*İbtidâ' Ğazelliyât-ı Dürrî Ahmed Efendi Der-ħurûf'ul-elif*" başlığı altında Divan'da müsrensih tarafından elif-bâ sırasıyla verilmek istenmişse de birçok gazel derkenarlarda mevcuttur. Ayrıca müşterek yazılmış gazeller divan metninde mevcuttur.

2.1.4. Kıta

Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nın önemli bir kısmını oluşturan tarih türü birçok nazım şekliyle kaleme alınmakla beraber en çok kıta nazım şekli kullanılarak yazılmıştır. Birçok aruz kalıbıyla birlikte farklı uzunluklarda kaleme alınmıştır. Eserde toplam 139 kıta nazım şekliyle yazılmış şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerinin çoğu tarih türünde yazılmıştır. Genelde remel ve hezec bahirleri kullanılarak kıtalar kaleme alınmıştır. Kıtaların uzunlukları bir kıta ile yüz üç beyit arasında değişmektedir.

2.1.5. Rubai

Divan'da ikisi münacat olmak üzere toplam 31 rubai bulunmaktadır. Ahreb kalıbının farklı aruz kalıblarıyla kaleme alınmışlardır. Rubailerde her ne kadar mahlas bulunmaması bir kural olsa da Dürrî bir rubaisinde mahlas kullanmış olup şekil ve kalıp özellikleri göz önüne alınarak yapılan değerlendirme sonucu bu bölümde yer verilmiştir.

2.1.6. Nazm

Divan'da 20 tane nazm şeklinde yazılmış şiir yer almaktadır. Çoğunlukla müctes ve remel bahirleri kullanılarak kullanılarak kaleme alınmışlardır. Nazm şekliyle yazılmış münacat ve na't türünde şiirler metin içerisinde yer almaktadır. Şiirde mahlası geçmesine rağmen tüm metinde uygulanan şekil özellikleri göz önüne alınarak bu bölüme alınmış şiirler bulunmaktadır.

2.1.7. Mesnevi

Dürrî Divanı'nda 8 tane mesnevi bulunmaktadır. Beyit sayısı 2 ila 51 beyit arasında değişmektedir. Altı tanesi hafif bahrinin "*Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*" kalıbıyla yazılmıştır. Divan metninde kaside oldukları başlık kısmında belirtilse de şekil özelliklerine bakıldığında zaman mesnevi şeklinde kafiyelendikleri için bu bölümde yer verilmiştir.

2.1.8. Müfredat

Divanda bu başlık adı altında 27 müfred, 23 matla ve 18 adet mısra⁶-ı azade olmak üzere toplam 68 şiir bulunmaktadır. Genellikle bu şiirlerde Remel bahrinin “*Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*” kalıbı ve Hezec bahrinin “*Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*” kalıbı tercih edilmiştir. Müfredat başlığı ad altında toplanmış şiirlerin 31 tanesi tarih konusunda olup bu bölümde sınıflandırılmıştır. Bu bölümde genel bir özellik olan şiirde şairin mahlası bulunmamasına özelliğine rağmen bazı şiirlerde Dürrî mahlası bulunmakta olup bu tür özellik gösteren şiirler bu kategoride değerlendirilmiştir.

2.1.9. Farsça Şiir

Divan metninde bir tane Farsça şiir bulunmaktadır. Remel bahrinin “*Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*” kalıbıyla yazılmış iki beyitlik bir şiirdir.

Aruz Bahirleri	2.1.10. Divan Metnindeki Nazım Şekillerinin Aruz Bahirleri ve Kalıpları Tablosu Dürri Ahmed Efendi Divanı	Kaside	Murabba	Şarkı	Muhammes	Tahmis	Miseddes	Terkih-i Bend	Mistezad	Gazel	Kıra	Rubai	Nazım	Mesnevi	Miftredatlar	Farsça Şiir	
Hezec Bahri	Mef'ılün mef'ılün mef'ılün mef'ılün	8	2	2			3			15	44		2		14		
	Mef'ülü mef'ılı mef'ılı fe'ülün	1								4	3		2		3		
	Mef'ılün mef'ılün fe'ülün									2	1			1	2		
	Mef'ülü mef'ılı mef'ılı fe'ülün / mef'ülü fe'ülün								1								
	Mef'ülü mef'ılün mef'ülü mef'ılün										1						
Recez B.	Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün			1						2	1				1		
Remel Bahri	Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	4	1	2	1		3			12	43		5		21	1	
	Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün										4						
	Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	6					4	1		13	35		2		12		
	Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün		1								3						
Mütekariib Bahri	Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül												1				
Muzari Bahri	Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün										2		1		2		
	Mef'ülü fā'ilātü mef'ılı fā'ilün						1			17	4		1		8		
Kamil B.	Mütefā'ilün mütefā'ilün mütefā'ilün mütefā'ilün										1						
Müctes B.	Mef'ılün fe'ilātün mef'ılün fe'ilün	3				1	1			12	16		6		2		
Seri' B.	Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün										2				1		
Hafif B.	Fe'ilātün mef'ılün fe'ilün			1							10		1	6	2		
Ahreb Bahri	Mef'ülü mef'ılün mef'ılün fa'											13					
	Mef'ülü mef'ılün mef'ılı fe'ül											4					
	Mef'ülü mef'ılı mef'ılün fa'											13					
	Mef'ülü mef'ılı mef'ılı fe'ül											1					
Toplam		22	4	6	1	1	12	1	1	77	139	31	20	8	68	1	

2.2. İnceleme

2.2.1. Tasavvuf

Divan şiirinin ana kaynaklarından olan tasavvuf, barındırdığı kelime, kavram, imge ve anlam dünyası edebiyatımızı beslemektedir. Bu doğrultuda Dürrî Efendi zahid, abdal, kesret-i vahdet, vahdet, dar-ı fena, zühd, salah, takva, mā-sivā gibi kavramları beyitlerinde işlemiştir.

Mir'āt-ı dilin şāf idemez jeng-i riyādan

Ol zāhid-i sālūs (Mstzd. 1/1)

Eylerüz dīdār için dā'im teveccüh Dürriyā

Biz ham-ı ebrūda zāhid gūşe-i mihrābda (G. 64/5)

Halka-i vahdetde kıl ārām mānend-i nigīn

Ol kanā'atsāz-ı yek-bādām mānend-i nigīn (G. 57/1)

Dürrî o kimse keşret ü vahdet nedür bilür

Kim naqd-i 'ömri hāle virüp kāle virmedi (G. 72/5)

Mā-sivā terkine cām-ı ezeli nūş eyle

Şūfiyā derd-i ser-i ehl-i taşavvuf ne belā (G. 3/6)

2.2.2. Aşk-Âşık-Sevgili

Divan edebiyatında genellikle şairlerin aşkı mücerret güzelliğe duyulan aşktır. Bundan dolayı aşk, toplumu ve onu oluşturan bireyleri fizik, mistik ve metafizik zeminlerde buluşturan bir varoluş bilinci olarak kendisi hissettirmektedir. Buna bağlı iki şekilde gerçek aşk(aşk-ı hakiki) ve mecazi aşk(aşk-ı mecazi) diye tezahür edilmektedir. Divan Şiiri'nde sevgili idealize edilmiş ve sevgiliyi hor görmekte ve ona sürekli eziyet etmektedir. âşık ise sevgiliden gelen herşeyi kabullenmektedir. Dürrî, geleneğe uygun biçimde aynı temaları aşağıdaki gibi işlemiştir.

'Arz idüp dāğını lāle yakasın çāk itdi

Dāğ dāğ-ı gam-ı 'ışk olan ider mi ārām (K. 12/6)

Dürrî mürîd-i mürşid-i 'ışk olalı bizüm
 'Arş-ı berîne düşdi zılâl-i otağumuz (G. 33/5)

Erbâb-ı 'ışk her ne kadar olsa hür u zâr
 Ol deñlü izdiyâd bulur şân u şevketüm (G. 51/4)

Halka şükûfe-bağş olıcağ bāğ-bân-ı dehr
 Dāğ-ı derûn-ı 'ışk olana lāle virmedi (G. 72/3)

2.2.3. Kozmik Unsurlar

İnsanoğlu ilk zamanlardan günümüze kadar yıldızlar, gökyüzü, astronomi gibi kozmik unsurlara meraklı olmuştur. Zamanla gelişen medeniyetlerde bu unsurlar mitolojiden günlük yaşama kadar her alanda görülmüştür. Dürrî Divanı'nda *felek*, *asman*, *Şems*, *Kamer*, *Mirrih*, *Utarid*, *Müşteri*, *Pervin*, *Zühre*, *Burc-ı Hamel* gibi unsurları şiirlerinde şöyle işlemiştir:

Kızardı âftâb-ı 'âlem-ârâ reng-i hacletden
 Sipihrüñ âsmânî çihresi döndi kebûd oldı (Kıta 45/7)

N'ola lâlâsı kamer dâyesi hurşid olsa
 'Âleme rûh-ı muşavver gibi bir cân geldi (Kıta 21/11)

Bu şehenşâhuñ cihânda mişlin görmek temâm
 Mihr ü mehden tutsa ger 'aynek bu çarh-ı nüh-ķıbâb (Kıta 84/4)

Mihr ü mâha kim bakar nür-ı mücessem var iken
 Müşterî vardur diyü çarh itmesün varın mezâd (Kıta 62/13)

Müşterî olmuş felek güyâ görünce resmini
 Şurre-i Pervîn ile eyler aña karz-ı bahâ (K. 2/19)

Mirrih, Divan Edebiyatı'nda feleğin kan dökücü celladıdır. Fitne, kavga ve bozgunculukla şiirlerde yer almaktadır.

Fitne-i Mirrîh-çeşminden felek lertzân iken
 'Âşıkunñ tedbîr-i baht-ı nâ-be-sâmânın görüñ (G. 45/2)

Ehl-i niyâzı çeşm-i bütân itmege helâk
 Fursat virür mi gamze-i Mirrîh-heybetüm (G. 51/5)

Zühre, Divan Edebiyatı'nda elinde çeng olan bir çalgıcı olarak tasvir edilmektedir. Şair bu özelliğini birkaç beytinde dile getirmiştir.

Hemîşe haclegâh-ı dehr ola tâ sūr ile tezyîn
İde bezm-i felekde Zühre tâ kim nağme-cünbâni (K. 14/27)

Alup çengin ele Zühre ser-âgâz-ı sūrür itsün
Melekler hâzır itsün aña bir gehvâre-i zîbâ (Kıta 42/27)

Zemîn üzre görüp ehl-i zamâni hurrem ü handân
Felekde Zühre de çeng aldı pür-şevk ü sūrüd oldı (Kıta 45/6)

Utarid ise elinde hame olan feleğin yazıcısı olarak tasvir edilir. Aşağıda bu anlamdaki beyitler verilmiştir.

Yed-i nakkâş-ı kudretten çıkan taşvîr-i zîbâdur
Melekler zîb-i dest itsün 'Uṭarid yazsun evrâka (Kıta 71/7)

'Uṭarid şafha-i pâk-i sipihre yazdı târîhin
Kalemle Muştafâ oldı debîr-i sırr-ı Sultânî (Kıta 127/9)

Gördüm 'Uṭarid almış ele hâme Dürriyâ
Tahrîr iderdi şafha-i çarh-ı zebercede (Kıta 130/7)

Şair bu beyitte ise birçok kozmik unsuru birlikte kullanmıştır.

Arş üzre kudsiyân didi târîh Dürriyâ
Burc-ı hamelde birbirini buldı mihr ü mâh (Müf. 56/1)

2.2.4. Tarihî-Dinî ve Efsanevi Şahsiyetler

2.2.4.1. Hükümdar

Dürrî Divanında, III. Ahmed'e yazılmış birçok şiir bulunmaktadır. Bunlar çeşitli telmih ve teşbih yollarıyla anlatılmıştır.

Pâdşâh-ı dâdger dârâ-yı İskender-eser
Ya'ni Sultân Ahmed-i Cem-şadr u Hâkân-ihtîşâm (Kıta 136/1)

Zıll-ı Hâk Hâzret-i Hân Ahmed- Şâliş ki odur
 ‘Âlemüñ rûh-ı revân-bağşı cihânuñ cânı (Kıta 110/1)

Yaşadığı dönemde meclisleri ve birçok sanatçıya yaptığı hamiliklerle tanınan Çağatay hükümdarı Hüseyin Baykara ise eserde şöyle anılmıştır:

Bezm-i hâşî mecma’-ı ‘allâmedür şol deñlü kim
 Reşk iderdi görse ol bezmi Hüseyin-i Baykara (K. 2/4)

2.2.4.2. Şairler

Divan’da birçok şairin adı geçmektedir. Bu şairlerin arasında Bâkî, Nâbî, Sa’dî, Feyzî, Mâdiğ, Sırrî, Şehdî gibi şairler bulunmaktadır.

Sen gibi pādşehi eylemege medh ü şenâ
 Çok mı Dürrî gibi bir şâ’ir-i pākîze-edâ
 Senden evvel gelen ecdād-ı kirāmuñ vâfir
 Her biri bilmedi Bâkî gibi birkaç şâ’ir (Müs. 7/5)

Tarğ-ı Nâbîdür buña peyrevlik olmaz Dürriyâ
 Pek zemîn-i tengdür cāy-ı tekāpū kalmamış (G. 37/5)

Halebden geldi devlet şuyına ikrām ile Nâbî (M. Azade 14/1)

Dürrî vü Sa’dî Mâdiğ ü Feyzî bu bezmde
 Bir kaşı yāya çille çeker mübtelâlaruz (Müf. 19/1)

O şūhuñ fikr-i zülf ü hâl ü haṭṭ u rüyı maḥv itmiş
 Çü Mâdiğ Dürriyâ Sa’dî ile Feyzî-i nālānı (Müf. 20/1)

N’ola şî’ri pesend-i Rüm ise Sırrî vü Şehdîñüñ
 Senüñ eş’âr-ı pāküñ Dürriyâ dünyâ pesend eyler (G. 14/5)

2.2.4.3. Dinî Şahsiyetler

Dürrî Ahmed Efendi Divanı’nda, Hz. Muhammed başta olmak üzere Hz. İsa, Hz. Nuh, Hz. Musa, Hz. Süleyman, Hz. Yusuf’un yanı sıra dört halife Hz.Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz, Ali ve Peygamber efendimizin torunları olan Hz. Hasan ve Hüseyin işlenmiştir. Ayrıca Ebû Eyyûb el-Ensârî için divanda nazm şekliyle yazılmış bir şiir yer almaktadır.

Buña ihlâş ile âmîn diyen erbâb-ı îmānuñ
Şefî'i ola peygamber mu'îni Hâzret-i Bârî (Nazm 8/8)

Ġarķ-ı deryâ-yı zünübam yâ Resûlu'llâh meded
Cümle dil-h'âhumla tahlîşe şefâ'at isterem (Na't 1/2)

Resûl-i Yeşrib ü Baḥḥâ Muḥammed-i şâdıķ
Muķîm-i güşe-i 'uzlet 'azîz-i her-dü-serâ (G. 2/2)

Bu beyitte Hz. Peygamber ve Hz. İsa beraber bir beyitte işlenmiştir.

İlâhî zât-ı pāk-i pādşāhı şakla âfetden
Be-ḥaķķ-ı Aḥmed-i Mürsel be-ḥaķķ-ı 'İsî-i Meryem (Kıta 12/13)

Hz. Yusuf güzelliği, kardeşlerinin ihaneti, Züleyha olayı ve Mısır sarayında yaşadığı olaylar gibi farklı yönlerden edebiyatımızda işlenmiştir.

Göriccek miḥnet-i zindān-ı revâ yāruña pes
Ey Züleyhâ-yı zemān da'vi-i Yūsuf ne belâ (G.3/2)

Ol pādşeh-i Mısr-ı cemālüm ki aransa
Biñ Yūsuf olur ser-zede çāh-ı zekānumdan (G. 55/3)

Aşağıdaki beyitte divan şiiri geleneğine uygun olarak Hz. Musa Tur Dağı ile anılmaktadır. Şair her duanın bu mekanda kabul edileceğini bizlere anlatmaktadır.

Her münâcâtı kabûl oldu maķām-ı Tûrda
Ümmetüñden olduđı'çün şıdķ ile Mūsā senüñ (G. 42/3)

Hz. Nuh ise tufanla birlikte divan şiirinde sıkça işlenmektedir.

Tûfān-ı Nūḥ olursa tezelzül muḥâldür
Ger kūh-ı luḥfuñ eyler iseñ istinādumı (G. 76/6)

Pîrdür ḳaddi bükülmiş ḳatı çok yaş sürmiş
Nūḥ Tûfānın añar yaşını şorsañ meşelâ (Kıta 26/20)

Hz. Süleyman ise mührü ile aşağıdaki beyitte anılmıştır.

Mâlik-i mühr-i Süleymânî olurum Dürriyâ
Destüme girse o sîm-endâm mânend-i nigîn (G. 57/11)

Divan Edebiyatında “çeharyâr-ı güzîn” olarak adlandırılan dört halifenin özelliklerini Dürrî tenasüp yoluyla aşağıdaki beyitte bizlere aktarmıştır. Hz. Ebu Bekir’i sadakatiyle, Hz. Ömer’i adaletiyle, Hz. Osman’ı yumuşak huyuyla ve Hz. Ali’yi ise ilmiyle aşağıdaki beyitte anılmıştır:

Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân u Haydardan virüp feyzi
Hağ itmiş şıdık u ‘adl u hilm ü ‘ilme zâtuñı şâyân (Kıta 80/11)

Şair dört halifeye ait özellikleri bu beyitte yine bizlere sunmaktadır:

Be-ħağğ-ı Ğazret-i Şıddık u Ğazret-i Fârûk
Be-ħağğ-ı Ğazret- ‘Osmân be-ħağğ-ı Şâh-ı Ğuzât (G. 5/4)

Divan Edebiyatında isimleri genellikle beraber anılan Hasan ve Hüseyin Hz. Peygamber’in torunlarıdır. Edebiyatımızda uğradıkları eziyetler ve mazlum olmaları sebebiyle sıkça anılmaktadırlar.

Be-ħağğ-ı muzlime-i Ğazret-i Ğasen ü Ğüseyn
Be-ħağğ-ı cümle-i aşhâb u cümle-i sâdât (G. 5/5)

Aşağıda Divanda Eyyübi Ensari için yazılmış şiirden bir parça verilmiştir.

İder âyîne-i Ğalbi Ğubâr-ı Ğuşşadan ‘ârî
Tavâf-ı merĞad-i sultân Ebâ Eyyüb-ı Enşârî (K. 10/1)

2.2.4.4. Mitolojik Şahsiyetler

Mitoloji, eski medeniyetlerin hayatlarında ve sanat eserlerinde ana kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Divan Edebiyatımızda ise Fars, Türk, Yunan mitolojisine dair birçok unsur bulunmakta ve sıkça kullanılmaktadır. Bu mitolojik figürler ve kavramlar çeşitli teşbih, telmih, istiare gibi sanatlar yoluyla şiirlerde kullanılmaktadır. Dürrî Divanı ise Fars mitolojisinde anılan İskender, Cem, Rüstem, Sührâb, Hüsrev, Efrîdûn, Efrâsiyab, Kahramân, Rüstem-i Zâl, Dârâ, Hülâĝû, Âsaf, Büzürcmihr gibi mitolojik şahsiyetlerin adı anılmaktadır.

Cem meşhur kadehi ile, Kahraman, Dârâ, Rüstem kahramanlıkları, İskender aynası, Hülâĝû zalimliğiyle divanda anılmaktadır. Diğer kahramanlar ise kendi özellikleri çerçevesinde aşağıda anılmaktadır:

Bezenüp tazelenup köhne 'arūs-ı 'ālem
Alsun āyine gibi destine cām-ı Cemşid (K. 9/6)

Hün-ı mazlūmān ile iftārı 'add itmiş helāl
Ol Hülāgū-mezhebūñ āyīn ü erkānın görüñ (G. 45/4)

Şubhesüz her cāmı bir āyinedür 'ālem-nümā
Bağsun İskender gibi seyr itmeyenler rüy-ı kām (Kıta 27/15)

Şem'-i bezm-i harem-i devlet-i 'Oşmāniyye
Pertev-i düde-i İskender ü Dārādur bu (Kıta 30/21)

Bezmdede Loqmān ile Büzürcmihre hem-'ayār
Rezmde Sührāb ile İsfendiyāre hem-'inān (Kıta 111/9)

Kāse-rüyı maṭbah-ı iqbālınūñ fağfūr-ı Çin
Āstān-ı cāhınūñ cārū-keşi Efrāsiyāb (Kıta 84/3)

Gīv [ü] Rüstem-neberd-i 'arşa-i ceng
Ya'ni Hān Aḥmed-i hüner-perdāz (Kıta 10/11)

Şecā'at ol kadar mir'āt-ı vechinden nümāyandur
K'olur her cünbişi ṭākat-rübā-yı Nirem ü Rüstem (Kıta 12/4)

Server-i bezm-i şecā'at Hüsrev-i şir-iḫtidār
Rüstem-i meydān-ı şavlet Ḳahramān-ı mā'u ṭin (Kıta 20/1)

Zir-i müjgān-ı niğāhuñda nihān emr-i kıtāl
Sensin āfākda şimdi halef-i Rüstem-i Zāl (Terkib-i bend 1/1)

O sultān-ı bülend-iqbāl o ḥāḳān-ı felek-iclāl
Ki eyler ḳadri kesr-i şān-ı Efrīdūn şükūh-ı Cem (Kıta 12/2)

Çünkü 'ādetdür ol eşnāda zīyāfet eylemek
İtdi icrā 'ādeti ol Āşaf-ı rüşen-zamīr (Kıta 35/11)

Yunan mitolojisinden Eflatun, Aristo gibi kişiler Divan'da şöyle geçmektedir:

Suħan-perver alemver Őaf-tıynet Bū ‘Alī-fiṭrat
Felāṭūn-ı ArıŐtı-Fıṭnat-i ādāb-ı Lomānı (Kıta 127/4)

Bizden istıfsār idūñ sırr-ı ArıŐtıyı ki biz
ār-ṭā-ı ‘al-ı Eflāṭına ımıŐ inmiŐız (G. 29/3)

Bamayan āyine-i cāma Felāṭūn-āsā
um-ı esrār-ı sipıhrūñ aamaz ser-pūŐın (G. 60/4)

2.2.4.5. Hikāye Kahramanları

Őairlerin hayal dūnyasını, efsanevi hikāye kahramanları geleneđi önemli bir katkı sunmaktadır. Őair, Leyla vū Mecnun, Ferhad u Őirin gibi hikāyeleri Őiirlerinde sıka anmıŐtır. AŐađıdaki beyitlerde bu hikāyelerin kahramanları Divan Edebiyatı geleneđi iinde Dūrrı Efendi tarafından iŐlenmiŐtir.

Dil-i dānā-yı Mecnūn itdi ‘ıŐuñ
Nesin sen ey Őaı Leylā nesin de (G. 67/4))

Bir tıŐe ile Őıgmadı kuhsār-ı ‘āleme
Ferhāda ğālibā sebep-i ser-zenıŐ budur (G. 15/4)

‘ıŐda pey-rev-i Ferhād ki dirler o bizūz
Terbiyet-kerde-i ũstād ki dirler o bizūz (G. 28/1)

Őemmedür ıŐŐa-i Ferhād ile Mecnūn andan
ıŐŐ olur ayret ile ğūŐ uran efsānemūze (G. 69/3)

2.2.4.6. Diğer Şahsiyetler

Önceki bōlümelerde isimleri zikredilen kahramanlar ve kiŐiler haricinde Lokman, Mevlana, Nizamūlmūlk, KeŐkek Baba gibi Őahıslar divanda bu beyitlerle anılmıŐtır.

Bezmdede Lomān ile Būzürcmihre hem-‘ayār
Rezmdede Sūhrāb ile İsfendiyāre hem-‘inān (Kıta 111/9)

Teskīn idemez āteŐūmi cūmle eṭıbbā
Virmezse baña Şerbeti Lomān-ı ze‘āmet (K. 18/13)

‘Azm-i ‘uqbā idüp ol ‘ārif-i Mevlānāyı
Çün vedā‘ eyledi bu dār-ı fenā tekyesine (Kıta 47/1)

Bir iki tedbīrūñe şad bār iderlerdi pesend
Gelseler dehre Nizāmü'l-Mülk ile Āşaf eger (Kıta 136/94)

Keşkek Baba ismi günümüzde keşkek yemeğinin ismini veren şahıstır. Halk arasında tasavvufla yoğrulmuş bir hikâyeden hareketle bu isim bereket ile özdeşleşmiştir. Dürrî beytinde buna vurgu yapmaktadır.

Ne kadar himmet olınsa yiridür bunda yatur
Baba Keşkek o ni‘am perver-i h‘ān-ı şühedā (Kıta 48/6)

2.2.5. Ülkeler-Şehirler

Divan bu başlık altında incelendiğinde birçok ülke ve şehir anılmaktadır. Bunlar Rum, Acem, Hind, Habeş, Mısır, Çin, Özbek, İstanbul, Halep, Bağdad, Musul, Semerkand, Buhara, Bedeşan, Kağıdhane, Kızıl Elma gibi yerler şiirlerde görülmektedir.

Şaṭ kenārında meger eglene erbāb-ı şafā
Ki bulunmaz daḥı bir cāy-ı şafāsı Muşuluñ (G. 46/2)

Dürriyā şıḥhat ile ‘āzim-i Bağdād olsaḳ
İtmedüñ cāna eşer cevr ü cefāsı Muşuluñ (G. 46/7)

Hindle Özbek ü ‘Acem cümle tufeylüñdür senüñ
Sen velī-ni‘metsün anlar ni‘metüñden behrever (Kıta 34/29)

Öyle sultān kim şehān-ı Özbek ü Hind ü ‘Acem
İtseler būs-ı rikāb itmez nigāha irtikāb (Kıta 84/7)

Yūsuf-ı Mısr-ı şadākaṭ olmağa olmaz sezā
Sürme-āsā olmayanuñ çeşmine rü‘yā ‘aziz (Kıta 106/6)

Nābî’nin etkisinde olan Dürrî Efendi Halep’den geri dönen şaire tarih düşürmüştür:

Halebden geldi Rūma da‘veten iqbāl ile Nābî (M. Azade 15/1)

Eṭrāf-ı hüsnde görinen ḥaṭ mı cā-be-cā
Yoksa diyār-ı Rūma Habeşden sefer mi var (G. 11/6)

Ki idüp evveli ārāste Oğ Meydānın
Eşeri oldı Kağıdhānede şimdi peydā (Kıta 41/5)

Çin nakışları, putları ve resimleriyle edebiyatımızda sıkça kullanılan ülkedir. Dürrî aşağıdaki beyitlerde bu özelliklere vurgu yapmaktadır.

Görse dir tarzını naqqāş-ı şanemhāne-i Çîn
Ğıbta-fermā-yı Semerķand u Buğārādur bu (Kıta 30/10)

Nuķūşı reşk-fezā-yı nigār-hāne-i Çîn
Riyāzı ğıbta-i nüzhet-serā-yı bāğ-ı Na'ım (Kıta 99/5)

İstanbul'un güzelliğini, ihtişamını ve bilim merkezi olduğunu Dürrî şöyle ifade etmektedir:

'Ulüm-ı 'ālemi taḥşīle besdür İstanbul
Diyār-ı Başra vü Mısr u Haleb dimek ne dimek (G. 44/3)

Ne bünyād-ı āb-ı rü-yı hānmān-ı hāk-i İstanbul
Ne kaşr-ı ārāyiş-i rüy-ı zemīn-i hāl-i leb-i deryā (K. 3/3)

Donandı cā-be-cā eṭrāf-ı 'ālem döndi Firdevse
Sitanbul şehri cennet oldı şeh-āyīn ile gūyā (Kıta 42/11)

Mekke, Medine ve Kudüs şairin beyitlerinde kapalı olarak verilmektedir.

Hemīşe taḥtgāh salṭanatda olasıñ hurrem
Be-ḥaqq-ı beyt-i ma'mūr u be-ḥaqq-ı Ka'be-i 'ulyā (K. 3/37)

Görüp o ḥaṭṭ-ı nevi Dürriyā didüm tāriḥ
Civār-ı Ka'be-i imāna geldi ceş-i Habeş (Kıta 113/3)

Ne cāmi' şaff-ı erbāb-ı niyāza ma'bed-i tāze
Ne cāmi' ümmet-i dīn-i Resūle Mescid-i Aqşā (Kıta 75/10)

Hz. Peygamber'in metfun bulunduğu kabri şerifi Dürrî bize bu beyitle sunar:

Ne cāmi' firqa-i İslāmiyānuñ beyt-i ma'mūrı
Ne cāmi' mecma'-ı ḳuddūsiyān-ı Ḳubbe-i Ḥadrā (Kıta 75/9)

Lal taşı ile ünlü Bedehşan'ı Dürrî'nin bu beytiyle zikreder:

Nedür bir gevher-i zibende-i baħr-i leṭāfet kim
İder uşküfte ḳadri ḳıymet-i la'l-i Bedaḫşānı (K. 14/12)

Türk-İslam tarihinde önemli bir motif olan Kızıl Elma'yı şair beytinde bize şöyle aktarır:

Her kaçan baħr-i sefid üzre güzer eyler ise
Tā kaçar ḫavf ile küffār Ḳızıl Elmaya (Kıta 36/17)

2.2.6. Sure İsimleri

Divan şairleri, Kur'an-ı Kerim'den gerek telmih yoluyla gerekse lafzî iktibâslar yoluyla atif yapmayı gelenek haline getirmiş ve bunu şiirlerinde kullanmışlardır. Dürrî Divanında Felak, Nas, Kafırun, İhlas, Fetih, Fatiha, Yasin, Taha, İnşirah surelerinin yanı sıra Feth, Neml ayetleri de zikredilmiştir. Bunların dışında metnin dipnotlarında Kur'an-ı Kerim'in başka sure ve ayetlerine yapılan iktibaslar gösterilmiştir.

“*Sure-i Kul*”, Kul sureleri diye bilinen sureler aslında Kafırun, İhlas, Felak ve Nas'tır. Çünkü bu dört sure “Kul” kelimesiyle başladığı için bu adla anılmıştır.

Nām-ı nāmīleri Zeyneb dahı Ümmü Gülşüm
Her biri ola mu'ammer be-ḫaḳ-ı *sūre-i Kul* (Kıta 66/8)
Mübārek ola vech-i enverine liḫye-i pāki
Be-ḫaḳḳ-ı āyet-i *Neml* ü be-ḫaḳḳ-ı *Sūre-i Tenzil* (K. 1/7)

İtmek için hemīşe rūḫını şād
Fātiḫa okıyup idersin yād (Msnv. 2/14)

Ḫaḳ seni medḫ itdi Ḳur'ān-ı 'azīmü's-şānla
Gökden indi şānuña *Yāsīn* ile *Tāḫā* senüñ (G. 42/2)

Oḳındı *āyet-i fetḫ* irdi 'arşa şavt-ı tekbīrāt
Dahı tevḫīd ile tesbīḫ ü tehlil oldı lā-yuḫşā (K. 5/29)

Aşağıdaki beyitlerde lafzi iktibas yoluyla şair sırasıyla İsrā, Necm, Al-i İmran Sureleri'nden alıntı yapmıştır.

Ne maḫfil hevdec-i selmā-yı zāt-ı şāḫibü'l-mi'rāc
Ne maḫfil maḫmil-i leylā-yı *sübḫānellezī esrā* (K. 5/33)

Ne maḥfil rahle-i āyāt-ı K̄ur'ān-ı 'azīmü'ş-şān
Ne maḥfil taḥtgāh-ı salṭanat-pīrā-yı *ev ednā* (K. 5/34)

Zīnhār ez-ḳarīn-i bed zinhār
Fe-ḳınā rabbenā 'azābe 'n-nār (Msnv. 6/19)

2.2.7. Dinî Ay, Gün ve Geceler

Şair divanında dini hususiyetlerden olan dini ay, gecelerden söz etmiştir. Miraç, Regaib Kandili, Kadir Gecesi gibi önemli günleri şiirlerinde işlemiştir.

Ḳurb-i Ḥudāda leyle-i Mi'rāc içinde çün
Bulduñ maḳām-ı 'izz ü 'alā yā Nebī meded (G. 7/3)

Recebde leyle-i ḳandilde teslīm eyleyüp rūḥın
Sarāylı ḳadın itdi çün vedā'-ı 'ālem-i dünyā (Kıta 96/1)

Olnca beş gice beş gün cedel işbu siyāk üzre
Görindi ṭal'at-ı mäh-ı Recebden ğarra-i ğarrā (Kıta 139/18)

Be-zuhūrāt-ı leyle-i İsrā
Be-ser-efrāzi-i resül-ı Ḥudā (Msnv. 7/37)

Şair, Ramazan Ayı'nın İslam alemindeki önemini bu kıta ile dile getirmiştir:

Hemīşe tā Ramazān içre ehl-i İslāmı
Simāt-ı cūdına ğarḳ ide Ḳādir ü Ḳayyūm (Kıta 2/1)

Budur ümīd ki el şunduğuñca ifṭāra
Ola mezāḳuñna her loḳma rāḥatu'l-ḥulkūm (Kıta 2/2)

Dürrî, Kadir Gecesi evlenmesi üzerine bu beyti yazmıştır:

Şeb-i ḳadr içre oldı feth-i kelām
Düşdi 'aḳd-i nigāha 'īd-i şıyām (Msnv. 2/21)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANI METNİNİN KURULUŞU

3.1. Metin Kuruluşunda İzlenen Yol

1. Dürrî Ahmed Efendi Divanı transkribe edilirken Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"⁷⁹ isimli makalesi esas alınmıştır.
2. Arapça ve Farsça kelime ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" isimli makalesi esas alınmıştır. Buna göre önekler ve son ekler kelimeye "-" ile bağlanmış; birleşik sıfatları oluşturan kelimelerin ve araya bir edat getirilerek oluşturulan kelimelerde edatla kelimenin arasına yine "-" konmuştur. (Örneğin dil-ārā, ser-tā-ser)
3. Gerektiğinde metne yapılan eklemeler [] içerisinde gösterilmiştir.
4. Anlaşılmayan kelimelerin yanına (?) konmuştur.
5. Kullanımı yerleşik olan "ne"li, "ki"li, ulamalar ise *n'ola*, *n'eylerem*, *k'oldı* kelimelerinde olduğu gibi kesme işaretiyle gösterilmiştir.
6. Açıklama gereken durumlarda, ilgili açıklamanın sonuna * işareti konmuştur.
7. Metinde *niçe/nice* ve *pes/bes* ayrımlarına dikkat edilerek, nicelik ifade eden yerlerde *niçe*, nitelik ifade eden yerlerde *nice*; "o hâlde, öyleyse" anlamını göstermek üzere *pes* ve "yeter, yeterli" anlamını göstermek üzere *bes* kullanılmış; müstensih dalgınlığından ya da bilgisizliğinden kaynaklanan imla yanlışları dikkate alınmamıştır.
8. Metinde geçen ayet iktibasları transkribe edilmiş ve italik biçimde yazılmıştır. Türkçe mealleri, geçtikleri ayet ve sure numarası ile birlikte dipnotlarda kaydedilmiştir. Hadisler ve sufi sözleri de yine transkribe edilmiş ve italik yazılmış. Gerekli açıklamalar dipnotlarda verilmiştir.
9. Vezin gereği zihaf ya da imale yapılması gereken yerlerde kelimelerin imlası esas alınarak imaleler ve zihaf lar ayrıca gösterilmemiştir.
10. Metinde hem ۷ hem ۶ ile tesadüf edilen *kāinat*, *dāim*, *sāil* vb. kelimelerin orijinal imlalarına bağlı kalınmış ve bu kelimeler *kā'ināt*, *dā'im*, *sā'il* vb. olarak tespit edilmiştir.
11. Vāv-ı maduleler h^vā şeklinde gösterilmiştir.

⁷⁹ İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, Ankara 1983, c. II, s. 1, ss. 51-89.

12. Türkçenin ses özellikleri dikkate alınarak *rūzigār, āfitāb, āsumān, pādiṣāh, pāyimāl, rūymāl* şeklinde okunan kelimeler İsmail Ünver'in makalesi gereğince *rūzgār, āftāb, āsmān, pādṣāh, pā-māl* diye okunmuştur. Bazı durumlarda vezin gereği *pāy-māl, rūy-māl* şeklinde yazılmıştır.
13. Metindeki vezin bozuklukları dipnotlarda gösterilmiştir.
14. Tarih düşülen ebcedli mısralar italik yazılmıştır.
15. Metinde bulunan Farsça şiir çevriyazıya aktarılmış ve dil içi çevirisi dipnotta gösterilmiştir.
16. Metindeki özel isimler büyük harfle gösterilmiştir.
17. Metinde eksik olan veya okunamayan kelimeler (.....) ile gösterilmiştir.

3.2. Çeviriyazı Alfabeti

ا	A, a, Ā, ā, E, e
آ	Ā, ā, A, a
ء	' , -i, -i, -yi, -yi
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṣ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ž, ž, Đ, đ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Z, z
ع	ʿ
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, U, u, Ū, ū, O, o, Ö, ö, Ū, ū
ه	H, h, A, a, E, e
ی	Y, y, I, i, Ī, ī, Ī, ī

3.3. Metin

1.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Ey kevn ü mekânı yoğ iken var iden Allâh
V'ey 'âlemi müstağrağ-ı envâr iden Allâh
2. Sen kıl yed-i luţfuñla benüm derdüme tîmâr
Ey cümlelerüñ derdine tîmâr iden Allâh

2.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Ey vücūduñ 'illet-i gâyet-i kevn ü mekân
Ravza-i pür-nūruña rû-mâle himmet isterem
2. Ğarğ-ı deryâ-yı zünübam yâ Resūl'llâh meded
Cümle dil-ḥ'âhumla taḥlîşe şefâ'at isterem

KASİDELER

1.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cülüs idince taḥt-ı devlete Ḥân Aḥmed-i 'âdil
Şeref burcına gūyâ mihr-i raḥşân eyledi taḥvîl
2. O sultân-ı Sikender-der o ḥâkân-ı hümâyün-fer
Ki 'ahdinde şer ü şūr oldu ḥayr u rāḥata tebdîl
3. Bu eşnâda cemâl-i bâ-kemâli liḥye-dâr oldu
Meḥâsin itdi ḥaḳḳâ şâh beyt-i ḥüsnini tezyîl

1. S. 3409: 3^b.

Münâcât-ı Dürrî Aḥmed Efendi.

2. S. 3409: 3^b.

Der-Na't-ı Seyyidü'l-Kevneyn.

1. S. 3409: 3^b.

Tārîḥ-i Liḥye-i Hümâyün Bâ-Fermân-ı Hümâyün.

4. Zuhūr idince ḥaṭṭ-ı ‘anber-efşān vech-i pākinde
Mübārek-bād için itdi felekler birbirin ta‘cīl
5. Degül ḥaṭṭ-ı hümāyūn kıl qalemle kātib-i kudret
Cemālī ḥaṭṭınuñ icmālın itdi mū-be-mū tafşıl
6. ‘Aceb mi cāmī‘-i ḥüsünde olsa dūd-ı ḥaṭ peydā
Uyanmış gerd[en]-i sīmīni olmış nürdan kandīl
7. Mübārek ola vech-i enverine liḥye-i pāki
Be-ḥaḫḫ-ı āyet-i *Neml* ü be-ḥaḫḫ-ı *Sūre-i Tenzīl*
8. O ḥaṭṭ-ı müşg-bāruñ kılmağa tārīḥini taḥrīr
İderken mū-şikāfān-ı hüner diḫḫatle ḳāl ü ḳīl
9. ‘Uṭārid levh-i mihre Dürriyā yazdı bu tārīḥi
Cemāl-i Aḫmedīye sāye şaldı şeh-per-i Cibrīl
Sene 1115

2.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Pādşāh-ı baḥr u ber Ḥān Aḫmed-i şāḥib-hüner
Kim vücūd-ı kāmilin maḥz-ı kemāl itmiş Ḥudā
2. Ol şehensāh-ı Aristū-fehm ü Eflātün-zekā
K‘eylemiş Ḥaḫ ṭab‘-ı derrākin ma‘ārif-āşnā
3. Cümle fenden behre vü her ma‘rifetden ḥışşemend
Gelmemişdür dehre bir böyle şeh-i şāḥib-zekā
4. Bezm-i ḥāşı mecma‘-ı ‘allāmedür şol deñlü kim
Reşḫ iderdi görse ol bezmi Ḥüseyn-i Bayḳara
5. Gāḥ baḫş-i ‘ilm ü geh meşḫ-i ḥaṭ u geh meyl-i şı‘r
Cümlenüñ taḫşīline himmet idüp şubḥ u mesā
6. Geh şilāḥ u gāḥ raḫş u gāḥ tır ü geh tūfeng
Ḥāşılı her fenni tekmīl itdi bī-çün u çerā

2. S. 3409: 4^a.

Pādşāh-ı ‘Ālem-Penāḥ Sulṫān Aḫmed Ḥān Ḥāzretlerinüñ Dest-i Himmet-Peyvestleriyle Çekdügi Ṭuḡrā Evşāfidur.

7. Resm-i haṭṭın sā'id-i vālāsı çün buldı rüsūḥ
Mīl-i tuḡrā itdi ol sultān-ı İskender-livā
8. Ol kadar oldı ser-āmed şīve-i tuḡrāda kim
Görse resm-i pākini Yāḡūt olurdu mübtelā
9. Böyle tuḡrā çekmemişdür şehryārān-ı selef
Böyle āşāra muvaffaḡ olmadı bir pādşā
10. Bāreka'llāh bī-bedel tuḡrā-yı ḡarrā-yı şerīf
Ḥaḡ budur kim görmemişdür mişlini çeşm-i hümā
11. Her elif bir serv-i müsteşnā-yı bāḡ-ı i'tidāl
Yā bahāristān-ı devletde nihāl-i ḡoş-nümā
12. Beyza-i 'Anḡā-yı ḡudretdür o ḡarrā beyza kim
Murḡ-ı devlet bulmada ol beyzadan neşv ü nemā
13. Zülfeler mūy-ı cebīn-i şāhid-i iḡbāldür
Yā riyāz-i salṭanatda sünbül-i behcet-fezā
14. Ol muşanna' tarz ile bir ḡaşr-ı zībādur ḡafes
Kim o ḡaşr içre ider nām-ı şerīfi ittikā
15. Gerçi her bir ḡancere taşvīr-i ḡancerdür velī
Biñ cevāb-ı ḡaşmı eyler bir işāretle edā
16. Memleket bir tuḡfe kālā-yı girān-miḡdārdur
Naḡş-ı tuḡrā-yı hümāyūndur uran tamḡa aña
17. Mişli manzūr olmaduḡ bir ḡıt'a-i mergūbedür
Böyle tuḡrā-yı zer-endüz eylemek ḡaḡḡā sezā
18. Āsmān-ı mekremetde kevkeb-i dümdārdur
Yā meḡer düşmiş zemīne sāye-i perr-i Hümā
19. Müşterī olmuş felek ḡūyā görünce resmini
Şurre-i Pervīn ile eyler aña ḡarz-ı bahā
20. Tā ki levḡ-ı çarḡı pūr-naḡş ide ressām-ı ḡader
Ḥükm ide rūy-ı zemīne ol şeh-i fermān-revā

19 B mısrasında"ḡarāz" kelimesi anlam gereḡi "ḡarz" deḡiştirilmiştir.

21. Resm-i tuğrā-yı şerīf olsun du‘āmuz Dürriyā
Hān Aḥmed Bin Meḥemmed el-Muzaffer dā’imā

3.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Zihī zībende-kaşr-ı dil-güşā-yı hūb u müsteşnā
Ki mişlin görmemişdür çeşm-i ‘ālem dīde-i dünyā
2. Güzel āşār-ı ‘ālī cāy-ı vālā kūşe-i hurrem
Hoşā bünyād-ı hālet-āver ü kaşr-ı şafā-baḥşā
3. Ne bünyād āb-ı rû-yı hānmān-ı ḥāk-i İstanbul
Ne kaşr ārāyiş-i rûy-ı zemīn-i ḥāl-i leb-i deryā
4. Bu bir cāy-ı şafā-güster maḳām-ı pür-ferahdur kim
Derūnı gülşen-i aḥḍar birūnı lücce-i ḥadrā
5. Ḥaḳīḳat var mıdur ‘ālemde bir böyle neşīmen kim
Ola bir cānibi gülşen-serā bir cānibi deryā
6. İki deryā zemīn-būs itmege bir yire gelmişdür
Lisān-ı ḥāl ile dā’im iderler meskenet īmā
7. Degüldür mevc-i pey-der-pey o kaşr-ı baḥr idüp ta’zīm
Sürüp dāmānına rûyın güher-efşān olur gūyā
8. N'ola pür-cüş olup deryā şadef çāk olsa reşkinden
K'olur her kaṭre-i fevvāresi bir lü'lü'-i lālā
9. Nice fevvāre gūyā necm-i gīsū-dār-ı behcetdür
Ki olmuş āsmān-ı ḥavz içinde cā-be-cā peydā
10. Müferriḥdur o deñlü āb u ḥāki zann idersin kim
Kaşmış çeşme-i āb-ı ḥayāta ‘anber-i sārā
11. Virür feyz-i nesīmi ehl-i ṭab‘a zevḳ-ı rūḥānī
İder luṭf-ı bahār[1] gülşen-i firdevse istignā

3. S. 3409: 5^b.

Ḳaşıde-i Dürrī Efendi Berāy-ı Ḳaşr-ı Dil-Firīb Der-Ḳurb-ı Sarāy-ı Cedīd-i Şehryārī.

12. Olup bād-ı şabā-yı nefha-perdāz-ı dem-i ‘İsī
Kılur feyz-i hevāsı mürde-i şad-sāleyi ihyā
13. Hezārān nergisüñ h’āb-ı ‘ademden dīdesin açmış
Ġubār-ı sürme-i çeşm olduğında şübhe yok aşlā
14. Ġubārı olmasaydı sürme te’sīr-i ruṭubetden
Gül[i] taşvīr iderdi bülbül-i taşvīrini gūyā
15. Nuḳūş-ı pāki ḥod-reng-i taşavvurdan mu’arrādur
Hezārān āferīn nakḳāş-ı āteş-destine ḥaḳḳā
16. Sarāy-ı ‘ālem içre yapmadı el-ḥaḳ mühendisler
Bu gūne bir müferriḥ ḳaşr-ı ra’nā tarḥ-ı rūḥ-efzā
17. Netīce ḥaḳ budur kim pāy-i taḥt-ı āl-i ‘Oşmāna
Şehbāz-ı Hind ü Özbek ğıbtā eyleser degül bī-cā
18. Cihānda bu sevād-ı a’zama kim mālīk olmışdur
Mülūk içre kime maḥşūsdur bu ḥıttā-i vālā
19. Bu devlet dār-ı Ḥaḳdur ḥānedān-ı āl-i ‘Oşmāna
Buña taklīd iden taḥḳīḳ ider nuḳşānımı ḥaḳḳā
20. Bunuñ ta’rīfden āb u hevā vü resmi ‘ārīdür
Be-āb u reng-i ḥāl u ḥaṭṭ ḳi ḥācet-i rūy-ı zībā-rā
21. Te’āla’llāh ne ḥāletdür bu kim baḥruñ kenārında
Ola böyle me’vā-yı ‘işret-zāy-ı ğam-fersā
22. Ḥuşuşā Ḥazret-i Ḥān Aḥmedüñ zıll-ı hümāyūnı
O me’vā-yı şafāya ola gāhī meymenet-baḥşā
23. Cenāb-ı pādşāh-ı rub’-ı meskūn kim odur şimdi
Cihān-dār-ı kerem-güster ḥıdīv-i memleket-pīrā
24. Eyā ḥāḳān-ı baḥr u ber cihānbān-ı hümāyūn-fer
Eyā sultān-ı deryā-dil şehenshāh-ı cihān-ārā
25. Senüñ zāt-ı şerīfüñ başka bir şun’-ı İlāhīdür
Nazīrūñ gelmemişdür dehre mānend-i dūr-i yek-tā
26. Kiyāset ḳābiliyyet ma’rifet hep sende cem’ olmuş
Saña feyyāz-ı muṭlak her kemāli eylemiş i’tā

27. ‘Adlî mün‘adim akrânı nâdir mişli nâ-dîde
Bugün sensin selâṭîn-i cihân içinde bî-hem-tâ
28. Benüm haddüm degüldür zātuñı vaşf eylemek ancak
Ġaraż ‘arz-ı ‘ubüdiyyetdür ol dergâha devr-āsâ
29. Bakılsa dîde-i inşâf ile ammâ münâsibdür
Senüñ gibi şehensâha benüm gibi şenâ-pîrâ
30. Eger bir kerre manzûr-ı nigâh-ı iltifât olsam
Ne dürler şarf ideydüm vaşfuña ey Hüsrev-i dâñâ
31. Velî mir‘ât-ı ṭab‘um pür-gubâr-ı miḥnet ü ğamdur
Açılsaydı olurdu murġ-ı dil ṭūṭî-şifat gūyâ
32. Yem-i ṭab‘umda çokdur gevher-i şehvâr ḥünkârum
Anı tederîc ile hep ḥâk-i pâya eylerem ihdâ
33. Anuñ‘çün ḥıfz iderdüm kâle-i eş‘ârumı tâ kim
Senüñ gibi şeh-i zî-şâna pây-endâz idem ḥâlâ
34. Bi-ḥamdi’llâh naşîb oldu o bâba intisâb itmek
Felekden itmezem ‘ömrüm olunca bir daḥı şekvâ
35. Nigâh-ı şefkatüñle merḥamet kıl ḥâline tâ kim
Ola Dürrî kuluñ her bir sözi bir lü‘lü’-i lâlâ
36. Hüdâ zât-ı şerîfüñ ḥıfz idüp cümle ‘avârızdan
Vücüduñ görmiye âsîb-i dehri zerrece kaṭ‘â
37. Hemîşe taḥtgâh-ı salṭanatda olasin ḥurrem
Be-ḥaḥḳ-ı beyt-i ma‘mûr u be-ḥaḥḳ-ı Ka‘be-i ‘ulyâ

4.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Zihî güzîde kalemdân-ı pāk-ı pür-san‘at
Ki ehl-i ṭab‘a olur seyri mâye-i nüzhet

4. S. 3409: 6^b.

Der-Vaşf-ı Kâlemdân Hümâyün-ı Der-Sitâyiş Ḥazret-i Sulṭân Aḥmed Ḥân.

2. O deñlü şāf u mücellā vü pür-leṭāfetdür
Ki revnaķı ruḥ-ı āyīneye virür şafvet
3. Meger ki revġanı ḵandīl-i mihr ü mehdendür
Ki nūr-ı dīde getürmez nigāhına ṭākat
4. Buña şadef dimek olmaz şadefden a'lādır
Ki zīb-i sīnesidür nice tuḥfe-i ālet
5. Nuḵūş-ı pākini görseydi reşķden Mānī
Olurdu ḵihresi rengīn-i ġāze-i ḥaclet
6. Zihī devāt ki mānend-i naḵş-ı būḵalemūn
Virür nezāreye her bir baķışda bir ḥālet
7. Nice devāt ki diḵķatle mū-şikāf olsa
Kemīne naḵşına Bihzād-ı dīdemüz şūret
8. Degül devāt bu bir ḥoḵķa-i devādur kim
O ḥoḵķada bulınur her marīz için şihḥat
9. Devāt-ı sīm ü zer-endüdü bir ḵamerdür kim
Şu'ā'-ı şems ile eyler hemīşe germiyyet
10. Şu'ā'-ı şems degül mi o ince tel şebeke
Ki çeşm-i cānı ider seyri ḥīre-i ḥayret
11. Niḵāb içinde nihān bir 'arūs-ı zībādur
O tel ḵafesle o ra'nā devāt-ı pür-ḥikmet
12. 'Aceb mi olsa midādı zülāl-baḥş-ı ḥayāt
Hemīşe menba'-ı āb-ı ḥayāt olur zulmet
13. Derün-ı miḵlemeye zīb u fer viren ālāt
'Aceb mi her biri olsa yegāne-i nedret
14. Nedür o gizlik-i ser-tīz ü ḥālišü'l-a' yār
Ki zerger-i felek icādına çeke ġayret
15. Ḷadinde ḥil'at-ı gül-güne reng-i ḵaḵnūsī
Serinde efser-i mercān-ı ergavān ḥumret
16. O güne tuḥfeye i'zāz olınsa lāyıḵdur
Ki yādgār-ı 'azīzde ḥelāldür 'izzet

17. O rīkdān-ı müferriḥ miṣāl-i cism-i laṭīf
‘Aceb mi olsa perī-peyker ü melek-ṭal’at
18. Ki her ne olsa derūnında hep nümāyāndur
Zāmīr-i sādeye maḥşūşdur bu keyfiyyet
19. Nücūmdur ki ‘iyān oldı çarḥ-ı mīnāda
Kıyās itme derūnında rīkdür kat kat
20. ‘Aceb güzel yakışurdu ger ol leṭāfetle
Olaydı mehçe-i sīmīn-rāyet-i nuşret
21. Nedür o maḳṭa’-ı şāf-ı beyāz u cevherdār
Nazīf ü bī-bedel ü bī-bahā vü zī-kıymet
22. ‘Aceb laṭīf ü dil-ārā vü ḥüb u nāzūkdür
Ki diş biler aña her laḫza māhi-i cennet
23. O ḳatre-rīz-i münakkaş olur o hey’etle
Yem-i nezākete bir niçe māhi-i behcet
24. Kesildi rişte-i midḫat gelince miḳrāza
Anuñ’çün ālet-i pergāra ḳalmadı ḫācet
25. Nihāl-i devḫa-i ‘irfāndur ol ḳalemler kim
Miṣāl-i şāḫiçe-i serv olur sehī-ḳāmet
26. ‘Aceb mi maḳsem-i iḫsāna olsa lüle-i ter
Alınca deste anı pādşāh-ı Cem-şevket
27. Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥān Aḫmed-i ḥümāyūn-baḫt
Ki zāt-ı eşrefidür dehre neyyir-i devlet
28. O deñlü gevher-i fazl u kemāl ile pürdür
Ki dinse zātına lāyık muḫīṭ-i ehliyyet
29. İlähi şakla ḫaṭālardan ol şehensāhı
İlähi ḳıl anuñ ecdād-ı pākine raḫmet
30. Ki böyle bir şeh-i kāmīl-vücūdı eylediler
Serīr-i salṭanata yādgār için himmet
31. Edā-yı şükri bu luṭfuñ muḫāldür ancak
Du’ā-yı ḫayrına lāzım ḫulūş ile niyyet

32. Hemîşe hurrem ü hândân u şād u rāhat ola
İşābet itmeye ašlā vücūdına zahmet
33. Ne h'āhiş eyler ise meşreb-i hümāyūnı
Cenāb-ı Hāḡ aña teysīrin eyleye kısmet
34. Eyā şehenseh-i 'ādil devāt-ı vaşfindan
Ġaraż rikābuña 'arz itmedür 'ubūdiyyet
35. Murād-ı vaşf-ı kemālāt-ı zāt-ı pāküñdür
Bahānedür ara yirde devāt için midḡat
36. Ümīdüm oldur eyā pādşāh-ı heft-iḡlīm
Ki sen bu devlete olduḡça māye-i zīnet
37. Kemīne Dürri-i bendeñ de iltifātuñla
Bula miyāne-i aḡrānda 'izzet ü rif'at
38. Hemîşe şarf idüp evḡātumı menāḡıbuña
İrem rikāb-ı şerīfüñde cān ile hıdmet
39. Ki vaşfuñ itmede bī-iḡtiyār u mecbūram
Hemîşe isterem evşāfuña idem diḡḡat
40. Niçe risāle idüp nām-ı pāküñe taḡrīr
Ḳılam menāḡıbuñı zīb-i şafḡa-i şöhret
41. Medār ola ḡalemüñ elde reşḡa-pāş-ı kerem
Be-ḡaḡḡ-ı kilḡ-i güher-bār-ı kātib-i ḡudret

5.

Mefā 'ılün mefā 'ılün mefā 'ılün mefā 'ılün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Te'ālall'āh zihī Ferd ü Aḡad Ḥallāḡ-ı bī-hem-tā
Ki itdi maḡz-ı ḡikmetle 'ademden 'ālemi peydā
2. Odur Vahhāb-ı bī-minnet odur Rezzāḡ-ı bī-'illet
Odur ḡāḡān-ı sulḡān-ı selāḡın-i cihān-ārā

5. S. 3409: 7^b.

Der Vaşf-ı Maḡfil-i Şerīf Der-Sitāyiş Sulḡān Aḡmed Ḥān.

3. Cemî'-i kâ'inâta şâmil oldu luţf u ihsânı
Huşûşâ ehl-i İslâma ki oldur millet-i beyzâ
4. Cenâb-ı Aĥmed-i Muĥtârı irsâl eyledi tâ kim
Cihânda eyleye aĥkâm-ı emr ü nehyini icrâ
5. O sultân-ı mu'allâ-şadr-ı dîvân-ı risâlet kim
Şadâ-yı kûs-ı şer'inden pür oldu günbed-i ĥadrâ
6. Revân-ı pâkine yüz biñ şalât ile selâm olsun
Ki oldur devr-i maĥşerde 'uşâfa melce' ü me'vâ
7. Daĥı hem çâr-yâr-ı bâ-şafâ vü âl u aşĥâbı
Ki oldu burc-ı dîne her biri bir encüm-i ġarrâ
8. İlähî cümlesin müstaġrak-ı deryâ-yı rahmet kıl
Ki anlarla binâ-yı Ka'be-i dîn oldu müsteġnâ
9. Şeref irdi mülük-i âl-i 'Oġmâna çün anlardan
Anuñ'çün oldılar taĥt-ı ĥilâfet üzre pâ-ber-câ
10. Bu bir nesl-i mükerrem bir mübarek 'ırķ-ı tĥirdür
Ki oldu bunlaruñ 'ahdinde şer'-i Aĥmedî ihyâ
11. Çeküp seyfi kırup küffârı taĥîr eyleyüp mülki
Şecâ'atla müsahĥar kıldılar dünyâyı ser-tâ-pâ
12. Ne Tebrîz ü 'Irâķı koydılar ne Mışr ile Şâmı
Açıldı şarķdan tâ ġarba dek dünyâ vü mâ-fi-hâ
13. Netîce ol arâzî-i muġaddes cümle ser-tâ-ser
Bu mülk-i pâke ilĥâķ oldu ma'mûr eyleye Mevlâ
14. Huşûşâ ol maġâmeyn-i şerîfeyn-i mükerrem kim
Birinüñ ism-i pâki Yeġrib oldu birinüñ Bathâ
15. Bu iki ĥıţta ġüyâ nokġa-ı pergâr-ı rahmetdür
Ki oldu rûy-ı arzâ her biri bir ĥâl-i 'anber-sâ
16. Biri olmış maĥall-i ravza-i pâk-i Resûlu'llâh
Birisi beyt-i Rabbânî ki oldu Ka'be-i 'ulyâ
17. Bu iki beyt-i vâlâyı tavâf itmekde pey-der-pey
Gehî ehl-i zemîn geh ġudsiyân-ı 'âlem-i bâlâ

18. Zihî devlet ki ol iki maḳāmuñ hıdmet-i pāki
Mülük-ı āl-i 'Oṣmāna müyesser eylemiş Mevlā
19. İdüp şāhān-ı sābıḳ anda çoḳ āṣār-ı müstahsen
Muhaşşal her biri bir gūne ḥayrāt itdiler icrā
20. Kimisi şurre vü kimi vezā'if eyleyüp ta'yîn
Kimi zād u zaḥîre kimi tuḥfe kıldılar ihdā
21. Ol iki cāy-ı vālā-yı mu'allānuñ ahālisin
Tamām ikrām ile ğarḳ itdiler iḥsāna ser-tā-pā
22. Hezārān birkeler iḥyā idüp ber ü beyābānda
Netîce ol ṭarîḳuñ her lüzūmın itdiler peydā
23. Şaf-ı ḥüccācı tertîb eyleyüp envā'-ı zînetle
O şaffa kıldılar bu maḥfil-i pāki şeref-baḥşā
24. Ḥudā Ḥān Aḥmedi maḥfūz idüp 'ömrin ziyād itsün
Ki ol resm-i ḳadîmi yine icrā itdiler ḥālā
25. İrişdi çünki vaḳti eyleyüp tezyînine fermān
Zamān-ı ḥaccı ḥüccāc-ı kirāma kıldılar inhā
26. Zihî şāhenşeh-i 'ādil ki niyyet eyleyüp ḥayra
Şafā vü sa'y ile kesb itmede zād-ı reh-i 'uḳbā
27. Bu rüz-ı dil-fürūzuñ eyleyüp şükrānesin niyyet
Fakîr ü müstahakḳîne zer ü sîm eyledi i'tā
28. Donandı 'izz ü nāz ile yine ol maḥfil-i zerrîn
Çıḳardılar anı bāb-ı hümayūndan 'arūs-āsā
29. Oḳındı āyet-i fetḥ irdi 'arşa şavt-ı tekbîrāt
Daḥı tevḥîd ile tesbîḥ ü tehlîl oldu lâ-yuḥşā
30. Revān oldu o gice şaf-be-şaf cümle meşāyih hep
Daḥı erbāb-ı dîvān anlaruñ ardınca reh-fersā
31. Pes andan şoñra mîr-āḥûr-ı evvel zîb ü zînetle
Daḥı şurre emîni saḳḳabaşılar olup püyā
32. Mürür itdi çün ol şaflar bu tertîb üzre fevc-â-fevc
Zuhûr itdi hezār ikrām ile ol maḥfil-i zîbā

33. Ne maḥfil hevdec-i selmā-yı zāt-ı şāhibü'l-mi' rāc
Ne maḥfil maḥmil-i leylā-yı sübhāne'llezī esrā
34. Ne maḥfil rahle-i āyāt-ı Kūr'ān-ı 'azīmü'ş-şān
Ne maḥfil taḥtgāh-ı salṭanat-pīrā-yı ev ednā
35. Ne maḥfil ḥaclegāh-ı nev-'arūs-ı raḥmet-i Bārī
Ki olmışdur niḳāb-ı nūr aña ol perde-i vālā
36. Ne maḥfil hey'eti güyā ki bir nūr-ı maḥabbetdür
K'olur nezzāresi ṭāḳat-rübā-yı dīde-i bīnā
37. Müzeyyen bir serīr-i şuffe-i ḳaşr-ı cināndur kim
Temāşāsı olur ḥayret-fezā-yı merdüm ü ḥavrā
38. Te'āla'llāh nedür ol maḥfil-i eşrefde bu ḥālet
Ki taḥmīlinden eyler nāḳayı hem mest ü hem şeydā
39. Zihī 'izz ü şeref ol nāḳa-i maḳbūl u memdūḥa
K'olur her sāl zahrı böyle vālā maḥfile me'vā
40. Ne nāḳa nāḳa-i cennet aña her bār ider ḡıḃta
Ne nāḳa maḥz-ı nūr olmuş mişāl-i nāḳa-i Ḳuşvā
41. Dü-çeşmi kuḥl-ı ḳudretle mūkaḥḥal gerdeni mevzūn
Vücūdı cümleten maṭbū' u müstaḥsen Burāḳ-āsā
42. Lu'āb-efşān olup her dem sürürından bükā eyler
Ḳaçan kim olsa rāh-ı Ka'betu'llāha ḳadem-peymā
43. Bu bir rāh-ı mübārekdür ki her kim eylese niyyet
Eger insān eger ḥayvāna bir ḥālet olur peydā
44. İlāhī zāt-ı pākūñ ḥaḳḳı'çün ümmīdim olur kim
Bu 'āsī 'abdine ne olsun naşīb ol devlet-i 'uzmā
45. Tevekkül ḳıl Ḥudāya çekme ḡam ey Dürri-i bī-kes
İder her maṭlabuñ ḥāşıl senüñ ol ḳādir-i dānā
46. Hemān sen şıdḳ ile dergāh-ı Ḥaḳḳa 'arz-ı ḥacāt it
Kim ol dergāhdandur cümleye fetḥ ü zafer ḥaḳḳā

33 “Her türlü ayıp, kusur ve eksikliklerden beri olan o (Allah) yürüttü. (İsrâ, 17/1)”.

34 “Daha yakın oldu. (Necm, 53/9)”.

47. Hülüş-ı kalb ile her ne temennâ eyleseñ haqdan
İder maqbül yokdur şübhe *āmennâ ve şaddaknâ*
48. Mu‘ammer ola sultân Ahmed-i Hâtem-i tabî‘at kim
İder yüz biñ gedâyı bir nigâh-ı luṭf ile ignâ
49. Bu deñlü âstân-ı pākine çün intisâb itdün
Elem çekme saña hâşıl olur her maṭlab-ı a‘lâ
50. O bir sultân-ı zî-şân pādşâh-ı muḥteremdür kim
Senüñ gibi hezârân zârı bir demde ider ihyâ
51. Saña himmet anuñ bir nuṭk-ı cân-baḥşındadır ancak
Hemân emr eyledi lâlâsına itdi seni ihyâ
52. Süren dergâhına yüz böyle bir şâh-ı felek-câhuñ
‘Ulüvv-i kâdr ile eyler tokuz eflâke istiğnâ
53. Hemîşe maḥal-i hurşîd olup pîrâye-i gerdün
Hemîşe tâ şüreyyâ ola ‘ıkd-ı gerden-i cevzâ
54. O sultân-ı mu‘allâ-bârgâhuñ maḥmil-i baḥtı
Süvâr-ı nâka-i devlet ola bî-bâk ü bî-pervâ
55. Ne eylerse temennâ meşreb-i pāk-i hümâyünı
Ta‘absiz hem meşakkatsiz müyesser eylesün Mevlâ
56. Dili hurrem derünı şâd u iḳbâli bülend olsun
Be-ḥaḳḳ-ı süre-i ḥacc u be-ḥaḳḳ-ı Ka‘be-i ‘ulyâ

6.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Eyâ şehenseh-i ferzâne pādşâh-ı ğayür
Hemîşe zâtuñı hıfz eyleye Hudâ-yı Ğafür
2. Kemâl ü ma‘rifet ü ‘aḳl u rüşd ü fehm ü zekâ
Sevâd-ı şafḥa-i kalbüñde ser-te-ser meşṭür

47 “İnandık ve tasdik ettik”.

6. S. 3409: 9^a.

Ḳaşıde-i Dürrî Bâ-Ḥasb-i Ḥâl Ü.

3. Mişāl-i āb-zamīrūñ o deñlü rüşendür
Ki mü-be-mü görünür hāl-i hātır-ı meksür
4. Netice sende ki vardur bu cevher-i zātī
‘Iyāndur āyīne-i qalbūñe cemī’-i umūr
5. Senüñ gibi var iken bir hidiv-i zī-şānum
Revā mıdur qalayım zār u haste vü rencür
6. Çerāğ-ı hāşuñ iken ben senüñ bu devletde
Revā mı şimdi o dergāhdan olam mehcür
7. Olınca dergeh-i vālāña rüy-māl-i niyāz
Niçe kaşā’id ü tārīhe eyledüñ me’mür
8. Ne emr kıldıñ ise imtişāl idüp fi’l-hāl
Şafā-yı qalb ile yapdum bilā-kuşūr u kūsūr
9. Menākıbuñda olan gūne gūne āşārum
Olur kıyāmete dek dest-i ‘āleme menşūr
10. Aña nazār kılan ihlāş ile du‘ālar idüp
Senüñ kemālūñe eyler sitāyiş-i mevfūr
11. Egerçi oldı rikābuñda hıdmetüm maqbül
Velī ne fā’ide çün sa’yum olmadı meşkür
12. Dirīğ ü hayf ki ‘ömr-i ‘azizüm oldı telef
Murādum üzre bu ‘ālemde olmadum mesrūr
13. Hemīşe hāl-i perīşānumı taşavvur idüp
Düşer derūnuma yüz biñ hayāl-i dūr-ā-dūr
14. O deñlü ğarq oluram baħr-i ‘acַz u hayrete kim
Ne ‘aql olur müteħarrık ne ħod havāş-ı şu‘ūr
15. Kimesne hātır-ı vīrānum idemez ābād
Meger sen eylesin dest-i luḡf ile ma’mūr
16. Du‘ā-yı hayruña şarf eyleyüp şeb ü rüzum
Hulūş-ı qalb ile evrādum oldı ism-i şabūr
17. Meger ki ide bu ism-i şerīf-i ħürmetine
İki cihānda telāfisini Ĥudā-yı ğayūr

18. Cefâ-yı hâr-ı güli ben çekem hezâr-âsâ
Gül-âbın almağa ağıyar ola bugün me'mür
19. Meded meded meded ey pâdşâh-ı 'âlem-gîr
Yazuğ degül mi kıala Dürri-i hazîn mağdûr

7.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Hâmdüli'llâh kim irüp luğf-ı cenâb-ı Kird-gâr
Buldı şihhat hazret-i şahinşeh-i Cem-i kıtidâr
2. Hâk bu kim fikrinden ol zât-ı hümâyün-ğal'atuñ
Muğtarib olmışdı bi'l-cümle şığâr ile kibâr
3. Dem-be-dem el kıaldurup dergâh-ı hâkka şıdık ile
Cân u dilden dirler idi yâ Ğanî perverdgâr
4. Senden ümmîd eylerüz ol zât-ı pâküñ şihhatuñ
Sen kııl anı cümle 'illetden İlahî destgâr
5. Hâk budur kim inhirâfından mizâc-ı pâkinuñ
Oldı güyâ ser-te-ser eczâ-yı 'âlem bî-karâr
6. Vâkı'â 'âlem tezelzül bulmamağ mümkün midür
Kâleb-i dünyâya zîrâ rûhdur ol şehryâr
7. Rûh olunca nâ-ğoş elbette beden bîmâr olur
Rûhdur kaçır-ı ten istiğkâmına çün kim medâr
8. Hâşılı rûh-ı muşavverdür bu server 'âleme
Çoğ zamân yâ Rab anı tahtında eyle bî-karâr
9. Tâ ezelden gerçi kim olmışdı mağbübu'l-kulüb
Cümle halk-ı 'âleme ol şehryâr-ı nâmdâr
10. Ya'ni olduğça süvâr-ı rahş-ı devlet şân ile
Seyr idenler tal'at-ı pâkin iderdi dil iftiğâr

7. S. 3409: 10^b.

Şihhatnâme-i Vücüd-ı Hümâyün Hullede Saltanetahu Kaşide-i Dürri Efendi.

11. Muḳteżā-yı rūzgār-ı dehr-i pür-āzār ile
Kondı mir'āt-ı zamīr-i pākine çün kim ğubār
12. Güş idenler 'illet-i cān-sūzını bī-tāb olup
Taşlar ile gömgök itdi tenlerin dīvāne-vār
13. Şihhat-ı zāt-ı hümāyūnın idüp Hāḳdan recā
Hāḳ-ı 'ālem gice vü gündüz iderdi āh u zār
14. Bā-ḫuşuş ihlāş ile düstūr-ı ḫayr-endīşesi
Niçe ḳurbānlar kesüp çok sīm ü zer ḳıldı nişār
15. Eyleyüp celb-i du'ā-yı ḫayr ehl-i ḫālden
Varını şarf eyledi hep yolına bī-ihtiyār
16. Ol zamān kim tābiş-i nār-ı ḫarāret ser-te-ser
İtdi ol cism-i laṭīf-i nāzenīni dāğ-dār
17. Güyiyā bir tāze naḫl-i gülşen-i firdevs idi
Cā-be-cā mānend-i gülbün güller açdı şad-hezār
18. Yoḫsa bir ra'nā gül-i şad-berg-i bāğ-ı ḫüsn idi
İtdi anı tāb-ı te'sīr-i ṭarāvet jāle-dār
19. Yā vücūdı bir şadefdür ol yem-i cūduñ meger
Kim zuhūr itdi niçe pākīze dürr-i şāh-vār
20. Yoḫsa bir rengīn bahāristān-ı feyż-āşārdur
Oldı verd ü yāsemīn ü lāleden üşküfezār
21. Münteḫab bir nüşā-i mergūbedür ol zāt-ı pāk
Buldı la'līn noḳtalarla ser-te-ser naḳş u nigār
22. Seyr idenler dirler ol zāt-ı ṭarāvet menba'ı
Zāhir oldı ābda yir yir ḫabāb-ı dāne-dār
23. Bāzuvānın şāḫ-ı gül gibi görenler didiler
Pençe-i mercān yem-i behcetde oldı āşkār
24. Eyleyince şayḳalı dest-i ḳader perdāhte
Cism-i pāki ğıll u ğışdan oldı şāf āyīne-vār
25. Gerçi buldı 'āfiyet ol menba'ı 'ayn-ı şifā
ḫayli zaḫmet çekdi ammā bir zamān leyl ü nehār

26. Gūyiyā ŧimdi mūkāfāt-ı ten-i bīmārına
Bir çiçekli hil'at ihŧān eyledi perverdgār
27. Yā benekli atlas-ı zer-tārdur pūr-naqŧ u zīb
Destgāh-ı ğaybdan gönderdi anı Kird-gār
28. Yā İlāhī öyle ümmīd eylerüz kim bir dağı
İrmeye ol zāta bir 'illet nihān u āŧkār
29. Ser-firāz-ı tāc olup tahtında İskender gibi
ŧiħħat ile eyleye 'ömr-i taḑī'ide karar
30. Olmaya nāzük teni āzürde-i dest-i taḑīb
Görmeye 'ömrinde zaħmet ol vücūd-ı kām-kār

8.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Pādŧāhum yine iķbāl ile itdüñ ħarekāt
Ĥarekātuñ ola müstelzem-i ħayr u berekāt
2. Kaŧr-ı tersānede birkaç gün idüp zevk ü ŧafā
Bu maħalle dağı fer virdi kudümüñ bi'z-zāt
3. Ĥaķ budur kim bu sarāy-ı feraħ-efzā çoķdan
Saña müŧtāk idi ey Ĥusrev-i memdüh-ŧıfāt
4. Vālid-i mācidiñüz Ĥān Meħemmed merħüm
Olalı ğarķa-niŧin-i taḑakāt-ı cennāt
5. 'İzz ü iķbāl ile eslāfuñ olan ŧāhānuñ
Birisi itmedi bu menzile naŧb-ı rāyāt
6. Gūyiyā kāleb-i bī-rūħa dönüp kalmıŧ idi
Eŧer-i feyz-i kudümüñla yine buldı ħayāt
7. Çünki āğāz ile teŧrīf-i hümāyün itdüñ
Ṭurđı dīvānuña eŧcār giyüp teŧrīfāt

8. S. 3409: 12^a.

Tārīħ-i 'Azīmet-i Sulṫān Aħmed Ĥān Be Cānib-i Bağçe-i Karaağaç Der Ĥurb-ı Kağıdħāne.

8. Bezenüp tazelenup köhne 'arūsān-ı çemen
Giydiler cümle yeşil cāmeler eṭfāl-i nebāt
9. Servden şahn-ı gülistānda ḥıyābān şanma
Saña ṭurmuşlar ayağ üzre selāma iki kat
10. Dem-i teşrīf-i hümāyūnuña ey serv-ḥırām
N'ola bezl eylese eşcār yoluñda şemerāt
11. Beñzemez gayrı sarāya bu sarāy-ı 'ālī
Ki bunuñ kadrin ider nehr ile deryā işbāt
12. Bu sarāya bu Kāğıd-ḥāne şuyıyla didiler
Kaşrıdur kaşr-ı Ḥavernak şuyıdur nehr-i Furāt
13. Nice şu şafvet ile itmede gāhī cereyān
Ki taşup itmede deryā gibi neşr-i kaṭerāt
14. Yoḥsa deryā ile cū bir yere cem' olmuşlar
Teşne-veş kulzüm-i cūdından umarlar reşehāt
15. Selsebīl olsa 'aceb mi bu sarāyuñ ābı
Kaşr-ı zībāsı olur reşk-i kuşūr-ı cennāt
16. Gülleri ḡonce-i cennet gibi hep tāze vü ter
Bülbüli bülbül-i firdevs gibi hoş-naḡamāt
17. Rezmde tuḡa döner bezmde zülf-i yāre
Gāh sünbülleri bulduḡça sükün u ḥarekāt
18. Olıcaḡ mazhar-ı āyīne-i ḥüsn-i pāküñ
Başladı itmege ṭūṭī gibi murgān kelimāt
19. Ey velī-ni'met-i şāhān-ı cihān kehf-i enām
V'ey olan zāt-ı şerīfī sebeb-i fevz ü necāt
20. Sensin ol zıll-ı Ḥudā pādşeh-i heft-iḡlīm
Ki pür olmuş eşer-i 'adlūñ ile çār-cihāt
21. 'Ālemüñ cismine cān itdi seni Ḥazret-i Ḥak
İrse dünyāya n'ola feyz-i vücūduñla ḥayāt

9 A mısrasında “ḥayālān” kelimesi anlam gereḡi “ḥıyābān” ile deḡiştirilmiştir.

22. Toyladuñ 'ālemi gencīne-i ihsānuñ ile
Olsa faqr ehli n'ola muğtenem-i māl-ı zekāt
23. Deyre pertev şalalı devlet-i 'Oşmāniyye
Sen қadar gelmedi bir husrev-i pākīze-simāt
24. Zātuñı eyleyüp Allāh haṭālardan emīn
Cümle a'mālūñ ide dāhil-i silk-i ḥasenāt
25. Geldi Dürrī gibi bir bende didi tāriḥin
Pādşāhum bu maḥal buldı kudümüñle ḥayāt
Sene 1115

9.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Ḥamdüli'llāh ki irüp sāl-i hümāyün-ı cedīd
Eyledi cāme-i esbāb-ı neşātı tecdīd
2. Ḥayr ile irdi çün encāma yüz on beş sālī
Ola on altı daḥı bā'ış-i 'ıṣ-ı cāvīd
3. Bāreka'llāh zihī mevsim-i feyz-āver kim
Virdi ehl-i dile envā'-ı meserretle nūvīd
4. Sālümüz tāze zamān tāze zemīn tāze vü ter
Köhne vadīleri ṭayy itse n'ola çarḥ-ı 'anīd
5. Demidür eyleyüp āgāze-i āheng-i sürür
Başlasun cilvelere bezm-i felekde nāhīd
6. Bezenüp tāzelenüp köhne 'arūs-ı 'ālem
Alsun āyīne gibi destine cām-ı Cemşīd
7. Başladı nāleye bülbüller açıldı güller
Oldı her şuffe çemen ḥalka-i bezm-i tevḥīd
8. Nev-bahār oldı güzellendi ser-ā-ser gülşen
Yiridür zevk için erbāb-ı dile sāye-i bīd

9. S. 3409: 13^a.

Tāriḥ-i Sāliyye-i Hümāyün Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Ḥān Aḥmed-i 'Āli-Şān.

9. Kalmadı zerre kadar hâtır-ı 'âlemde elem
Güiyâ oldu cihân muğtenem-i mevsim-i 'îd
10. Geldi erbâb-ı dilüñ meclisine şâhid-i kâm
Girdi ser-pençe-i dest-i emele zeyl-i ümîd
11. İtse dünyâyı münevver n'ola ber-vefk-i murâd
Oldı hürşîd-i emel burc-ı murâd üzre bedîd
12. Böyle bir mevsim-i ferhunde ki münşî-i felek
İdemez kilik-i zer-efşân ile vaşfin tesvîd
13. Böyle hengâm-ı ferağ-zâyı görüp bî-takrîb
Oldı dem-bestelik ehl-i suhana emr-i ba'îd
14. Ya'ni hengâm-ı şafâ-bağ-ı şehensâh-ı cihân
Mîhr-i gerdün-ı kerem zıll-ı Hudâverd-i mecîd
15. Server-i Cem-ğaşmet Husrev-i Hâkân- 'âzamet
Âsmân-kevkebe Dârâ-yı Sikender-te'yîd
16. Mazhar-ı feyz-i Aḥad Ḥazret-i Sultân Aḥmed
Ki odur şimdi selâṭîn-i cihân içre vaḥîd
17. Zât-ı pākîze olan cevher-i isti'dadı
Belki bir pādşeh virmedi fa'âl-i mürîd
18. Ne hüner var ise nev'-i beşere muhtaş olan
Cümlesi zâtına güyâ ki virilmiş te'bîd
19. Nükte-perdâz u suḥan-senc ü edîb ü kâmil
'Ârif ü ehl-i dil ü 'âkîl ü derrâk ü reşîd
20. Mâḥî-i zulm ü sitem ḥâmî-i şer'-i Ekrem
Şâhib-i seyf ü kalem kâmi'-i eşrâr u pelîd
21. 'Ahd-i pâki şeref-i devlet-i 'Osmâniyye
Kevkeb-i devleti pertev-figen-i tal'at-i 'îd
22. Şukka-perdâz-ı livâ-yı zaferi ḥayl-i sürüş
'Alem-efrâz-ı der-i saltanatı baḥt-ı sa'îd

23. Pāsbān-ı der-i ikbāli gıce bedr-i münir
Dīde-bān-ı harem-i devleti gündüz hırşid
24. Re'yi İskendere āyine-i rüy-ı devlet
Hükmi cem'iyet-i Ye'cüc-i gama sedd-i sedid
25. Nitekim hükmine mevku'f nizām-ı 'ālem
Oldı fermānına vā-beste cezā-yı tehdid
26. Māh-ı encüm-sipehā şāh-ı felek-bārgelhā
Ey ki dārātuña şehler idemezler taqlid
27. Sensin ol zāt-ı kerem-güster-i deryā-dil kim
Kef-i dür-pāşuña mānend olamaz baħr-ı sefid
28. Şerm-nāk olmasa dest-i güher-efşānuñdan
Ka'r-ı deryāda nihān olmaz idi mürvārīd
29. Pādşāhum nazār eyle baña Dürrī kuluñam
Olayım tā dür-i yek-tā gibi 'aşruñda ferīd
30. Kīmiyādur nazārı pādşehüñ va'llāhi
Kīmiyādan beni Allāh için itme nevmīd
31. İtdi ğam cānuma te'sir Hudā haqqıy'çün
Ne kadar nāle vü zār itsem olınmaz teb'id
32. Hāşılı himmet-i şāhāneñe kaldı çārem
Ne ise lāyık olan şānuña oldur ümmīd
33. Umaram 'uqde-i dil ğall ola bir mektebe kim
Kalmaya rişte-i efkārda aşlā ta'kīd
34. Çekilüp hücet-i āmālūme imzā-yı kabül
Kilk-i luţfuñla berāt-ı emelüm ola resīd
35. Devletüñde olayım ya'ni murād üzre çerāğ
İdeyüm haşre dek evşāf-ı şerīfüñ tesvīd
36. Yeter ey Dürr-i güstāħ yeter şerm eyle
Öyle dergehde olur mı bu kadar güft ü şenīd
37. Pīç ü tābuñdan olur sūz-ı derūnuñ ma'lüm
Anı taşdı' ile bir daħı ne hācet te'kīd

38. Şıdk ile başla hemān hayr du'ā eylemege
İricek vaqt-i seher gūşuña şavt-ı temcīd
39. Tā ki bu köhne cihān tazelēnüp vaqt-i bahār
Tā ki her sālūñ ola hil'at-ı tārīhi cedīd
40. Fer virüp hil'at-i cāha kad-i isti'dādı
'Ömrini devletini eyleye Allāh mezīd
41. Yazdı levḥ-i felege kilik-i kader tārīhin
Ola Hān Aḥmede bu sāl-i hümāyūnı sa'īd
Sene 1116

10.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. İder āyīne-i ḳalbi gubār-ı guşşadan 'ārī
Ṭavāf-ı merḳad-i Sulṫān Ebā Eyyüb-ı Enşārī
2. Budur şaff-ı gāzāda rāyet-efrāz-ı Resūlu'llāh
Budur ḥīn-i vegāda ehl-i İslāmuñ hevādārı
3. Bu bir zāt-ı mükerrēmdür ki ḥāk-i feyznākinden
Olur müşgīn meşām-ı ḳudsiyān-ı 'arş-ı settārī
4. Zihī serdār-ı nuşret yāver-i cünd-i muzaffer kim
Diyār-ı Rūmı teşhīr eyleyince ḳırdı küffārı
5. Maḥabbet bezminüñ medhūş-ı zevḳi cān-ı āgāhı
Şehādet cāmınuñ mest-i müdāmı ḳalb-i hüşyārı
6. O ḥür-āşār-ı rūḥāniyyetinden behrever lā-büd
Olan zā'ir-ı mezār-ı fā'izü'l-envār-ı ebrārı
7. Ḥuşūşā böyle bir sulṫān-ı iḳlīm-i velāyet kim
Maḳām-ı pākinüñ ḥayl-i melā'ik ola züvvārı
8. Buña ihlāş ile āmīn diyen erbāb-ı imānuñ
Şefī'i ola peygamber mu'ini Ḥāzret-i Bārī

10. S. 3409: 14^b.
Dürri.

9. Budur ümmîdümüz kim rûz-ı hevl-engîz-i maḥşerde
Ferâmûş itmeye bu Dürri-i zâr u günâh-kârı

11.

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Bâreka'llâh zihî pādşeh-i mülk-ārā
Zātuñı cümle ḥaṭâlardan emîn ide Hudâ
2. Sen o sulṭân-ı cihân pādşeh-i zî-şânsın
Ki nazîrûñ daḥı seyr itmedi çeşm-i dünyâ
3. 'Âleme pertev-i ḥurşîd-i sa'âdet sensin
Ḥaḳ budur kim seni mümtâz yaratmış Mevlâ
4. Cümle emrûñde başîretle idersin ḥareket
Söz yok eṭvâr-ı ḥakîmâneñe ey zıll-ı Hudâ
5. Bu ne perdâḥte işdür bu ne şâhâne revîş
Bu ne zîbâ ḥareketdür bu ne nâzûk îmâ
6. Bu taşavvur nice 'âkılleri dem-beste ider
Bu tedârüklere ḥayrân olur erbâb-ı zekâ
7. Vâkı'â kimse taḥayyül idemezdi bu işi
Belki bir ḳalbe ḥuṭûr eylememişdi kaṭ'â
8. Geldi bu devlete çok kâr-güzârende mülûk
Nice ḥâḳâna serîr oldu bu mesned ammâ
9. Ḳanḳı sulṭâna naşîb oldu bu ḥüsn-i tedbîr
Ḳanḳı ḥâḳâna nigâh itdi bu gûne Mevlâ
10. Bunı kim fehm ider Allâhı severseñ fikr it
Oldı mı böyle bir âşâra muvaffaḳ ḳudemâ
11. Ḥufyeten da'vet için gönderesin bir ḳuluñı
Gele İstanbula tâ Ḳandiyeden bir pâşâ

11. S. 3409: 20^a.

Sulṭân Aḥmed Ḥānuñ Ḳalaylı Aḥmed Pâşayı Ḳandiyeden Getürüp Mühri Virdüğine Tarihüdür.

12. Bula t̄a kurb-ı hümāyūnuña yārānuñ yol
Ola hem ruḥṣat-ı p̄a-būsuñ ile kām-revā
13. Olmaya kimse bu esrār-ı ṣehāne vākıf
Bunı ḥiss itmeye ‘arīf geḫünen icmālā
14. Hele tedbīr-i ḥakīmāneñe māsā’ allāh
Ḥaḫ bu kim ancaḫ olur ṣīve-i ṭab’-ı ḡarrā
15. Nāgehān bāb-ı hümāyūndan olınca zāhir
Cümle barmaḫ ıṣırup ḫayrete vardı ‘uḫalā
16. Didiler vākı’ a mı yoḫsa bizüm gördüğümüz
Bu ne sırdur ki zuhūr eyledi bī-ḫün ü çirā
17. Çoḫdan ümmīd idinürlerdi velī kim dir idi
Ki ola böyle ḫabersüz bu işāret peydā
18. Şübhe yoḫ luṭf-ı Ḥudā mevhibe-i ḫaḫdur bu
Buña ihlāṣ ile şükr eyleyelüm şubḫ u mesā
19. Ḳademi ola mübārek bu ‘ibādu’llāha
İde Ḥaḫ her eṣerin devlet ile dīne sezā
20. İ’timād it bu söze pādṣehüm va’llāhi
Re’yüñe cümle pesend itdiler a’lā ednā
21. İttifāḫ eyleyüp erbāb-ı baṣīret cümle
Didiler ṣimdi yirin buldı ṣadāret ḫaḫḫā
22. Bāreka’llāh zihī fikr-i metīn re’y-i zerrīn
Bu ḫadar eyleyemez kimse işābet aṣlā
23. Merḫabā re’y-i pesendīdeñe ey zāt-ı ṣerīf
Āferīn cevher-i idrāküñe ey ṣun’-ı Ḥudā
24. Bu beṣāretten olup ṣevḫ ile leb-rīz-i sürūr
Virdiler birbirine müjde cihān ser-tā-pā
25. Yüz sürüp dergeh-i Mevlāya hep erbāb-ı ḫulüb
İtdiler ṣıdḫ-ı derün ile du’ā cümle saña
26. Söyledi Dürri-i dā’ī daḫı bu tārīḫi
Ola bāḫī o ṣehenṣāha bu Āṣaf ḫaḫḫā

Sene 1116

12.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

1. Açılıp gül gibi her serv-ğad-i sidre-kıyām
Kıldılar nāz iderek țarf-ı gülistāne hırām
2. Nev-bahāruñ eşer-i neşve-i cān-bahşından
Cümle eczā-yı cihān eyledi ta'țır-i meşām
3. Cām alup nergis ele açdı gözin ğafletden
Çeşm-i maħmūrına yāruñ n'ola h'v'āb olsa ğarām
4. Oldı ezhār-ı çemen h'v'āb-ı 'ademden bīdār
Ne revā ehl-i şafā eylememek terk-i menām
5. Ğoncalar ğandeler itdükçe kızardı güller
Bülbülān olmaya mı girye ile hün-āşām
6. 'Arz idüp dāğını lāle yağasın çāk itdi
Dāğ dāğ-ı ğam-ı 'ışk olan ider mi ārām
7. Oldı zerrīn-ğadeğ ārāyiş-i bezm-i gülşen
Devr iderse yiridür bezm-i şafāda gül-i cām
8. Sünbülü bād-ı şabā kıldı perīşān-kākül
Hiç sevdā-zedeler ğāline virsün mi nizām
9. Dāmen-i şabrını çāk itmeye mi şevğinden
Büy-ı cān-perver-i ezhārı iden istişmām
10. Gül gibi pārelemez mi yağasın ğār-ı sitem
Güş iden nāle-i murğ-ı çemeni şubğ ile şām
11. Bāğda beste-i zencīr-i cünün olmaz mı
Ğadem-i servi gören mevce-i cüy içre müdām
12. Hele bu faşl-ı şafā-bahşı gören gülşende
Ger Felātün ise de ğānede itmez ārām

12. S. 3409: 31^a.

Der-Sitāyiş-i Sulțān Aħmed Ğān Dāme Zılluhu Berāy-ı Tārīğ-i Bahāriyye.

13. Nice şabr eylesün erbāb-ı dil inşāf eyle
Ki ider cilveye her laḥza ṭabī'at iḳdām
14. Hāşılı böyle bir eyyām-ı feraḥ-tev'emde
Ehl olan fırsatı fevt itmez ider 'ıṣ-ı müdām
15. Ya'ni Hān Aḥmed-i Şāliṣ ki 'ulüvv-i ḳadrin
Çārüm-i tārem-i a'lāda görür heft-ecrām
16. O şehensāh-ı mu'azzam ki mülük-ı eṭrāf
Oldı iẓhār-ı 'ubūdiyyet ile ḥükmine rām
17. Şeh-i seyyāre-ḥaşem kim [i]'zam-i şānından
Şeref-i zātını derk eyleyemez 'aḳl-ı enām
18. O ḥudāvend-i melek-ḥüy-ı felek-mertebe kim
Eylemez dergehine Ḥusrev ü Dārāyı ḡulām
19. Nice derk eylesün insān şeref-i zātını kim
Varamaz ḡāyet-i evşāfına peyk-i evhām
20. Böyle İskender-i Zül-ḳadre müşābih göremez
Baḳsa āyīneye biñ yıl felek-i mīnā-fām
21. Ser-te-ser sīnesi cevşen gibi fülād olsa
Darb-ı şemşīrine ṭāḳat getirür mi Behrām
22. Nāvek-i tīrini bir kerre geçürse gözden
Merdüm-i çeşmini ḥāl eyler idi Zühreye Sām
23. Ḳuvvet-i baḥt ile mümtāz-ı ḥavāḳīn-i cihān
[A]'zam-i şān ile ser-tāc-ı selāṭīn-i i'zām
24. Mihr germ-ābe-i ḳadrine göre ṭās-ı nüḥās
Āsmān ḳubbe-i iclālīne nisbet ḥammām
25. Pādşāhā sen o ser-çeşme-i iḥsānsın kim
Teşnedür zemzemüñe cümle mülük-ı İslām
26. Didi teşrīf-i ḥümāyūnına Dürrī tāriḥ
Ḳıldı i'zāz ile sulṭān yine tebdīl-i maḳām
Sene 1118

13.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Menba'-i 'ayn-ı 'atā çeşme-i ihsān u sehā
Hāzret-i şadr-ı kerem-pişe Mehemmed Pāşā
2. Ol veliyyün'n-ni'am-ı devlet olan Hātem-i 'aşr
Her-kesi çeşme-i luḫfindan iderdi ışkā
3. Eyleyüp māl-i firāvān ile şarf-ı himmet
Şehr-i 'Oşmāncığı bu āb ile kıldı ihyā
4. Kātı muhtāc idiler şuya bu şehriñ halkı
Vākı'ā hayr-ı 'azīm itdi ol Āşaf haḫkā
5. Kızılıрмаḫ gibi içdüleri hūn-āb idi hep
Bağrın ol teşnelerüñ yakmış idi kıllet-i mā'
6. Vüzerādan niçe hayr ehli murād itdi velī
Birisi olmadı bu hayra muvaffaḫ ašlā
7. Hāmdüli'llāh ki o düstür-ı şalāḫ-endişe
Eyledi bu eşer-i pāki müyesser Mevlā
8. Hele bir böyle şevāb itdi ki tā maḫşere dek
Nüş idüp rahmet oḫurlar aña a'lā ednā
9. Çār yārüñ şeref-i 'ışkına bu çeşme-i çār
Çār enhār-ı cinān ola aña rüz-ı cezā
10. Nüş idüp Dürri-i leb-teşne didi tārḫin
Āb-ı salsāli sebīl itdi Mehemmed Pāşā
Sene 1117

13. S. 3409: 57^a.

Vezir-i A'zam Mehemmed Pāşānuñ 'Oşmāncıḫda Binā Eyledüğü Çeşmeye Tārīḫdür.

14.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Nedür bu cilve-i şādī nedür bu şevk-ı handānī
Ki itdi qalbi leb-rīz-i meserret nevk-ı vicdānī
2. Gülistān-ı dehān üşkūfte-i hamd-i Hudāvendī
Hezār-ı tab'-ı şūh āgāza-senc-i şükr-i Yezdānī
3. Zemīn sebz ü zamān hurrem derūnlar cümleten bī-gam
N'ola ehl-i şafā her cānibe eylerse seyrānı
4. Güzeller 'arz-ı mehde başladı 'uşşāk-ı şeydāya
Maḥaldür çarḫ olursa itdügi vaz' uñ peşimānı
5. 'Araḫ şeb-nem kadeḫ gül bezm-i mey gülşen şabā sākī
N'ola eylerse rindān-ı ḫaḫīkat zevk-ı rūḫānī
6. Açıldı ehl-i 'işret bülbül-āsā semt-i gülzāra
Çemende şimdi gūş it na'ra-yı yāhū-yı mestānı
7. Didüm bu şevk-ı ḫālet-güstere bā'is nedür āyā
Ki itdi ehl-i tab'ı ser-te-ser mebhūt-ı ḫayrānı
8. Didiler yümn ile burc-ı sa'ādetde kırān itdi
Sipihri-i 'izz ü nāzuñ māh ile ḫurşīd-i raḫşānı
9. Ne ḫurşīd-i dirāḫşān yā nice māh-ı münevver kim
Fürüg-ı pertevinden itdiler āfāḫı nūrānī
10. Şehenşāh-ı mu'azzam ya'ni Sultān Aḫmed-i Şālīs
Görüp perverde-i ḫāşın nigāh-ı luḫfa erzānī
11. Yem-i 'iffet-serā-yı saltanatdan eyleyüp ifrāz
'Alī Pāşaya iḫsān eyledi bir dürr-i galṫānı
12. Nedür bir gevher-i zībende-i baḫr-i leṫāfet kim
İder üşkūfte ḫadri kıymet-i la'l-i Bedaḫşānı

14. S. 3409: 58^b.

Dāmād 'Alī Pāşā Ḥazretlerinüñ Sür-ı Pür-Sürürına Tārīḫdür.

13. Meh-i neyyir-fürüg-ı âsmân-ı kâdr u isti'âlâ
Gül-i 'anber-nesîm-i büstân-ı şulb-i sultânî
14. Olinca nâz ile hevdec-nişîn-i maħmil-i i'zâz
Melekler oldılar tâ bâm-ı gerdündan nigezbânı
15. Görince şaf-be-şaf âlây ile sūr-ı hümâyûnın
Ser-â-pâ halk-ı 'âlem oldılar medhûş u hayrânı
16. Tabaklar cümle māl-â-māl envâ'-ı cevâhirden
Tefâriķ u tuħaf sîm u zerûñ yoķ ħadd ü pâyânı
17. Hele bir sūr-ı ğarrâ-yı hümâyûn oldı kim ašlâ
Mişâlin görmemişdür 'âlem içre nev'-i insânî
18. Hezârân âferîn tab'-ı hümâyûn-ı şehensâha
Ki dâmâd itdi böyle Âşaf-ı pākîze-'unvânı
19. Hümâyûn olduğı bundan nümâyândur bu sūruñ kim
Müşâdif itdi mevlūd-i şerîfe luṭf-ı Ħaķ anı
20. Ne Âşaf kâmil-i fenn-i ma'ârif ħ'âce-i evvel
Ne Âşaf fâzıl-ı 'âlî-güher 'allâme-i şânî
21. Edîb-i nüsha-i ħikmet lebîb-i fenn-i ehliyyet
Selimü't-tab'ı bî-'illet melîhü'l-vechi nūrânî
22. Felâṭûn 'ilm-i hey'etde Aristû fenn-i ħikmetde
Buña mânend olurdu bilseler tedbîr-i Loķmânı
23. Bu bir zât-ı mükerrem bir vücūd-ı muħteremdür kim
Bütün dünyâyı geşt itseñ bulunmaz mişl ü akrânı
24. Ħuşûşâ fenn-i inşâ vü ħuṭûṭ u nazm u eş'âra
Açınca ağzını dem-beste eyler ehl-i 'irfânı
25. İlähî Ħâzret-i Ħân Aħmedüñ 'ömrin füzûn it kim
Ser-efrâz itdi bir böyle vücūd-ı mekremet-şânı
26. Bunuñ şükriñ zebân ile edâdan kâşîruz ammâ
Münâsibdür du'â-yı ħayr ile olmaķ senâ-ħ'ânı
27. Hemîşe ħaclegâh-ı dehr ola tâ sūr ile tezyîn
İde bezm-i felekde Zühre tâ kim nağme-cünbânî

28. Olup sultān-ı dehrüñ her günü bir sūr-ı şevķ-engīz
Ola her gicesi bir ʿīd-i ferruḥ-fāl-i şādānī
29. Daḡı ol iki zāt-ı muḡterem ʿizz ü saʿādetle
Olalar ḡaşre dek maḡfūz-ı dārü'l-emn-i Rabbānī
30. Kerīmā Ḥālīķā Perverdġārā merḡametķārā
Ķabül eyle duʿā-yı bī-riyā-yı derdmendānı
31. Ümīd oldur bu sūr-ı pūr-sürürüñ şevķine Yā Rab
Ola Dürrī ḡuluñ da mazḡar-ı luṭf-ı cihān-bānī
32. Ki cevri-ı çarḡ ile aḡvāli ol deñlü mükedder kim
Zemīn ü āsmānı belki yoḡdur farķa imķanı
33. Mücerred himmet-i sultān-ı ʿālī-şān ḡalmışdur
O bī-şabr u dilüñ cemʿiyyet-i ḡāl-i perīşānı
34. Hezārān ḡaşr-ı dil oldı binā bu faşl-ı ḡurremde
Yapılmaz mı ʿaceb ol bī-kesüñ de ḡalb-i vīrānı
35. Yeter ey ḡāme-i ter-dest maʿlūm oldı maḡşūduñ
Semend-i ṭabʿa uyma sen daḡı terk eyle cevġanı
36. Mübārek eyleye sūr-ı ḡümāyūn-fālını Mevlā
Be-ḡaḡķ-ı muʿciz-i Aḡmed be-ḡaḡķ-ı naşş-ı Kurʿānī
37. Duʿā idüp felekde ḡudsiyān yazdı bu tārīḡı
Hümāyūn-bād ey sūr-ı sürür-efzā-yı sultānı
Sene 1121

15.

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Neşāt-ı ʿīd virür şāʿime dem-i ifṭār
Olur dü-ʿāleme tercīḡ ʿālem-i ifṭār
2. O cilveye ṭoyılır mı ola ḡuşuşā kim
Yanuñda bir iki zevķ ehli hem-dem-i ifṭār

15. S. 3409: 62^a.
İfṭariyye Berāy-ı ʿAlī Pāşā.

3. Kulak şadā-yı mü'ezzinde elde sā'atler
Ne neş'edür hele ol vakt-i hurrem-i iftār
4. Derün-ı şā'ime ilkā-yı rūh ider hoşça
Pür olsa mā'ideden h^vān-ı Meryem-i iftār
5. Çeken simāt-ı hudā-dāda perde-i imsāk
Çeker hemīşe meh-i rüzedede gam-ı iftār
6. Şimāh-ı cāna pey-ā-pey gelür bu zemzeme kim
Yiter cerāhat- 'ısyāna merhem-i iftār
7. 'Aceb mi guşşadan āzād olursa ehl-i şıyām
Hezār düzaḥī āzād olur dem-i iftār
8. Ne deñlü hıfzına şavm iderse mihr imsākı
Yine beyāza çıkar naqş-ı hātem-i iftār
9. 'Aceb mi gāret iderlerse h^vān-ı gufrānı
Sipāh-ı şavmı yine bozdı Rüstem-i iftār
10. Bu şı'ri āşafına kıldı Dürrī dest-āvız
Olnca meclis-i ḥāşında mahrem-i iftār
11. Cenāb-ı ḥazret-i kā'im-makām pāşā kim
Simāt-ı himmet ile oldı hātem-i iftār
12. Hemīşe süfresi olsun küşāde dünyāda
Be-zevk-i çāšnī-i lezzet fem-i iftār

16.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Zihī huceste-eşer-i ḥayme-i cihānbānī
Ki ehl-i ṭab'a virür seyri zevk-i rūḥānī
2. Ne ḥayme atlas-ı çarḥ-ı felek kumāş olsa
Bu mertebe olamaz zīb ü naqşa erzānī

3 B mısrasında vezin aksamaktadır.

16. S. 3409: 67^a.

Tārīḥ-i Otağ-ı Ḥazret-i Sulṭān Aḥmed Ḥān.

3. Ne hayme güllerini seyr iderse bülbül-i dil
Bu âb u tâb ile yâd eylemez gülistânı
4. Ne hayme bir büt-i zerrîn-niṭâkdur gūyâ
Sütünü aldı anuñ kâmet-i hırâmânı
5. N'ola sipihr-i berine ider ise nâzişler
Bu bârgâh-ı mu'allâ ki yoḡdur aḡrânı
6. Hârîmine olamazsa 'aceb mi ruḡ-fersâ
Ki itdi şemsesi şermende şems-i raḡşânı
7. Gören o şuḡka-i zerrîn ile tınâbların
Şu'â'-ı pertev-i ḡurşîd zan ider anı
8. İden bu çetr-i hümâyünü câygâh-ı şafâ
Añar mı taḡt-ı hevâ-pâye-i Süleymânı
9. Derünü ol ḡadar olmuş şüküfeden tezyîn
Ki seyr idenler alur feyz-i bâḡ-ı Rıdvânı
10. Döner hümâyâ bu pervâz ile bu çetr-i laṭîf
Ḳaçan ki şalsa aña sâye zıll-ı Yezdânı
11. Cenâb-ı Hâzret-i Hân Aḡmed-i hümâyün-baḡt
Ki çarḡ-ı aḡlas olur sâyebân-ı eyvânı
12. O pâdşâh-ı felek-bârgâh-ı devrân kim
Anuñla buldı şeref ḡânedân-ı 'Oşmânı
13. Ḳurup bu çetri ḡazâyâ 'azîmet itdükçe
Musahḡhar eyleye bi'l-cümle kâfiristânı
14. Bu bârgâh-ı hümâyûna bu leṭâfet ile
Niḡâh idince didi Dürri şenâḡvânı
15. Netîce olmaya bundan ziyâde bir târiḡ
Mübârek ola İlâhî bu çetr-i sulṭânî
Sene 1123

17.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. İdüp ḥablü'l-metīn-i şer' -i pāki rişte-i gerden
Ezelden bende-i fermān-ber-i ḳālū belāyam ben
2. Derūnum nūr-ı ĩmān ile ser-tā-ser mücellādur
Ḳaviyyü'l-i'tiḳād-ı dīn-i pāk-i Muştafāyam ben
3. Ğubār-ı āstān-ı ehl-i beyt ü cümle aşḫābum
Dil ü cāndan muḥıbb-i çār-yār-ı bā-şafāyam ben
4. Ḥanīfī mezheb-i dīnüm tarīḳum Nakşbendiyye
Muṭābıḳdur sülükum şer' -i pāke bī-riyāyam ben
5. Netice mü'min-i pākem velī 'işyānum efzūndur
Ümīdüm mağfiretdür rāci-i 'afv-ı Ḥudāyam ben
6. Hemīşe ḥayrdur ḳalbümde niyyet cümle maḥlūḳa
Vücūdüm bezl-i aḥbāb eylerem ehl-i vefāyam ben
7. Degül aḥbāba a'dāya bile yok zerrece ğayzum
Derūnum şāfdur āyīne-i rüşen-cilāyam ben
8. Müyesser olmamışdur kimseyi 'ömrümde zemm itmek
Beni kim zemm iderse eylesün bī-müdde'āyam ben
9. Cezāsın Ḥaḳ ider dünyāda vü 'uḳbāda çün tertīb
'Acül olmam anuñ'çün şābir-i rüz-ı cezāyam ben
10. Baña yoḳdur zarar düşmen ne deñlü her ne kār olsa
Seg-i nā-pākdür anlar zülāl-i pür-şafāyam ben
11. Zülāl-i pür-şafāyam baḥrem olmam cīfeden dil-gīr
Letāfet-perver-i şad-gevher-i 'ālem-bahāyam ben
12. Yem-i mevvāc-ı taḅ'umdan çıkan hep dürr-i yek-tādur
Ki vaşşāf-ı cenāb-ı pādşāh-ı ḥoş-likāyam ben

17. S. 3409: 68^a.

Ḳaşıde-i Dürrī.

13. O şāhenşeh ki zāt-ı eşrefi iksīr-i devletdür
Zamānında anuñ müstağni-i zıll-ı hümāyam ben
14. N'ola her lahza manzūr-ı nigāh-ı iltifāt olsam
O hākān-ı haşmete Hākān-ı şīrīn-edāyam ben
15. Hūdā zāt-ı hümāyūnın haṭādan hıfzı ide Dürrī
Şabāh u şām anuñ'çün vaqf-ı mihrāb-ı du'āyam ben

18.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec -- + /+ -- + / + -- + /+ --

1. Gönlüm olalı silsile-cünbān-ı ze'āmet
İtdi beni mecnūn-ı beyābān-ı ze'āmet
2. Dāmān-ı girībān gibi biñ pāre iderdüm
Bir kez elüme girse girībān-ı ze'āmet
3. Gönlümce iderdi cevlān esb-i murādum
Olsaydı eger fāris-i meydān-ı ze'āmet
4. Gülzār-ı ümīdümde ne güller açılardı
Bir kerre nüzül eyleye bārān-ı ze'āmet
5. Yā Rabbi ne var bāğ-ı ümīd[imde] benüm de
Açılsa eger bir gül-i ḥandān-ı ze'āmet
6. Hep ceybümü dāmānumı pür-gevher iderdüm
Bir kerre açılırdı baña kān-ı ze'āmet
7. Maḥşül-i güher olur idi ḥāşıl-ı 'ömrüm
Bir kaṭre ḥurūş eylese 'ummān-ı ze'āmet
8. Ümmīd-i ḥayāliyle hilāl oldu vücūdum
Āğūşuma gelse meh-i tābān-ı ze'āmet
9. Sāyem daḥı nāz eyler idi zıll-ı hümāya
Toğsa başuma mihr-i dirāḥşān-ı ze'āmet

18. S. 3409: 69^a.
Kaşide-i Dürrī.

10. Beş altı biñ aqçe yine tîmâr idi derde
Gör hikmeti oldu o da kırbân-ı ze'âmet
11. Âşüfte-dimâğ itdi beni turre-i iflâs
Girse elüme deste-i reyhân-ı ze'âmet
12. Bir niçe zamândur idüp ümmîd-i ruṭûbet
Oldum reh-i iflâsda pûyân-ı ze'âmet
13. Teskîn idemez âteşümi cümle eṭibbâ
Virmezse baña şerbeti Loḳmân-ı ze'âmet
14. Hiç sîr ola mı gürsine-çeşmân-ı temennâ
Tâ ḳonmayıcak süfresine nân-ı ze'âmet
15. Ol deñlü ze'âmetle çerâğ oldu cihân kim
Dünyâya ziyâ virdi çerâğân-ı ze'âmet
16. Bende geçinür gerçi ki zâhirde velîkin
Kendü başına her biri sultân-ı ze'âmet
17. Bir pâre-i nân olsa ḳaparlar anı fi'l-hâl
Bilmem ne zamân sîr ola çevgân-ı ze'âmet
18. Hıvfüm bu ki bir şeb ḳapalar ḳurşa-i mâhı
Etmek yirine gürsine-çeşmân-ı ze'âmet
19. Ser-pençe-i ğam kıldı girîbânımı şad-çâk
Girmez mi 'aceb destüme dâmân-ı ze'âmet
20. Dil nâlede ben muṣtarib-i hâr-ı felâket
Hep ḳalk-ı cihân bülbül-i bostân-ı ze'âmet
21. Rü'yâda bu şeb oldu ze'âmet baña iḥsân
Cem' oldu hep eṭrâfuma yârân-ı ze'âmet
22. Bu vâkı'adan şevḳ ile şol dem ki uyandım
Ta'bîre şürü' eyledi iḥvân-ı ze'âmet
23. Kimi didi olduñ bir iyü etmege nâ'il
Kimi didi açıldı saña kân-ı ze'âmet
24. Kimi didi ey müflis-i bî-dirhem ü dînâr
Girdi elüñe naḳd-i firâvân-ı ze'âmet

25. Kimi didi Allāh mübārek ide Dürrī
Haḡ itdi seni behrever-i ḡvān-ı ze'āmet
26. Ey kān-ı kerem baḡr-i himem şadr-ı mükerrem
Dāḡ itdi beni āteş-i pinhān-ı ze'āmet
27. 'Ahdüñde çerāḡ oldı ze'āmetle cihān hep
Baña daḡı itseñ n'ola iḡsān-ı ze'āmet
28. Devrinde efendüm gibi bir ḡātem-i 'aşruñ
Olsam ne 'aceb ben daḡı şāyān-ı ze'āmet
29. Ol gün ola mı āh ki ḡvān-ı keremüñden
Sır ide beni ni'met-i elvān-ı ze'āmet
30. İmzā ile āmed çekilüp tezkirem üzre
Yazılsa berāt üstine 'unvān-ı ze'āmet
31. 'Ālem benüm eş'ār-ı dil-āvīzüme ḡayrān
Ben çeşm-i ümīdüm gibi ḡayrān-ı ze'āmet
32. Min-ba'd heves itmez idüm defter-i şi're
Girse elüme defter-i dīvān-ı ze'āmet
33. Ey ḡātem-i devrān u velī-ni'met-i 'ālem
V'ey ḡalkı iden behrever-i nān-ı ze'āmet
34. Zülmetkede-i ḡānesi tā kim ola rüşen
Dürrī ḡuluñ it şem'-i fūrüzān-ı ze'āmet

19.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Esdi şahn-ı bāḡa bād-ı şubḡ-dem nev-rūzdu
Oldı 'ālem reşk-i ḡülzār-ı irem nev-rūzdu
2. 'Arz-ı ruḡsār itdiler yir yir 'arūsān-ı çemen
Açdı ḡandān olmaḡa bir ḡonce-fem nev-rūzdu

¹⁹. S. 3409: 213^b.

Der-Sitāyiş-i ḡāzret-i 'Ömer Paşā.

3. Serv-ķaddin gösterüp ŐimŐad çekdi ķāmetin
Kılmasun lertzān-ı ĥayret bīd hem nev-rz dur
4. Lāle dāġm 'arz idüp sünbül daġıtdı zlfini
Cümle izhār oldı ezhār-ı 'adem nev-rz dur
5. Oldı ĥatırlar Őkfte ġonce-i ssen gibi
Ĥalk -ı 'ālem geşte çıķsunlar bu dem nev-rz dur
6. 'İŞ esbābı mheyyā oldı bezm-i bāġda
'İŞret it Őaĥn-ı ķemende muġtenem nev-rz dur
7. NaķŐ-ı kıl-ı ķudreti seyr eyle ey dil sebze de
Destne al sen daġı levĥ ü ķalem nev-rz dur
8. Bir kerīmn midĥat-ı pākine āġāz eyledüm
Cilve ķıl ey ĥāme-i mŐġin-raķam nev-rz dur
9. Ol kerīm-ı mekremet-pīŐe Őalāĥ-endīŐe kim
Luĥf-ı bī-pāyānı ĥalka dem-be-dem nev-rz dur
10. Her Őebi ĥalkn berāt olsa n'ola ol ĀŐafn
Mihr [Şalsa] 'āleme her Őubĥ-dem nev-rz dur
11. Pertev-endāz olalı Baġdāda mihr ü meh gibi
Ĥalk Őubĥ u Őām dirler lā-cerem nev-rz dur
12. Serverā manzr iden dīdār-ı pür-envār gibi
ĤeŐmine her rz ķn ferĥunde-dem nev-rz dur
13. Her nigāĥ-ı iltifātn kŐe-i ebr ile
BaŐdaki ey Őāĥib-ı luĥf u kerem nev-rz dur
14. Ĥalk-ı 'ālem muntazır bir 'īd u bir nev-rz iķn
Ben faķīre ĥıdmetn hem 'īd ü hem nev-rz dur
15. Bir kemīne bende kim pr-cürm ü pr-'ayb u ķuŐr
Luĥf idüp 'afv eyle ey vālā-himem nev-rz dur
16. Ĥatm idüp ey Dürri-ı nā-ķiz ķıl baŐt-ı du'ā
Ĥoķda bülbüller gibi itme naġam nev-rz dur
17. Dā'imā Őab'-ı Őerefi ĥurrem olsun gl gibi
'İŞret itsün görmesün renc ü elem nev-rz dur

20.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Bahār oldı açıldı ğonce-i ħamrā-yı nev-rūzī
Cihāngīr oldı gülbāng-i neşāt-efzā-yı nev-rūzī
2. Çemen cā-yı safā gülşen müferriḥ bāğ ise dil-keş
Hevā ḫālet-fezā şahrā hevā-baḫşā-yı nev-rūzī
3. Mü'essir-i sūz-ı bülbül dil-nişīn āvāze-i kumrī
Teşevvuk-zā-yı ḫayret faşl-ı ğam-fersā-yı nev-rūzī
4. Şüküfte cā-be-cā ezḫār u ḫandān çihre-i dünyā
Cihān firdevs ü 'ālem cennetü'l-mevā-yı nev-rūzī
5. Niķā-bendāz olup düşīzegān-ı cümle-i gülşen
Cihāna itdiler 'arz-ı ruḫ-ı ra'nā-yı nev-rūzī
6. 'Arūsān-ı çemen kākül-perīşān girdiler rakşa
Vezān oldı nesīm-i şubḫ-ı 'anber-sā-yı nev-rūzī
7. Şabā sākī vü gül cām-ı muravvak büy-ı gül neş'e
Yine tertīb olındı bezm-i ḫuld-āsā-yı nev-rūzī
8. Ne ḫācet bezme şimdi feyż-i cān-baḫş-ı hevā her dem
Virür ehl-i dile keyfiyyet-i şahbā-yı nev-rūzī
9. keşf eyleyüp perde
İder 'uşşāka āheng-i teşevvuk-zā-yı nev-rūzī
10. Bulınmaz bir zebān-ı şükve-perdāz-ı elem her-kes
Ḫamūş olup yatur āsūde-i şahrā-yı nev-rūzī
11. Meger kim nāle-i şeb-gīr-ı murġān-ı seḫer-ḫīzūñ
Ki şalmış çār-sū-yı gülşene ğavġā-yı nev-rūzī
12. Şabā şahn-ı çemende şāh-rāh-ı 'işret açmaķda
Nümāyān oldı bir bir zīnet-i ālāy-ı nev-rūzī

²⁰ S. 3409: 214^a.

Nevrūziyye-i Der-Sitāyiş-i Aḫmed Keḫudā.

13. Olnca deşt ü şahrâ neş'e-bağş-ı ravza-i cennet
Hulûl itdi dimâğa 'âkıbet sevdâ-yı nev-rûzî
14. O sevdâ-yı ciger-sûz ile çün 'azm eyledüm bâğa
İşitdüm her tarafından bâng-ı hûy u hây-ı nev-rûzî
15. Meger ol zât-ı pākūñ gülşen-i râz-ı kemâlinde
Okurlar ser-be-ser murgân-ı râz ifşâ-yı nev-rûzî
16. Semiy-i fâhr-ı 'âlem Aḥmed Āgâ-yı kerem-perver
Ki güller nükhetinden eyler isti'tâ-yı nev-rûzî
17. Gül-i bâğ-ı kerem ârâyiş-i destâr-ı devlet kim
Nesîm-i ḥulķı aḥbâbı ider bûyâ-yı nev-rûzî
18. Himemle ḥayme-endâz-ı temâşâ olduğı vakte
Müşâdif düşdi el-ḥaḳ mevsim-i zîbâ-yı nev-rûzî
19. Degül ezḥâr-ı gün-â-gün-ı gülşen vaşf-ı pâkinde
Yazılmış bir zer-efşân ruḳ'a-i ğarrâ-yı nev-rûzî
20. Ser-i mevzûnına tâc-ı sa'âdet zîb ü fer virmiş
Ḳad-i bâlâsın açmış ḥil'ât-i vâlâ-yı nev-rûzî
21. Kerîmâ serverâ dâniş-pesendâ 'âtîfetkâra
Eyâ hem rif'at-i mihr-i ḥamel-pîrâ-yı nev-rûzî
22. İder mir'ât-ı ṭab-ı pākūñi her şubḥ-dem manzûr
'Aceb mi olsa Dürrî ṭûṭî-yi gûyâ-yı nev-rûzî
23. Benem ol nağme-perdâz-ı gülistân-ı ṭarâvet kim
Unutdurdı figânum bülbül-i şeydâ-yı nev-rûzî
24. İden gülşen-serâ-yı midḥatüñde var ise gelsün
Bu üslûb üzre nevrûziyye-i a'lâ-yı nev-rûzî
25. Güli her dem bahâr-ı 'ârîzuñ ḥandân ola dâ'im
Olnca husrev-i ḥurşîd-i taḥt-ârâ-yı nev-rûzî

21.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Yine rüy-ı zemîne şaldı pertev luṭf-ı Yezdānī
Yine ebr-i bahār itdi müzeyyen bāğ u bustānı
2. Yine eṭfālını çekdi kenāra dāye-i ḳudret
Yine ezhārı taṭyīb itdiler şahn-ı gülistānı
3. Yine gösterdi rüyın perde-i fırūzdan gonce
Yine ṭutdı cihānı bülbülānuñ şavt-ı nālānı
4. Döşendi ferş-i jengārī riyāza dest-i ḳudretden
Şabā-mānend-i cennet ḳıldı şahrā vü beyābānı
5. Şıfāhān oldı büy-ı tūtiyādan dāmen-i kuhsār
‘Aṭır-i Çine tercīh itdiler şeb-bū vü reyḫānı
6. Bahāruñ neş’e-i cān-baḫşınuñ ḫayrānı olmuşdur
Anuñ’çün sünbül eyler her zamān kāküli perīşānı
7. Şafālar bābına esbāb-ı cem’iyyet olup ḫāzır
Çemende ḫıdmete naşb itdiler serv-i ḫırāmānı
8. N’ola zāl-i felek āyīne-i ḫurşīdi ‘arz itse
‘Arūs-ı yek-şebe zann itdi güyā verd-i ḫandānı
9. Ḳazā levḫ-i bahāra bir gülsitān eyledi taḫrīr
Ki lāle sürḫ ü şebnem nokṭa ḫaṭṭ-ı sebz reyḫānı
10. Teferrüc ḳaşd idüp ol gülistān-ı pāke gördüm kim
Oḳur medḫ-i vezīr-i dehri bir murğ-ı ḫoş-elḫānı
11. Gül-i bāğ-ı kerem serv-i revan-ı gülşen-i devlet
‘Ömer Pāşā-yı ekrem Āşaf-ı zī-şān-ı ‘Oşmānı
12. Yem-i iḫsān-ı bī-pāyānıdur ebre meger māye
Ki rüz u şeb nüzül eyler cihān-ı feyz-i Rabbānı

²¹. S. 3409: 214^b.

Bahāriyye-i Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i ‘Ömer Pāşā.

13. Bi-ḥamdi'llāh görünce meymetle rūy-ı ḥandānın
Görinmez oldu şerminden şehābuñ çeşm-i giryānı
14. Olur mıydı cihāna faşl-ı dey biñ yılda bir zāhir
Eger virseydi in'āmı yed-i dünyāya fermānı
15. Virürdi münbit-i ḥāki nesīm-i bāğ-ı firdevsī
Ger āb-ı luṭfi bu dārü's-selāma itse cereyānı
16. N'ola memlū olursa ḳalb-i pāki feyz-i Ḥaḳdan kim
Oḳur evrād ile her dem kelām-ı pāk-i Sübhānī
17. Enīs-i ḳalbi Ḳur'ān hem-nişīni 'ālim ü fāzıl
Teferrücgāhı geh Ma'rūf-ı Kerḫī gāh Gīlānī
18. Olur ṭab'ı muşaffā vech-i pāki gül gibi ḥandān
İmāmı A'zam ziyāretgāhına varduḳça şādānī
19. Zihī luṭf-ı Ḥudā kim bu maḳām-ı cennet-ābāduñ
Ola her bir ziyāret-gerdesi maḳbūl-i Rabbānī
20. Vezīrā Āşafā gerdūn-cenābā Müşterī-ḳadrā
Eyā mihr-i meserret ṭal'at-i şubḫ-ı cihānbānī
21. Sen ol serdār-ı ekrem Āşaf-ı 'ālī-nişānsın kim
Vücūduñla bulur şadr-ı vezāret revnaḳ u şānı
22. 'Adīli mün'adim aḳrānı nādir mişli nā-dīde
Bugün sensin vezāret taḫtınıñ pāşā-yı zī-şānı
23. Vücūduñ serverā bir naḫl-i bustān-ı şehāvetdür
Ki eyler sāyesinde zindegī biñ 'abd-i 'aczanı
24. Kimisi mażhar-ı luṭfuñ kimi memnūn-i iḫsānuñ
Binerler devletüñde kimisi esb-i küḫeylānī
25. Velī ben bende-i ḥāküñ ne esbüm ne silāḫum var
Hemān esb-i ṭabī'atdür iden medḫüñde cevlanı
26. Yiter ey Dürrī-i bende yiter taṭvīl-i efsāne
Du'āya başla kim buldı ḳaşīdeñ ḥadd ü pāyānı
27. Olup çarḫ üzre necm-i ṭālī'i gün gibi pāyende
Ḥudā olsun vücūd-ı pākinüñ her dem nigebānı

28. İdüp iḳbāl-i 'ömr-i devletin gündən güne eفزün
 Kıla maḳşüd-ı dāreynine nā'il-i luḫf-ı Yezdānī

22.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Bāreka'llāh zihī zāt-ı sa'ādet-pīrā
 Haḳ mübārek ide bu 'ıd ile nev-rūzı saña
2. İnbisāt üzre olup şavm-ı şerīfün maḳbül
 İde her ḫācetüñi Ḥāzret-i Allāh revā
3. Sensin ol zāt-ı kerem-pişe seḫāvet-perver
 Sensin ol mazḫar-ı elṫāf-ı cenāb-ı Mevlā
4. Seni Haḳ maḫrem-i dergāh-ı şehensāh itdi
 Saña Ḥallāḳ-ı cihān eyledi çok luḫf u 'aṫā
5. Bu da bir ni'met-'uzmā-yı sa'ādetdür kim
 Eylemiş zātuñi ol devlete şāyeste Ḥudā
6. Gerçi bu devlete geldi niçe āgā-yı kerīm
 Her biri eyledi ḫālince seḫāvet ammā
7. Sende ḫatm oldu bugün ḳā'ide-i luḫf u kerem
 Kimseler cūduña taḳlīd idemezler ḫaḳḳā
8. Şimdi dehr içre hemān Ḥātīm-i Şānī sensin
 Bermekī dirler ise nāmuña ḫaḳḳā ki sezā
9. Cümle irāduñi şarf eyleyüp iḫsāna müdām
 Ber-murād oldu saña müntesib olan fuḳarā
10. İltifātuñ olup erbāb-ı dile māye-i faḫr
 Sāye-i 'āṫıfetüñ oldu penāh-ı zu'afā
11. Ey kerīm-i kerem-āmüz [u] seḫāvet-āyīn
 Ṭaraf-ı Ḥaḳdan olan luḫf u kerem çok mı saña

²² S. 3409: 217^b.

Ḳaşıde-i 'İdiyye Der-Sitayiş Āgā-yı Dārü'sa'āde.

12. Hâk bu kim sen gibi āgā-yı kerīmü'-ş-şāna
Her ne luṭf eyler ise Hâzret-i Hallāk revā
13. Himmetüñ ol kadar erbābına cārīdür kim
Her faķire sebab-i cūduñ ile geldi ğinā
14. Bu ne 'izzet bu ne devlet ne sa'ādetdür kim
Dā'imā zıkr-i cemīlūñ ide a'lā ednā
15. Cümle iç halkına luṭf eyledüğünden ğayrı
Eyledüñ sā'iri de bende-i ihsān u seḫā
16. 'Ulemā vü şuleḫā ehl-i kalem ḫāş ile 'ām
Luṭfuñı görmemiş el-kışşa bulunmaz kaṭ'ā
17. Dürri-i dā'i ki bir bende-i dīrīneñdür
Eyledüñ anı daḫı maḫhar-ı ihsān u 'aṭā
18. İltifāt ideli ol bendeñe beyne'l-aķrān
Bende-i ḫalka-be-ğuş oldu kaḫuñda ḫālā
19. Budur ümmīdi ki yümñ-i naḫar-ı pākūñ ile
Devletüñde daḫı çok himmete şāyeste ola
20. Hâk Te'ālā seni bu şadr-ı sa'ādetde müdām
Ber-ķarār eyleye ey püşt ü penāh-ı zu'afā
21. Görmeyüp zerre kadar cevı ü ğam-ı devrānı
Olasın mesned-i 'izzetde hemīn pā-ber-cā
22. Her ğünüñ 'īd ide Hâk her ğiceñi Ķadr-i Şerīf
Ķice ğündüz baña evrād-ı zebāndur bu du'ā
23. 'Ömrüñi devletüñi Hâzret-i Hâk ide füzün
Neyyir-i baḫtuñı raḫşende ide ḫükm-i kaḫā

MUSAMMATLAR

MURABBALAR

1.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -

1. Şāf olur şafha-i mir'āt-ı murād
Görürüz dem-be-dem inşā'allāh
Oluruz rü'yet-i dīdār ile şād
Kıluruz def'-i gam inşā'allāh
2. Olma ey dil kereminden me'yūs
Eyle dergāhını ādāb ile būs
Taht-ı dilde ider elbetde cülūs
Ol şeh-i muhterem inşā'allāh
3. Çıkmadın gam ile bundan cānum
Var ümīdüm ki bulam dermānum
Ni'met-i vaşluñ ile sulṭānum
Oluruz muğtenem inşā'allāh
4. Özge hālet virür insāna bahār
İdelüm ṭarf-i gülsitāna güzār
Gül-i maḫşūdumuz ey Dürrī-i zār
Açılır subḥ-dem inşā'allāh

2.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Bi-ḥamdillāh yine güller gibi 'arz-ı cemāl itdüñ
Cihānuñ gonce-i iḳbāli ḥandān oldı ḥünkārüm
Esīrān-ı firāḳuñ maḫzar-ı feyz-i vişāl itdüñ
Ṭulū'-ı pevtēv-i ḥüsnüñ nümāyān oldı ḥünkārüm

1. S. 3409: 32^a, Derkenar.

Dürrī.

2. S. 3409: 46^a.

Şarḳı-yı Dürrī.

2. Egerçi bir zamān zāt-ı hümāyūnuñ çeküp zaḥmet
Vücūd-ı pākūñi āzürde itmişdi ğam-ı 'illet
Olnca kāmētūñ pīrāye-baḥş-ı ḥil'at-ı şıḥhat
Görenler tal'atūñ bi'l-cümle ḥayrān oldı ḥünkārūm
3. Kaçan kim oldı ḥurşīd-i cemālūñ gün gibi pinhān
Hezārān kaṭre oldı dīdeden encüm gibi rīzān
Melekler şıḥhat-ı zātuñ'çün oldı ol kadar giryān
Hilāl-āsā vücūduñ māh-ı tābān oldı ḥünkārūm
4. Cihānı eyledūñ ḥātem gibi luṭfuñla meftūnuñ
'Aceb mi cān ile her laḥza Dürrī olsa memnūnuñ
Bi-ḥamdi'llāh ki şıḥhat-nāme-i zāt-ı hümāyūnuñ
Bugün ser-levḥa-i āfāka 'unvān oldı ḥünkārūm

3.

Fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yā İlahī pister-i miḥnetde ten bīmār iken
Şıḥhat-ı cism-i za'īfim eyledūñ in'ām-ı tām
'İllet-i cān u dilüm vā-beste-i tīmār iken
Cümle nuḫşānum şifā-yı luṭf ile itdūñ tamām
2. Gerçi aḥkām-ı bahār-ı 'āfiyet-baḥşā ile
Gülbün-i cismüm çiçekler açdı ol sevdā ile
Maḥv olup cümle nesīm-i ḥikmet-i Mevlā ile
Berg ü bār-ı şıḥhat in'ām eyledi Rabb-i enām
3. Bir niçe gün iḳtizā-yı ḥikmet-i devr-i zamān
Pister-i cevr ü cefāda itdi cismüm nā-tevān
Ḥvāb-ı rāḥat çeşm-i giryānumdan olmuşdı nihān
Ḥamdüli'llāh eyledi iḥsān Ḥudā-yı lā-yenām
4. Yā İlahī luṭf-ı 'ālem-gīrūñe yüz biñ ḡenā
Kim iḥāta eylemişdi cismümi derd ü 'anā

3. S. 3409: 67^b.

Güfte-i Dürrī Bi-Lisān-ı Sulṭān Aḥmed Ḥān.

Zahmet ü derdüm alup itdün 'atā 'ayn-ı şifā
Şükrini bu ni'metün sen kııl İlähî müstedām

4.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ----/ + ----/ + ----/ + ----

1. İlähî derdümi şāyeste-i dermān iden sensin
Baña fazluñla gufrān it ki çokdur cürm ü 'işyānum
Hezārān müşkili bir lahzada āsān iden sensin
Güşād eyle benüm de 'uqde-i kalb-i perişānum
2. Düşelden cāme-ḥ^vāb-ı derde oldum za'f ile nā-çār
Beden pür-zahm-ı āzār-ı meşakḳat cān ise bīmār
Baña rahm eyle yā Rab merhem-i luṭfuñla kııl tīmār
Ki şabrum ḳalmadı yandı tutuşdı cān-ı sūzānum
3. Ṭabī'at pür-elem cān ḥaste dil maḥzūn ciger biryān
Bu derd-i cān-güdāza bulmadum 'ālemde hīç dermān
N'ola bülbül gibi yansam yaḳılsam eylesem efgān
Ḥarāretten çiçekler açdı yir yir gülşen-i cānum
4. Vücūdum dāğ-dār-ı derd olup bulduḳça germiyyet
Bulurđı şu'le-i sūz-ı derūnum dem-be-dem şiddet
O dem kim cūş iderdi lücce-i nār-ı ğam-ı ḥasret
Bulaydum furşatı baḥre atardum cism-i 'uryānum
5. Bi-ḥamdi'llāh hele dārü'ş-şifā-yı feyz-i Rabbānī
Ḳadeḥ-nūş-ı zülāl-i 'āfiyet kıldı dil ü cānı
Vücūdunla yine oldı müşerref taḥt-ı 'Oşmānī
Şifā buldum helāk olsun 'adū-yı nā-be-sāmānum

4. S. 3409: 67^b.
Velevu.

ŞARKI

1.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif + + -- / + - + - / + + -

1. Beni cevruñle derdnāk itdūñ
Meded ey şūh-ı şīvekār meded
Reh-i ‘ıŝkuñda sīne-çāk itdūñ
Meded ey şūh-ı şīvekār meded
2. Nedür ol şīvelerle ol güftār
Nedür ol cilvelerle ol reftār
Kalmadı cān u dilde şabr u qarār
Meded ey şūh-ı şīvekār meded
3. İ‘timād eyle ‘aŝıķ-ı zāra
Şakın aldanma mekr-i aĝyāra
Ġonce gülsin açılma her hāra
Meded ey şūh-ı şīvekār meded
4. Ġayrlarla kılup hemīŝe ŝafā
Bize gelseñ idersin istiĝnā
Dürri zāra kıyma itme cefā
Meded ey şūh-ı şīvekār meded

2.

Müstef‘ilün müstef‘ilün//Müstef‘ilün müstef‘ilün

Recez -- + - / -- + -

1. Serv-i hırāmān gösterür
Bu kāmēt-i bālāñ seni
Dünyāya sultān gösterür
Bu nāz u istiĝnāñ seni
2. Ey zülf[i] sünbüller gibi
Kıl naĝme bülbüller gibi

1. S. 3409: 42^b.

2. S. 3409: 45^b.

Şarkı-yı Dürri.

- Açsun yine güller gibi
Ol gonce-i hamrāñ seni
3. Hüsnuñ baña āh itdürür
Ammā ki her-gāh itdürür
Mülk-i dile şāh itdürür
Kaşuñ gibi tuğrāñ seni
4. Ey lebleri kân-ı mehek
Yoğ saña beñzer bir melek
Mümkin midür terk eylemek
‘Uşşāk-ı pür-sevdāñ seni
5. Haqqā güzel cānānesin
Her vech ile şāhānesin
Gevher gibi yek-dānesin
Hıfz eyleye Mevlāñ seni

3.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün//Mefā ‘ilün mefā ‘ilün

Hezec + - - - / + - - -

1. Yine āşār-ı kudretden
Ne zībā nev-bahār oldu
Nişāne virdi cennetden
Ne zībā nev-bahār oldu
2. Güzeller kıldı cevlanı
Hırāmānī hırāmānī
Getürdi rakşa ğilmānı
Ne zībā nev-bahār oldu
3. Açup nergislerin gülşen
Didiler dīdeler rüşen
Cihān hep oldu şād u şen
Ne zībā nev-bahār oldu

3. S. 3409: 45^b.
Şarkı-yı Dürri.

4. Degül çünkim cihān bākī
Geçürme fırsatı sākī
Meded şun cām-ı berrākı
Ne zībā nev-bahār oldu
5. Çıkup şahn-ı gülistāna
Nazar kııl şun'-ı Yezdāna
Hümāyūn-baht sultāna
Ne zībā nev-bahār oldu

4.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Gün gibi gösterdi rüyın bir melek-sīmā güzel
Eyledi 'uşşāk[1] hayrān bir güzel ammā güzel
'Ömrüm içre görmedüm bir böyle müsteşnā güzel
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haqqā güzel
2. Reşha-i la'l-i lebi ser-çeşme-i 'ayn-ı hayāt
Lehce-i sükker-feşānı gıbta-i kand u nebāt
Haq budur kim mişlini seyr itmemişdür kā'ināt
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haqqā güzel
3. Cebhesi mäh-ı münevver gerdeni kāfürdür
Sīne-i şāfi hemān āyīne-i billürdür
Güiyā rūḥ-ı mücessemdür ser-ā-pā nürdür
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haqqā güzel
4. Dir görenler Dürriyā kıadd-i semen-sīmāsını
Yire mi indürdi Rıdvān cennetün tūbāsını
Bī-bedel kılmış Hudā her 'uzv-ı müsteşnāsını
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haqqā güzel

4. S. 3409: 46^a.

Şarkı-yı Dürri.

Bu şarkı 68^b. numarasında tekrar edilmiştir.

5.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. H̄asret-i r̄üyîfla s̄inem d̄āg-d̄ārdur sevdügüm
Şubha dek her gece k̄arum āh u z̄ardur sevdügüm
Nāz ile seyri gülistāna şalın ey serv-ķad
Gözlerüm yollarda ķaldı intizārdur sevdügüm
2. T̄alib-i d̄id̄ār ile ḡāhī idüp mihr [ü] vefā
Şaklama 'uşşāķdan h̄urşīd-i ruhsāruñ şehā [sevdügüm]
Gün yüzüñden irdi z̄ülfüñ dağıdup bād-ı şabā
Gösterür bir gün cemālūñ r̄ūzgārdur sevdügüm
3. Gülşen-i kūyuñdan itme 'āşıķuñ d̄ür ey şanem
Ġoncasin ķāk itmesün dāmānuñı pür-hār-ı ġam
Tek hemān aġyāra senden olmasun luţf u kerem
'Āşıķa cevri ile nāzuñ iftiḥārdur sevdügüm
4. 'Ālemüñ aḥvālī ḡāhī cevrdür ḡāhī şafā
Mihnete şabr eyleyen mesrūr olurmış dā'imā
Dirler idi 'āşıķın atmaz yabāna Dürriyā
Ḥamdüli'llāh kim didüklerince vardur sevdügüm

6.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Meded ey bī-vefā yārüm ġöre bu ġamla n'oldum ben
Felekden k̄āse-i zehr içdüm yine derd ile t̄oldum ben
Benüm çekdicegüm cevri cefāyı şimdi bildüm ben
Yiter raḥm eyle sulţānum senüñ derdüñden öldüm ben
2. N'içün ol z̄ülf-i pür-çinüñ ider tarz-ı nezāketler
Ḥabībüm levḥ-i ḥüsnüñde ne işāretdür ol āyetler
Senüñ cellād-ı ġamzeñden yiter ķıldum şikāyetler

5. S. 3409: 46^b.

Şarkı-yı Dürri.

6. S. 3409: 249^a.

Şarkı-yı Dürri.

- Teraḥḥum eyle sulṭānum senüñ derdüñden öldüm ben
3. N'îçün 'uşşāka itdürdüñ bu efgān ile bu zārı
Vefā kıılmağda sen 'ahde tırayduñ kāşki bir Bārī
Ne müşkil derd imiş sevmek ḥaḳıḳat bī-vefā yārı
Yiter raḥm eyle sulṭānum ğamuñla lāla döndüm ben
4. Kimi 'ışkuñla hū eyler kimi derd ü mezelletde
Hezārān 'āşıkuñ olmış velī luṭfuñla devletde
Ḳoma bu Dürri-i zāruñ daḫı bu künc-i miḥnetde
Teraḥḥum eyle sulṭānum ğam-ı hecrüñle öldüm ben

MUHAMMES

1.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Ser-be-ceyb-i nāz idelden ğonce-i ruḥsāruñı
Eyledüñ giryān hezār-āsā hezārān zāruñı
Almaduğ bir dem şabādan bŷy-ı sŷnbŷlzāruñı
Sŷzmedŷk meyden şafā-yı la'l-i şekker-bāruñı
Bulmaduğ şekkerde zevk-i lezzet-i ğŷftāruñı
2. Şöyle zībāsın ki her efvāhda memdŷḥsın
Merhem-i behbŷdi-i zaḥm-ı dil-i mecrŷḥsın
Yā ṭulŷ' itmiş sipihr-i ḥŷsnden bir yŷḥsın
Yā meleksın yā perī yāḥud mücerred rŷḥsın
Görmedŷk insānda ey cism-i laṭıf āşāruñı
3. Bī-ḫicāb itme tecellī ey meh-i müşĝin-niḳāb
Tābiş-i ruḥsāruña tāḳat getürmez āftāb
Günde biñ fitneyle āfāka virürsın inḳılāb
Eyledi seyl-āb-ı ḥŷn dŷnyāyı ser-tā-ser ḫarāb
Çözme zālim nāfe-i ĝsŷ-yı 'anber-bāruñı

1. S. 3409: 61^a.
Taḥmīs-i Dürri.

4. Ey melek-sīmā nedendür bilsem āyā tıynetüñ
 Kim bütün āfāķı mebhüt eyledi keyfiyyetüñ
 Dehri ser-tā-ser ķodı hayretde ħüsn-i ıal'atüñ
 'Ālemi ħaşr eyledi tarz-ı ħırām-ı ķāmetüñ
 Kimse görmüş yok beşerde şıve-i refıāruñı
5. Ey maķām-ı vuşlatı ehl-i dile dārü'ş-şifā
 V'ey řabīb-i cān-ı 'ālem mübtelā 'ālem saña
 Şerbet-i la'lüñle ķıl derd-i dil-i zāra devā
 Nüş-dārü-yı vişālüñle 'ilāc eyle baña
 Pister-i hicrānda ķoyma Dürri-i bīmāruñı

TAHMİS

1.

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ğarîķ-i baħr-i belāyuz kenāra dek giderüz
 Ğarîķ-i dāĝ-ı ğamuz lālezāra dek giderüz
 Giçüp bu varıayı dāru'l-karāra dek giderüz
 Hevā-yı 'ıřķa uyup kūy-ı yāra dek giderüz
 Nesīm-i řubħa refiķuz bahāra dek giderüz
2. Ğadeng-i ta'ne-i ħalka vücūd olursa hedef
 Yolında bāde-fürüşuñ nuķūd olursa telef
 Miřāl-i ħūze-girān geřt idüp țaraf-be-țaraf
 Pelās-pāre-i rind-i be-düş u kāse-be-kef
 Zekāt-ı mey virilür bir diyāra dek giderüz
3. Ķalursa keş-me-keş-i çarħ ile dil-i nā-kām
 İderse katlūme Behrām-ı fitne sa'y-i müdām
 Tayansun āteř-i āha sipihr-i mīnā-fām
 Virüp tezelzül-i Manřūr sāk-ı 'arřa tamām
 Ğudā Ğudā diyerek pāy-i dāra dek giderüz
4. Marīz-i 'illet-i hicrāna vuřlatuñdan dūr
 Egerçi kim ħarekāt-ı kadem degül maķdūr
 Dil-i fütāde ne deñlü olursa da rencūr
 İderse kand-i lebūñ ħātır-ı mezāķa ħuțūr
 Diyār-ı Mışra degül Ķandehāra dek giderüz
5. Ğilāf-ı re'yin idüp Dürri-i perīřānuñ
 Ğuşul-ı kāmına sa'y itmedüñ ebed anuñ
 Düşerse destine bir nev' ile girībānuñ
 Felek girerse kef-i Nā' ilīye dāmānuñ
 Senüñle maħkeme-i kirdgāra dek giderüz

1. S. 3409: 72^a.
Gazel-i Na'ili Tahmīs-i Dürri.

MÜSEDESLELER

1.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Eyā hıdīv-i bülend-iqtidār u şadr-ārā
Şehneşeh-i kerem-âyın ü server-i dānā
Senüñledür şeref-i dīn ü devlet ü dünyā
Ki zātuñ itmiş ihāṭā şalāh ile taḳvā
Olup şalāt ile şavmuñ ḳabūl-i luṭf-ı Hudā
Mübārek eyleye 'īd-i şerīfūñi Mevlā
2. Mürevvet ehli şeh-i merḫamet-nişānsın sen
Kemāl şāhibi sulṭān-ı nükte-dānsın sen
Bu zāt-ı pāk ile faḫr-ı cihāniyānsın sen
Mişāl-i rūḫ-ı muşavver cihān-ı cānsın sen
Olup şalāt ile şavmuñ ḳabūl-i luṭf-ı Hudā
Mübārek eyleye 'īd-i şerīfūñi Mevlā
3. Yegāne dāver-i 'ālī-cenāb u ekremsin
Şehān-ı 'ālem içinde şeh-i mükerremsin
Fehīm ü 'āḳıl u dānā-dil ü müsellemsin
Semiyy-i seyyid-i kevneyn ü faḫr-ı 'ālemsin
Olup şalāt ile şavmuñ ḳabūl-i luṭf-ı Hudā
Mübārek eyleye 'īd-i şerīfūñi Mevlā
4. Seni güzīn-i ḫavāş itdi ḫālīḳ-ı 'allām
'Aceb mi sāye-i luṭfuñda rāḫat olsa 'avām
Du'ā-yı devletüñ itmekdedür cemī' -i enām
Çün eyledüñ ramazān-ı şerīf için ikrām
Olup şalāt ile şavmuñ ḳabūl-i luṭf-ı Hudā
Mübārek eyleye 'īd-i şerīfūñi Mevlā
5. Ne deñlü itdüñ ise şavm-ı pāke sen ta'zīm
O deñlü ecrini iḫsān ide Hudā-yı kerīm

1. S. 3409: 38^b.

5. **Tesdīs-i Dürri Efendi 'İdiyye-i Sulṭān Aḫmed Hān Hülledür Salṭanata.**
4. mısradā vezin aksamaktadır.

Alup şalātuña bu tuhfeyi be resm-i qadīm
İdince 'azm-i sūy-ı cilve-gāh-ı 'arş-ı 'azīm
Olup şalāt ile şavmuñ qabūl-i luḡf-ı Ḥudā
Mübārek eyleye 'īd-i şerīfūñi Mevlā

6. İrişdi 'īd-i şafā-baḡş oldı 'ālem şād
Cemī' qullaruñı eyledüñ 'aṡā ile yād
Bu şehir içinde gerek bende vü gerek āzād
Du'ā ider saña ey ḡusrev-i kerem-mu'tād
Olup şalāt ile şavmuñ qabūl-i luḡf-ı Ḥudā
Mübārek eyleye 'īd-i şerīfūñi Mevlā

7. Zihī şıyām-ı ḡoş-encām u 'īd-i ferruḡ-fāl
Ki oldı ḡalk sürür u şafā ile ḡoş-ḡāl
Kimisi ḡil'at-ı dībā giyindi kimisi şāl
Netice her kişi oldı muḡaşşılı'l-āmāl
Olup şalāt ile şavmuñ qabūl-i luḡf-ı Ḥudā
Mübārek eyleye 'īd-i şerīfūñi Mevlā

2.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Ey selāṡın-i cihān içre şehensāḡ-ı ferīd
Server-i 'āqil [ü] kāmīl-i ḡudāvend-i reşīd
Şarḡ u ḡarba ṡal'at-ı pākūñdür ol necm-i sa'īd
Kim olunca ḡün gibi evc-i sa'ādetden bedīd
Tütüyā-yı ḡāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid
Şol kadar ceng itdi kim āḡir biri oldı şehīd
2. Nesl-i pāk-i āl-i 'Oḡmāna vücūduñdur şeref
Gelmedi bu ḡānedāna sen gibi ḡayru'l-ḡalef
Sensin ol çāpük-süvār-ı şehryārān-ı selef
Kim olunca cilveger-i şahn-ı kerem her ṡaraf
Tütüyā-yı ḡāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid
Şol kadar ceng itdi kim āḡir biri oldı şehīd

2. S.3409: 39^b.
Tesdis-i Dürri.

3. Dehr[i] pür-nür eyledüñ haqqā ki Zıllu'llāhsın
 Sāyesi memdūd olan 'adl ehli şehensāhsın
 Ser-güzeştüm diñle çün her nükteden āgāhsın
 Çār olunca bende-i nā-çizüñe nā-gāhsın
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldu şehid
4. Sen ki hākān-ı zamānsın ey şeh-i şāhib-kerem
 Himmetüñle devr-i iqbālüñde ben hākānīyem
 Ğam degüldür iki çeşmümden birisi olsa kem
 Çün senüñ gibi veliyyü'n-ni'metüm vardur ne ğam
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldu şehid
5. Diñle aḥvālüm benüm ey pādşāh-ı baḥr u ber
 Tıfl iken nā-geh işābet eyledi baña nazar
 Bu melāletden iderken vālideynüm nāleler
 Ben didüm el-ḥükmü li'llāh bir başa bir göz yeter
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldu şehid
6. Gerçi kim şimdi küçük evḳāfdur manşıb baña
 Harca kāfi olur ammā eylemez deyne vefā
 Pādşāhum daḥı bir a'lāsını eyle 'atā
 Tā açup çeşmin bula Dürrī ḳuluñ 'ayn-ı şifā
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldu şehid

3.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Eyā sultān-ı deryā-dil şehensāh-ı cihān-baḥşā
 Ve yā hākān-ı a'zam şehryār-ı memleket-pirā
 Vücüduñ revnaḳ-efzā-yı sa'adet eyleyüp Mevlā
 Cihānı rāḥat itmiş zıll-ı iqbālüñde ser-tā-pā

3. S. 3409: 40^a.

Dürrī Efendinüñ Māliyye Tezkirecisi Olduğı Maḥalde Taḥrīr Eyledüğü Müseddesdür.

- Bugün sensin ‘adālet tahtınuñ şāh-ı kerem-kārı
Vücūd-ı pākūñi cümle kederden hıfz ide Bārı
2. Seni ol mertebe kāmil yaratmış hāzret-i Yezdān
Ki ‘aql u rüşd ü fehm ü derküñe hayrān olur insān
Te‘ala'llāh zihī zāt-ı sa‘ādet māye-i ‘irfān
Nedür bu kuvvet-i fiṭnat nedür bu hiddet-i iz‘ān
Degüldür kesb ile hāşā saña bu feyz-i Rabbānī
Saña bu feyz-i Rabbānī ezelden olmuş erzānī
3. Vücūduñ gevher-i yek-tā-yı deryā-yı sa‘ādetdür
Cebīn-i tābnākūñ maṭla‘u'l-envār-ı behcetdür
Zamīr-i enverūñ gencīne-i esrār-ı hikmetdür
Kelāmuñ lü'lü’-i manzūme-i baḥr-ı belāgatdür
Netice mişli yok bir pādşāh-ı bī-bedelsin sen
Mişāl-i mihr-i raḥşān mazhar-ı nūr-ı ezelsin sen
4. Kerīm-i qadr-dānsın şehryār-ı ma‘rifet-perver
Ma‘ārif ehline ikrām idersin ey kerem-güster
Senūñ devrūñde oldı behrever ekşer hünerverler
Huşūşā ben çıkar oldum kemāl-i luṭfuña mazhar
Bir ednā kaṭre-i nā-çiz iken ben ey şeh-i dānā
Beni sen eyledūñ feyz-i nigāhuñla dürr-i yek-tā
5. Küçük evkāf ile mesrūr olup evvel dil-i maḥzūn
Bugün māliyye iḥsānıyla kılduñ hāṭırum memnūn
Bu aḥvāle güvāhumdur efendim ḥāl-ı bī-çün
Ki şükr-i ni‘metūñde kâşırım olsam da Eflātūn
Zamān-ı devletūñde ber-murād oldum şafā itdüm
Hudāya ḥamd idüp saña du‘ā-yı bī-riyā itdüm
6. Olup tahtūnda kā’im dā’imā ‘izz ü sa‘ādetle
Vekīl-i muṭlaquñ da ber-ḳarār olsun vezāretle
Sen itdūñ ‘ālemi āsūde miḥnetden ‘adāletle
Bizi sen ḥākden ref‘ eyledūñ luṭf u ‘ināyetle

Ölince şem'üne pervāneyüz ey mihr-i 'ālem-tāb
Gerek Dürri gerek Sa'dī gerek Feyzī gerek aḥbāb

4.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Ey muşaffā güher-i baḥr-i reşād Aḥmed Ḥān
V'ey meh-i çār-deh-i burc-ı murād Aḥmed Ḥān
Ey dili āyine-i rüşd ü sedād Aḥmed Ḥān
V'ey şafā-tıynet [ü] pākīze-nihād Aḥmed Ḥān
Ḥaḳ Te'ālī seni iḥsānına mazḥar kılmış
Ya'ni kim kāffe-i 'āleme server kılmış
2. Sensin ol şāh-ı Sikender-eşer-i 'ālī-şān
Ki vücūduñla bulur revnaḳı bu kevn ü mekān
Görmedi mişlüñi bir vech ile çeşm-i devrān
Seni ḥalḳ eylemiş Allāh 'adīmül-aḳrān
Zıll-ı iḳbālūñi āfākda memdūd ide Ḥaḳ
Dā'imā baḥt-ı hümāyūnuñi mes'ūd ide Ḥaḳ
3. Zāt-ı pākūñde olan kuvvet-i isti'dadı
Virmedi bir şeh-i zī-şāna cenāb-ı Hādī
Şeyḥ-i kāmīl arayan sende bulur irşadı
Ḥāşılı sensin olan rāḥat-ı kevn bādī
Seni ḥıfz eyleye ḥallāḳ-ı cihān āfetden
Lezzet-i ḥāṭır ile kām alasın devletden
4. Ol zamān kim şeref-i evc-i sa'ādet bulduñ
Kuvvet-i ṭab' ile her fende mahāret bulduñ
Kendūñi dāḥil-i erbāb-ı velāyet bulduñ
Kalb-i pākūñde nihān niçe kerāmet bulduñ
Sen şehenşāh-ı velī-mertebesin ḥünkārum
N'ola vaşf itse seni ṭab'-ı bülend-eṭvārum
5. Ben senūñ vaşfuña āgāz ideli çok demdür
Ṭab'-ı vaşşāf-eşerüm anuñ içün ḥurremdür

4. S. 3409: 40^b.
Tesdis-i Dürri.

Medh-i pākūñde kıyās itme biḍā‘um kemdür
 ‘Ālem-i ma‘niye ṭab‘um felek-i a‘zamdur
 Ey olan ṭal‘atı pertev-figen-i çarḥ-ı kühen
 Şimdiden şoñra ben itsem gerek āgāz-ı sühen

6. Seni ḥallaḳ-ı cihān server-i zī-şān itmiş
 ‘Ālemüñ ḳāleb-i fersūdesine cān itmiş
 Baña miftāḥ-ı der-i ma‘rifet iḥsān itmiş
 Ḥamdüli‘llāh ki senüñ medḥüñe şāyān itmiş
 Sen hemān sağ olasın baḥt-ı ḥilāfet üzre
 Ola Dürrī ḳuluñ iḥlāş ile ḥıdmet üzre

5.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Ey ḥudāvend-i felek-pāye vü ḥurşid-külāh
 V'ey şehenşāh-ı Sikender-ḥaşem-i devlet ü cāh
 Sensin āfāḳda şimdi şeh-i seyyāre-sipāh
 Ṭal‘atuñ ‘ālemi itmekde münevver her-gāh
 Şübhesiz mihr-i dirāşşendesin ey Zıllu‘llāh
 Ḳuvvet-i baḥt-ı ḥümāyūnuña māşā'allāh
2. Rütbe-i şānuñı seyr eyle ki ḥallāḳ-ı ḡanī
 Eylemiş cümle mülük içinde ser-efrāz seni
 Pür olup vaşfuñ ile ehl-i şalāḥuñ deheni
 Saña itmekde du‘ā cümle-i Mekkī Medenī
 Şeref-i zāt-ı şerīfüñ bu yeter dünyāda
 Oḳına ḥuṭbelerüñ Yeşrib ile Baḥhāda
3. Sendedür fehm ü ḥıred rüşd ü sedād ü ‘irfān
 Sendedür ‘ilm ü edeb zıhn ü zekā vü iz‘ān
 Cevher-i zātuñı yek-dāne yaratmış Yezdān
 Ya‘ni ḳılmış seni ser-tāc-ı selāṭin-i cihān
 Bāḡ-ı devletde açılmış gül-i ra‘nāsın sen
 Seni ta‘ bīr idemem cevher-i yek-tāsın sen

5. S. 3409: 41^a.
Müseddes-i Dürrī.

4. Raḥṣa olduḡça süvār ey ŧeh-i Rüstem-cevher
 Heybetüñden kılamaz vechüñe bir kimse nazār
 Hıfyeten tal'atüñi seyr iden erbāb-ı baŧar
 Seni ihlāŧ ile Allāha emānet eyler
 Zātuñı hıfz idüp envā'-ı kederden Mevlā
 Kıalb-i pāküñ ola her laḡza nazargāh-ı Hudā
5. Budur ümmüdüm eyā ḡusrev-i ḡākān-ʿazamet
 Hep zuhūr ide derūnuñdaki yümn-i himmet
 Her taraıdan saña yüz göstere fetḡ u nuŧret
 Haŧre dek ola rikābuñda mülāzım devlet
 Ol kadar baḡtuñı ʿālī ide Rabb-i ekrem
 Ki ola bende saña cümle mülük-ı ʿālem
6. Sa'd idüp ʿıd ile nevrūzuñı ḡallāk-ı enām
 Devr-i ʿadlūñde bütün rāhat ola ḡaŧ ile ʿām
 Eŧer-i terbiyetüñ devlete virdükçe niżām
 Kıllaruñ sāye-i luḡfuñda ola nā'il-i kām
 Kıla her ʿıd-i hümayüñüñi ḡaḡ ferruḡ-fāl
 Āstīn-būsuñ ile faḡr ide Dürrī her sāl

6.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol nedür kim ḡaḡ ʿazīz itmiŧ anı taḡdīr ile
 Cümleñüñ maḡbübıdur ol ḡüsn-i ʿālem-gīr ile
 Gerçi dā'im ülfeti ŧāh u vezīr ü mīr ile
 Līk vaḡŧıdūr diyü darb eyleyüp taḡrīr ile
 ʿĀḡıbet anı müsahḡar kıldılar tedbīr ile
 Gördiler ḡurmaz gezer bend itdiler zencīr ile
2. Gāh olurdı maŧlaḡat-sāz-ı umūr-ı müŧterī
 Gāh iderdi kendüyi zīb-i dükān-ı zergerī
 Çārsüda sū-be-sū ḡayrān gezerken serserī
 Çizdiler eḡrāfına bir dā'ire hem-çün perī

6. S. 3409: 41^b.

Sultān Aḡmed ḡānuñ Nev-İcādları Olan Zencīrli Altun Müseddesidür.

- ‘Ākıbet anı musahhar kıldılar tedbır ile
Gördiler turmaz gezer bend itdiler zencır ile
3. Gösterince gün gibi bir gūşeden ruhsāresin
Rām ider ednā nazarla ‘ālemüñ meh-pāresin
Müflis itmiş kīmiyāger gibi biñ āvāresin
Şaydına sa‘y eyleyenler bulmadı bir çāresin
‘Ākıbet anı müsahhar kıldılar tedbır ile
Gördiler turmaz gezer bend itdiler zencır ile
4. Hūbdur ammā görünmez herkese maḥcūbdur
Halk-ı ‘ālem hep aña tālibdür ol maḥlūbdur
Gerçi kim rağbet ider herkes güzel mergūbdur
Tuydılar aşlın velī her-cāyi bir maḥbūbdur
‘Ākıbet anı müsahhar kıldılar tedbır ile
Gördiler turmaz gezer bend itdiler zencır ile
5. Bir yüzinde ism-i pāk-i pādşāh-ı nām-dār
Bir yüzinde resm-i tuğrā-yı hümāyūn āşkār
Gerçi biñ yıl şabr ider içmezüz leyl ü nehār
Bildiler vaḥşī-durur zabt olmasa eyler firār
‘Ākıbet anı müsahhar kıldılar tedbır ile
Gördiler turmaz gezer bend itdiler zencır ile
6. Bāreka'llāh pādşāh-ı ‘ālemüñ icādına
Cevher-i ‘aql ile sebkat eyledi ecdādına
Dürriyā taqlīd olunmaz ḥātır-ı naḥkāduna
Tā ki nuḡşān irmeye gencīnenüñ irādına
‘Ākıbet anı müsahhar kıldılar tedbır ile
Gördiler turmaz gezer bend itdiler zencır ile

7.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Pādşāhum şeref-i feyz-i ḥudā-dāduñ için
Rūz u şeb okuduğuñ zıkr ile evrāduñ için

7. S. 3409: 56^a.

Tesdis-i Dürri Bā-Hasb-i Hāl-i Ü.

- ‘İbret-i saltanat-ı ma‘delet-âbâduñ için
Rûh-ı ecdâduñ için şıhhat-ı evlâduñ için
Maṭbah-ı ‘âlem-i fânide beni aç itme
Bir dilim etmek için illere muhtâc itme
2. Hâzret-i faḥr-ı rûsûl nûr-ı dücâ ḥaḳḳıy'çün
Çâr-yâr ile daḥı âl-i ‘abâ ḥaḳḳıy'çün
Cennet-i ḥuld-ı berîn ‘arş u semâ ḥaḳḳıy'çün
İtdi ğam cānuma te’sîr Ḥudâ ḥaḳḳıy'çün
Böyle kalursa eger keş-me-keş-i derd ü miḥen
Öldürür ğuşşa beni pādşehüm şağ ol sen
3. Cümle akrânım olan muğtenem-i devlet ü cāh
Ben nice eyleyeyüm şubḥ u mesâ nâle vü âh
Hâşılı cānuma kâr itdi bu derd-i cān-kāh
Kalmadı şabr ile ârâma mecâlüm bi’llāh
Merḥamet kıl meded ey ḥusrev-i ‘âlî-şānum
Çıkmasun tâ felege nâle ile efgānum
4. Elde yok ḥarc idecek zerre kadar bir mâye
‘Azl ise başdı kadem sır ile altı aya
Kût [u] yevmiyyeyi ben ‘âciz iken peydāya
Yine dâ’inlerümi ‘avḳ iderem ferdāya
Kimsenüñ yok ḥaberi ḥâl-i perîşānumdan
Ben uşandum hele Allāh bilür cānumdan
5. Kiminüñ arḳası ağa kimisinüñ pāşā
Seni de püşt ü penāh eyledi Allāh baña
Sen gibi pādşehi eylemege medḥ ü şenā
Çok mı Dürrî gibi bir şā’ir-i pākîze-edā
Senden evvel gelen ecdād-ı kirāmuñ vāfir
Her biri bilmedi Bākî gibi birkaç şā’ir
6. Sen de ḥod anlara nisbetle kemāl efzündür
‘Aḳl u rüşd ü hünerüñ ğıbṭa-ı Eflâṭundur
Her sözüñ sâmi‘a-i cāna dür-i meknündür
Saña Ḥālîḳdan olan mevhibe ğün-â-ğündür

Bāri bir öyle çerāğ it ki beni sultānum
 Hāşre dek pertevine cem´ olalar ihvānum

8.

Mefā´ilün mefā´ilün mefā´ilün mefā´ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Bi-ḥamdi'llāh ki oldı kārger tedbīr-i rūḥānī
 Qabūl itdi cenāb-ı Hāq du´ā-yı müstmendānı
 Kederden sālīm oldı zāt-ı pākūñ ey kerem-kānı
 Yeñiden tāzelendi ḥaḫ budur kim ´ālemūñ cānı
 Hemīşe şerbet-i luḫ ile kılsun saña dermānı
 Ṭabīb-i ḥāzık-ı dārūş-şifā-yı feyz-i Rabbānī
2. Ḥaḫīḫatde bu ´ālem cismdür ol cisme cānsın sen
 Ki ya´ni ḫāleb-i dünyāya bir rūḥ-ı revānsın sen
 Egerçi şüretā bir server-i vālā-nişānsın sen
 Velī ma´nāda ḫuṭb-ı merkez-i emn ü emānsın sen
 Nizām-ı dīn ü devlet zāt-ı pür-sūduñla ḫā´imdür
 Saña nāsuñ du´āsı bu cihetden devr-i dā´imdür
3. Ḥilāfum yok Ḥudā ḥaḫkıy'çün ey şāhenşeh-i ekrem
 Severlermiş seni cān u gönülden cümle-i ´ālem
 Kaçan kim zātuña itdi işābet ol kederle ḡam
 Bu şehr içre olan a´lā vü ednā itdiler mātem
 Sürüp yüz dergeh-i Ḥaḫḫa idüp yir yir münācātı
 Didiler yā İlahī sālīm it ´illetden ol zātı
4. Du´āsı çün ḫarīn-i isticābet oldı ebrāruñ
 Kemāl-i istiḫāmet buldı ṭab´-ı şāf-ı kirdāruñ
 Çok nice cāmi´-i āfāḫı tutdı nūr-ı ruḥsāruñ
 Görenler şükr idüp şād oldılar gün gibi dīdāruñ
 Cemāl-i bā-kemālūñ gülşen-i devletde bir güldür
 Anuñ'çün cümle ´ālem cān u dilden saña bülbüldür
5. Hele ben bir şeb itdükçe du´āya şıdḫ ile niyyet
 Niyāz idüp Ḥudāya dirdüm ey Mennān-ı bī-minnet

8. S. 3409: 60^b.
Tesdīs-i Dürri.

Şehenşâh-ı cihân luţf u ihsānuñla vir şihhat
 Taşadduk da iderdüm yoluña olsaydı ger kudret
 Senüñ gibi şehenşâh-ı melek-sīmāya hünkārum
 Eger māluñ olaydum şarf iderdüm cümleten varum

6. Bi-ḥamdi'llāh 'ināyet eyleyüp Ḥallāk-ı bī-hem-tā
 Vücūd-ı pākūñe şihhat libāsın kıldı çün 'atā
 Bunuñ şükranesi ey pādşâh-ı mülk-i istiğnā
 Ne var sen daḥı itseñ Dürri-i dil-ḥasteñi iḥyā
 Yiter nār-ı ğam-ı miḥnetle cismi dāğ dāğ olsun
 Zamān-ı devletüñde ber-murād olsun çerāğ olsun

9.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ey 'uqde-bend-i rişte-i peyvend-i cism ü rüh
 V'ey nūr-baḥş-ı çihre-i mäh u cebīn-i yüh
 Küttāb-ı cürmümün ola her vaḫti 'ömr-i Nüh
 Binde birine virmeyeler cürmümün şürüh
 İtdüm cemī'i itdüğüme tevbe-i naşüh
 Eyle ḳabül tevbemi yā Rabb vir fütüh
2. Bir 'abd-i ḥavfnāk-i siyeh-rūyuñam senüñ
 Muḫtāc-ı āb-ı 'afv-ı güneḥ-şūyuñam senüñ
 Feyz-iltimās-ı luţf-ı 'atā-būyuñam senüñ
 Ve'l-ḥāşıl ey kerīm kerem-cūyuñam senüñ
 İtdüm cemī'i itdüğüme tevbe-i naşüh
 Eyle ḳabül tevbemi yā Rabb vir fütüh
3. Ben bir faḳīr ü bī-kes ü pür-cürm ü pür-elem
 Sen bir ganī vü kādir-i zül-menn ü zül-kerem
 Bār-ı günāḥ kütāḥ ḳadümi yā rab kıldı ḥam
 Şubḥ u mesā günāhum añup āḥ eylerem
 İtdüm cemī'i itdüğüme tevbe-i naşüh

9. S. 3409: 61^b.

Müseddes-i Dürrü Der Münacât-ı Bārî Te'alî.

3 C mısrasında vezin aksamaktadır.

- Eyle kabûl tevbemi yâ Rabb vir fütûh
4. Ben ‘abdem hemîşe işüm sehvdür haṭâ
 Sen pādşâhsın saña lâyıḳ-durur ‘aṭâ
 Kıldı hevâ-yı nefsi beni ḥ^vor Rabbenâ
 Raḥm it baña tâb-ı ruḥ-ı pāk-i Muştafâ
 İtdüm cemî‘i itdügüme tevbe-i naşûḥ
 Eyle kabûl tevbemi yâ Rabb vir fütûh
5. Çün nâm Aḥmed oldı vü Dürrî laḳab baña
 Dürr-i ‘aṭâñı lâzıme oldı ṭaleb baña
 Ḥamdüñ enîs-i ḳalb ḳılup rûz u şeb baña
 Muḥtâc ḳılma kimseye itme ğazab baña
 İtdüm cemî‘i itdügüme tevbe-i naşûḥ
 Eyle kabûl tevbemi yâ Rabb vir fütûh

10.

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ey ḥudâvend-i ḳader-ḳudret melâ’ik-pâs-bân
 V’ey şehenşâh-ı felek-ḳadr u mu ‘allâ-âstân
 Ḥaḳ ḥaṭâlardan emîn itsün vücûduñ her zamân
 Başuñ içün diñle aḥvâlüm ki ḳaldum nâ-tevân
 El-amân ey ser-firâz-ı âl-i ‘Oşmân el-amân
 El-amân ey çâre-sâz-ı derdmendân el-amân
2. Sâbıḳ-ı sâbıḳ ezelden eyleyüp baĝrum kebâb
 Şoñra itdi bir iki manşıbla gûyâ behre-yâb
 İl alup maḥşûlini bî-hûde ben çekdüm ‘azâb
 Anuñ içün ḥân mân-ı ṭâḳatüm oldı ḥarâb
 El-amân ey ser-firâz-ı âl-i ‘Oşmân el-amân
 El-amân ey çâre-sâz-ı derdmendân el-amân
3. Ben sekiz yıldur ki vaşfuñ eyleyüp şubḥ u mesâ
 Âstânuñda emek-dâr oldum ey şâhib-‘aṭâ

4 C ve D mısrasında vezin aksamaktadır.

10. S. 3409: 66^a.

Tesdîs-i Dürrî Bâ-Ḥasb-i Ḥâl-i Ü.

- Gerçi kim evvelde çok luḡfuñ görürdüm dā'imā
 İltifātuñ görmeyelden şimdi ḡaldum bī-nevā
 El-amān ey ser-firāz-ı āl-i 'Oṡmān el-amān
 El-amān ey çāre-sāz-ı derdmendān el-amān
4. İntisāb itmiş bugün 'ālemde her-kes bir yere
 Kimisi mīr ü vezīre kimi bāb-ı āḡere
 Ben tevekkül eyleyüp ḡallāḡ-ı 'ālem-pervere
 İlticā itdüm der-i sultān-ı vālā-gevhere
 El-amān ey ser-firāz-ı āl-i 'Oṡmān el-amān
 El-amān ey çāre-sāz-ı derdmendān el-amān
5. Luḡf ile ḡuṡ it maḡālüm ey ṡehenṡāḡ-ı kerīm
 Dinile ḡālüm dīger-ḡün oldı va'llāhu'l-'azīm
 ṡānuña lāyık mıdur ey maḡzar-ı luḡf-ı 'amīm
 ḡāk ile yeksān ola Dürrī gibi dürr-i yetīm
 El-amān ey ser-firāz-ı āl-i 'Oṡmān el-amān
 El-amān ey çāre-sāz-ı derdmendān el-amān

11.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Zihī düstür-ı ekrem Āṡaf-ı yek-tā-yı 'Oṡmānī
 Zihī zāt-ı mükerrem maḡzar-ı elṡāf-ı Rabbānī
 Cemālün maṡla' -ı 'izz ü celālün māḡ-ı tābānı
 Cebīnün āsmān devletün mihr-i dıraḡṡānı
 Bugün devlet-serā-yı Cemde sensin Āṡaf-ı ṡānī
 Senünle buldı esbāb-ı vezāret revnaḡ u ṡānı
2. Saña devleti ezelden dāde-i feyyāz-ı muṡlaḡdur
 Degüldür imtinān-ı ṡīr ile ḡavlüm muḡaḡḡdur
 Cemī' -i nāsdan maḡlūḡına ḡālīḡ çün eşfaḡdur
 Senün iḡbālünü gitdükçe te'yid eyleyen ḡaḡdur
 Egerçi sāye-i bāl-i ḡümā devlet külāḡıdur
 Velī sa'y ile ḡonmaz başa tevfiḡ-i İläḡidür

¹¹. S. 3409: 216^a.

Müseddes-i Dürrī.

3. Zāmīrūñde ‘ibādu’llāh için te’hīre niyyet var
Anı vaktiyle icrā itmege Hāğdan ‘ināyet var
Derūnından şadākat kalb-i pākūñde emānet var
Senūñ zāt-ı şerīfūñde efendūm başka hikmet var
Netice mişli yok bir Āşaf-ı pākīze sīmāsın
Ne hācet vaşfuñ itmek āftāb-ı ‘ālem-ārāsın
4. Eyālet zabtına haqqā ki bir düstūr-ı zī-şānsın
Vezāret şartın icrā itmede maḥsūd-ı akrānsın
Hükümetde ‘adīl-i Āşaf-ı mülk-i Süleymānsın
Hemīşe haşlet-i memdūh ile maḥbūl-i Yezdānsın
Olup maḥfūz ālām u kederden zāt-ı mes‘ūduñ
Cenāb-ı Hāğ müyesser eyleye bi’l-cümle maḥşūduñ
5. Çün oldı zāt-ı pākūñ zübde-i cins-i Benī Ādem
Zekā vü ‘aql u fehm ü rüşdüñe taḥsīn ider ‘ālem
Bugün akrān u emşāl içre sensin cümleden aḳdem
Vücūd-ı pākūñi hıfz ide dā’im Hālīk-ı ekrem
Ezelden āstān-ı pākūñe efgendedür Dürrī
Ferāmūş itme sulṭānum kadīmī bendedür Dürrī

12.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Bāreka’llāh zihī āşaf-ı pākīze-simāt
Şānek-allāh zihī zāt-ı sa‘adet-āyāt
Devlete oldı vücūduñ sebeb-i fevz ü necāt
Şadra teşrīfūñ ile buldı cihān tāze ḥayāt
Eyleyüp mesned-i iḳbālī müzeyyen bi’z-zāt
Olasın maḥşere dek maḥzar-ı ḥayr u ḥasenāt
2. Rūy-ı iḳbālūñ idüp nūr-ı ‘ibādet şeffāf
Eylemiş zühd ü vera ‘āyīne-i ḳalbūñi şāf
Sendedür merḥamet ü şefḳat ü ‘adl ü inşāf
Sende çokdur nazar-ı luṭf-ı ḥafīyyü’l-elṭāf

¹² S. 3409: 223^b.

Şükriyye Der-Medḥ-i Vezīr-A‘zam ‘Alī Pāşā Yessera’llāhu Mā Yeşā.

- Cevher-i zātuñı bir luṭf-ı şehenşāh bilür
 Bir daḥı zātuñı ḥalk eyleyen Allāh bilür
3. Ḥaḡ seni eylemiş ey ṣadr-ı ṣudūr-ı vüzerā
 Şeref-i ‘ilm ile ser-tāc-ı fuḥūl-ı ‘ulemā
 Ḥiddet-i ṭab’ ile biñ diḡḡat iderse ‘uḡalā
 Rütbe-i faẓluñı derk eyleyemezler ḡaṭ’ā
 Bir güher kim ola perverde-i dest-i ḡudret
 Nice mümkin aña taḡdīri bahā vü ḡıymet
4. Sensin ol dürr-i girān-māye-i deryā-yı vücūd
 Ki seni eyledi dünyāya Ḥudā māye-i sūd
 Göricek ṭal’ātüñi dīde-i erbāb-ı şühūd
 Oldılar mu’tekif-i kūşe-i miḡrāb-ı sücūd
 Dergeh-i Ḥaḡḡa sürüp yüzlerini leyl ü nehār
 Şıḡ ile eyleyeler ḡayr du’āñı tekrār
5. Didiler ey Eḡad u Ḳādir ü Ferd ü Yezdān
 Ḥalka ḡün senden olur luṭf u ‘aṭā vü iḡsān
 Öyle ümmīd iderüz kim bu vezīr-i zī-şān
 Ṣadr-ı a’lāya vire niḡe zamān revnaḡ u şān
 Olup āfāḡa vücūdı sebep-i emniyyet
 Devr-i ‘adlinde ola cümle-i ‘ālem rāḡat
6. Oldı ḡün ey meh-i tābende-i envār-ı şabāḡ
 Devlet ü dīne zuhūruñ sebep-i fevz ü felāḡ
 Ḥüsn-i tedbīruñ ile ‘ālemi itdüñ işlāḡ
 Ola ‘ahdüñde cihān muḡtenem-i şulḡ u şalāḡ
 Saña şımden gerü iḡlāş ile ey ṣadr-ı ‘alā
 Vācib oldı giçe gündüz idelüm ḡayr du’ā
7. ‘Ālemüñ ḡaṭır-ı vīrānını ābād itdüñ
 Dilleri luṭf-ı firāvānuña mu’tād itdüñ
 Gerḡi kim manşıb ile her-kesi dil-şād itdüñ
 Līk bu silsilede Dürrī-i irşād itdüñ
 Ne işābet ne ‘adālet ne kerāmetdür bu
 Şübhesiz şā’ibesiz ‘ayn-ı ‘ināyetdür bu

8. Umaram haşre dek ey mihr-i sipihr-i iclāl
Kõnmaya dāmen-i iqbālũne hĩç gerd-i zevāl
Eyledükçe güzere eyyām u leyāl u meh ü sāl
Seni şadr üzre mü'eyyed ide Hakk-ı müte'āl
Şavm-ı pākũñle şalātuñ ola maqbũl-ı Hudā
Eyleye 'id-i şerĩfüñi mübārek Mevlā

TERKİB-İ BEND

1.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Ey ruḥuñ mihr-i dıraḥşān-ı sipihr-i iclāl
 Çeşmüñ āfāk ile mirrīḥveş itmekde cidāl
 Şafḥa-i çīn-i cebīnūñde 'ayān ḥarf-i celāl
 Zīr-i müjgān-ı nigāhuñda nihān emr-i kıtāl
 Sensin āfākda şimdi ḥalef-i Rüstem-i Zāl
 'Alemüñ ṭurre vü kākül sipehüñ ḥaṭṭ ile ḥāl
 Dergehüñde bilinür gerçi senüñ 'arz ile ḥāl
 'Arzuḥāl eylemek ammā saña bir emr-i muḥāl
 Sensin ol server-i ḥübān u ser-efrāz-ı cihān
 Ki saña bende-i fermān geçinür ins ile cān
2. Ḥande āfet kelimāt āfet ü güftār āfet
 Cünbiş āfet ḥarekāt āfet ü reftār āfet
 Çeşm-i cellād-ı kaza ğamze-i ḥün-ḥ'ār āfet
 Nigeh-i mest eceli ebru-yı mekkār āfet
 Ḥāl-i pür-fıtne ğazab zülf-i siyeh-kār āfet
 Ḥaṭ-ı nev-reste belā ṭurre-i ṭarrār āfet
 Yalıñuz ḥāl ile zülfüñde dimem var āfet
 Vaż'-ı şūḥuñ dil-i bī-çāreye mihr-bār āfet
 Meded āfet meded aḥbābı helāk itdi hep
 Reh-i 'ışkuñda belā-keşleri ḥāk itdüñ hep
3. Şīr-i ner gibi yirüñden ki kıyām eylersin
 Esb-i nāza binüp irḥā-yı zimām eylersin
 Gāh ṭāvūs gibi meyl-i ḥırām eylersin
 Gāh bülbül-şıfat āġāz-ı kelām eylersin
 Ḥālüñi dāne kırup zülfüñi dām eylersin
 Şayduña 'āşık-ı üftādeyi rām eylersin

1. S. 3409: 53^b.

Terkīb-i Bend-i Dürrī Efendī.

- Bezm-i aġyāra varup ŧürb-i müdām eylersin
 ŧerbet-i la'lüni 'uŧŧāka ħarām eylersin
 Bilmezem kaŧdı nedür sen ŧeh-i bī-pervānuñ
 Neye müncer olur aġvāli dil-i ŧeydānuñ
4. Ĥaberüñ yoġ mı senüñ mihr ü vefā semtinden
 Niçe bir vaz'-ı sitem cevr ü cefā semtinden
 Tır-i ġamzeñ ireli cāna każā semtinden
 Oldı hep kısmet-i dil derd ü belā semtinden
 Düŧeli zülfüñe dil rāh-ı ħaṭā semtinden
 Daġı yol bulmadı taġlıŧ u rehā semtinden
 ŧahsın yoġ bedelüñ ħüsn ü bahā semtinden
 'Aŧıġ-ı zāruña luṭf eyle 'atā semtinden
 Tıtalum ħüsn-i cihān-gır ile memlūsın sen
 N'eyleyem yoġ bedelüñ lāle-i bī-būsın sen
5. Bār-ı hicrānuñı ħaml itmege ġudret yoġdur
 Saña aġvāl-i dil añlatmaġa fırsat yoġdur
 Ĥaŧılı cevrüñe 'uŧŧāka tāġat yoġdur
 Sitem ü cevre ise sende nihāyet yoġdur
 Ĥüblarda ezeli gerçi ki ŧefkat yoġdur
 Sende ammā kaçar-ı zerre mürüvvet yoġdur
 ŧanma 'uŧŧāka ŧıdġ üzre maġabbet yoġdur
 Vardur anlarda veli sende ħaġıġat yoġdur
 'Alemler ey ġül seni ġülzār-ı vefā dir ammā
 Sende yoġ murġ-ı dile zerre kaçar büy-ı vefā
6. Luṭfuñ izġār idüben baña [ki] ġam-ġ'ār olduñ
 Yaralanmıŧ dile merhemler idüp yār olduñ
 Ĥāġ ol çeŧm-i füsün-sāz ile 'ayyār olduñ
 Ĥāġ ol zülf-i siyeh-kār ile mekkār olduñ
 ŧoñra peymān-ŧiken-i yār u vefā-dār olduñ
 Naġd-i ŧabrum alup aġyāra ħarīdār olduñ
 Ĥiderek mā'il-i āzār-ı dil-i zār olduñ
 'Aġıbet dehrde bir ŧüġ-ı sitem-kār olduñ
-

Ƙanƙı bir lāle-ruĥa yaƙsa gōñül cān u teni
 Şu 'le-i ser-keş olup dāĝ ider elbette beni

7. Sensin ey ĝonce-i nev-ĥīz-i bahār-ı ezeli
 Dürri-i ĝam-zedenüñ ĥāşıl-ı bāĝ-ı emeli
 Gelseler bir yire tātār ile rūmuñ güzeli
 Sen Őehüñ 'ālem-i ĥüsn içre bulunmaz bedeli
 İtmesün dırsin eger ĝayr ile 'āşık cedeli
 Lāyık-ı devlet-i vaşl eyleme her nā-maĥali
 Senden ey sehm-i belā ĥavs-i ĥazā-yı eceli
 Ben taĥammül ĥıluram her ne cefā gelse veli
 Ƙorkaram yüze ĥıĥa baĥt-ı siyāhum bir ĝün
 Yelerek dāmen-i ĥüsnüñ tuta āhum bir ĝün

MÜSTEZAD

1.

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün // mef'ülü fe 'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + -- // -- + / + --

1. Mir'āt-ı dilin şāf idemez jeng-i riyādan

Ol zāhid-i sālūs

Feyz almasa ger pertev-i hürşid-i Hudādan

Dā'im ider efsūs

2. Bu h̄asret ile burc-ı bedenden çıka cānum

K'āh̄ir nefesümde

Ol gonce-dehen olmadı bir kerre vefādan

Muṭlaḳ baña me'nūs

3. Görmez mi 'aceb āh ile 'uṣṣāḳ-ı ciger-sūz

Firdevs-i ruḥuñda

Ol turrelerüñ cünbişini bād-ı şabādan

Miṣl-i per-i tāvūs

4. İtdüñ çü tenüm nāz ile pā-māl-i semendüñ

Ey şāh-süvārum

Bu şīşe-i çeşmüm daḫı ol kuḫl-ı cilādan

Gel eyleme me'yūs

1. S. 3409: 70^b, Derkenar.
Müstezād-ı Dürrī.

GAZELLER

1.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---- / + ---- / + ---- / + ----

1. Eyā serv-i semen-sīmā dehānuñ ğonce-i ħamrā
Ne ğonce ğonce-i ğülşen ne ğülşen ğülşen-i Me'vā
2. Şaçũndan ey perī-peyker gelür bir nefĥa-i ĥoş-ter
Ne nefĥa nefĥa-i 'anber ne 'anber 'anber-i sārā
3. Bi-ĥamdi'llāh ğiĥüp fūrķat irişdi müjde-i vuşlat
Ne vuşlat vuşlat-ı dilber ne dilber dilber-i ra'nā
4. Dil oldu la'lüñe rāğıb dūr-i dendānuña t̄alib
Ne t̄alib t̄alib-i gevher ne gevher gevher-i yek-tā
5. Ezelden Dürri-i şeydā saña 'āşık-durur şāhā
Ne 'āşık 'āşık-ı şādık ne şādık şādık-ı Mevlā

2.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Gül-i riyāz-ı nübüvvet meh-i sipihr-i ĥudā
Şeh-i serīr-i risālet emīn-i vaĥy-i Ĥudā
2. Resül-i Yeşrib ü Baṭḥā Muĥammed-i şādık
Muķīm-i ğüşe-i 'uzlet 'azīz-i her-dü-serā
3. 'Aceb mi ehl-i zemīn virse pāy-būsuña cān
Müşerref oldu ķudūmuñla cümle ehl-i semā
4. Cihāniyāna ķudūmuñla irdi raĥmet-i Ĥak
Eyā ğüzīde-i maĥlūķ-ı Ĥazret-i Mevlā

1. S. 3409: 26^b, Derkenar.
Dürri.

2. S. 3409: 40^a, Derkenar.
Fi'n-Na't.

5. Taḥammül eyleyemez nāra Dürri-i zāruñ
Şefā'at eyle aña ey şefi'-i rüz-ı cezā

3.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Māye-i naḳd-i dil-i zāra taşarruf ne belā
Pāsbān olmayıcaḳ deyre telaṭṭuf ne belā
2. Göriceḳ miḥnet-i zindānı revā yāruña pes
Ey Züleyhā-yı zemān da'vi-i Yūsuf ne belā
3. Sākin-i gūşe-i mey-ḥāne-i āzād olana
Şıḳlet-i şoḥbet-i erbāb-ı tekellüf ne belā
4. Cānı bir nazra-i düzdīdeye vir ey 'āşık
Cünbiş-i ğamze-i ğammāza tevaḳḳuf ne belā
5. Furşat-ı devlet-i hicrānı bugün bāḳi iken
Devlet-i vuşlat-ı māzīye te'essüf ne belā
6. Mā-sivā terkine cām-ı ezeli nüş eyle
Şüfiyā derd-i ser-i ehl-i taşavvuf ne belā
7. Dürriyā böyle maḳālāt ile meşhūr olana
Güft-güy-ı sūḥan-ı bezm-i tazarruf ne belā

4.

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Debistān-ı ezelde olmadın levḥ u ḳalem peydā
Beyāz-ı dilde naḳş-ı ḥaṭṭuñ itmişdi raḳam peydā
2. Şarāb-ı la'l-i cām-baḥşuñla dil ser-mest iken cānā
Ne cān olmuşdı zāhir bezm-i 'ālemde ne Cem peydā
3. Hezārān bülbül-i dil perde-i efgānı çāk eyler
Olınca gülsitān-ı dehrde bir gonca-fem peydā

3. S. 3409: 40^b, Derkenar.

Dürri.

4. S. 3409: 42^b.

Dürri.

4. Bu gülzâr içre hândân olmaz ey dil gonce-i maqşûd
Mişâl-i şeb-nem-i ter olmayınca gözde nem peydâ
5. Şaķın pâ-mâl-i esb-i nâz olursın ey dil-i şeydâ
Bu meydân içre oldı bir büt-i Rüstem-sitem peydâ
6. Gel ey sâķtî aķıt seyl-i neşât-engîz-i şahbâyı
Ki oldı şûre-zâr-ı dilde yüz biñ hâr-ı gam peydâ
7. Şikâyet itme şabr eyle gam-ı devrâna ey Dürrî
Bu dünyâdur olur elbette bir ehl-i kerem peydâ
8. İde Hâķķ 'ömrin efzûn hâzret-i şâh-ı cihânuñ kim
Olur vaşfiyla hâtırda sürür-ı dem-be-dem peydâ
9. Şeh-i Hâtem-sehâvet ya'ni Aħmed Hân-ı devrân kim
Selâtin içre olmaz öyle bir şâhib-kerem peydâ
10. Hezârân sâl devr itmek gerekdür çarķ-ı gerdân kim
Ola anuñ gibi bir pâdşâh-ı muħterem peydâ

5.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. İremden bir eşer kaşr-ı Havernaķden nişândur bu
Anuñ'çün zînet-efzâ-yı gülistân-ı cihândur bu
2. Bunuñ âb u hevâsı cennet-âsâ rûh-baħşâdur
Meger kaşr-ı dil-ârâ-yı behişt-i câvidândur bu
3. N'ola feyz-i hevâsı mâye-i şevķ-i derûn olsa
Baķılsa nûr-baħş-ı dîde-i seyrâniyândur bu
4. Derûnından birûnı luţf-ı câmından nümâyândur
Nice inkâr ider ehl-i nażar günden 'ayândur bu
5. Muţarrâ sebzezârın seyr iden firdevs zann ider
Gören dir selsebîl-i 'ayn-ı enhâr-ı cinândur bu

5. S. 3409: 68^a.

Güfte-i Dürrî Med [u] Vaşf-ı Kaşr-ı Şadr-ı 'Alî.

6. Mu'allādur dü-tāk-ı zer-nigāri tāk-ı kistrādan
Degül kavş-ı kızah iki kemān-ı zer-nişāndur bu
7. İrem dirse buña erbāb-ı isti'dād lāyıkdur
Ki mişli ravza-ı 'ālemde yok bir gülsitāndur bu
8. İlahī dā'imā ma'mūr kıl bu kaşr-ı vālāyı
Ki nüzhet-perver-i hātır letāfet-bağş-ı cāndur bu
9. Sezādur her ne deñlü 'ālem-ārā olsa ey Dürrī
Maķām-ı şadr-a'zam-ı Āşaf-ı 'ālī-mekāndur bu

6.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Zihī Resül-i mükerrem habīb-i zāt u şifāt
Halīl-i gülşen-i ihlāş u Nūh-ı baħr-i necāt
2. O nürsın ki ezelden muţābık olmışdur
Şifāt-ı zātuña zātuñ şifātuña bi'z-zāt
3. Yapıldı feyz-i vücūduñla Ka'be-i İslām
Yıkıldı yümn-i kudūmuñla deyr-i Lāt u Menāt
4. Be-ħaķķ-ı Ĥazret-i Şiddık u Ĥazret-i Fārūk
Be-ħaķķ-ı Ĥazret-i 'Oşmān be-ħaķķ-ı Şāh-ı guzāt
5. Be-ħaķķ-ı muzlime-i Ĥazret-i Ĥasen ve Ĥüseyn
Be-ħaķķ-ı cümle-i aşhāb u cümle-i sādāt
6. Be-ħaķķ-ı tāt-at-i pākān-ı Naķşbendiyye
Be-ħaķķ-ı cümle-i evrād u cümle-i tātāt
7. Şefāt eyle meded Dürrī-i güneħ-kāra
Şu dem ki eyleye feryād ahāli-i 'araşāt

7.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

6. S. 3409: 61^b.
Fi'n-Na'tü's-Şerif-i Dürrī Efendi.

7. S. 3409: 62^a.

1. Şevküñle vir derūna cilā yā Nebī meded
Ġam zulmetinden eyle rehā yā Nebī meded
2. Üftāde vü ġarīb ü güneh-kār u şermsār
Bir derdmendem eyle devā yā Nebī meded
3. Ķurb-i Ħudāda leyle-i Mi'rāc içinde çün
Bulduñ maķām-ı 'izz ü 'alā yā Nebī meded
4. Ķudretten indi şāñuña levlāk ħil'ati
Sensin şeheñşeh-i dü-serā yā Nebī meded
5. Ümmīdüm ol ki eyleyesin Dürriyi kabül
Ol dem ki ümmetüñ diye vā yā Nebī meded

8.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. İçenler cām-ı la'l-i nābuñı mestānelenmişler
Çekenler zülfüñüñ zencīrini dīvānelenmişler
2. Sitem ħamyāzesinden teşnegāna şerbet-i vaşluñ
Tolup ħün-ı cigerle gözleri peymānelenmişler
3. Düşerse şayduña rūĥāniyān ıtlākı müşkildür
Siyeh ħālūñ ħam-i zülfüñle dām u dānelenmişler
4. Seherden ġonce der-şeb şem'-i bezm-ārā-durur ħüsnüñ
Anuñ'çün cān u dil bülbüllenüp pervānelenmişler
5. Olanlar ħāzin-i genc-i ħayāli ol dil-ārānuñ
Cihān ma'müresinden Dürriyā vīrānelenmişler

9.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. O şeĥ ki ġayr ile nüş-ı şarāb-ı nāb eyler
Ħumār-ı ġam dil-i vīrānumı ħarāb eyler

8. S. 3409: 15^b, Derkenar.

Dürri.

9. S. 3409: 18^a, Derkenar.

Dürri.

2. Bir âteşin-ruhuñ eşvâkına felek her dem
Tenür-ı tende yaķar sīnemi kebāb eyler
3. Alup kenārına aġyārı luţf ider dā'im
Baña gelince ġazabnāk olur 'itāb eyler
4. Raķībi her ġice memnūn-ı vuşlat eyler iken
Tekellūm itmeġe 'uşşāk ile hicāb eyler
5. Hūlūş-ı ġalbūme baķmaz beni ider nevmīd
Raķīb-i mel'anet-endīşi kām-yāb eyler
6. Bu derde tāb ü taħammūl getürmez anuñ için
Mişāl-i teb dil-i pür-ra'şe ıztırāb eyler
7. Şaķın ġarāret-i Dürriden ey felek ġazer it
Ki nüh revāķuñı iħrāķ-ı tef ü tāb eyler

10.

Mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Niġāhından o ġūnī-meşrebūñ kerrūbiyān dītrer
Zihī cellād kim ġavfından ehl-i āsmān dītrer
2. O tıfl-ı nev-resūm zaġm urşa artar lerziş-i sīnem
Belī her mübtedīnūñ ġarb-ı tīrinden nişān dītrer
3. Hevā-cūnbānıyam bir āfetūñ kim vaķt-i nezzāre
Olur dil mużtarib ten fitne 'aķl āşūfte cān dītrer
4. Nice dil-ġ'āhum üzre kām alam ben kim dem-i vuşlat
Ten-i pür-ra'şe dītrer ol meh-i nā-mihr-bān dītrer
5. Meded bir kerre yoķla Dürr-i bīmāruñı luţf it
Ġam-ı hicrān ile teb-lerze tıtmış bī-emān dītrer

10. S. 3409: 18^b, Derkenar.
Dürrī.

11.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Rāh-ı talebde dökmedügüm eşk-i ter mi var
Harc olmaduğ bu yolda meger sīm ü zer mi var
2. Kan ağlasam 'aceb mi ğam-ı la'l-i yār ile
Nüş itmedük bu derd ile hūn-ı ciğer mi var
3. Ğāyetde muztarib harekātuñ var ey gönül
Sende cünündan 'acebā bir eşer mi var
4. Bī-hüde miḥnet-i yeme ğavvāş olur esīr
Dendān-ı yāra beñzedecek bir güher mi var
5. Bünyād-ı çarḫı hedm iderem dir hemīşe dil
Bilmem elinde tīşe-i āh-ı seher mi var
6. Etrāf-ı hüsnde görinen ḫaṭ mı cā-be-cā
Yoksa diyār-ı Rūma Ḥabeşden sefer mi var
7. Gevher-keşān-ı baḫr-i ma'ārif zemānede
Dürrī degül dür olsa daḫı gūş ider mi var

12.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Ol tıfl-ı nā-resīde ki biñ dil-figārı var
Neşküfte ğoncedür ki hezārān hezārı var
2. Beñzer egerçi turre-i müşğīni sünbüle
Ammā ki berg-i lāleden aḫmer 'izārı var
3. Ey nāzırān-ı şun'-ı Ḥudā seyr idüñ görüñ
Ol bāğ-ı behcetüñ ne müzeyyen bahārı var
4. Ey mīve-i nihāl-i melāḫat yetiş yetiş
'Uşşāk-ı teşnenüñ saña çok intizārı var

11. S. 3409: 22^b, Derkenar.

Dürrī.

12. S. 3409: 23^a, Derkenar.

Dürrī.

5. Koymış hemān tabaqçe-i ihlāşa varını
Dürri haķırüñüñ saña bir bergüzārı var

13.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. Yine ol şüh-ı meh-peyker derūna urdı bir hancer
Çi hancer hancer-i ğamze çi ğamze ğamze-i dilber
2. Gelür āheng ile bezme ider mestāne biñ nağme
Çi nağme nağme-i tūtī çi tūtī tūtī-i sükker
3. Hıta-ı hālūñden ol mehveş şalar her dem dile āteş
Çi āteş āteş-i micmer çi micmer micmer-i 'anber
4. İder ol çeşm-i pür- 'işve hemīşe 'āşıka cilve
Çi cilve cilve-i āhū çi āhu āhū-yı hoş-ter
5. Göñül isār için şaklar niçe gencīne-i gevher
Çi gevher gevher-i midhat çi midhat midhat-ı server

14.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. Beşersin gerçi cānā tal'atūñ havrā pesend eyler
Nihāl-i serv-i hoş-reftāruñı Tübā pesend eyler
2. Hırām itseñ melā'ik hū çeker insān ider taḥsīn
Seni ey şun'-ı Hāķķ ednā degül a'lā pesend eyler
3. Nezāketle leb-i şekker-feşānuñ gelse güftāra
Kelām-ı cān-fezāsın tūtī-i güyā pesend eyler
4. Varup hecr-i ruḥuñla şahn-ı gülşende figān itsem
Şadā-yı sīne-sūzum bülbül-i şeydā pesend eyler
5. N'ola şı'ri pesend-i Rüm ise Sırrı vü Şehdīnūñ
Senūñ eş'ār-ı pākūñ Dürriyā dünyā pesend eyler

13. S. 3409: 27^a, Derkenar.

Dürri.

14. S. 3409: 41^a, Derkenar.

Dürri.

15.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Devr eyle bezmi cām ile sākī reviş budur
Şāh it gedāyı Cem gibi dād u dihiş budur
2. Bālā-keş olma şu'le gibi rūzgārda
Mānend-i āb hāke yüzüñ sür meniş budur
3. Olduqça meh hilāl anı bedr eyler āftāb
Ehl-i keremde kâ'ide-i perveriş budur
4. Bir tîşe ile şığmadı kuhsār-ı 'āleme
Ferhāda gālībā sebep-i serzeniş budur
5. Hancer be-kef gelürken o şūhı görüp didüm
Şür-efgen-i cihān olacaqdur geliş budur
6. Dürrī egerçi āyine-i hüsni şāfdur
Ammā gubār alur giderek gösteriş budur

16.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Nem kapsa dīde hātđan eger eşk-i ter virür
Deryā alınca ebrden ābı güher virür
2. Bir āh-ı şubhğāha baqar 'uqde-i derün
Zirā güşādı gonceye bād-ı seher virür
3. Şehr-i raqībe uğrama ey h'āce-i cemāl
Kālā-yı 'arza böyle ticāret zarar virür
4. Ol mū-miyānı 'ışk ile kuçmaq murād iden
Bāzū-yı dāğdārını zerrīn kemer virür
5. Dürrī bu bāğa neşr idegör cūy-ı eşküñi
Bir gün olur ki nahl-i ümīdüñ semer virür

15. S. 3409: 42^b.

16. S. 3409: 43^a.

17.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. O ŧeb ki sāķi-i ra'nā yürür ŧurur oturur
Ayağ u ŧem' -i aħibbā yürür ŧurur oturur
2. Ne ħāldür bu ki seyyāre vü ŧevābit ü ħāk
Hevā-yı 'ıŧķ ile ħālā yürür ŧurur oturur
3. Bahār-ı ŧevķi ile cūy u serv ü sebze-i ter
Bu gülŧen iċre ne zībā yürür ŧurur oturur
4. Düşüp telātum-ı emvāc-ı baħr-i 'ıŧķa göñül
Miŧāl-i keŧti-i deryā yürür ŧurur oturur
5. Bilür mi gör ħarekāt ü sükūt u ħayretini
Egerċi Dürri-i ŧeydā yürür ŧurur oturur

18.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. O kim bu bāđa nigāh-efgen-i te'emmül olur
Sevād-ı dīdesine gül diken diken gül olur
2. O dem ki gülŧen-i bezm iċre cām-ı mey gül olur
Hezār na'ra-i mestāne reŧķ-i bülbül olur
3. Gelür o 'āŧıķa seyr-i ċemenden istiğnā
Ki dāđ-ı sīnesi gül dūd-ı āħı sünbül olur
4. Ćekilmiŧ ey kaŧı yā ċille-i gamuñ ŧotalum
Yā tīr-i gamze-i ŧūħa nice taħammül olur
5. Bu bey' gehde ticāret o kimse eyler kim
Metā' u māyesi ihlāŧ ile tevekkül olur
6. Kelām-ı ħāzret-i ŧāħib-zemīne ey Dürri
Nazīre eylememek ħaķ bu kim tekāsül olur

17. S. 3409: 43^a.

18. S. 3409: 43^a.

7. Bir öyle server-i 'ālī-maḳām-ı 'irfānuñ
'Ulüvv-i ḳadrini fehm itmemek tecāhül olur
8. Cenāb-ı Ḥāzret-i Ḥān Aḥmed-i hümāyün-baḥt
Ki ḥāk-i dergehiniñ cüz'i māye-i küll olur

19.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ol şeh semend-i nāzına urdı eger meger
Kim ehl-i 'ışḳa geldi görindi sefer mefer
2. Geçmek muḥāldür saña müy-ı miyāndan
Olmaz bu şaydgehde gönül her kemer memer
3. Elbette ṭab'-ı şāf elemden ğubār alur
Āb-ı zülāle virmemek olmaz keder meder
4. Gözden aḳıtma ḥüsnuñe ḳarşu sirişkümi
Virmez mi ḥırmen-i güle cānā ḥaṭar maṭar
5. Ey bād ḳaldı Dürri-i zār intizārda
Kim didi saña dergeh-i şāha ḥaber me-ber
6. Ḥān Aḥmed-i yegāne ki devrinde ser-keşān
Ġam nīzesiyle baġrını dā'im deler meler
7. Ecdād-ı pāki gülşen-i 'adni maḳām idüp
A'dā-yı bed-nihādına olsun saḳar maḳar

20.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ne lebin būs idecek nādire-ġüftārum var
Ne yüzün seyr idecek āyine-ruḥsārum var
2. Güyiyā tıfl-ı yetimem bu felāketkedede
Ne baña kimse enīs oldı ne ğam-ḥ^vārūm var

19. S. 3409: 43^b.
20. S. 3409: 43^b.

3. Beni söyletme gel Allāhı severseñ luṭf it
Saña taḳrīr idemem derdümi efkārum var
4. Ne yem-i dilde olan gevherüme raġbet olur
Ne bu bāzār-ı cihān içre ḥarīdārum var
5. Bir kızıl altuna mālīk degülem dünyāda
Gerçi kim sīnede biñ dāġ-ı şerer-bārūm var
6. Dāmen-i luṭfını elden ḳoma Dürrī o şehūñ
Belki bir gün diye bir ‘abd-i şenā-kārūm var
7. Sen hemān rüz u şeb ihlāş ile şükr eyledüġüm
Bir kerem kāmı şehā ma’deni ḥünkārūm var
8. İderem vakti ile pāyına bir bir īşār
Şadef-i sīnede çok gevher-i şehvārūm var
9. Yalīñuz gevher-i şehvār degül şarf idecek
Belki şandūḳa-i dilde nice esrārūm var

21.

Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ğamuñla içdüġümüz cür’a-i leb-ā-lebdür
Bu bezmde çekilen hep belā-yı meşrebdür
2. Netīce-baḥş olamaz ders-i ‘ışḳ-ı sāde-ruḥān
Bize müṭāla’a-i nev-ḥaṭānı maṭlabdur
3. Fünün-ı nüşḥa-i ‘ışḳı tamām ḥıfz itmiş
Egerçi ol büt-i nev-reste tıfl-ı mektebdür
4. ‘İzār-ı şafḥa-i mü ḥaṭṭ u nokṭa ḥāl-i siyāh
Cemāl-i yār ‘aceb nüşḥa-i mürettebdür
5. Ümīd-i vuşlat-ı Dürrī [vü] Sa’di vü Feyzī
Velīk Mādiḥ aña cümlemüzden ensebdür

22.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. 'İzār-ı āline gül dinse yār āteş olur
Şikenc-i zülfine sünbül diseک müşevveş olur
2. Mişāl-i serv ayağına o gül-bün-i nāzuñ
Ne deñlü göz yaşı döksek o deñlü ser-keş olur
3. Çehār-pāre ile rakş ider şafāsından
Ne dem ki deyre duçar-ı büt-i müterreş olur
4. Lebün hayāli ile eglenür dil-i bīmār
'İlācı renc-i ğamuñ[uñ] şarāb-ı bī-ĝış olur
5. O şūhı Dürri vü Sa'dī vü Mādiḥ ü Feyzī
Görince bezm-i maḥabbetde çok keş-ā-keş olur

23.

Müstef' ilün fe 'ülün müstef' ilün fe 'ülün

Recez - - + - / + - - - / - - + - / + - -

1. Maḥmūr-ı bezme sākī cām-ı şarāb göster
Dil-teşnegāna ya'nī cüllāb-ı nāb göster
2. Yandum serāb-ı ğamda mişl-i dil-i Sikender
Ey Hızr-ı çeşme-i cān bir kaçre āb göster
3. Ey ḥāne-zād-ı 'işmet aç bürka'-ı cemālūñ
Zulmet-serāy-ı dehre bir āftāb göster
4. La'l-i şeker-nişāruñ tūṭi-mişāl söylet
Ḥüsn-i 'araḫ-feşānuñ pür-āb u tāb göster
5. Geh zülf-i pīç pīçüñ 'arz eyle ḫalka ḫalka
Geh çeşm-i neş'e-baḫşuñ mest ü ḫarāb göster

22. S. 3409: 44^a.

Güfte-i İştirāk Dürri Sa'dī Feyzī Birāderān-ı Ū.

3 B mısrasının vezni aksamaktadır.

23. S. 3409: 59^a, Derkenar.

Dürri.

6. Her kûçe-i gerd-i rüsvâ itdükçe kaçd-ı dîzâr
Ey hacle-perver-i nâz semt-i hicâb göster
7. Deryâ-yı ma'rifetsin olma hamûş Dürrî
Tab'uhn şadefçesinden dürr-i hoş-âb göster

24.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Bahâr-ı bâğ-ı cihân bizlere hâzân görünür
Nevâ-yı bülbül ü kumrî hırâş-ı cân görünür
2. O deñlü mümtezic-i devr-i 'aks-i eflāküz
Ki cirm-i arz bize sakf-ı âsmân görünür
3. Egerçi h'âce-i bâzâr-ı i'tibâruz lîk
Hemîşe çeşmümüze sūdumuz ziyân görünür
4. Ne bes ki (*) şâhid-i ümmîdi cüst ü cü ideriz
Ne bir sürâğını bulduk ne bir nişân görünür
5. Yazuk ki dîde-i insâna Dürriyâ o perî
Raķîb-i dîvden eyler hâzer nihân görünür

25.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzârî' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Zaħm-ı hadeng-i nâvek-i müjgânı kim çeker
Zür-ı kemân-ı ebru-yı cânânı kim çeker
2. Tut her kemîne kaçresi biñ 'ömr-i Nüh imiş
Âzâr-ı râh-ı çeşme-i hayvânı kim çeker
3. Çarķ-ı felekden itmezüz ümmîd-i iltifât
Bâr-ı girân-ı minnet-i dñnânı kim çeker

24. S. 3409: 70^a, Derkenar.

Dürrî.

4 (*) Bu şekilde okunarak anlam bütünlüğü tesis edilmiştir.

25. S. 3409: 73^a.

Güfte-i Dürrî.

4. Kalduğ ayakda destümüz al sākıyā meded
Sensüz ayağ-ı bāde-i rummānı kim çeker
5. Dürrī taħammül eyleyemem bir nezāreye
Zaħm-ı hadeng-i nāvek-i müjgānı kim çeker

26.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Dāğumuñ penbesi kim āh-ı fenādan dökülür
Neşterin āzār-ı şabādan dökülür
2. İtme ümmīd-i feraħ eşk-i terümden ey dil
Mañar-ı gam-durur ol ebr-i belādan dökülür
3. ‘Arızuñdan dökilen tāze ‘arađ dāneleri
Jāledür kim varağ-ı verd-i beķādan dökülür
4. Gırye eyler ħuṭebā gerçi ser-i minberde
Cümle hep gözlerinüñ yaşı riyādan dökülür
5. Zıb-i iklıl-i ser-i devlet olan gevherler
Kalem-i Dürrī-i pākīze-edādan dökülür

27.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Şarāb-ı la‘lün ol mestāne-dil kim ķüt-ı rüh eyler
Şabāh-ı haşr bīdār olsa anuñla şabūh eyler
2. Güzārān eyleyen ‘ömrin ħayāli bend-i zülfüñle
Anuñ bir sā‘atin reşk-āver-i şad ‘ömr-i Nūh eyler
3. Dilā gam çekme kim açılmaz oldu daħme-i ümmīd
Ĥudā fettāhdur elbetde bir fetħ ü fütüh eyler
4. Cemāl-i ‘ālem-efrūzuñ nazargāh eyleyen ‘aşıđ
Şu‘ā-ı çeşmini pertev-feşān-ı ħüsn-i rüh eyler

26. S. 3409: 215^b.

Güfte-i Dürrī.

27. S. 3409: 216^b.

5. N'ola dem ursa Dürrī mest iken ādāb-ı hikmetden
Şarāb insānı zāhid vākıf-ı metn-i şürūh eyler

28.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. 'Işkıda pey-rev-i Ferhād ki dirler o bizüz
Terbiyet-kerde-i üstād ki dirler o bizüz
2. Bir içim şu diyerek cān virürüz gamzesine
Teşne-i deşne-i cellād ki dirler o bizüz
3. Değişüp 'aklı cünūna dili virdük zülfe
Kayd-ı endişeden āzād ki dirler o bizüz
4. Sāde-rū her büt-i bī-gāzeye mā'il oluruz
'Aşık-ı hüsn-i Hudā-dād ki dirler o bizüz
5. Dürriyā vāli-i mülk-i sūhan āgāh olsun
Şā'ir-i nādire-icād ki dirler o bizüz

29.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Biz ki dār-ı turre-i şeb-gūna çıkmış inmişüz
Şan kemend-i āh ile gerdūna çıkmış inmişüz
2. Ey felek dürr-i yetīmüz pāy-māl itme bizi
Kadr ile dīhīm-i Efrīdūna çıkmış inmişüz
3. Bizden istifsār idūñ sırr-ı Arisṭūyı ki biz
Çār-ṭāq-ı 'akl-ı Eflātūna çıkmış inmişüz
4. Çekmişüz meşq-i kemān-ı ebruvānından kalem
Muşhaf-ı hüsninde ancak nūna çıkmış inmişüz
5. Dürriyā biz ṭamla-i yāķūṭ-ı kān-ı ḥasretüz
Tā cigerden dīde-i pür-ḥūna çıkmış inmişüz

28. S. 3409: 27^b, Derkenar.

Dürrī.

29. S. 3409: 36^b, Derkenar.

Dürrī.

30.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Biz ki raḥm-ı māder-i imkāna inmiş çıkmışuz
Gevher-i yek-dāneyüz kim kāna inmiş çıkmışuz
2. Zīb-baḥş-ı efser-i şāhān olursaḫ vechi var
Dürr-i yek-tāyuz bün-i 'ummāna inmiş çıkmışuz
3. Çeşme-i ḥurşid olursa n'ola menzil-gāhumuz
Jāleyüz berg-i gül-i ḥandāna inmiş çıkmışuz
4. Cevr-i ferzendān-ı Ya'küb-ı zemān-ı ğalleden
Yūsuf-āsā çāh ile zindāna inmiş çıkmışuz
5. Neş'e-i feyz-i mey-i bezm-i elestüz Dürriyā
Cām-ı ṭab'-ı 'ālem-i mestāna inmiş çıkmışuz

31.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Çin-i zülf ü ḥatt-ı 'anber-fāma girmiş çıkmışuz
Eyleyüp Çini seyāḫat Şāma girmiş çıkmışuz
2. Tāze düşdüñ sen zenaḫdānına ey dil itme āh
Niçe kez biz ol çeh-i ālāma girmiş çıkmışuz
3. Gāh ğisū gāh ebrū gāh ḥāl ü geh zeḫan
Olalı murğ-ı heves biñ dāma girmiş çıkmışuz
4. Seyr iderdük 'aksümüz evvel derün-ı bādede
Gūyiyā cism-i laṭifüz cāma girmiş çıkmışuz
5. Tıg-ı çeşm ü feyz-i la'lüñle senüñ Dürrī gibi
Niçe kerre ḥāne-i bī-bāma girmiş çıkmışuz

30. S. 3409: 37^a, Derkenar.

Dürrī.

31. S. 3409: 37^b, Derkenar.

Dürrī.

32.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Girye her dem sebeb-i ḥande-i cānān olmaz
Biñde bir kaçre-i bārān dūr-i ğaltān olmaz
2. Şā' iriyyet yalıñuz vezn-i ṭabī' atle degül
Bir şüküfeyle çemenzār-ı gülistān olmaz
3. Kābiliyyet gerek ādemde mürebbī n'itsün
Dūde-i şem'-i Çigil kuḥl-i Sıfāhān olmaz
4. Zīnet-i elbise ḥayvānı ider mi ādem
Tengnā zīver-i erzīz ile fincān olmaz
5. Komañuz Dürri-i 'ālī-güheri yirde meded
Bu kadar zīver-i gencīne-i 'irfān olmaz

33.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Eşk ile tāze neşv ü nemā buldı dāğumuz
Kesb-i tarāvet eyledi açıldı bāğumuz
2. Şūr-ı ümīd olsa da mesmū'umuz degül
Ol deñlü şüret-i ye'sle pürdür kulağumuz
3. Gel taḥtgāh-ı sīne-i pür-dāğı seyr kııl
Devrān-ı şāh-ı ğamda yanar biñ çerāğumuz
4. Şun bir piyāle destümüz al sākiyā meded
Seng-i ḥumār kıldı şikeste ayağumuz
5. Dürri mürīd-i mürşid-i 'ışk olalı bizüm
'Arş-ı berīne düşdi zılāl-i otağumuz

32. S. 3409: 42^a, Derkenar.

Dürri.

33. S. 3409: 69^b, Derkenar.

Dürri.

2 B mısrasının vezni aksamaktadır.

34.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Yāri derūn-ı pīrehen-i cānda beslerüz
Biz cevherīlerüz güheri kānda beslerüz
2. Dāğ-ı derūnı pārelerüz āh-ı serd ile
Biz lālezārı faşl-ı zemistānda beslerüz
3. Tā irmesün aña zarar-ı çeşm-i āftāb
Biz Yūsuf-ı melāḫati zindānda beslerüz
4. Hūn dilde eşk dīdede sevdāger-i ğamız
Yāḫūtı kānda dūrri 'ummānda beslerüz
5. Ğavvāş-ı fikretüz dūr-i maẓmūnı Dürriyā
Tā ḳa'r-ı baḫr-i ṭab'-ı sūḫandānda beslerüz

35.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ḳaçan kim ḫadleri ol serv-ḳaddūñ güllenürlermiş
Bahār-ı ḫüsne nisbet ṭurreler sünbüllenürlermiş
2. Feminden yoḳ eşer müy-ı miyānı nā-bedīd ammā
Şebāt-ı leblerin mestāne şordum müllenürlermiş
3. Şanurdum ḫ^vān-ı ḫüsniñde 'adesdür ḫāl-i Hindūlar
Velī bir yir ki teşmīm eyledüm fülfüllenürlermiş
4. Olup bir ğonceye dil-beste defterḫānede küttāb
Anuñ'çün her seḫer bülbül gibi ğulğullanurlarmış
5. Olurlar her zemān mecrūḫ-ı ḫār-ı ğam meger Dürri
O ğül-ruḫsāra murğ-ı cān u dil bülbüllenürlermiş

34. S. 3409: 215^b.

Güfte-i Dürri.

35. S. 3409: 17^b, Derkenar.

Dürri.

36.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Şehr-i fitenüñ şāhı o çeşm-i siyeh olmuş
Şaf şaf müjeler ceng için aña sipeh olmuş
2. İtmezler imiş çeşmine zühhād itā'at
Tā'atleri hep gāret-i ceyš-i nigeş olmuş
3. Sīb-i zekān için resen-i zülfe şarılmış
Bī-çāre dil üftāde-i zindān-ı çeh olmuş
4. Bend olduğum ol zülf-i siyāh içre görenler
Dirler ki güneş-kār-ı esīr-i güneş olmuş
5. Hızra çemen-i hıttı olup ravza-i hazrā
Rūhu'l-Ḳudüse bāğ-ı ruḥı cilvegeş olmuş
6. Neşr olıcağ āfāka tecellī-i cemāli
Dönmiş iki pertev felege mihr ü meh olmuş
7. Mağrūr-ı kemāl olma şaḳın Dürri ki ḥurşīd
Da'vā-yı kemāl itmek ile ḥāk-i reh olmuş

37.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Lālezār-ı maṭlabı sīr-āb ider cū ḳalmamış
Rūd-ı himmetde nem-i şeb-nem ḳadar şū ḳalmamış
2. Pā-māl-i küşt-gīrān-ı ḡam olmuş ehl-i dil
Nerre-şīrān-ı seḥāda zūr-ı bāzū ḳalmamış
3. Nev-bahār-ı dehri ber-bād eylemiş bād-ı ḥazān
Būlbūl uçmuş güller aḳmış cūya şeb-bū ḳalmamış
4. Divşūr ey şayyād-ı dil ālātuñı boz dāmuñı
Şayd olur bu deşt-i vaḥşetde bir āḥū ḳalmamış

36. S. 3409: 55^b, Derkenar.

Dürri.

37. S. 3409: 59^b, Derkenar.

Dürri.

5. Tarḥ-ı Nābīdür buña peyrevlik olmaz Dürriyā
Pek zemīn-i tengdür cāy-ı tekāpū kalmamış

38.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Ol ki ḥāl-i siyehūñ nāfe-i ḥurşīd yazmış
Ol iki çeşm-i ğazālūñ iki āhū yazmış
2. Halka-i turre degül levḥ-i cebīnūñde senūñ
Seri berāt-ı ruḥuña kilik-i kadret Hū yazmış
3. Gülşen-i ḥüsnūñe üstād idicek vaz-ı kalem
Haṭṭuñı sebze-i ter zülfüñi şeb-bū yazmış
4. Seni ser-defter-i ḥübān yazan ey māh-likā
Defter-i 'āşık [u] aġyārı siyeh-rū yazmış
5. Zīr-i la'inde olan ḥaṭṭ-ı ğubārı okudum
Dürriyā haste-i 'ışka bir içim şu yazmış

39.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Meclis-i meyde şurāḥī gibi kulḳul diyerek
Şerbet-i la'ini nūş itdüm anuñ mül diyerek
2. Başlayup naġmeye bülbül gibi 'uşşāk-ı cemāl
'Ākıbet açdılar ol ğonce-femi gül diyerek
3. Yāsemneş şarılup boynına ol verd-i terūñ
Koḳlasam zülf-i dil-āvīzini sünbül diyerek
4. Bend idüp çīn-i 'araḳ-çīnine cān riştesini
Uğraduḳ tül-i emel kaydına kākül diyerek
5. Dilleri ş'i'ri ğuşād itmek ile Dürriñüñ
Uçurur ğonce-dehenler anı bülbül diyerek

38. S. 3409: 215^b.

Güfte-i Dürri.

39. S. 3409: 9^b, Derkenar.

Dürri.

40.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Tır-i nigāhı sīnemüzi deldi cāna dek
Geçdi ḥadeng-i ḡamzesi tā üstüḥ'āna dek
2. Mānend-i kuḥl-ı ḥāk-i derin bulmadı ḥakīm
Tā vardı cüst ü cū iderek İşfahāna dek
3. Zencīr-i zülfe eylesesün keh-keşānı bend
Yoḥsa kemend-i āh uzanur āsmāna dek
4. Lā-büd mürūr-ı dehr ile bir fetḥ-i bāb olur
Bu āstānı bekleyelüm bir zemāna dek
5. Dürrī sezā ki ḥisset-i ebnā-yı Rūmdan
Erbāb-ı ma'rifet kaçā Hindūsitāna dek

41.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + -- / + - + - / + + -

1. 'Aceb ne var yüzüñe zülfüñi niḡāb idecek
Seḥābı perde-i ruḥsār-ı āftāb idecek
2. Yeter 'adūlar ile bāde içdüñ inşāf it
Bu derdmendi mi bulduñ hemān kebāb idecek
3. 'Aceb mi sübhaya el urmasa ḡadeḥ-nüşān
Ḡadeḥden özge ne var elde bir ḥisāb idecek
4. Ne ḡayd-ı cevriñi çekmek sipihr-i bī-mihrüñ
Bulnmasa hele bir cevriñ irtikāb idecek
5. Bu nev-zemīn-i ḥoş-āyendedür hemān Dürrī
Senüñ de nüşā-i şī'rüñde intiḥāb idecek

40. S. 3409: 13^b, Derkenar.

Dürrī.

41. S. 3409: 16^a, Derkenar.

Dürrī.

42.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Yā Muhammed isteyüp mi' rācuñı Mevlā senüñ
Okudu şānuñda *Sübḥāne 'llezī esrā* senüñ
2. Haḡ seni medḡ itdi Ḳur'ān-ı 'azīmü'ş-şānla
Gökden indi şānuña *Yāsīn* ile *Ṭāhā* senüñ
3. Her münācātı ḡabül oldı maḡām-ı Ṭūrda
Ümmetüñden olduḡı'çün şıdḡ ile Mūsā senüñ
4. Ḥamdüli'llāh buldı maḡşūdın şeb-i mi' rācda
Çok zamān müştāk idi teşrīfuñe 'İsā senüñ
5. Ḥil'at-i levlāke lāyık sensin ey tāc-ı rūsül
Haḡ olındı çünki āb-ı rūyuña dünyā senüñ
6. Hep tuḡeylüñdür senüñ bu ādem ü cinn ü melek
Ḥil'atüñle buldı raḡmet esfel ü a'lā senüñ
7. Yā Resūlu'llāh şefā'at eyle Dürrī mücrime
Giçmez ol günde recāsı kimsenüñ illā senüñ

43.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes̄ + - + - / + + -- / + - + - / + + -

1. Bu rüzgāra nesīm-i bahār için geldük
Ne ān ki keş-me-keş-i rüzgār için geldük
2. Bu bāḡuñ ebr-i çemen-perver-i ḡazānı mıyuz
Ki naḡd-i ceyb-i ḡayātı nişār için geldük
3. Fiḡān ki berg-i şafādan naşībümüz yoḡdur
Bu lālezāra hemān āh u zār için geldük

42. S. 3409: 31^b, Derkenar.

Fī'n-Na't-ı Dürrī.

1 Her türlü ayıp, kusur ve eksikliklerden beri olan o (Allah) yürüttü. (İsrā, 17/1).

43. S. 3409: 36^a, Derkenar.

Dürrī.

4. Ğaraž çeşīden-i lezzāt-ı 'ışkdur yoħsa
Dimeñ bu gamkedeye vaşl-ı yār için geldük
5. Ridā-yı āh ile bu ma'bed-i ħarāba meger
Riyāzet-i dil-i şeb-zinde-dār için geldük
6. Zihī taşavvur-ı bātıl ki bu çerā-gāha
Ğazāl-i vahşi-i dehri şikār için geldük
7. Bu büstānda ğaraž reng ü bū degül ancak
Mesīredür diyü geşt ü güzār için geldük
8. Sihām-ı cevri dirīğ itme ey sipihr-i kebūd
Zücāc-ı ħātırı biz inkisār için geldük
9. Hemān bu gūne fesāda mücerred ey Dürri
Ümīd-i rahmet-i Perverdgār için geldük

44.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes̄ + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Vişāle izn olıcağ būs-ı leb dimek ne dimek
Olnca perde derīde edeb dimek ne dimek
2. Mey-i lebūñle olan mest-i ħālūñi n'eyler
Şarāb-ı nāb gerek yoħsa ħab dimek ne dimek
3. 'Ulūm-ı 'ālemi taşşīle besdür İstanbul
Diyār-ı Başra vü Mışr u Ħaleb dimek ne dimek
4. Hemīşe 'āşıka rüsvāyılık muğarrerdür
Mağabbet ehline şūr u şegab dimek ne dimek
5. Olur mı zāt ile faħr olmayınca isti'dād
Cihānda cāhile şāhib-neseb dimek ne dimek
6. Şikāyet itme ğam-ı dil-rübādan ey Dürri
Tarīk-ı 'ışkda renc ü te'ab dimek ne dimek

45.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Ol mehüñ çīn-i şikenc-i zülf-i pīçānın görüñ
Bu dil-i āşüftenüñ hāl-i perīşānın görüñ
2. Fitne-i Mirrīḥ çeşminden felek lertzān iken
‘Āşıkuñ tedbīr-i baḥt-ı nā-be-sāmānın görüñ
3. Vaşf-ı Tūbāda uzatmañ kāmety ey vā'izān
Ol kıyāmet-kāmetyñ serv-i hūrāmānın görüñ
4. Hūn-ı mazlūmān ile iftārı ‘add itmiş helāl
Ol Hülāgū-mezhebüñ āyīn ü erkānın görüñ
5. Ey te‘accüb eyleyenler mülk-i dil taḥrībini
Dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i fettānın görüñ
6. İzırārīdür fiğānı bülbülüñ ‘ayb eylemeñ
Gonce-i ter-dāmenüñ çāk-i girībānın görüñ
7. Seyr-i gülşenden ğaraż ger ḳudret-i Yezdān ise
Ol nihāl-i tāzenüñ gül-berg-i ḥandānın görüñ

46.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Hālka hoş gelmez idi āb u hevāsı Muşuluñ
Şata ger uğramasa bād-ı şabāsı Muşuluñ
2. Şaṭ kenārında meger eglene erbāb-ı şafā
Ki bulunmaz daḥı bir cāy-ı şafāsı Muşuluñ
3. Mihrveş bir meh-i tābānı görünmez ancak
Çeşm ü ebrū iledür māh-liḳāsı Muşuluñ
4. O daḥı ğāyet ile vaḥşet ider insāna
‘Acebā neyle dil egler ğurebāsı Muşuluñ

45. S. 3409: 60^b, Derkenar.

Dürri.

46. S. 3409: 71^b, Derkenar.

Dürri.

5. Hele bir ehl-i dil olsa güzelinden geçdük
Bilmem aşlında mı yokdur şu 'arāsı Muşuluñ
6. Sengveş hāmı tabī'at görünür hep halkı
Ġālībā seng iledür cümle bināsı Muşuluñ
7. Dürriyā şihhat ile 'āzim-i Bağdād olsağ
İtmedin cāna eşer cevr ü cefāsı Muşuluñ

47.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ümīd-i gerden iderken semen semen diyerek
İrişdi sebze-i haṭṭı çemen çemen diyerek
2. 'Aķıķ-i la'li ümīdiyle zülfe bend oldum
Diriğ Ćinde kaldum Yemen Yemen diyerek
3. O reng-i zerd hazāndan degüldür ālūde
Şarardı cebhesi sīb-i zeķan zeķan diyerek
4. Görinmez oldı tenüm penbe-i cerāhatdan
Yed-i tabīb-i ecelde kefen kefen diyerek
5. Kelām-ı cehdiye Dürrī nazīre kabildür
Eger okursa bu şi'ri ḥasen ḥasen diyerek

48.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Azm eyle ey berīd-i şabā kūy-ı yāra gel
'Arz it peyāmumı benüm ol gül-'izāra gel
2. Evvel me'āl-i ḥālūmi bir bir ifāde kıl
Şoñra selām ile bu garībü'd-diyāra gel
3. V'ey lālezār-ı 'ışķı temāşa murād ise
Gülşen-serāy-ı şahñ-ı dil-i dāğdāra gel

47. S. 3409: 73^a.

Güfte-i Dürrī.

48. S. 3409: 41^b, Derkenar.

Dürrī.

4. Havf eyle çeşm-i terden akan cüy-bārdan
Ey serv-i ser-keş eyleme vahşet kenāra gel
5. Bir dağı ey sirāc-ı şebistān-ı ehl-i 'ışk
Mihmān-serāy-ı Dürri-i vaşl-intizāra gel

49.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + /+ -- + / + -- +/+ --

1. Bülbül neğamāt eyledi gösterdi çemen gül
Sen dağı açıl gül gibi ey ğonce-dehen gül
2. Gülşende açup sīne-i pür-tābuñı 'arz it
Tā çāk ide pīrāhenin ey sīm-beden gül
3. Sen bāğ-ı letāfetde açılmış gül-i tersin
Uymaz kıadd ü rüy u femüñe serv ü semen gül
4. Te'sīr idemez hār-ı ğam erbāb-ı hülūşa
Gül hāşıl ider gülşen-i 'ālemde diken gül
5. Ğurbet-zedenüñ gönlin açar nağme-i bülbül
Tıtsa ne 'aceb gūşe-i bāğ içre vağan gül
6. Dürri kadem-i şāha yüzün sürdi mi bilmem
Kim olmadaki gitdükçe ter ü tāze vü şen gül
7. Hān Aħmed-i 'ādil ki nesīm-i kereminden
Feyz almada bu gülşen-i 'ālemde biten gül
8. Ey şāh-ı cihān bāğ-ı sa'ādetde dem-ā-dem
İtdükçe 'adū giryeyi güller gibi sen gül

50.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- /- + -- /- + -- /- + --

1. Münkesirdür seng-i ğamdan şışe-i mīnā-yı dil
Şimdilik hūn-ı cigerdür sākīyā şahbā-yı dil

49. S. 3409: 44^a.

50. S. 3409:72^a, Derkenar.
Dürri.

2. Oldığı'çün kec-nazar hakkāk-ı çarḥ-ı nā-şinās
Seng-i bed-gevherle yeksāndur dūr-i yek-tā-yı dil
3. Ten egerçi pāy-māl-i gūra fehmandur velī
Çarḥ-ı heftüm seyrin eyler dīde-i bīnā-yı dil
4. Sāyeveş ten her ne deñlü ḥāk ile yek-sān ise
Ol kaçardur irtifā'-ı mihr-i 'arşāsā-yı dil
5. Vāyedār-ı āb-ı luḫf olsa olur şemsīrveş
İki cānibden nümāyān cevher-i vālā-yı dil
6. Eylemez bir vech ile nā-dāna 'arz-ı ihtiyāc
Sāye-endāz-ı hümādur himmet-i bālā-yı dil
7. Zīr-i bār-ı minnet-i dūnān olur mı Dürriyā
Ṭab'-ı 'Ankādan daḫı ber-terdür istiğnā-yı dil

51.

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Fer şaldı dehre pertev-i ḥurşīd-i ṭal'atüm
Āfāķı tıtdı velvele-i kūs-ı devletüm
2. Ol āfetem ki mişlümi hīç kimse görmemiş
Āyīnede meger göre 'aksini şüretüm
3. Görseydi ger tenāsüb-i a'zāmı bir nazar
Yūsuf bile olaydı miyān-bend-i ḫıdmetüm
4. Erbāb-ı 'ışķ her ne kaçadar olsa ḥ'ār u zār
Ol deñlü izdiyād bulur şān u şevketüm
5. Ehl-i niyāzı çeşm-i bütān itmege helāk
Furşat virür mi gamze-i Mīrrīḫ-heybetüm
6. Biñ dil-figāra bir nigh itmem gurūrdan
Ber-mukteżā-yı ḫüsn budur şimdi 'ādetüm

51. S. 3409: 30^b, Derkenar.
Dürriñüñ Nābiye Dilber Deheninden Nazīre.

7. Ser-tā-ḳadem vücūdum o deñlü laṭīfdür
Kim berg-i gülde daḫı bulınmaz leṭāfetüm
8. Dürrīveş olmayan teni şad-pāre-i firāk
Lāyıḳ mıdur ki eyleye ümmīd-i vuşlatum

52.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Kesdük ümīd riştesini zülf-i yārdan
Yok şimdi ḳılca minnetümüz rüzgārdan
2. Artursa şevḳümü ḫaṭ-ı sebzüñ 'aceb degül
Diller olur güşāde hevā-yı bahārdan
3. Pāyuña eşk-i çeşmi nişār eyledüm revān
Ey serv-ḳāmet el yudum ol çeşmesārdan
4. Teşrīf-i bezm ider diyü ol āteşin-'izār
Döndi kebāba cism-i nizār intizārdan
5. Ṭa'n eyler ise ehl-i ğaraz Dürriyā ne ğam
Eksük degül ḫacer şecer-i mīvedārdan
6. Ey seng-dil ṭoḳınma şaḳın şīşe-i dile
Zulm itme tāra sen ḫazer it inkisārdan
7. Pervānevār şūriş-i hecrüñle raḳs ider
Ey şem' şorma ḫāl-i dil-i bī-ḳarārdan

53.

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Ey nāle-i dil dil-bere sen kār idemezsin
Ḥ'ābından o meh-pāreyi bīdār idemezsin
2. Ey āh açarsın felege raḫneler ammā
Taḫrīk-i ser-i zülf-i siyeh-kār idemezsin

52. S. 3409: 10^a, Derkenar.

Dürrī.

53. S. 3409: 11^b, Derkenar.

Dürrī.

3. Ey āyine rūşen görünür şüretüñ ammā
Mihr olmayıcağ cevherüñ izhār idemezsin
4. Ey dil saña da 'ışk virür şafveti yoğsa
Sen kendüñi āyīne-i dīdār idemezsin
5. Ey Dürri ğazel fazla-i gencīne-i dildür
Kān olmayıcağ gevheri īşār idemezsin

54.

Müstef'ilün fe 'ülün Müstef'ilün fe 'ülün

Recez -- +- /+ -- /- - +- /+ --

1. Tek teşnegān-ı vaşla bir reşha-i fem olsun
Olmazsa cām-ı şādī peymāne-i ğam olsun
2. Bezm içre sākīyā mey devr eylesün pey-ā-pey
Reşk-āver-i Cem ü Key bir başka 'ālem olsun
3. La'linde neş'e-i mül zülfinde büy-ı sünbül
Lāyık mı böyle bir gül her hāra hem-dem olsun
4. Şaldı derūna dilber hecr āteşin ser-ā-ser
İster ki dīde-i ter her bār pür-nem olsun
5. Ey āftāb-ı ruhsār hecr-i ruḥuñla her bār
Lāyık mı Dürri-i zār fersüde-i ğam olsun

55.

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

Hezec -- + /+ -- + /+ -- + /+ --

1. Ağzın açamaz ğonce hicāb-ı dehenümden
Güller kızarur haclet-i vech-i ḥasenümden
2. Ol sāḥir-i üstād-ı nigāhum ki şeb ü rüz
Behrām-ı felek de ḥazer eyler fitenümden
3. Ol pādşeh-i Mısr-ı cemālüm ki aransa
Biñ Yūsuf olur ser-zede çāh-ı zeḳanumdan

54. S. 3409: 12^b, Derkenar.

Dürri.

55. S. 3409: 31^a, Derkenar.

Dürri Efendinüñ Nābiye Dilber Deheninden Nazireleridür.

4. Yūsuf da olursa eger üftāde-i dāmum
Tahlīş idemez gerden-i cānı resenümden
5. Dürrī gibi āvīhte olmuş niçe miskīn
Kullāb-ı ham-ı turre-i ‘anber-şikenümden

56.

Mefā ‘lün mefā ‘lün fe ‘ülün

Hezec + ---/ + ---/ + ---

1. Unutduñ zaḥm-ı gamzeñ mübtelāsın
Güzeller böyle mi gözler gedāsın
2. Ğarīķ-i baḥr-i eşkümden ne kaçduñ
Kişi hīç terk ider mi āšnāsın
3. Çekilmez derd imiş ‘ışkuñ ṭabībüm
Dil-i mecrūḥuma gönder devāsın
4. Vişālūñle bizi şād eyle cānā
Çıkar ḥāṭırdaki fūrķat hevāsın
5. Qanı ol dem duçār olsam mükerrer
Alurdum reh-güzerde merḥabāsın
6. O meh-rūnuñ cefādur kārı el-ḥaķ
Dilā kim gördi dünyāda vefāsın
7. Ferāmuş itme luṭfuñ mübtelāsın
Efendim şāh olan gözler gedāsın
8. Baña bī-gāne yār olma raķībe
Unıtma baḥr-i ‘ışkuñ āšnāsın
9. Cemālūñ şem‘ine pervāne oldum
Görince pertev-i nūr u ziyāsın
10. Çekilmek oķ gibi benden revā mı
Çekerken ol kaşı yānuñ cefāsın
11. Mey ü maḥbūba virmişler qarārı
Sürenler bezm-i dünyānuñ şafāsın

12. Meded ey gonce-fem yoğ mı dehānuñ
Nedür söyle leb-i la'lüñ bahāsın
13. O şūhuñ reh-güzārın bekle Dürrī
Görürsin 'ākıbet bir merḥabāsın

57.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Halka-i vaḥdetde kıl ārām mānend-i nigīn
Ol kanā'at-sāz-ı yek-bādām mānend-i nigīn
2. Dā'ireñ gözle tecāvüz itme ḥaddüñ tā seni
Eylesünler her-kes istiḥdām mānend-i nigīn
3. Ğill u ğışdan sīne-şāf ol tā ki ol gözde tıttup
Eyleye 'ālem saña ikrām mānend-i nigīn
4. Mū-şikāfān almaya nağşuñ şağın ey sāde-levḥ
İtme sırrı kimseye i'lām mānend-i nigīn
5. Nağş-ı ğayrı ḥakk iden dilden çü aşḥāb-ı yemīn
Her eyādīde bulur ikrām mānend-i nigīn
6. Şafḥa-i sīneñde taḥrīr it temessükdür sözüüm
Alma ger Ḥātem olursa vām mānend-i nigīn
7. Tekyegāhın sīm ü zerden eyleyen bed-gevherān
Muttaşıl olup esīr-i dām mānend-i nigīn
8. Dest-i ḥakkāk-i felekde çarḥ-ı çenberden geçen
İtmek mümkün mi kesb-i nām mānend-i nigīn
9. Zāhirüñ vīrāne eyle bāḥınuñ ma'mūr kıl
Ol ğalaḥ-nağş-ı şaḥīḥ-encām mānend-i nigīn
10. Rū-siyāham şüretā ammā derūnum şāfdur
Nağşdur sīnemde şubḥ u şām mānend-i nigīn
11. Mālik-i mühr-i Süleymānī olurdum Dürriyā
Destüme girse o sīm-endām mānend-i nigīn

58.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Güzār-ı 'ömrüñi fehm eyle āb-ı cūsından
Cihānuñ eyle güzer cümle ārzūsından
2. Me'al-i hāl-i Cemi cāmdan müşāhede kııl
İşit hikāyetini kulkul-ı sebūsından
3. Müzāhir-i kerem-i ehl-i devlet olma şaķın
Halāş olınmaz anuñ ta'ne-i 'adūsından
4. Şabāh-ı vaşlı saña şām-ı hecr ider āhır
Bu devrüñ umma vefā mihr ü mäh-rūsından
5. Netice bā'ış-i tül-i emeldür ey Dürrī
Ümīdi kes o bütüñ zülf-i müşg-būsından

59.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Hazer kııl çeşminüñ ey dil müjeyle ebruvānından
Emān virmez o Tātāruñ şaķın tır ü kemānından
2. Ten-i şad-çāke baķ şorma ne hācet zūr-ı müjgānı
Kemāndāruñ kıyās it şestini zaħm-ı nişānından
3. Geçer dil kavş-i ebrū-yı kecinden tırveş ammā
N'içün geçsün şikenc-i turre-i 'anber-feşānından
4. Bahārından hemān tek 'andelībān hışsemend olsun
Bu bāguñ kāni'yüz bir bergine faşl-ı hazānından
5. Ğidā-yı ehl-i dil hūn-ı cigerdür şīşe-i dilden
Halāş ol Dürriyā çarķ-ı le'imüñ imtinānından

58. S. 3409: 71^a, Derkenar.

Dürrī.

59. S. 3409: 72^b, Derkenar.

Dürrī.

60.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Tutmayanlar güher-i pende şadefveş güşın
Başdan aşınca tıyar baħr-ı belānuñ cüşın
2. Nāka-āsā göremez bir daħı ħ^vāb-ı rāħat
Eyleyen maħmil-i esbāb-ı 'alāyık düşın
3. Sākiyā dürd-i mey-i nāb ile ta'mīr eyle
Yıkdılar leşker-i ğam şehir-i dilüñ varoşuñ
4. Bakmayan āyine-i cāma Felātün-āsā
Ĥum-ı esrār-ı sipihrüñ açamaz ser-püşın
5. Der-kenār itmege ol gevher-i baħr-ı ħüsni
Mevcveş zümre-i 'uşşāķı açar āĝüşın
6. Çāresi neşve-i ma'cün-ı leb-i dilberdür
Her kimüñ keyfī ğubār-ı ħať olursa büşın
7. Ger Felātün daħı olursa olur dest-efşān
Güş iden bezm-i meyüñ na'ra-i nüş-ā-nüşın
8. Rind-i āĝāħı bu 'işretkede-i dünyānuñ
Ĥālden ħāli bilür şavma'anuñ medhüşın
9. Ğıbta-i gevher olur her süħanı Dürrinüñ
Açsa bir kerre şadef gibi leb-i ħāmüşın

61.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Zevķ-i vuşlat bā'ış-i endüh u fürķat olmasa
Ĥüb-rūlarla ezelden kāş ülfet olmasa
2. Perde-i sırr-ı ħaķīķat iştiĝāl-i dehrdür
Çeşm-i cān bīdār olurdı ħ^vāb-ı ĝaflet olmasa

60. S. 3409: 64^b.

Güfte-i Dürrī.

61. S. 3409: 12^a, Derkenar.

Dürrī.

3. Kudretüm yok küyüñi tavf itmege üftādeyem
Farz olur mı Ka'be kıblem istiṭā'at olmasa
4. Ṭab'-ı mevzūndur olan gencīne-i dürr-i kemāl
Her türāb iksīr olur mı kabīliyyet olmasa
5. Behre bulmaz ma'rifetden ḥar ḫalır cāhil gibi
Dürriyā üstāddan ṣāgirde himmet olmasa

62.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Bir kerre mazḥar olmağ ile çeşm-i mestine
Oldum rübūde vādi-i 'āşık-perestine
2. Şad-güne mekr ü āl ü füsūn itdi ḫāşılı
Ol māhı māhi-i dili uğratdı şestine
3. Dā'im ider mi böyle bizi pāy-māl-i cevri
Ol mest-i nāz göñlümi almaz mı destine
4. Reşkā o ḫāk-ṭıynet-i gerdūn-mesīre kim
Dehrūñ tenezzül itmeye bālā vü pestine
5. Gelmez mi Dürriyā 'aceb inşāfa ol perī
Raḥm eylemez mi 'āşık-ı ḫāṭır-şikestine

63.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - - / - + - - - / - + - - - / - + -

1. Çemende şem'-i bezm olsa gül-i ḫandān-ı pervāne
Hezārān bülbül-i şeydā olur ḫayrān-ı pervāne
2. Kaçan germiyyet-i bāzārı olsa şāhid-i şem'üñ
Metā'-ı nūr olur hep zīnet-i dükkān-ı pervāne
3. N'içün ḫār-ı fetīli der-kenār eyler diyü her şeb
Yanar gül-berg-i şem'e 'andelīb-i cān-ı pervāne

62. S. 3409: 19^a, Derkenar.

Dürri.

63. S. 3409: 54^b.

Güfte-i Dürri.

4. Zamān-ı devlet-i hüsünde şem^ʿ-i meclis-ārānuñ
Olur dāğ-ı dil-i devr-i felek devrān-ı pervāne
5. Murād üzre gönül zīr-i felekde idemez cilve
Belī fānūs içinde teng olur meydān-ı pervāne
6. Gören devrinde şem^ʿuñ şu^ʿle-i cevvēle zann eyler
Ne hoşdur ol per-i sūzān ile cevlān-ı pervāne
7. Gice tā şubha dek yandı yakıldı göz yaşın dökdi
Girince dest-i şem^ʿ-i Dürriyā dāmān-ı pervāne

64.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Bahri şıgımaz söyleyenler halka-i girdābda
Gönlümi görsün şikenc-i turre-i pür-tābda
2. Devlet-i bīdārdur azgās ü ahlām olsa da
Tek hemān bir şeb naşīb olsa vişālūñ h^vābda
3. Çāk olursın aradan çık ey ketān-ı pīrehan
Biz o māhı der-kenār itsek gerek meh-tābda
4. Merdüm-i çeşmüm degül evvel görişde hüsünüñi
ʿAks-i hālūñdür ki kalmış dīde-i pür-ābda
5. Eylerüz dīdār için dā'im teveccüh Dürriyā
Biz ham-ı ebrūda zāhid gūşe-i mihrābda

65.

Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Çākerlik eyle dilbere ger şeh-levend ise
Hāk ol yolında kāmēti bālā bülend ise
2. Hüsni hasen nezāresin eyle gıdā-yı rūh
Yūsuf didüklerine dehān açma kand ise

64. S. 3409: 19^b, Derkenar.

Dürri.

65. S. 3409: 20^a, Derkenar.

Dürri.

3. 'Arz eyleyince hālüm o şāha şabā dimiş
Raḥm eylemek gerekdür aña müstemend ise
4. Tā haşre dek ümīd-i ḥalāş itmesün şaḫın
Her kim ki çīn-i turre-i ḥübāna bend ise
5. Ol şūḫı esb-i ṭab'a süvār itme Dürriyā
Çek sīneye murāduñ eger sīne-bend ise

66.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Bu şeb bir mäh-peyker ḥayme ḳurdu şahn-ı şahrāya
Degüldür yir yir āteş indi encümler temāşāya
2. Gören her şu'leyi meş'al-fürüz oldı şanur 'asker
Meger pervāneler per yakmış ol şem'-i şeb-ārāya
3. Yaḥud sūz-ı dilin ol mehveşe 'arz eyleyüp 'uşşāk
Çıḳardı dūd-ı āhından şererler çarḫ-ı mīnāya
4. Cemāl-i şāhid-i fetḫ itdi dehre bir tecellī kim
Müşābih oldı ordu-yı hümāyün 'adn-i a'lāya
5. Çerāḡān oldı 'ālem şu'le-i şemşīr-i nuşretten
Ḥudā 'ömr-i ebed virsün cenāb-ı şadr-ı a'lāya

67.

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün

Hezec + ---/ + ---/ + ---

1. Görüp o tıflı mekteb-ḥānesinde
Didüm āyā mūrāhiḳ mi ne sinde
2. Egerçi ḥālet-efzādur cevānān
Bu ḥālet anlaruñ bilsem nesinde
3. Anuñ'çün la'l ü dürre baḳmazam kim
Ne lebde beñzer ol şūḫa ne sinde

66. S. 3409: 35^a, Derkenar.
Mebniyyi 'Ale'l-Ḥikāye.

67. S. 3409: 45^a.

4. Dil-i dānā-yı Mecnūn itdi 'ıŝkuñ
Nesin sen ey ŝacı Leylā nesin de
5. Sürüp yüz dergeh-i sultān-ı Rūma
Ne Hinde meyl ider Dürrī ne Sinde
6. Cenāb-ı Hān Aḥmed kim ŝenāı
Gözüm açdı göñül āyīnesinde

68.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Ğam meze dīde kadeḥ ḥūn-ı cigerdür bāde
Gel göñül 'ış idelüm bezm-i ŝarab āmāde
2. Bend iden zülfüñe cān riŝtesin ey serv-i sehī
Hāŝılı kayd-ı ta'alluḡdan olur āzāde
3. Ser-fürü eyledi gülşende benefŝe yoḡsa
Kadd-i mevzūnuña olmaḡ mı diler üftāde
4. Eyledi ḥasret-i la'lüñ dili pür-ḥūn-ı sitem
Virdi zülfüñ hevesi ḥırmen-i 'ömrüm bāde
5. Dürriyā pey-rev-i ehl-i süḡan olmaḡ āsān
Līk kābil mi nazīre süḡan-ı üstāde

69.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Reşk ider devr-i felek gerdiŝ-i peymānemüze
Cem de taḡlīd idemez zevḡ-i mülūkānemüze
2. H'āb-ı ḡafletden açar çeşmini bīdār eyler
Mest hüŝyār gider gelse de meyḡānemüze
3. ŝemmedür kıŝŝa-i Ferhād ile Mecnūn andan
Ğıŝŝ olur ḡayret ile ḡuŝ uran efsānemüze

68. S. 3409: 58^a, Derkenar.

Dürrī.

69. S. 3409: 58^b, Derkenar.

Dürrī.

4. Biñ hüner gösterürüz 'arşageh-i ma'nāda
Kimse taklīd idemez vaz'-ı dilīrānemüze
5. Oldı sevdā-zede-i zülf-i bütān ey Dürrī
Yine zencīr gerekdür dil-i dīvānemüze

70.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---- / + ---- / + ---- / + ----

1. Kimün kāşānesin gülzār idersin reng ü būyuñla
Bu şeb kimdür meşāmın eyleyen ta'ṭīr būyuñla
2. Ne gülzāra 'aceb ey serv-i cūyāsā revān olduñ
Ki biz āvāre-i deşt-i gam olduk cüst ü cūyuñla
3. Bütün 'ālem esīr-i ğabğabuñ pā-māl-i zülfüñdür
Bugün meydān-ı hüsnüñ şāhısın çevğān u gūyuñla
4. Nice cān-ı za'īfüm tār-ı zülfüñden ḫalāş olsun
Hezārān ḫahramānlar bend iken zencīr-i mūyuñla
5. Açıldıñ gül gibi zālīm egerçi gülşen-i ğayra
Ḥırāş-ı cānda bizüz bülbül-āsā ğüft ü gūyuñla
6. Çerāğ-ı bezm-i ağyār olmağı terk itmedüñ gitdüñ
Bizi pervāneveş yakduñ şerār-ı tāb-ı rūyuñla
7. Saña ben hū disem hey hāy ile düşünām idersin sen
Hemşe 'ömrümüz geçsün mi böyle hāy u hūyuñla
8. Bugün sen āftāb-ı evc-i eflāk-i melāhatsin
Sipihre nāz ider dil intisāb-i ḫāk-i kūyuñla
9. Baña 'uşşāk hū dir zāhid ise hāy zālīm dir
Pür itdüñ cümle āfātı şadā-yı hāy u hūyuñla
10. Meger ṭab'uñ senüñ ser-çeşme-i şafvetdür ey Dürrī
Ki gülzār-ı ma'ārif tāzelendi şüst ü şūyuñla

70. S.3409: 72^b.
Güfte-i Dürrī.

71.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Atınca ğamzeler tîr-i 'itâb âheste âheste
Vücûdum kaşırını eyler ħarâb âheste âheste
2. Olur ruhsârûñuñ şermendesî gül bunca ħüsn ile
Eger gülşende ref' itseñ niķâb âheste âheste
3. Lebüñ devrinde gördükde degül tebhâleler dirler
Dürilmiş kevşer üstinde ħabâb âheste âheste
4. Ğam-ı hecrüñle bezm-i miñnet içre oldı ey ħünî
Ciger pür-ħünü hem baĝrum kebâb âheste âheste
5. Eger bilsem müfid olsa ğam-ı hicrâna ey Dürrî
İçerdüm bâde-i şahbâ-yı nâb âheste âheste

72.

Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

Muzârî' --- + / - + - + / + --- + / - + -

1. Zülfinden aşdı cānı o şeh ħâle virmedi
Âzâd idüp esîrini dellâle virmedi
2. Maĥmûr-ı ħayretem ki bu bezm içre destüme
Bir tâze-rû şarâb-ı kühen-sâle virmedi
3. Ħalka şükûfe-baĥş olıcaķ bâĝ-bân-ı dehr
Dâĝ-ı derûn-ı 'ışķ olana lâle virmedi
4. Reşķâ o ĝuşe-ĝîr-i diyâr-ı maĥabbete
Kim kâle-i dü-'âlemi bir şâle virmedi
5. Dürrî o kimse keşret ü vaĥdet nedür bilür
Kim naķd-i 'ömri ħâle virüp kâle virmedi

71. S. 3409: 215^a.

Güfte-i Dürrî.

72. S. 3409: 13^a, Derkenar.

Dürrî.

73.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Döşenüp pīşgeh-i Āşaf-ı devrāne sini
Sīne gerdi bu kadar ni' met-i elvāna sini
2. Pertev-i vech-i münīrinden o şāhib-nazaruñ
Döndi āyīne-i hūrşīd-i dıraşşāna sini
3. Geh çekiç zıhı çeküp geh küre-i nāra girüp
Ne sitemlerle duhūl eyledi meydāna sini
4. Biri ıalķarsa biri inmededür mā'idenüñ
Ne güzel dā'iredür süfre-i ihsāna sini
5. Hāķ veliyyü'n-ni'am-ı 'ālem ide şāhibini
Tā ki ni' metle ıonur süfre-i a'yāna sini

74.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec +---- / +---- / +---- / +----

1. Ne gördük ol şeh-i bī-rahmdan bī-dāddan ğayrı
Ne sūd itdük diyār-ı 'ışķda feryāddan ğayrı
2. Derūnum gerçi itdi münevver maılab dāğ dāğ ammā
Çenār-āsā elümde hāşılum yok bāddan ğayrı
3. Kime tefhīm idersin derd-i zaıhm-ı tīşe-i 'ışķı
Kimüñ başına gelmişdür bu iş Ferhāddan ğayrı
4. Meserretten yine her dilde vardur bir eşer ammā
Mükedder yok dem-ā-dem bu dil-i nā-şāddan ğayrı
5. Netice Dürriyā bir dil bulunmaz kayddan fāriğ
Kānā'at gūşesinde hāıtır-ı āzāddan ğayrı

73. S. 3409: 16^b, Derkenar.

Güfte-i Dürri Berāy-ı Sini-yi Kā'im-Maķām Pāşā.

74. S. 3409: 35^b, Derkenar.

Dürri.

2 A. mısrasının vezni aksamaktadır.

75.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Oldı bezm-i yārda çok kıl ü kâl añlanmadı
Āh kim keyfiyyet-i erbāb-ı hāl añlanmadı
2. Çihre-i dilberde oldı hatt-ı müşgîn āşkār
Hâtır-ı 'āşıkdaki gerd-i melāl añlanmadı
3. Oldı her bir gevheri ārāyiş-i gūş-i cihān
'Ālem-i ṭab'umdaki baḥr-i kemāl añlanmadı
4. Gülşen-i ḥüsninde ta'birāt-ı gün-ā-gün ile
Bülbül-āsā itdügüm rengin-ḥayāl añlanmadı
5. Nokta-i mevḥūma kaldı cevher-i yek-tā gibi
Nükte-i ser-beste-i ehl-i maḳāl añlanmadı
6. Ser-te-ser çıkdı beyāza naḳş-ı eczā-yı cihān
Müdde'ā-yı Dürri-i āşüfte-hāl añlanmadı
7. Añlanurdı müdde'ası ol dil-efgāruñ velī
Cevher-i zāt-ı şeh-i şāhib-kemāl añlanmadı
8. Ol ḥidiv-i Bū-'Alī-endişe kim māhiyyeti
İtdi Eflātūnları mebhūt u lāl añlanmadı

76.

Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Yā Rab şüküfte it gül-i bāğ-ı murādumı
Ağlatma bülbül-i dil-i derd-i'tiyādumı
2. Mir'āt-ı ḳalbe şayḳal-i zikrūñle vir cilā
Şāf it secenceli dil-i rüşen-nihādumı
3. Uğratma keşti-i dili gird-āb-ı şübheye
Müstahkem eyle lengere-i i'tiḳādumı

75. S. 3409: 45^b.

Dürri.

76. S. 3409: 68^b, Derkenar.

Güfte-i Dürri Fi't-Tevḥid-i Bārī.

4. Tevhīdden lisānumı dūr itme bir nefes
Maḥv-i beyāz-ı ma'rifetüñ kıl sevādumı
5. Ferdā ümīdüm ol ki debīr-i mürüvvetüñ
Zīb-i cebīnüm eyleye naqş-ı fu'ādumı
6. Tūfān-ı Nūḥ olursa tezelzül muḥāldür
Ger kūh-ı luṭfuñ eyler iseñ istinādumı

77.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Āşafā ni'met-i luṭfuñdan alur vāye sini
Süfre başına şalarsa yiridür sāye sini
2. Halka bezl itmededür mā'ide-i gūn-ā-gūn
Var ise maṭbaḥ-ı cūduñdan alur māye sini
3. Şāhveş mesned-i kürsī-i şadefkārīde
Devletüñde n'ola kaṭ' eyler ise pāye sini
4. Şubḥ u şām olmadadur mazḥar-ı ḥüsn-i nazaruñ
Gün gibi açsa n'ola sīnesini aya sini
5. Rīze-çīn-i ni'amuñ olsa n'ola Dürrīveş
Rüz u şeb cem' ider eṭrāfına hem-sāye sini

KIT'ALAR

1.

Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Zıll-ı Hāk pādşāh-ı devlet ü dīn
İdicek taḥt-ı 'aṭıfette mekān

77. S. 3409: 221^a, Derkenar.

Der-Meḥd-i Sini-yi Vezir Meḥammed Pāşā.

1. S. 3409: 3^b.

Tārīḥ-i Cülüs.

2. Didi tārīḥ-i sālīni Dürrī
Pādşāh-ı zamān Aḥmed Hān
Sene 1115

2.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fa 'lün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + -

1. Hemīşe tā Ramazān içre ehl-i İslāmı
Simāt-ı cūdına ğark ide Qādir ü Qayyūm
2. Budur ümīd ki el şunduĝuñca iftāra
Ola mezākuña her loqma rāhatu'l-ḥulqūm

3.

Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Pādşāh-ı zamāne zıll-ı Hudā
Ya 'ni Sulţān Aḥmed-i zī-şān
2. O şehenşeh ki zāt-ı eşrefidür
Bā'ış-i rāhat-ı zemīn ü zamān
3. O şehenşeh ki devr-i 'adlinde
Oldı muḥkem esās-ı emn ü emān
4. Çünki oldı binā-yı devlet ü dīn
Himmetiyle müşeyyedü'l-erkān
5. Bu şafā-ḥānenüñ bināsi içün
Eyledi şadr-ı a'zama fermān
6. Şarf-ı himmet kı lup o şadr-güzīn
Virdi bu kaşr-ı pāke revnaq u şān
7. Bāreka'llāh zihī ḥuceste-maḳām
Şāneka'llāh zihī sütüde-mekān

2. S. 3409: 4^b, Derkenar.

Dürrī.

3. S. 3409: 5^a.

Bu Kaşide Dağı Tersānedeki Kaşr-ı Zībānuñ Bā-Fermān-ı Hümāyün Tārīhidür.

8. Böyle aşr-ı müferri anca olur
Öyle sultāna lāyık u āyān
9. Leb-i deryāda bir adefdür bu
Aña gevher vücūd-ı āh-ı cihān
10. Vākı'ā yapmadı mühendis-i ar
Böyle bir aşr-ı nādirü'l-arān
11. Hāzret-i pādāh-ı devrānuñ
Hıf idüp zāt-ı pākini Yezdān
12. O hümāyün vücūd ile dā'im
ıla bu aşr-ı pāki rek-i cinān
13. evket ile müerref itdükçe
Bu afā-gāhı ol eh-i devrān
14. Aılup ab'ı behcet-efzāsı
Ola gül gibi hurrem u handān
15. Dürrī-i bende sāl-i tārīhin
Didi aşr-ı cedīd-i Ahmed Hān
Sene 1115

4.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. eh-i vālā-maām-ı bar u ber sultān-ı deryā-dil
ehensāh-ı kerem-āyīn ü hāān-ı sehā-mu'tād
2. O sultān-ı bülend-eyvān [u] ār-erkān [u] heft-ilīm
Ki yümn-i mademinden oldu mukem aşr-ı 'adl ü dād
3. Binā-yı dīn ü devlet ün metānet buldı 'ahdinde
Murād itdi bu cāy-ı dil-kee bu ar-ı nev-īcād
4. Olup me'mür adr-ı a'amı 'izz ü sa'ādetle
Bu aşrı arz-ı mergüb üzre hāā eyledi bünyād

4. S. 3409: 5^b.

Bu Daı aşr-ı Hāverna-Āsānuñ Bā-Fermān-ı Hümāyün Tārīhidür.

5. Zihî kaçır-ı muşanna' tarh-ı dil-keş me'men-i zibā
Göreydi naqşını hayrān olurdu Mānī vü Bihzād
6. Bu kaçır-ı pāki ta'rif eyledükçe ferr ü şevketle
Ola güller gibi pür-inbisāt u hurrem ü dil-şād
7. Olup me'mür Dürrī bendesi yazdı bu tārīhi
Leb-i vālā-yı deryā kaçır-ı sulţānī mübārek-bād
Sene 1115

5.

Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Zıll-ı Yezdān cenāb-ı Aḥmed Ḥān
Yapdı çün bu ḥuceste eyvānı
2. Didi tārīh-i sālını Dürrī
Kaşır-ı cennet-mekān-ı sulţānī
Sene 1115

6.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ey keremkānı velī ni'met-i 'ālī-şānum
Çārı maqşūd ile dergāhuña geldi bu gedāy
2. Birisi tevliyetüñ 'arzı biri eski sarāy
Bir de üskübdeki tevliyet-i şāh-ı hümāy
3. Bir daḥı manşıb-ı dīrīne rü'ūs-ı ibkā
Senesi toлмаға zīrā ki anuñ qaldı bir ay
4. Bunlaruñ derdine ednā nazaruñ kāfidür
Beni mesrūr kııl ey kān-ı kerem baḥr-i 'atāy

5. S. 3409: 5^b.

Bu Daḥı Kaşır-ı Dil-Güşānuñ Bā-Fermān-ı Hümāyün Tārīhidür.

6. S. 3409: 7^b, Derkenar.
Niyāz-nāme-i Dürrī.

7.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. 'Aceb o menba'-ı 'ayn-ı zülāl-i himmetden
Yine bu teşneye āb-ı hayāt gelmez mi
2. Netice hatt-ı hümāyün ile bulup 'unvān
Bugün bu lahza bu sā'at berāt gelmez mi

8.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. N'ola reşk itse bu tuğrālara ressām-ı felek
Eşer-i hāme-i sultān-ı celīlü's-şāndur
2. Beyza vü medd ü kafes hancere vü zülfeleri
Lāle vü serv ü gül ü süsen ile reyhāndur
3. Nesh ü ta'līkde yek-tālar ise Şeyh ü 'İmād
Dürriyā şīve-i tuğrāda da Aḥmed Ḥāndur

9.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Hemīşe dār-ı şifā-yı ḥakīm-i muṭlaqdan
Zülāl-i şerbet-i şihhatle tez-mizāc olasın
2. Vücūd-ı nāzüküñ ol deñlü 'āfiyet bula kim
Tamām-ı 'ömrde müstağni-i 'ilāc olasın

7. S. 3409: 8^b, Derkenar.

Dürri.

8. S. 3409: 9^a, Derkenar.

Dürri.

9. S. 3409: 10^b, Derkenar.

Dürri.

10.

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Hafif + + -- / + - + - / + + -

1. Gīv [ü] Rüstem-neberd-i 'arşa-i ceng
Ya'ni Hān Aḥmed-i hüner-perdāz
2. Hāḡ bu kim bir güzīde sultāndur
Ola baḡtı küşāde 'ömri dırāz
3. Her hünerde 'aceb mehāreti var
Her fenūñ itdi rütbesin iḡrāz
4. Şimdi nūr-ı ferāsetine ḡicāb
Kalmadı ḡayr-ı perde-i i' cāz
5. Bir gün ol Qahramān [u] Sām-neberd
Oldı şemşīrlıkde cevlān-sāz
6. Açılıp meşreb-i hümāyūnı
İtdi seyr-i tūfeng için āḡāz
7. Hırde bir beyzayı nişāngāha
Dikdirüp ol Hıdīv-i bende-nüvāz
8. Emr idüp çākerān-ı dergāhına
Oldılar beyzaya tūfek-endāz
9. Kendi evc-i sa'ādet üzre hemān
Anları seyr iderdi çün şeh-bāz
10. Hıketā kimse urmadı hedefe
Kaldılar hep esīr-i sūz ü güdāz
11. Ol Süleymān-ı taḡt-ı iclālūñ
İtdi şāhīn-i ḡayreti pervāz
12. Ele aldı şalābet ile hemān
Bir muşanna' tūfeng-i ra'd-āvāz

10. S. 3409: 11^a.

Sultān Aḡmed Ḥāzretleriniñ Tūfeng İle Beyza Ḋarbine Tārīḡdür.

13. Nice bir kerre âteş itdi ise
Oldı biñ pāre beyza-i mümtāz
14. Hezār bābı uşta böyle gerek
Ola mişvārı bellü bī-tek ü tāz
15. Kūh-ı Kāf üzre beyza-i ‘anķā
Hedef olmaqlığa ger itse niyāz
16. Bir atışda aña işābet idüp
İder ol beyza kuş gibi pervāz
17. Dürriyā ol şecī’-i şīr-efgen
Olıcaķ Rüstemāne cilve-tırāz
18. Urduğı birle söyledüm tārīh
Āferīn dāver-i tüfek-endāz
Sene 1115

11.

Mef’ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzārī’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Minnet Cenāb-ı Hāķķa ki ber-vefk-i kām-ı dil
İtdi zuhūr evveli iķbāl-i sermedüñ
2. Ya’ni semiyi-i faħr-i rüsül bir vezīr-i pāk
Oldı vekīl-i muṭlaķı sultān-ı emcedüñ
3. Nūr-efgen oldı tal’ati çün şadr-ı devlete
Mānend-i āftāb o zāt-ı mü’eyyedüñ
4. Birbirine beşāret idüp didi cümle hāķķ
Hāķķā ki geldi şāhibi şimdi bu mesnedüñ
5. Yā Rab mübārek eyle be-ħāķķ-ı Resül-i pāk
Teşrīfini bu şadra o düstūr-ı erşedüñ
6. Olsun rızā-yı Hāķķa muvaffaķ her emrde
Şer’-i şerīfīn eylesün ihyā Muħammedüñ

11. S. 3409: 11^b.

Rāmi Meħemmed Pāşā Ĥazretlerinüñ Nā’il-i Mühr Oldıĝına Tārīhdür.

7. Bünyân-ı devletüñ virüp erkânına nizâm
Temhîd ide esâsın o ƙaşr-ı müşeyyedüñ
8. Devrinde ola emn ü emân üzre kâ'inât
Ceng ü nizâ'ı olmaya hîç nîk ile bedüñ
9. 'Âm ola dehre pertev-i luţfi güneş gibi
Devr eyledükçe mâhı bu ƙarh-ı zebercedüñ
10. Târîh-i sâlin eyler iken şâ'irân hîsâb
Şevk u sürür ile bu neşât-ı mü'eyyedüñ
11. Yazdı melek felekde bu târihi Dürriyâ
Dehr oldı mühr-i 'aql ile Râmî Mehemmedüñ
Sene 1114

12.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cenâb-ı şâhib-i seyf ü ƙalem Hân Aħmed-i derrâk
Ki oldur şehryâr-ı 'ârifet-güster şeh-i ekrem
2. O sultân-ı bülend-iqbâl o hâkân-ı felek-iclâl
Ki eyler ƙadri kesr-i şân-ı Efrîdün şüküh-ı Cem
3. Şehenşâh-ı keremver pâdişâh-ı mekremet-perver
'Aţâda reşk-i Bû Ca'fer şehâda ğıbta-i Hâtem
4. Şecâ'at ol ƙadar mir'ât-ı vechinden nümâyandur
K'olur her cünbişi tâkat-rübâ-yı Nîrem ü Rüstem
5. O deñlü meclis-ârâ-yı fûnûn-ı ma'rifetdür kim
Felâţûna hitâb itse cevâbında olur ebkem
6. Bu hengâm-ı hümâyûn u bu eyyâm-ı sa'âdetde
Egerçi luţfına mazhar çok ammâ cümleden aħdem
7. 'Alî Āġâ-yı şâhib-dil necîbü'l-aşl ü 'alî-ƙadr
Ki oldur bezm-i hâşü'l-hâş-ı 'irfâna olan maħrem

12. S. 3409: 12^b.

Târîh-i Silâhdâr 'Alî Āġâ Der-Sitâyiş-i Hâzret-i Sultân Aħmed Hân.

8. Lebīb-i ehl-i 'irfāndur edīb-i nükte-sencāndur
Nedīm-i hāş-ı sultāndur sezādur olsa ger mükrem
9. Olup günden güne manzūr-ı elţāf-ı şehenşāhī
Silāhdār itdi anı 'ākıbet ol dāver-i efham
10. Mübārek ola zāt-ı pākine ol rütbe-i vālā
Niçe yıllar rikāb-ı şehryārīde ola maḥrem
11. Yakışdı kıddine ol tār u pūd-ı hil'at-i zībā
Ruḥ-ı rengīn-i hūbāna mişāl-i zülf-i ḥam-der-ḥam
12. Ezelden Ḥaḳ bu kim mümtāz idi ol cevher-i kıbīl
Bu elţāf-ı Ḥudāvendī dahı oldı aña munzam
13. İlähī zāt-ı pāk-i pādşāhı şakla āfetden
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Mürsel be-ḥaḳḳ-ı 'İsī-i Meryem
14. Çün ol zāt-ı şerīf oldı sezā bu deñlü ikrāma
Maḥaldür urşa erbāb-ı ma'ārif midḥatinden dem
15. Budur ümmīdümüz iqbāl-i 'ālem-gīr-i şāhide
Çerāğ olsun murād üzre vezāretle olup mükrem
16. Ḥaber geldükde Dürrī bendesine yazdı tārīḥin
'Aliyy-i pāk-bīn oldı silāhdār-ı şeh-i ekrem
Sene 1115

13.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Ḥazret-i Ḥān Aḥmed-i zī-şān ḥāḳ-i dergehi
Kīmiyā-āsā olur çeşm-i cihānā tütüyā
2. Ol şeh-i vālā-mekān-ı kaşr-ı himmet luṭf idüp
Bu maḥalli iltifāt-ı hāşına itdi sezā
3. Şuffe vü kaşr u der ü dīvār u ḥavz u bāğçe
Cümleten muḥtāc idi ta'mīre yir yir vāḳı'ā

13. S. 3409: 14^a.
Tārīḥ-i Kāḥ-ı Şuffe.

4. Һamdüli'llāh oldu ma'mūr u mükemmel bī-kuşūr
Ol şehenşāha mübārek eyleye Bāri Һudā
5. Ҙab'ını һurrem kılup Һaқ қalbini mesrūr ide
'İzz ile ol қаsrı теşrīf eyledükçe dā'imā
6. Dürri-i dā'isi me'müren didi tāriһini
Şuffe Köşki oldu һālā şuffe-i şahn-ı şafā
Sene 1116

14.

Mef'ülü mefā'lü mefā'lü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Şeh-bāz-ı һāş olmuş idi rüz-ı ezelden
Gīsū-yı cevānāndan olan çine giriftār
2. Қalmışdı göñül nāmına bir murğ-ı za'ifüm
Oldı o daһı pençe-i şāһine giriftār

15.

Mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. İmām-ı ehl-i sünnet muқtedā-yı ümmet ü millet
Penāһ-ı dīn ü devlet һazret-i Һān Aһmed-i zī-şān
2. O şāhenşāһ-ı şāһib-һayr idüp iһlās ile niyyet
Bu nüzhetgāһ-ı erbāb-ı şalātı itdi ābādān
3. 'İbādetgāһ idi gerçi ezelden bu maһall-i pāk
Velīkin olmuş idi şiddet-i iһrāk ile sūzān
4. Civārında olan erbāb-ı Ҙā'at āһ iderlerdi
Ki āyā var midur bu cāmi'üñ ta'mirine imkān
5. Bi-һamdi'llāh қаbül oldu du'āsı ehl-i imānuñ
Bu Beytu'llāһı ma'mūr itdi ol sultān-ı 'ālī-şān

14. S. 3409: 14^a, Derkenar.

Dürri.

15. S. 3409: 14^b.

Şultān Aһmed Һānuñ İstanbulda Unқapanında Ta'mir Buyurduқları Cāmi'-i Şerife Tāriһdir.

6. İlähî kaşr-ı dîni her dem âbâd olsun ol şâhuñ
Be-ḥaqq-ı Ka'be-i 'ulyā be-ḥaqq-ı cennet ü Rıdvān
7. Bu cāmi'de olan tevḥīd ü t̄ā'āt u 'ibādetden
Ola ervāḥ-ı ecdād-ı 'izāmı behrever her ān
8. Maḳām-ı zıkr-i Sübhānī mekân-ı feyz-i Yezdānī
'İbādet-ḥāne-i vālā-maḥall-i raḥmet-i Raḥmān
9. Ḥulūş-ı kalb ile Dürrī didi itmāmına tārīḥ
Bu vālā cāmi'i zībende iḥyā kıldı Ahmed Ḥān
Sene 1116

16.

Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Ḥafīf ++ -- / +- +- / +- + -

1. Ḥabbezā fülke-i serī'ü's-seyr
Merḥabā zevraḳ-ı şabā-cevlān
2. Tarḥ-ı zībende kıt'ası merḡūb
Döndi bir şūḥ-ı şīve-kāra hemān
3. Māh-ı nevdür yem-i felekde yürür
Fülkedür şanma baḥr içinde revān
4. Esb-i baḥrī disem münāsibdür
Ki yürür şu yüzinde cilve-künān
5. Başka bir keşt-i Dārādur
Seyr iden tarzını olur ḥayrān
6. İremez sür'atine bād-ı şabā
Her ne deñlü olursa ger pūyān
7. Güyiyā tūti-i münakkaşdur
Düm ü minḳarı la'l ile mercān
8. Yoḥsa tāvüsdür ki bāl ü peri
Buldı naḳş u nigār ile 'unvān

16. S. 3409: 14^b.

Sultān Ahmed Ḥān Ḥazretlerinin Müceddeden İcād Buyurdukları Zevraḳa Tārīḥdür.

5 A mısrasında vezin aksamaktadır.

9. Dilber-i sîne-çāke beñzer kim
K̄ol şalup her taraf ider cevlan
10. Yoḥsa bir dürr-i pāke ‘āşıḳdur
Ki gezer baḥr içinde ser-gerdān
11. K̄ulıdur boynı baḡlu ḥünkāruñ
İşigüñden cüdā degüldür bir ān
12. Her ne semte ki emr iderse yürür
Bir işāretle bende-i fermān
13. Gerçi k̄uldur velik vaḥşidür
Baḡlamazsañ ider firār hemān
14. Ḥaylice ter-mizāc u nāzūkdür
İdemez ihtimāl-i bār-ı girān
15. Bir sebük-rūḥ zāta lāyıḳdur
Ki ola ṭab’ ile melek-akrān
16. Ḥāşılı pādşāhdan ḡayri
Yoḳ süvār olmaḡa aña şāyān
17. Ya’ni Ḥān Aḡmed-i Sikender-seyr
Ki odur server-i mülük-i zamān
18. Yapdırup işbu fülke-i pāki
Eyledi zīb-i şafḡa-i ‘ummān
19. Şevket ile süvār olup ḡāhī
İder eṭrāf-ı ‘ālemi seyrān
20. Melek olmış süvār-ı fülk-i felek
Fülkeye bindi şanma şāh-ı cihān
21. Çarḡ-ı nīlīde āftāba döner
Sāye şalsa aña şeh-i devrān
22. Her kaçan kim bu zevraḳ üzre binüp
İde seyrān o server-i zī-şān
23. Hızr u İlyās ola nigeḡbānı
Himmet-i rūḡ-ı Nūḡ-ı Keştībān

24. Dürri-i bende didi tārīhin
Fülke-i bād-seyr-i Aḥmed Hān
 Sene 1116

17.

Mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Bi-ḥamdi'llāh yine gülşen-serā-yı şehr-i İstanbul
 Cedīden cilvegāh-ı pādşāh-ı ins ü cān oldı
2. Yine teşrīf idüp 'izz ü sa'ādetle bu me'vāyı
 Vücūd-ı nāsa ol rūḥ-ı muşavver tāze cān oldı
3. Ḥayāt-ı cāvidān buldı kudümından sarāy-ı nev
 Hemān ol kāleb-i fersüdeye rūḥ-ı revān oldı
4. Bu menzil vākı'ā ḥāl-i cemāl-i rub'-ı meskündür
 Anuñ'çün cilvegāh-ı server-i 'Oşmāniyān oldı
5. Bināsı bī-bedel tarzı müselleḥ tarzı müsteşnā
 Letāfetde hevāsı gıbta-fermā-yı cinān oldı
6. Der ü dīvār u saḳf u tāk u ferşi cümle pür-zīver
 Fezā-yı gülşen-i cennet gibi hep gülsitān oldı
7. Bu mesken gerçi zātında ezelden ḥüb idi ammā
 Vücūd-ı pādşāh ile müşārün bi'l-benān oldı
- 8.. Eyā şāhensēh-i ekrem sen ol zāt-ı mükerremsin
 Ki 'ahdüñde şer ü şuruñ vücūdı bī-nişān oldı
9. Ḥudā ḥıfz eyleye zāt-ı şerīfüñ her ḥaṭālardan
 Vücūduñ 'āleme ser-māye-i emn ü emān oldı
10. Eyā zāt-ı mükerrem Ḥaḳ bilür kim nice demlerdür
 Du'ā-yı devletüñ bu bendeñe vird-i zebān oldı
11. O deñlü ter-dimāğ oldum şenā-yı zāt-ı pāküñden
 Ki ṭab'-ı feyznāküm cilvegāh-ı kudsiyān oldı

17. S. 3409: 15^a.

Sultān Aḥmed Hānuñ Sarāy-ı Hümayūna Nişin Olduḳları Tārīhdür.

12. Senüñ devründe buldı intizâm ahvâli dünyānuñ
Senüñ 'ahdüñde hep ebnā-yı 'ālem şādmān oldu
13. N'ola 'afv olsa Dürrī bir kuşūrı böyle tārīhüñ
Hümā-yı devlete bu mesken-i pāk āşiyān oldu
Sene 1116

18.

Mütefā 'ilün fe 'ülün mütefā 'ilün fe 'ülün
Kāmil + + - + - / + - - / + + - + - / + - -

1. O şehenşeh-i yegāne o ser-āmed-i zamāne
Ki vücūdi bī-bahāne şeref oldu ins ü cāna
2. O hazā'in-i mevāhib n'ola olsa cūda rāğib
Ki olur hemīşe gālib dil ü tab'ı bahr u kāna
3. O hıdīv-i fahr u iclāl sebep-i niżām-ı ahvāl
Meh-i āsmān-ı iqbāl gül-i gülşen-i zamāne
4. Fen-i ma'rifetde kāmil hüner içre bī-mu'ādil
Dili bahş-ı 'ilme mā'il sözi cümle 'ālimāne
5. O şeh-i ferişte-sīmā nice gün idüp temāşā
Bu sarāyı kıldı me'vā yine 'izz ile şehāne
6. Ne sarāy-ı bāğ-ı cennet der ü şahını pür-letāfet
Yiridür olınsa hürmet bu mu'azzam āstāna
7. Ne güzel maķām-ı vālā ne maħall-i hūb u zībā
Didiler behişt-i dünyā bu ferah-fezā mekāna
8. Nedür ol güzide bünyād o binā-yı cennet-ābād
Temeli zemīne evtād başı irmiş āsmāna
9. Ne kavī metīn binādur ne maķām-ı hoş-nümādur
Ne maħall-i dil-güşādur ne sarāy-ı bī-bahāne
10. N'ola olsa feyz-bahşā dile kaşr-ı cennet-āsā
Yine bu huceste-me'vā o hümāya oldu lāne

18. S. 3409: 15^b.
Tārīh-i Diğer Der-Sitāyış-i Ahmed-i 'Alī-Şān.

11. O hıdīv-i heft-kışver o şehenseh-i muzaffer
O edīb-i şāf-gevher ki yegānedür yegāne
12. İdüp ism-i pākin Aḥmed anı kıldı Ḥaḳ mü'eyyed
Ola yādgār-ı sermed bu güzīde ḥānedāna
13. Dilerüz Ḥudā-yı bī-çün ide 'ömr ü cāhın efzūn
Vire tāli'-i hümāyūn o kerīm-i kāmrāna
14. Açılup gül-i murādı tola nūr ile fu'adı
Bula zevḳ u şevḳ u şādī kıla 'ıṣ-ı cāvidāne
15. Didi Dürri-i şenā-kār dem-i maḳdemine tāriḥ
Bu hümā-yı evc-i devlet yine kondı āşiyāna
Sene 1116

19.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cenāb-ı hazret-i ḥākān-ı a'zam ya'ni Aḥmed Ḥān
Ki zāt-ı pāki olmışdur selāṭin içre bī-hem-tā
2. O sultān-ı keremver pādşāh-ı şāhibü'l-ḥayrāt
Ki cem' olmuş vücūdında şalāḥ u 'ilm ile taḳvā
3. Ḥulūş-ı tām ile hep niyyeti ḥayrātadur dā'im
N'ola ger eylese āşār-ı cidd-i pākini ihyā
4. Ayaşofıyye ya'ni ol maḥall-i nūr-ı raḥmet kim
Metānetde nazīrūñ görmemişdür dīde-i dünyā
5. Bulınmaz Ḥaḳ bu kim rüy-ı zemīnde mişl ü hem-tāsı
Ḳıbāb-ı seb'adan bir ḳubbe-i mergūbedür güyā
6. 'Aceb mi künbed-i vālāsı çıksa evc-i eflāke
Ki olmuşdur esāsı sāḳa-i gābrāda pā-ber-cā
7. Bu bir bünyād-ı vālā tarz-ı ra'nā tarḥ-ı 'ālīdür
Ki mi'mārān-ı 'ālem aña taḳlīd idemez ḳaṭ'ā

19. S. 3409: 16^a.

Sultān Aḥmed Ḥānuñ Cāmi'-i Ayaşofıyyeyi İlbās Buyurduḳları Tāriḥdür.

8. Benî Ümeyye ile cāmi'-i Ezher leṭāfetde
Egerçi Mıṣr u Şāma virdi revnaḵ her biri ammā
9. Sevād-ı ūhr-i İstanbulda bu ma'bed-i ḥāşı
Cenāb-ı cāmi'ü'n-nās eyledi ḥāl-i ruḥ-ı dünyā
10. Bu cāmi' gūyiyā bir āsmāndur 'ālem-i nūra
Ki zeyn itmiş fezāsın kevkeb-i ḵandīl ser-tā-pā
11. Der ü dīvār u saḵf u ṭāḵ u ferşi hep ruḥām-ı şāf
Maḥaldür ger dinürse bu maḵāma cennet-i a'lā
12. İden şıdk ile ṭā'at āstān-ı pür-şafāsında
Olur aña müyesser devlet-i dünyā ile 'uḵbā
13. Nice ṭā'at idenler olmasun maḵşūda nā'il kim
Veliyyu'llāhdan bir gūşesi ḥālī degül aşlā
14. Maḥall-i isticābet mehbiṭ-i envār-ı raḥmetdür
Sezādur Ḥazret-i Ḥızra olursa mesken aḥyānā
15. Muşaffā ma'bed-i İslām u beyt-i ḥāş-ı Rabbānī
Mu'azzam me'men-i ehl-i niyāz-ı millet-i beyzā
16. Mekān-ı zıkr-i sübhānī 'ibādet-ḥāne-i pür-feyż
Ḷadīmī cilvegāh-ı ḵudsiyān-ı 'ālem-i bālā
17. Seḥer tā ḵubbe-i çarḥa irer gülbāng-i istiḡfār
Derūnı tevbe-kārān-ı günāha Ka'bedür gūyā
18. Ṭavāf itmekdedür ins ü melek eṭrāfını dā'im
Felekde beyt-i ma'mūra revādur itse istiḡnā
19. Selāṭīn-i selef gerçi buña çok iltifāt itdi
Bu şāhenşeh gibi bir kimse ikrām itmedi ammā
20. Cedīden ferş için 'uşşāka ādem gönderüp maḥşūs
Sipārişlerle işletdi bahāsın eyleyüp i'tā
21. Velī bu kār-ı ḥayra Ḥazret-i Āḡā olup me'mür
Edā-yı ḥıdmetinde cidd ü iḵdām eyledi ḥaḵḵā
22. Ne āḡā ser-firāz-ı ḥıdmet-i dār-ı sa'ādet kim
Odur hep cümle evḵāf-ı şerīfe nāzır u bīnā

23. Kemāl-i zīb ile revnağ virüp bu cāmi'-i pāke
Döşetdi bābdan mihrāba dek mergüb u müsteşnā
24. Hemīşe say'ini meşkür idüp Hağ hayrını mağbül
Hemīşe böyle āşāra muvaffağ eyleye Mevlā
25. Ayaşofıyye el-ğaç cennet-i a'lāya dönmişdür
'Acā'ib zīb ü fer virdi aña bu hil'at-i zībā
26. İlāhī bu mağāmı ma'bed-i İslām idüp dā'im
Tezelzül görmeye erkān-ı pāki haşre dek kat'ā
27. İçinde ehl-i tāt eyledükçe zıkr ile tevḥīd
Ola tahtında kāt'im ol ḥıdīv-i memleket-pīrā
28. Hemīşe 'ömri uzun qalbi ḥurrem ṭab'ı şād olsun
Be-ğaç-ı tāt-ı kerrübiyān-ı 'ālem-i bālā
29. Didi fermān-ı şāhenşāh ile tārīḥini Dürrī
Ayaşofıyyeyi Ḥān Aḥmed ilbās eyledi ḥālā
Sene 1116

20.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Server-i bezm-i şecā'at Ḥusrev-i şīr-iḳtidār
Rüstem-i meydān-ı şavlet Ḳahramān-ı mā' u tīn
2. Ya'ni Sultān Aḥmed-i devrān ki itmiş Hağ anı
Pādşāh-ı rub'-ı meskūn dāver-i rüy-ı zemīn
3. Pür kırup zāt-ı şerīfīn feyz-i isti'dād ile
Eylemiş iḥsān aña her fenni Rabbü'l-'ālemīn
4. 'İzz ü şevketle varup bir gün kemerler seyrine
Geşt iderken şīr-i ner gibi o sultān-ı güzīn
5. Çifte ḥavz içre şu üzre gördi bir līmūn ṭurur
Destine aldı tūfeng-i düşmen-endāzın hemīn

20. S. 3409: 17^a.

Sultān Aḥmed Ḥānuñ Kemerler Seyrinde Ḥavz İçinde Tūfeng İle Urduğı Līmūna Tārīḥdür.

6. Yüz adım yirden alup nūr-ı ferāsetle nişān
Bir atışda urdı līmūnı hemān ol ħurde-bīn
7. Kimde vardur bu hüner Allāh için inşāf idüñ
Uşta līmūn uşta ħavz uşta tūfeng-i āhenīn
8. Bāreka'llāh pādişāhum cevher-i idrākūñe
Zāt-ı mes'ūduñ ola dā'im ħaṭālardan emīn
9. Ħaḡ ide ecdāduña raḡmet ki taḡt-ı devlete
Yādgār oldı senüñ gibi vücūd-ı nāzenīn
10. Dā'imā sen böyle āşāra muvaffaḡ olasın
Eyleye vaşf-ı kemālūñ Dürri-i bārīk-bīn
11. Geldi bir üstād-ı kāmīl söyledi tārīḡhini
Pādşāhum ḡolunuñ idmānına şad-āferīn
Sene 1116

21.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Müjdeler 'āleme hem gözleri rüşen felegüñ
Ħarem-i devlete bir şem'-i fūrüzān geldi
2. Gün gibi evc-i sa'ādetden olup raḡşende
Gūyiyā 'āleme bir mihr-i dirāḡşān geldi
3. Ya'ni Ḥān Aḡmed-i ḡayrū'l-ḡalefüñ şulbinden
Māder-i 'işmete bir duḡter-i zī-şān geldi
4. Dīdesi rüşen olursa ne 'aceb mihr ü mehüñ
Ḡurretü'l-'ayn-ı şehenşāh-ı cihānbān geldi
5. Ṭaraf-ı Ħaḡdan o sultān-ı veliyyü'n-ni'ama
Bir ḡayā ehli ḡadem şāḡibi mihmān geldi
6. Şem'-i mevlūdına cem' oldı melekler gūyā
'Ālem-i ḡaybdan ol zāta nigehbān geldi

21. S. 3409: 17^a.

Tārīḡ-i Vilādet-i Fāṭıma Sultān Binti Ħāzret-i Sultān Aḡmed Ḥalledetu Salṭanatuhu.

7. Kimi ibrîk-i zer-endüdü kimi tıtdı legen
Kimi destinde gül-âb ile buhürdân geldi
8. Nahl-i cennetden olursa n'ola gehvâre aña
Böyle bir hür-ı perî-hüy u melek-şân geldi
9. Nice gehvâre olup kavş-i kızağdan tākı
İkđ-ı pervîn aña âvîzeve şâyân geldi
10. Ger kımâğ olsa sezâ sündüs ü istebrakdan
Böyle bir zîb-i cihân zînet-i devrân geldi
11. N'ola lâlâsı kamer dâyesi hırşîd olsa
Âleme rûh-ı muşavver gibi bir cân geldi
12. Hâmdüli'llâh ki verâ-yı tutuğ-ı ğaybîden
Eşer-i mevhibe-i hâzret-i Yezdân geldi
13. Olsa revnağ-şiken-i gevher-i yek-tâ lâyığ
Şâdef-i kevne bugün bir dür-i ğaltân geldi
14. Başka bir neşv ü nemâ buldı riyâz-ı devlet
Gülşen-i İffete bir ğonce-i hândân geldi
15. Bu beşâretten idüp çâk-i ğirîbân güller
Yilerek bād-ı şabâ mirveha-cünbân geldi
16. Şâd olup halk-ı cihân eylediler şeh-r-âyîn
Dillere şevk-i füzün zevk-i firāvân geldi
17. Umaruz mağdemini dehre mübârek ide Hâğ
Ki tülü'ıyla me'ân kıatre-i bārân geldi
18. Ya'ni ol demde gülüp tâzelenüp rüy-ı zemîn
Âleme luğf-ı Hudâ rahmet-i Rağmân geldi
19. Pâdşâhum elem itme ki o ma'sûme-i pâk
Cânib-i dergeh-i Hâğdan saña ihsân geldi
20. Gele bir ğün ki beşâret iderek ehl-i cihân
Diyeler müjde ki şeh-zâde Selîm Hân geldi
21. Çü o nev-bâve-i ğülzâr-ı hayâ sidre-mişâl
Şalınup ğülşen-i ikbâle hırâmân geldi

22. Didi mevlüdına fermān ile Dürrī tārīḥ
 ‘Ayn-ı Cem rüşen ola Fāṭıma Sulṭān geldi
 Sene 1116

22.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ḥabbezā kevkebe-i ḥazret-i Sulṭān Aḥmed
 Ki anı eyledi Ḥaḫ zīnet-i rūy-ı dünyā
2. Pertev-i salṭanatı rüşen idüp āfākı
 Dehrden zulmeti ref` eyledi ḥurşīd-āsā
3. Köhne ‘ālem yine evvelki nizāmın buldı
 Ḥāşılı añladı miḫdārını a‘lā ednā
4. Her-kesüñ cevher-i zātisi mu‘ayyen oldı
 Bildi ḥaddin cühelā oldı mükerrem ‘uḫalā
5. Zātı ‘ālī olan elbette bulup ḥüsn-i ḳabül
 Giderek lābüd olur mazhar-ı iḥsān-ı Ḥudā
6. Ger delīl ister iseñ işbu maḳāl-i pāke
 İşte meydān-ı hüner işte Meḥemmed Pāşā
7. Ḳadr-i ‘irfānını ma‘lüm idinüp şāh-ı cihān
 ‘Āḳıbet ḳıldı anı ‘izz ile ikrāma sezā
8. Ḥāşılı himmet ile evvel idüp mīr-i āḫūr
 Eyledi ḳā‘ide-i resm-i ḳadīmi icrā
9. Sa‘yi meşḳūr daḫī ḫıdmeti maḳbül olıcaḳ
 Eyledi mertebe-i zātını efzün Mevlā
10. Dem-be-dem mazhar-ı āşār-ı ‘ināyet iderek
 Ḳıldı el-ḳışsa vezāretle anı kām-revā
11. Hem vezāret hem idüp baḫr-ı sefīde ḳapūdān
 Ḥaḫ bu kim eyledi şartınca işābet ḫaḳḳā

22. S. 3409: 17^b.

Ḳapūdān Meḥemmed Pāşānuñ Oḳ Meydānına Taş Dikdüdüğü Tārīḫdür.

12. Vākı'ā şahlara lāyık olan oldur kim
Müsta'id bendelerin eyleye bir bir ihyā
13. Hükmeten menzile oğ atmış idi ol āşaf
Düşdi taş dikmesi ol vaqte müşādif meşelā
14. Çünkü taş dikmede olmuşdı ziyāfet 'ādet
Geldi ol da'vete sultān-ı mekārim-pīrā
15. Pehlevānlar dağı cem' olup o menzilgehde
Dikdiler ol taş şahrāya bilā-çün ü çirā
16. Dürri-i bende de mevcūd idi ol mecma'da
Çünkü fermān-ı hümāyün ile oldı inhā
17. Kuvvet-i tab' ile fi'l-fevr didi tārīhin
Kapūdānlıkda taşın dikdi Mehemmed Pāşā
Sene 1116

23.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-

1. Hağ bu kim baltacıyānuñ ocağı
Mazhar-ı luğf-ı Hağ olmuş ezeli
2. Ekşeri ehl-i hüner koptmuşdur
Her birinüñ eşeri uşta celi
3. Şimdi bir şahib-i şest itdi zühür
Ki odur toz koparanuñ bedeli
4. Tiri cevlänger-i şahın-ı eflāk
Sā'idi hāne-i kavsuñ temeli
5. Şest ile atdı bir oğ menzile kim
Seyr idenler didi var ola eli
6. Gerçi çok menzili İsmā'ılüñ
Anı on üç gez ile geçdi veli

17 A mısrasında vezin aksamaktadır.

23. S. 3409: 18^a.

Teberdār-ı Hāşşa 'Alī Āğānuñ Oğ Meydānına Taş Dikdüdüğü Tārīhdür.

7. Korkaram Toz koparana yetisup
O da bir toz koparur besbelli
8. Nazar-ı hazret-i shahenshede
Cun pesend oldi anuñ bu 'ameli
9. Himmet-i padseh-i 'alem ile
'Akıbet menzilini aldı 'Alı
10. Habbezā hazret-i Hān Aḥmed kim
Zātı zeyn itdi bu dīn ü düveli
11. Dā'imā hurrem ü handān olsun
Görmesün ṭab'-ı şerīfi keseli
12. Ser-firāz olmada erbāb-ı kemāl
Ma'rifet ehline raġbet ideli
13. Ma'rifet şahibini yirde komaz
Böyledür kā'idemüz cümle belı
14. O kemāndār-ı kavī-bāzūdan
Cun bedīd oldi bu āşār-ı celi
15. Didi fermān ile Dürrī tārīḫ
Oḫ atup menzile ṭaş dikdi 'Alı
Sene 1116

24.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kethudā-yı şadr-ı a'zam şahib-i hulḫ-ı ḥasen
Ya'ni İsmā'il Efendi ehl-i ḥayruñ ekremi
2. Ol kerīm-i şahibü'l- ḥayrāt idüp ḫaşd-ı sevāb
İtdi icrā Ḥaḫ için bu çeşme-sār-ı hurremi
3. Bu maḥal bir böyle āba ḥayliden muḫtāc idi
Cümle memnün oldılar bundan vuḫuş u ādemī

24. S. 3409: 18^b.

Tārīḫ-i Çeşme-i İsmā'il Kethudā.

4. Bāreka'llāh ḥayr ise ancaḳ olur şad-āferīn
Ser-te-ser gūyā ki iskā itdi ḥalk-ı 'ālemi
5. Ḥaḳ Te'ālā 'ömrin efzūn eyleye ḥayrın ḳabūl
Teşnegāna ābdur el-ḥaḳ şevābuñ a'zamı
6. Bu maḥalli eyledi rūşen bu ābuñ pertevi
Çeşme-i ḥurşiddür gūyā ki 'ayn-ı maḳsemi
7. Nūş idüp dil-teşneler Dürrī didi tāriḥini
İtdi İsmā'il icrā 'ayn-ı mā'-i zemzemi
Sene 1116

25.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Sulṭān-ı ber ü baḥr ser-efrāz-ı tāc u taḥt
Ḥān Aḥmed ol ser-āmed-i iḳbāl-i sermedī
2. Ol şehryār-ı şāf-ṭabī'at ki eyledi
Sīr-āb 'adl-i gülşeni şer'-i Muḥammedī
3. Bir gün hümā-şıfat o şehensāh-ı a'zamuñ
Virdi bu cāy-ı pāke şeref zıll-ı es'adı
4. Ammā ki ṭab'-ı şāfi idüp ārzū-yı āb
Şādır olınsa ḥükm ile emr-i mü'ekkeci
5. Yir yir teraşşuḥ eyledi her gūşeden şular
Ḥaḳḳā ki kerāmet eyledi ḳalb-i erşedi
6. Gūyā ki pāy-būsına müştāk idi zemīn
Anuñ'çün eşk-i çeşmini icrāya başladı
7. Cem' eyledi o reşḫaları cümle bir yire
Ḳıldı revān bu çeşme-i şāf u müceddedi
8. Minnet Cenāb-ı Ḥaḳḳa ki bu ḥayr-ı pāk için
Ḥaḳ eyledi muvāfiḳ o sulṭān-ı emcedi

25. S. 3409: 18^b.

Sulṭān Aḥmed Ḥān Ḥazretlerinin Oḳ Meydānında İḥyā Eyledüğü Çeşmeye Tāriḥdür.
5 B mısrasında vezin aksamaktadır.

9. ‘Ömri ziyāde baht[1] küşāde olup müdām
Kılsun kıyām-ı sâ‘ate hayr-ı mü’ebbedi
10. Dā’im zülāl-i mevhibe-i Kirdgārdan
Reyyān ola hadīka-i mülk-i muhalledi
11. Dürrī du‘ā idüp didi tārīh-i sālını
‘Ayn-ı hayāt u çeşme-i Sulţān Aḥmedi
Sene 1116

26.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Nedür ol kal‘a-i ma‘mür-ı bedī‘ü't-timşāl
K'itmiş üstād anı gāyetde metānetle binā
2. Cünd ü ceb-hānesi çok tūp u tūfengi vāfir
Gūyiyā tölmiş içi āteş ile ser-tā-pā
3. Gerçi bünyādı metīn her tarafı müstahkem
Rüz u şeb olmada dā’im mütezelzil ammā
4. Nazar itseñ görünür cüşsesi mānend-i cebel
Līk bir yirde qarār eyleyemez küh-āsā
5. Geh yürür gāh tırur gāh kanad açmış uçar
Başka bir tarz ile her laḥza olur cilve-nümā
6. O kadar cüşse ile başlasa pervāza eger
İremez tozına biñ sür‘at iderse ‘anḳā
7. Gerçi yok cānı dili cān iledür hep seyri
Şahşı bir cānvere beñzemez anuñ aşlā
8. Rüz u şeb ülfet ü ünsiyyeti insān iledür
‘Unşur-ı çār ile ḳā’imdür esāsı gūyā
9. İhtiyār ile Benī Ādeme teslīm olmuş
Kullanurlar anı hep mü’min ü gebr ü tersā

26. S. 3409: 19^a.

Sulţān Aḥmed Hānuñ Müceddeden İnşā Buyurdugı Ḳalyona Tārīhdür.

10. Buldurınca şuyın âteş gibi sür'at eyler
Tozı çıkmaz ne kadar eyler ise kesb-i hevā
11. Gāh dāmen-i bim-yāre meyl-i hırām itdükçe
Bir güzel şūh-ı perī-peykere beñzer meşelā
12. Resen-i zūlfini gāhī tağıdur gāh bükür
Geh niķābın bürinür mişl-i 'arūs-ı zībā
13. Gerçi gāyetde sebük-rūh velī lengerli
Tırmada kūh-ı girān yilmede mānend-i şabā
14. Çünkü şafrāyi-mizāc oldu biraz hikmetle
Gezdürür gıce vü gündüz anı hüküm-i sevdā
15. Dest ü pāyı yoğ iken yine ğarābet bunda
Tıarz-ı reftārına hayrān olur erbāb-ı zekā
16. Hem cerī' hem varıcı hem dağı gāyetde şabūr
Haşmı ejder de olursa da çatar elbette aña
17. Dīvler zabt idemez gāh firār itdükçe
Gāh olur kim yidilür bir kıl ile bī-pervā
18. Rūhsuz ķāleb-i fersūde iken hikmetdür
Yine aħkām-ı nücūm ile yürür şubh u mesā
19. Boynı bağılu gözi yaşlı cigeri pür-āteş
Bār-ı ğam çekmeden olmuş kad-i bālāsı dü-tā
20. Pırdür ķaddi bükilmiş katı çok yaş sürmiş
Nūh Tūfānın añar yaşını şorsañ meşelā
21. Hele bir tıurfe-nümā hey'et-i ağrebdür kim
Tıursa ķal'a yürise esb olur uça 'anķā
22. Didüm āyā nedür ol şahş-ı 'acībū'l-heykel
Ki olur cünbiş ü etvārına hayrān 'uķalā
23. Didiler nev'-i sefāyīnden o bir ķalyondur
K'oldı fermān-ı şehensāh ile hālā inşā
24. Ya'ni yapırdı anı Hāzret-i Sulţān Aħmed
Ki ola silk-i donanma-yı hümāyūna sezā

25. Һamdüli'llāh ki irüp himmet ile itmāma
Şuya indürmege cem' oldılar a'lā ednā
26. Gelüp i'zāz ile reftāra o sulţān-ı cihān
Sāye şaldı o temāşāgehe mānend-i hü mā
27. Eyleyüp şevket ile taht-ı sa'ādetde qarār
Ehl-i dīvān ile hem geldi 'umūmen vūzerā
28. Bir tarafdan çalınup şevk ile mehter-ḡāne
Bir tarafdan daḡı toplar atılup ra'd-āsā
29. Olıcaḡ izn-i hü māyūn-ı şehenşeh şādır
Başladı inmege ol keşti-i ejder-sīmā
30. Һāşılı nice sürür u nice şen-güller ile
Bahre indürdiler ol zevrakı bī-çün ü çirā
31. Çün şalābetle nüzül itdi şuya ḡavfinden
Mevcveş ditremege başladı dir dir deryā
32. Heybeti bahre ki bu mertebe lerziş virdi
Neye müncer olur aḡvāli 'adūnuñ 'acebā
33. Pādşāhum olup iḡbāl ile 'ömrüñ eفزūn
Saña bed-ḡ'āh olanı ḡahr ide dā'im Mevlā
34. Çok zamān mesned-i devletde ser-efrāz olasın
Kāfiristānı çün fetḡ idesün ser-tā-pā
35. 'Avn-i Ḥallāḡ ile sen fetḡ-i bilād itdükçe
Sāl-i tāriḡini Dürrī ḡuluñ itsün imlā
36. Umaram sen de aña öyle nigāh eylesin
Ki ser-efrāz ola her vech ile beyne's-şu'arā
37. Benüm eksüklüğüme ḡalma ḡuşūrum çokdur
Saña lāyıḡ ne ise sen anı eyle i'tā
38. Baḡr-ı devletde olup keşti-i baḡtuñ cārī
Bula eyyām-ı muvāfiḡ ide ḡükmin icrā

39. Yāverüñ Hızır ola her laḫza refīkūñ tevfiḳ
 Kıla her ḫacetüñi Ḥazret-i Allāh revā
40. Didi fermān-ı hümāyūn ile Dürrī tāriḫ
 Ḳahr-ı a'dā için oldı yine ḳalyon inşā
 Sene 1116

27.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Pādşāh-ı rub'-ı meskūn şehryār-ı şark u ğarb
 Ya'ni Sulṭān Aḫmed o Dādār-ı Ḥākān-iḫtişām
2. Ol şeh-i şāhib-serir-i salṭanat kim zātını
 Ḳuṭb-ı devlet merkez-i dīn eylemiş Rabbü'l-enām
3. Ol şehensāh-ı bülend-iḳbāl-i heft-iḳlīm kim
 Devr-i 'adlinde cihān buldı murād üzre niżām
4. Zıll-ı iḳbālinde 'ālem rāḫat oldı ser-te-ser
 Ḳaşr-ı dīn ü devlete virdi kemāl-i intizām
5. Ol ḳadar nūr-ı ferāset var dil-i şāfında kim
 Cümle fenni 'ayn-ı isti'dād ile ḳılmış temām
6. Fenn-i ḫaṭ fenn-i fazilet fenn-i inşā fenn-i şir
 Fenn-i naḫş u fenn-i raḫş u fenn-i şemşir ü sihām
7. Mū-be-mū mecmū'a-i ḳalbinde bulmuşdur rüsūḫ
 Ḥāşılı her fenni kesb itmiş o sulṭān-ı be-nām
8. Ḳābiliyyet ol ḳadardur ṭab'-ı derrākinde kim
 Ḳā'ilüñ añlar murādın itmedin 'arz-ı merām
9. Dānişi ḫayretde ḳor insānı va'llāhü'l-'azīm
 Güyiyā 'ayn-ı işābetdür aña her bir kelām
10. Cümleden ḳaṭ'-ı nażar bu kārgāh-ı dehrde
 Ṭab'-ı mi'mārīsidür ḫayret-fezā-yı ḫāş ü 'ām

27. S. 3409: 20^b.

Tāriḫ-i Kāḫ-ı Āyinedār-ı Dil-Firīb Der-Sitāyiş-i Ḥān Aḫmed-i Zī-Şān.

11. Bu maḳāmuñ tarḫını bir gūne taḥmīn itdi kim
Kıldılar cümle mühendisler aña teslīm-i tām
12. Vākı'ā bir böyle tarḫ-ı bī-naẓīrūñ mişlini
Görmemişdür 'ālem içre dīde-i ehl-i kirām
13. 'Ārız-ı dilber gibi her cānibi pūr-naqş ü zīb
Dīde-i 'āşık-şıfat eṭrāfi hep āyīne cām
14. Cām şanma revzeninde dīdelerdür cā-be-cā
Mihir ü māh-āsā cihāna nāzır olmuş şubḫ u şām
15. Şübhesüz her cāmı bir āyīnedür 'ālem-nümā
Baqsun İskender gibi seyr itmeyenler rüy-ı kām
16. Yā meger ol şehryāruñ gözleyüp teşrīfini
Şevḳ-i dīdār ile itmiş çeşmine ḥ'ābı ḫarām
17. Nakşı ḫod ol mertebe dehşet-fezā-yı 'aḳldur
Rūḫ-ı Bihzāda ider ta'līm-i fenn-i irtisām
18. Görse Mānī şan'at-ı naqş u nigārın şayd için
Ḫalka-i çeşmi ḳalur dīvārda mānend-i cām
19. Her ne deñlü var ise üşküfe şahn-ı bāğda
Cümlenüñ taşvīrini naḳḳāşı ḳılmış iltizām
20. Güyiyā bir gülsitān-ı tāzedür kim dem-be-dem
Rūḫa baḫş eyler şafā-yı seyri ta'tīr-i meşām
21. Ğālibā bu zīb ü zīnetle cāy-ı dil-güşā
Yā İrem gülzārıdur yā ravza-i Dārū's-selām
22. Yoḫsa bu kāşāne bir maḫbūbe-i mümtāzdur
Nakşınıñ her noktası bir ḫāl-i *miskiyyü'l-ḫitām*
23. Ağzı gonca ruḫları gül ḳāmeti serv-i sehī
Çeşmi nergis sünbül ü şeb-būsı zülf-i müşk-fām
24. Kıt'ası mergūbe tarḫı bī-bedel tarzı ğarīb
Levh-i dīvārı mücellā saḳfi zer ferşi ruḫām

22 Kur'an'da cennet şarabı "rahīk"ın içildikten sonra bırakacağı güzel kokunun (hitām) misk gibi olacağı belirtilir.(Mutaffifin 83/25-26)

25. Oldılar āgūş-ı dīvārında her bir çekmece
Bir muşanna' dürc-i gevher-perver-i yāķūt-fām
26. Cennet oldu bu maḥal ezhār-ı gūn-ā-gūn ile
Servdür gūyā buḥārīsi ider 'arz-ı hırām
27. Hāşılı bu naķş-ı reng-ā-reng ü cām-ı şāf ile
Hayli revnaķ virdi bu 'ālī sarāya bu maķām
28. Hāķ budur kim böyle vālā menzile teşrīf için
Sāye şalsañ vechi var ey dāver-i Dārā-gulām
29. Sensin ol sultān-ı 'ālī-şān ki dest-i 'adl ile
Kārgāh-ı devleti ma'mūr ider hūkmūñ müdām
30. Ol dür-i yek-dānesin kim çeşm-i hakkāk-i felek
Görmemişdür mişlūñ ey sultān-ı vālā-ihtirām
31. Hānedān-ı 'izz ü cāhuñ dā'imā ma'mūr olup
Görmeye aşlā tezelsül tā dem-i şubḥ-ı kıyām
32. Bu mübārek hānede zevķ ü şafā vü şevķ ile
Eyleye Hāķ şāhid-i maķsūduñı her laḥza rām
33. Dürri-i dā'ī didi fermān ile tārīḥini
Ṭarz-ı nev ey beyt-i Sultān Aḥmed-i vālā-maķām
Sene 1117

28.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Zīb-i iklīl-i edeb zīver-i tāc-ı 'işmet
Ḥasan ol gevher-i deryā-yı vücūd-ı ebeveyn
2. Ya'ni ferzend-i hünermend-i re'īsü'l-küttāb
Ki anuñ zātını itmişdi me'ārif pür-zeyn
3. Zen-i dünyāya nigāh eylemeyüp ol maḥdūm
Eyledi bezm-i cinānda heves-i ḥūru'l-'ayn

28. S. 3409: 20^b, Derkenar.
Tārīḥ-i Vefāt-ı Rāmī-zāde.

4. Budur ümmîd 'aṭāyā-yı Hüdādan ferdā
K'anı memnūn [u] nūvāziş ide fahru's-şakaleyn
5. Söyledi Dürri du'ā eyleyerek tārīhin
Ola 'adn içre Hasan sākin-i kurb-ı haseneyn
Sene 1114

29.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Dür-i pāk-i şadef-i şulb-ı re'îsü'l-küttāb
Ya'ni Mollā Hasan ol zīver-i tāk-ı 'irfān
2. Edeb ü 'aql u kemāl ü hüner ü fiṭnatda
Haḡ budur ki aña olmazdı nazīr ü akrān
3. Bülbül-i rūḡı idüp ārzu-yı gülşen-i ḡuld
Nā-geh-ān eyledi bu bāğ-ı fenādan ṭayerān
4. Budur ümmîd o maḡdüm-ı sa'ādetmende
Hūr-ı firdevsi enīs eyleye Rabb-i Raḡmān
5. Söyledi Dürri-i dā'îsi anuñ tārīhin
Ola Mollā Hasana rāḡat evi şaḡn-ı cinān
Sene 1114

30.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Ḥabbezā me'men-i zībende-i firdevs-mişāl
Güyyā cilvegeh-i zümre-i havrādur bu
2. N'ola āyīne-serā dirse buña ehl-i nazār
Dil-i rūşen gibi yek-pāre mücellādur bu
3. Bu maḡāma idegör dīde-i diḡḡatle nigāh
Başka kāşāne-i ra'nā-yı dil-ārādur bu

29. S. 3409: 21^a, Derkenar.

Tārīh-i Diğer.

30. S. 3409: 21^b.

Tārīh-i Diğer Der-Sitāyiş-i Ḥān Aḡmed-i 'Āli-Şān.

4. Nağş[1] āfāğ-ı derūnında nümāyāndur hep
Ġālibā manzara-i t̄arem-i mīnādur bu
5. Seyr idenler bunı hep 'ālemi seyr itmiş olur
Gūyiyā nūşha-i mecmū'a-i dūnyādur bu
6. Ne kadar dīde-i encüm gibi olsam nāzır
T̄oyamaz seyrine dil özge temāşādur bu
7. Bilmem āyīne-serā-yı dil-i İskender mi
Yoğsa rüşenkede-i dīde-i bīnādur bu
8. Resmi revnak-şiken-i nağş-ı nigāristāndur
Şanki nūzhetkede-i gülşen-i me'vādur bu
9. Hūrveş ādemi dil-beste ider taşvīri
Bezmgāh-ı harem-i cennet-i a'lādur bu
10. Görse dir tarzını nağğāş-ı şanem-hāne-i Çīn
Ġıbta-fermā-yı Semerqand u Buğārādur bu
11. Ne kadar gülşen-i 'ālemde şükūfe var ise
Bundadır cümlesi bir ravza-i ra'nādur bu
12. Yazamaz Māni vü Bihzād bunuñ taşvīrin
Nazār erbābı bilür cümleden a'lādur bu
13. Nice ta'bīr ideyim nağl-i buğārīsin anuñ
T̄urfe bir serv-i sehī-ķāmet-i bālādur bu
14. Hele hoş tarḥ-ı nigārende-i ğam-fersādur
Hayli zībende vü şūḥ u tarab-efzādur bu
15. T̄arz-ı bünyādını bir kimse taşavvur idemez
Başka bir kıt'a-i mergūbe-i zībādur bu
16. Bu leṭāfetle bu rüşenkede āyīne degül
Pertev-i cilvegeh-i 'ālem-i bālādur bu
17. Yūsuf-ı Mışr-ı kemāl oldu buña mālīk olan
Şanki ḥalvetkede-i kaşr-ı Zūleyhādur bu
18. Tarḥı ser-cümle mühendisleri kıldı 'āciz
Mişlini çeşm-i cihān görmedi yek-tādur bu

19. Bu şafāgāha nezāret-figen-i taḥsīn ol
Eşer-i ḥazret-i şāhenşeh-i dānādur bu
20. Ya'ni Ḥān Aḥmed-i ferḥunde-şiyem kim zātı
Seyr idenler didiler cevher-i yek-tādur bu
21. Şem'-i bezm-i ḥarem-i devlet-i 'Oşmāniyye
Pertev-i düde-i İskender ü Dārādur bu
22. Beñzemez gayrı şehenşāha bu sulṭān-ı güzīn
Server-i ḥayl-i mülük-ı sipeh-ārādur bu
23. Felek-i ma'delete mihr-i cihān-pīrādur
Ufuḫ-ı mekremete ḡurre-i ḡarrādur bu
24. Ḥaḫ mübārek ide bu cāy-ı feraḫ-baḫşı aña
Ki o gül ḡonceye bir gülşen-i ḥaḫrādur bu
25. Didi fermān-ı ḥümāyūn ile Dürrī tāriḫ
Cāy-ı a'lā vü nihān-ḫāne-i zībādur bu
Sene 1117

31.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mesned-ārā-yı vezāret Āşaf-ı 'ālī-nijād
Ya'ni kim pāşā-yı Ca'fer-nām u hem Yūsuf-şiyem
2. Öyle bir kāmīl-ḫired kim re'y-i pür-tedbīrine
Kendini teslīm ider biñ şaḫş-ı Eflātūn-ḫikem
3. Başra iḫsān oldı emr-i pādşāhīden aña
'İzzet u iḫbāl ile 'azm itdi ol ferruḫ-ḫadem
4. Ḥaḫ Te'ālā eyleyüp 'avn ile her 'üsrin yesīr
Maḫşad-ı dāreynine nā'il ola ol pür-himem
5. Çıkdı bir hātif didi Dürrī anuñ tāriḫini
Ḥaḫ mübārek eylesün manşūbuñ ey şāḫib-kerem
Sene 1107

31. S. 3409: 21^b, Derkenar.
Tāriḫ-i Dürrī.

32.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Dāver-i devr-i zamān k̄uṭb-ı selāṭīn-i 'izām
Ya'ni H̄ān Aḥmed o ḥākān-ı 'adālet-pīrā
2. Ol şeh-i merḥamet-endīş ki devrinde anuñ
Tā kemān-ḥāne-i eflāke çıkar tīr-i du'ā
3. Kīmiyā-yı naẓar-ı pāki ile āşafını
İtdi her fende ser-efrāz-ı fūḥūl-i kudemā
4. Öyle bir Āşaf-ı ferḥunde-liḳā kim zātı
Olmış ārāste-i zūhd ü şalāḥ u taḳvā
5. Hıdmet-i devlet ile dīni edādan şoñra
Eli degdükçe kemān-keşlik iderdi icrā
6. Sābıḳā gerçi bu menzilgehe taş dikmiş idi
Yine bir tāze eşer eyledi şimdi peydā
7. Yek-süvār oḳla alup menzili ol tīr-endāz
Oldı bu 'arşagehe yekte-süvār-ı vüzerā
8. Yoḡ iken meşki hele şestine māşā'allāḥ
Vāḳı'ā ancaḳ olur cevher-i zātı ḥaḳḳā
9. Didi taḥsīn iderek Dürri-i dā'ī tāriḥ
Pehlevāndur yine taş dikdi Meḥemmed Pāşā
Sene 1117

33.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Maḥaldür intizāma ṭıtsa yüz aḥvāl-i 'ālem kim
Nesaḳ-sāz-ı riyāset yine bir nefis-i nefis oldı

32. S. 3409: 22^a.

Şadr-ı Az'am Meḥemmed Pāşānuñ Oḳ Meydānında Taş Dikdügi Tāriḥdür.

4 B mısrasında vezin aksamaktadır.

33. S. 3409: 22^a.

Tāriḥ.

2. Bu bir vālā-himem Yaḥyā-kerem Ca'fer-şiyemdür kim
Simāt-ı himmetinde niçe Ḥātem kāse-līs oldu
3. Maḳdemin de şeref virmişdi bu şadra bi-ḥamdi'llāh
Yine geldi ricāl-i devlet ile hem-celīs oldu
4. O yek-tā nüshā-i kübrā-yı fenn-i ma'rifet gūyā
Riyāset ü cöngine bir beyt-i mevzūn u selīs oldu
5. N'ola iḳbāl yüz gösterse Dürrī böyle tārīḥe
Kerīmī beg yine lutf ile ikrāmen re'īs oldu
Sene 1117

34.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Server-i deryā-dil ü dādār-ı ḥākān-iḥtişām
Ya'ni Sulṭān Aḥmed ol Dārā-yı İskender-eşer
2. Öyle bir pākīze gevherdür ki zāt-ı eşrefi
Dīde-i inşāf ile dünyā vü mā-fihā deger
3. Zīnet-i devrān çerāğ-ı dūde-i 'Oşmāniyān
Zīver-i rüy-ı zemīn ārāyiş-i nev'-i beşer
4. Āftāb-ı evc-i devlet ḥükmrān-ı şarḳ u ğarb
Mihr-i burc-ı salṭanat fermān-revā-yı baḥr u ber
5. Dāver-i iḳlīm-i Rūm u ḥusrev-i mülk-i 'Acem
Revnaḳ-ı taht u nigīn ü efser ü tīğ u kemer
6. Ḥaḳ budur kim böyle bir sulṭān-ı encüm-ḥaşmetüñ
Görmedi mişlin felekde dīde-i şems ü ḳamer
7. Kārgāh-ı devlete virdi murād üzre nizām
Ḥamdüli'llāh ḥayra tebdil oldu cümle şūr u şer
8. İntizām-ı devlet ü dīne hemīşe sa'y idüp
Her lüzūmın iltizām itmekdedür şām u seḫer

34. S. 3409: 22^b.

Sulṭān Aḥmed Ḥān Ḥāzretlerinüñ Müceddeden İnşā Buyurduḳları Baştardaya Tārīhdür.

9. Cümleden evvel donanma-yı hümāyūn silkine
Hayli revnaķ virdi ol sultān-ı İskender-zafer
10. Vāķı'ā lāyıkdur itse her ne deñlü iltifāt
Kańķı devletde görölmiş böyle bir 'ālī-eşer
11. Bir eşerdür kim nazīrin görmemişdür rūzgār
Āferīn bānīsine ancaķ olur hāzā hüner
12. Oldı her çekdürmesi bir ejder-i āteş-feşān
Daķı her ķalyonı bir hışn-ı haşīn-i mu'teber
13. Şimdi bir baştarda inşād itdiler kim dem-be-dem
Ejder-āsā düşmene aķzından āteşler şaķar
14. Kaķal'adur gūyā mehībū'ş-şekl-i müstaķkem-esās
Kim derūnı cünd ü ceb-hāneyle tolmış ser-te-ser
15. Kūh-ı ķāfāsā olur ki lenger-endāz-ı sūkūn
Gāh olur sīmurģveş bāl ü perin aķar uķar
16. Hāşılı tekmīl olup ol zevraķ-ı āteş-feşān
'Ādet üzre baķre indürmeklüge cem' oldılar
17. İbtidā sultān-ı deryā-dil o vālā menzili
İtdi mānend-i hümā zıll-ı hümāyūna maķar
18. Şońra geldi şeyķū'l-İslām ile şadr-ı a'zamı
Hem-nişīn oldı me'an mānend-i ferzend ü peder
19. Ba'dehu erkān-ı devlet cümleten tertīb ile
Ol temāşāgāha ādāb üzre bir bir geldiler
20. Çıkdılar seyre ķayıķlarla şıģār ile kibār
Baķr ü ber oldı ģalāyıkdan haşer-ender-haşer
21. Tūplar güm güm ötüp ķalındı mehter-hāneler
Hayli ķurbānlar kesildi çok virildi sīm ü zer
22. Şol ķadar 'ālem meserret buldı bu hengāmeden
Şehr-i İstanbulda oldı şandılar 'īd-i dīger
23. Eyledi fermān sheńşāh ķadr-i ķudret hemān
Ol 'azīmü'l-cismi bir īmā ile indürdiler

24. Girdi çün bahre o şekl ü hey'et ü endām ile
Heybetinden mevc-i deryā oldu hep zīr ü zeber
25. Sāde bir cevlan ile çün bahri itdi lerzenāk
Düşmene olmaz mı her bir tūpı bir dāğ-ı ciger
26. Pādşāhum Hāk haṭālardan emīn itsün seni
Ābveş ṭab'-ı laṭīfūñ görmesün ašlā keder
27. Sensin ol sultān-ı 'ālī-şān ki mihr-i devletūñ
Rub'-ı meskūn ile heft-iḳlīme şalmış nūr u fer
28. Hıdmet-i beyt-i mükerrrem ravza-i pāk-i Resūl
Çün saña olmuş müyesser ey hıdīv-i müftehar
29. Hindle Özbek ü 'Acem cümle ṭufeylüñdür senüñ
Sen velī-ni'metsün anlar ni'metüñden behrever
30. Salṭanatda saña taḳlīd idemez sā'ir mülūk
Maḫhar-ı nūr-ı tecellīdür bu devlet ser-te-ser
31. Ṭut ki taḳlīd eyledi eṭvāruña ḫākān-ı Çīn
Yā donanma-yı hümāyūna nice taḳlīd ider
32. Mu'cizāt-ı Aḫmed-i Mürsel penāhuñdur senüñ
Ḳande 'azm itseñ olur Hızr-ı hidāyet rāh-ber
33. Sen hemān bāb-ı rızā-yı Hākda ṭur ihlāş ile
Bir şadā-yı devletūñ a'dāyı eyler der-be-der
34. Ehle luṭfuñ düşmene ḳahruñ faḳīre şefḳatüñ
Ola ḫulḳ-ı Aḫmedī ḍarb-ı 'Alī 'adl-i 'Ömer
35. Ol ḳadar a'lā ile ednāya luṭfuñ 'ām ola
Kim saña taḫsīn ide gökde melek yirde beşer
36. Hāk donanmaña hümāyūn eyleye baştardañı
Ḳande var ise aña rehber ola fetḫ ü zafer
37. Dürri me'müren didi fi'l-fevr anuñ tārḫini
Bu donanma-yı hümāyūna bu zevraḳ viridi fer
Sene 1117

35.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Pādşāh-ı bahır u ber Hān Aḥmed-i Hātem-simāt
K'eyledi ḥ^vān-ı seḥā vü cūd ile dünyāyı sīr
2. Ol şehenşeh kim ziyāfet-ḥāne-i āfākda
Rīze-çīn-i süfre-i iḥsānidur bāy u faḳīr
3. Ol dūr-i yek-tā-yı deryā-yı sa'adet kim anuñ
Mişlini seyr itmemişdür dīde-i çarḥ-ı eṣīr
4. Kānķı 'abdin eylese manzūr-ı 'ayn-ı iltifāt
Kāf-ı devletde olur mānend-i 'Anķā cāy-gīr
5. Her kimüñ kim cevher-i zātīsini ḥiss eylese
Luṭf ider elbet aña ol server-i şāḥib-serīr
6. Bā-ḥuşuş idüp ricāl-i devletinden intiḥāb
Böyle bir dānā-yı şāḥib-fiṭnati kıldı vezīr
7. Pāk-meşreb sāf-ṭıynet sāde-dil kāmil-'ayār
Cümle fenden behrever her ma'rifetden vāye-gīr
8. Eyleyüp evvel mühimm-i devlet ü dīni edā
Sünneti iḥyā için soñra iderdi meşķ-i tīr
9. Yek-süvār oķla alınca menzil-i maḳşūdını
Lāzım oldu eylemek vaz'-ı 'alāmet ol dilīr
10. Emr-i şāhenşāh ile taş dikdi oķ meydānına
Olmadı ḥaḳķā bu āşāra muvaffaķ bir şīr
11. Çünki 'ādetdür ol eṣnāda ziyāfet eylemek
İtdi icrā 'ādeti ol Āşaf-ı rüşen-zamīr
12. Kıldı da'vet ḥazret-i şāh-ı cihānı ibtidā
Kim odur şimdi veliyy-i ni'met-i ḥātem-nazīr

35. S. 3409: 23^b.

Sultān Aḥmed Hān-ı Zī-Şāna Oķ Meydānında Vezīr-i A'zam Meḥemmed Pāşānuñ Ziyāfetine Tārīhdür.

13. Eyleyince 'izz ile teşrîf o sulţân-ı güzîn
Nûr ile râhım zer-efşân eyledi mihr-i münîr
14. Geçdi taht-ı devlet üzre yol temâşâgâhda
Kıldılar yir yir du'â-yı devletin cem'-i keşîr
15. Geldi şoñra fâzıl-ı 'allâme-i dîn-i mübîn
Ya'ni kim müftî efendi hazret-i şeyh-i kebîr
16. Ba'dehu geldi kemân-keşlerle sâ'ir hâş u 'âm
Hâşılı ol 'arşagâha cem' olup cemm-i gâfir
17. Pādşâh-ı dîn-i İslâma du'âlar eyleyüp
Dikdiler ol şahna bir seng-i ruhâm-ı dil-pezir
18. Şehryârâ hânedân-ı devletüñ ma'mûr olup
Dâ'imâ it'âm olınsun ger ganî vü ger fakîr
19. Devlet ü iqbâl ü ni'met mâl ü mülk [ü]salţanat
Hep senüñdür cümleten ey husrev-i gerdün-mesîr
20. Sensin it'âm eyleyen in'âm ile dünyâyı hep
'Âleme eksüklügüñ göstermesün Rabb-ı Kadîr
21. Sen tevekkül bâbına eyle teşebbüs şıdk ile
Şübhesüz her maţlabuñ hâşıl ider Hayy-ı kebîr
22. Haq bilür ihlâş ile Dürrî du'âcuñdur senüñ
Pek maħaldür h'ân-ı luţfuñdan olursa vâye-gîr
23. Devletüñde nâ'il-i kâm oldı ekşer kıllaruñ
Nâ'il-i kâm olmamak lâyıq degüldür ol haqîr
24. Haq vücüd-ı pāküñi hıfz eyleyüp âfâtdan
Haşre dek ma'mûr ola ol südde-i devlet-maşîr
25. Bi'l-bedâhe söyledüm teşrîfinüñ târîhini
Eyledi yümn ile sulţân Aħmedi da'vet vezîr
Sene 1117

36.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Dem-be-dem kaldurup el yalvaralum Mevlāya
Ola manzūr-ı şehenşāh-ı hümāyün-sāye
2. Ya'ni Hān Aḥmed-i Cem-kevkebe kim bendeligi
Māye-i faḥr olur İskender ile Dārāya
3. Zātı ol gevher-i yek-tā-yı sa'ādetdür kim
Çeşm-i inşāf ile dünyāya olur ser-māye
4. Āb-ı şāfı gibi āyine-i tab'ı rüşen
Mihri rüşen gibi envār-ı dili beyzāya
5. Ehl-i dil ehl-i kerem ehl-i kalem ehl-i kemāl
Hiç nazır olmaz o sultān-ı cihān-ārāya
6. Nükte-i mübhemi fehmedür ol mertebe kim
Yer kımaz zerre kıadar kâ'iline imāya
7. Hele bir vech ile ta'rifi degüldür mümkün
Şu'arā çekmesün evşāfın anuñ imlāya
8. Bu ne ikbāldür Allāhı severseñ luḫ it
Ki muvaffakdur o sultāna mu'allā-pāye
9. Böyle bir Āşaf-ı dānā-dile kim mālīkdür
Ki vücūdı ola dehre sebebi pīrāye
10. Zīnet-i efser-i ikbāl Meḥemmed Pāşā
Ki odur gevher-i yek-tā şādef-i dünyāya
11. Şāf dil şāf güher şāf meniş şāf zamīr
Tab'ı āyinelik eyler felek-i mīnāya
12. Hüsni tebdiri güzel her eşeri müstaḥsen
Mihri gerdün-ı kerem zāt-ı sa'ādet-sāye

36. S. 3409: 24^a.

Ķapudan Meḥemmed Pāşā Ḥāzretlerinin 'Azimet-i Baḫr Eyledüklerine Tārīḫdür.

13. Nükte-dān ehl-i sūhan Āşaf-ı ferhunde-şiyem
Ki odur vākıf olan derk ile her ma'nāya
14. Böyle sultāna sezādur bu vezīr-i kāmīl
Biri hurşīde mişāl oldı birisi aya
15. Bā-ħuşuş ehl-i şecā'at Ķapudan Pāşā kim
Cünbişi heybet ile lerze şalar deryāya
16. Ol kadar fenn-i donanmada ser-āmeddür kim
Zevrağı gālīb ider esb-i şabā-peymāya
17. Her kaçan baħr-i sefid üzre güzer eyler ise
Tā kaçar ħavf ile küffār Ķızıl Elmaya
18. Bu donanma-yı hümāyūn ile seyr itdükçe
Rūy-ı deryāda döner Hızr-ı melek-sīmāya
19. Hem bahādır hem ola ehl-i hüner hem dīn-dār
Fetħ ile nuşret aña olmaya mı hem-sāye
20. Seyr iden vech-i vecīhin didiler ħaĶķā kim
Ķapudanlık yakışur böyle güzel pāşāya
21. Çün donanma-yı hümāyūnla çıkdı baħre
Cünbişi māye-i ħavf oldı dil-i a'dāya
22. Yā İlāhī şeh-i zī-şāna virüp 'ömr-i tavīl
Dā'imā kıl anı devr-i felege pīrāye
23. Daħı hem āşaf-ı rüşen-dil ü şāfī güheri
Dem-be-dem mazhar ola mevhibe-i Mevlāya
24. Böyle bir zāt-ı şerīfī Ķapudan eylediler
ĶaĶ refīķ eyleye tevfiķini ol dānāya
25. 'Azm-i baħr eyleyicek söyledi Dürrī tāriħ
Ola yem seyri mübārek Ķapudan Pāşāya
Sene 1117

37.

Fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + -- / + + -- / + + -

1. Leşker-i hüsni perîşân oldu
Kalmadı zerre kadar 'unvânı
2. Devr-i rüyında o şâh-ı hüsnuñ
Aldı bir hâl-i siyeh meydânı

38.

Mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Şeh-i Cem-sāye Sultān Aḥmed-i ferḥunde-ṭalı' kim
Vücüdi 'āleme ser-māye-i şad-iftihār oldu
2. O ḥākān-ı hümāyün-menḳabet kim devr-i 'adlinde
Fesād u fitne hep güm-kerde-i rāh-ı iştiḥār oldu
3. O ḳuṭb-ı merkez-i emn ü selāmet kim anuñ zātı
Nizām-ı dehre bā'ış rāhat-ı kevne medār oldu
4. O şem'-i pür-ziyā-yı düdmān-ı āl-i 'Oḡmān kim
Fürüg-ı baḥtı revnaḳ-baḥş-ı mihr-i tāb-dār oldu
5. Kemāl ehli anuñ 'ahdinde buldı raḡbet ü ḳadri
Hünerverler anuñ devrinde şāhib-i 'tibār oldu
6. O bir sultān-ı 'āli-şān-ı vālā-menziletür kim
Rikābın būs idenler hep vezir-i kām-kār oldu
7. Zihī ḥākān-ı a'zam kim şadā-yı kūs-ı iclālī
Cigerden dehşet-endāz-ı 'adū-yı ḥāksār oldu
8. İdüp def'-i şer ü şür-ı mezālīm rüy-ı 'ālemden
Murād üzre serir-i salṭanatda ber-ḳarār oldu
9. Hemişe niyyeti icrā-yı aḥkām-ı şerī' atdur
Anuñçün maḫhar-ı luṭf-ı cenāb-ı Kırdgār oldu

37. S. 3409: 24^a, Derkenar.

Dürri Mebniyyi 'Ale'l-Ḥikāye.

38. S. 3409: 24^b.

Sultān Aḥmed Ḥānuñ Duḫter-i Pākize-Aḫteri Fāṭma Sultānuñ Dendānıma Tārīhdür.

10. O serv-i ser-firāz-ı bŭstān-ı ʿizz ũ iḳbālũñ
Nihāli zātı pŭr-neşv ũ nemā-yı berg ũ bār oldı
11. Yem-i şulb-i mekārım cŭşışinden ol şehũñ yaʿnı
Bir aʿlā dŭrr-i yek-tā zıb-i āgũş-ı kenār oldı
12. Ne dŭr bir gevher-i ʿālem-bahā-yı dŭrc-i ʿıffet kim
Bŭnāgũş-ı ʿarŭs-ı ḥŭsne zıb-i gũşvār oldı
13. O dem kim eyledi mehd-i vŭcŭda ʿizz ile teşrĩf
Melekler yirine furşat-gŭzĩn-i intizār oldı
14. O şems-i āsmān-ı ʿişmetũñ ḥĩn-i tulũʿında
Kimisi sĩm ile zer kimisi gevher-nişār oldı
15. Bahāristān-ı ğaybŭ'l-ğaybdan gũyā o gŭl-ğonca
Bu şāhenşāha verd-i ter gibi bir bergzār oldı
16. Yed-i ḥakkāk-i ḳudretten çıḳup bir gevher-i berrāk
Ḳonup gencĩne-i şāh-ı cihāna yādgār oldı
17. Olınca heft māha sinni ol mihr-i cihān-tābuñ
Dŭr-i dendānı revnaḳ-baḳş-ı dŭrr-i şāhvār oldı
18. Nŭmāyān oldı ŭn ol dŭrr-i dendān dŭrc-i laʿlinden
İdŭp elmās ḳadrin pest gevher şermsār oldı
19. İlāhı ol şehenşāh-ı ser-efrāz ile gitdŭke
Ki zĩnet-baḳş-ı ʿālem zıb-i dest-i rŭzgār oldı
20. O deñlŭ fetḫ-i buldān eylesŭn ki Dŭrriyā ʿālem
Disŭnler Ḥān Aḫmed pādşāh-ı nāmdār oldı
21. Gŭrince ğoncada şeb-nem melekler didiler tārĩḫ
Bu zıbā hoḳḳanuñ dendānı Dŭrrı āşkār oldı
Sene 1117

39.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Hâzret-i pādşeh-i dehri Fenerbağçesine
Kıldı da'vet yine pāşā-yı şadākat-eseri
2. Öyle bir şeh ki vücūd-ı şeref-endūdından
Eyledi ğarķa-i envār-ı şafā baħr u beri
3. Ya'ni Hān Aħmed-i zī-şān ki bütün 'ālemde
'Avn-i ħallāk ile def' eyledi hep şūr u şeri
4. Devlet ü dīne murād üzre virüp ħüsn-i nizām
Zā'il itdi dil-i erbāb-ı şafādan kederi
5. Hāķ budur kim yeñiden buldı cihān ārāyīş
Salţanat taħtına zātı vireli zīb ü ferī
6. Kuvvet-i taḅ' ile bir fende kuşūrı yokdur
'Ālemüñ şimdi odur server-i şāħib-ħüneri
7. Bāreka'llāh zihī server-i ħurşīd-i kerem
Āsmān-ı şerefüñ ħāķ bu ki sensin ķameri
8. Dā'imā böyle ziyāfetlere teşrīf kıluḫ
Dā'imā ķullaruña bezl idesin sīm ü zeri
9. Dem-be-dem sen idesin bezm-i sa'ādetde şafā
Āteş-i ğamda kebāb ola 'adūnuñ cigeri
10. Öyle bir āşaf-ı deryā-dile mālīksin kim
Bezli ider yoluña gencīne-i dürr ü güheri
11. Dā'imā niyyeti taħsīl-i rızā-yı pāküñ
Devletüñde n'ola a'dāya bulursa zaferi
12. Terbiyet eyleyen anı senüñ iķbālüñdür
Pādşāhuñ ķulına böyle gerekdür nazarı

39. S. 3409: 25^a.

Sultān Aħmed Hān Hâzretini Vezīr-i A'zam Meħemmed Pāşā Fener Bâğçeye Da'vetlerine Tarihüdür.

13. Sen gibi şāh-ı Sikender-zafere āşaf olan
Hızr-ı tevfiķ olur elbette anuñ rāhberi
14. Tā dem-i haşr olasıñ taht-ı ‘adāletde muķīm
‘Ālemüñ kabza-i hükümüñde ola ser-te-seri
15. Bi'l-bedāhe didi teşrīfine Dürrī tārīh
Hüsni Sulţān-ı cihān kıldı münevver Feneri
Sene 1117

40.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Menba’-ı ‘ayn-ı şafā ser-çeşme-i cūd u şehā
Ya’ni Sulţān Aħmed ol Hākān-ı İskender-simāt
2. Ol şeh-i şāhib-eşer kim āb-ı ‘adlinden anuñ
Oldı Reyyan rub’-ı meskūn çār-güşe şeş-cihāt
3. Teşne-i luţf idi dördünci cemā’at kulları
Merhametle eyledi manzūrı ‘ayn-ı iltifāt
4. Hasbetenli’llāh bu āb-ı şāfi icrā eyleyüp
Kıldı ihyā anları ol server-i ‘ālī-şifāt
5. Dürr-i-i dā’isi me’müren didi tārīhini
‘Ayn-ı rüh-efzā-yı Sulţān Aħmedi mā’-i hayāt
Sene 1117

41.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şeh-i Cem-kevkebe Sulţān-ı selātin-i cihān
Ya’ni Hān Aħmed o hākān-ı hümāyün-simā
2. Ol şehensāh-ı hümā-sāye ki iķbālinden
Eyledi ‘ālemi müstağrak-ı envār-ı şafā

40. S. 3409: 25^b.

Tārīh-i Çeşme.

41. S. 3409: 26^a.

Vezir-i A’zam Meħmed Paşanuñ Kağıdhānede Taş Dikdügi Tārīhdür.

3. Bā-ḥuşūş āşaf-ı deryā-dil-i vālā-güherin
Kıldı feyz-i nazār ile dūr-i yek-tā ḥakkā
4. Cümleden kaç'-ı nazār fenn-i kemān-keşlikde
Ol kadar oldı ser-āmed o vezīr-i dānā
5. Ki idüp evveli ārāste Oğ Meydānın
Eşeri oldı Kağıdhānede şimdi peydā
6. Pīş-rev oğla alup menzili ol tūr-endāz
Oldı çün pīş-rev-i ḥayl-i fūḥūl-i vūzerā
7. Pehlevānlar görüp āşārını taḥsīn itdi
Faḥr idüp emr-i şehenşāh ile taş dikse n'ola
8. Bāreka'llāh zihī ḥoş eşer-i müstaḥsen
Şāneka'llāh zihī zāt-ı sa'ādet-pīrā
9. Söyledi gāyet-i imā ile Dürrī tāriḥ
Dikdi taş menzil-i maḳşūda Meḥemmed Pāşā
Sene 1117

42.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Hezārān müjde kim devlet-serā-yı şehryārīden
Yine bir şem'-i rüşen oldı āfāka ziyā-baḥşā
2. Zihī ḥurşīd-i nūr-efşān ki āşār-ı ṭulū'ından
Zemīn ü āsmān ğark oldılar envāra ser-tā-pā
3. Ne rüşen āftāb-ı 'ālem-ārā-yı sa'ādetdür
Ki feyz-i pertevinden rüşen oldı dīde-i dünyā
4. Cenāb-ı pādşāh-ı 'ālemün bāğ-ı vücūdından
Ser-efrāz-ı necābet oldı bir serv-i melek-sīmā
5. Cihāna ya'ni bir şeh-zāde-i ferruḥ-ḳadem geldi
Ḳudūmından n'ola bulsa şafā dünyā vü mā-fihā

5 A ve B misrasında vezin aksamaktadır.

42. S. 3409: 26^a.

Tāriḥ-i Vilādet-i Şeh-zāde Meḥemmed Ḥān Bin Sulṫān Aḥmed Ḥān Ḥallede Saltānatuhu.

6. Bir aḥterdür t̄ulū' itdi bugün evc-i sa'ādetden
Sezādur olsalar ḥurşīd ile meh dāye vü lālā
7. Alup çengin ele Zühre ser-āgāz-ı sürür itsün
Melekler ḥāzır itsün aña bir gehvāre-i zībā
8. Güşād itsün yine bāb-ı behiştī şevk ile rıdvān
Donansun zīb ü zīnetle ser-ā-ser Cennetü'l-Me'vā
9. Kırup bezm-i şafāyī şahn-ı Firdevs içre gılmānān
Çalinsun sāzlar girsün semā'a zümre-i ḥūrā
10. Netīce gül gibi gülsün açılsun göñli dünyānuñ
Ki olmaz ehl-i zevke böyle bir faşl-ı feraḥ-efzā
11. Donandı cā-be-cā eṭrāf-ı 'ālem döndi Firdevse
Sitanbul şehri cennet oldı şehir-āyīn ile gūyā
12. 'Acā'ib zīb ü fer virdi bu şehir-i pāke şehir-āyīn
Maḥaldür seyre çıksa kudsiyān-ı 'ālem-i bālā
13. Şafālar kesb idüp ehl-i zamāne şādmān oldı
Sürür u şevk ile 'īd itdiler a'lā ile ednā
14. Hele bir böyle faşl-ı 'ālem-ārā oldı kim mişlin
Ne görmışdür ne ḥod görse gerekdür dīde-i dünyā
15. Eyā sultān-ı 'adl-āyīn sen ol baḥr-i sa'ādetsin
Ki şulb-i pākūñi Ḥaḳ itdi kān-ı gevher-i yek-tā
16. Hemīşe lücce-i zāt-ı şerīfūñ pür-ḥurūş olsun
Hemīşe zīb-i dehr olsun bu gūne lü'lü'-i lālā
17. Vücūd-ı pāki sensin ḥānedān-ı Āl-i 'Oşmānuñ
Müselsel eyleye nesl-i şerīfūñ ḥaşre dek Mevlā
18. Sen evreng-i 'adālet üzre dā'im kā'im olduḳça
Gele dünyāya şulbūñden niçe şeh-zāde-i ra'nā
19. Bugün sensin riyāz-ı devletūñ serv-i ser-efrāzı
İde Ḥaḳ sāye-i iḳbālūñi memdūd ü müsteşnā
20. Kıilup āfāḳı rüşen neyyir-i baḥt-ı hümāyūnuñ
Mülük-i dehr ola pertev-i gedā-yı ṭal'atūñ şāhā

21. Çün ol nūr-ı mücessem pertev-i 'izz ü sa'ādetle
 Țulū' itdi verā-yı ğaybdan mihr-i cihān-āsā
22. Bedīhī söyledi fermān ile tārīhini Dürrī
Meḥemmed şulb-i Aḥmed Hāndan oldı meh gibi peydā
 Sene 1117

43.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Dürrī müteḥammil gerek erbāb-ı tevekkül
 Biz rāzıyuz i'ṫāsına ḥallāḳ-ı cihānuñ
2. Bu berzah-ı miḥnetden elem yok bize zīrā
 Devlet öte yanındadır elbette ḳazānun

44.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Müjdeler kim āsmān-ı devlet ü iclālden
 Dehre pertev şaldı bir ḥurşid-i nūrānī-eşer
2. Müjdeler kim dest-sāz-ı bāğbān-ı ğaybdan
 Zīver-i destār-ı iḳbāl oldı bir gül-berg-i ter
3. Müjdeler kim oldı revnaḳ-baḥş-ı tāc-ı salṫanat
 Bir güher kim mişlini görmiş degül çeşm-i beşer
4. Ya'ni kim ḥallāḳ-ı 'ālem Hāzret-i Hān Aḥmedi
 Țıldı bir ferzend-i 'ālī-ḳadr ile rüşen-nazar
5. Öyle bir şeh-zāde teşrīf eyledi dünyāya kim
 Seyr idenler ṫal'atin nūr-ı mücessem şandılar
6. Öyle bir şeh-zāde tenvīr eyledi āfāḳı kim
 'Arızından iktisāb-ı nūr ider şems ü kamer

43. S. 3409: 26^a, Derkenar.

Dürrī.

44. S. 3409: 26^b.

Tārīh-i Diger.

7. Öyle bir şeh-zāde kim nakş-ı cemālin gūyiyā
Şüret-i Yūsufda taşvīr eylemiş kıl-k-i kader
8. ‘İzz ile ol gül olunca zīver-i mehd-i vücūd
Perdehā-yı çeşm-i bülbül den kımātın biçdiler
9. Eylesün bāb-ı behişt-i şevk ile rıdvān gūşād
Sākinān-ı hulde vīrsün hātif-i ğaybī haber
10. Naḥl-i cennetden düzüp gehvāre-i zībāsını
Cāme-ḥ^vābın sündüs ü istibraḳ itsün ḥūrlar
11. Her ne deñlü ‘izzet ü ikrām olunca vechi var
Ḳurretü'l-‘ayn-ı şehensāhīdür ol nūr-ı başar
12. Kıldı ser-tā-ser cihānı ğarḳa-i nūr-ı sürür
Evc-i kudretten ṭulū’ idince mānend-i kamer
13. Maḳdemi oldı cihāna māye-i şevk ü neşāt
Şād olup ehl-i şafā maḥv oldı dillerden keder
14. Sū-be-sū tezyīn olup bāzārı şehir-āyīn ile
Cennet-āsā kıldılar her gūşeyi pūr-zīb ü fer
15. Düşdi ol vakte müşādif ḥikmeten leyl-i berāt
Her mināre giydiler ḳandīlden bir tāk-ı zer
16. Ol ḳadar oldı çerāğān ber ile baḥr üzre kim
Tā felekden seyr için encümler oldı dīdever
17. Geh tüfeng ü tūp atup deryāya āteş-bāzlar
Geh çıḳup evc-i hevāya her fişekden biñ şerer
18. Baḥrde çarḥ-ı felekde ḳal’alar ceng itmede
Sāhilinde gūne gūne sāz ü söz ü cilveler
19. Şaldı ṭabl u kūs-ı şāhī āsmāne ğulgule
Baḥr u ber oldı ḥalā’ıḳdan ḥaşer-ender-ḥaşer
20. Bir donanma-yı hümāyūn oldı İstanbulda kim
Mişlini seyr itmemişdür dīde-i nev’-i beşer

21. H̄ayretinden h̄irelendi d̄ide-i gerd̄un-ı p̄ir
Biñ temāşāya nice its̄un kifāyet bir naz̄ar
22. H̄āşılı ız̄n-i şehens̄āh-ı kader-ferm̄an ile
On ḡun on gice donanma-yı h̄umāȳun itdiler
23. Seyri ḡor kim şāh-ı İrāndan gelen ilçi dahı
Bir iki ḡun Üskūdārı eyleyince müstaķar
24. Aldılar ferm̄an-ı şāhens̄āh ile çekd̄ürmeye
Seyr ile deryādān İstanbula eylerken ḡuzer
25. Ḡördi ç̄ün t̄up u t̄ufeng ü h̄ay u h̄uy u şenligi
Oldı istilā-yı hayretle özinden b̄i-h̄aber
26. Kend̄üsü döndi hemān t̄upa t̄utulmuş maymuna
Reng-i hacletden kızıl kurd oldı her bir s̄ürh-ser
27. Nice hayrān olmasun ilçi deḡül şāh-ı ‘Acem
Belki İskender bile seyr itmedi böyle eşer
28. Pādşāhum H̄aķ haķālardan em̄in its̄un seni
Ḡörmes̄ün ṭab’-ı şerīf̄iñ zerre deñlü bir keder
29. Kevkeb-i iķbāl̄üñi tā böyle ‘ālem-ḡir iden
K̄uvvet-i bahtuñdur ey sultān-ı İskender-zafer
30. Meymenetden t̄ıynet-i pāk̄üñ m̄ürekkēbd̄ür senüñ
Mażhar-ı feyz-i ezelsin ey h̄ıd̄iv-i müfteħar
31. Cümle vehb̄id̄ür saña bu ‘aql u r̄üşd ü ma’rifet
Kesb ile olmaz bu isti’dād maķd̄ür-ı beşer
32. Başka bir şun’-ı H̄udādur cevher-i zāt̄uñ senüñ
Sırr-ı tevfiķa muvaffaķsın sen ey şāhib-h̄üner
33. H̄aķ Te’ālā d̄üşmene dā’im seni manş̄ür idüp
Tevsen-i iķbāl̄üñe rehber ola fet̄h ü zafer
34. Saltanatda k̄āfdan k̄āfa olup h̄ükm̄üñ revān
Dehr içinde olasın bir pādşāh-ı nāmver
35. Hem dahı şandūķa-i elṭāf-ı Raħmāniyyede
Dā’imā maħf̄uz ola şeh-zāde-i vālā-ḡüher

36. Hāfızı ʿavn-i İlāhī ḥʿācesi ḳuddūsiyān
Dāye vü lālāsı mihr ü māh ola şām u seher
37. Ol hümā-yı evc-i istiğnā-yı devlet ʿizz ile
Çün fezā-yı ʿālem-i imkāna açdı bāl ü per
38. Ḳudsiyān tebşīr idüp Dürrī didi tārīhini
Geldi şeh-zāde Mehemmed Pādşāhum müjdeler
Sene 1117

45.

Mefā ʿlün mefā ʿlün mefā ʿlün mefā ʿlün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Beşāretler zemīn ü āsmāna müjde āfāka
Yine sultān-ı ʿālem maẓhar-ı luṭf-ı Vedūd oldı
2. Yine zevk ü şafādan tāzelendi ʿālemüñ rüḥı
Yine şevḳ ehline bir mevsim-i behcet-nümüd oldı
3. Cenāb-ı Hazret-i Hān Aḥmedüñ ʿırḳ-ı laṭīfinden
Yine bir şāh-zāde zīver-i şāhn-ı şühüd oldı
4. Nice şeh-zāde bir ḥurşīd-i nūr-efşān-ı devlet kim
Felekde neyyir-i aʿzam gibi saʿdu's-suʿūd oldı
5. Ḳudūmıdan yine zeyn oldı şehir-āyīn ile ʿālem
Taşavvurdan ziyānı ehl-i sūḳuñ cümle sūd oldı
6. Zemīn üzre görüp ehl-i zamānı ḥurrem ü ḥandān
Felekde Zühre de çeng aldı pür-şevḳ ü sürüd oldı
7. Ḳızardı āftāb-ı ʿālem-ārā reng-i ḥacletden
Sipihrüñ āsmānī çihresi döndi kebūd oldı
8. Eyā sultān-ı taḥt-ārā senüñ ʿahd-i şerīfüñde
Bulup ʿālem meserret būd-ı gam cümle nebūd oldı
9. N'ola aʿlā vü ednā zāt-ı pür-sūdūñla faḥr itse
Vücūd-ı pāküñ ebnā-yı zamāna maḥz-ı cūd oldı

45. S. 3409: 27^b.

Tārīḥ-i Vilādet-i Şeh-zāde ʿİsā Hān Bin Sultān Aḥmed Hān Ḥalledehu Salṭanatuhu.

10. Kıyām-ı sāyebān-ı devlet-i ‘ālem-penāhuñ‘çün
Cibāh-ı ehl-i t̄ā‘at vaqf-ı mihrāb-ı sücūd oldu
11. İlāhī sūdmend-i ‘ömr-i devlet ola şeh-zāde
Ki teşrīfī cihāna māye-baḥş-ı nef‘ ü sūd oldu
12. Vücūd-ı pāki şıḥḥat-yāb olup her laḥza şād olsun
Ki ‘ālem maḳdeminden ser-te-ser şādī-nümūd oldu
13. N'ola iḳbāl yüz gösterse Dürrī böyle tārīḥe
Gelüp şeh-zāde ‘Īsā zīnet-i mehd-i vücūd oldu
Sene 1117

46.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Hāḳka minnet kim yine Hān Aḥmed-i ferḥunde-baḥt
Mālik oldu böyle bir şeh-zāde-i ‘Īsī-deme
2. Öyle bir şeh-zāde kim seyr eyleyenler t̄al‘atin
Şandılar mihr-i münevverdür sipihr-i a‘zama
3. Güyyiā nüzhet-serā-yı ‘ālem-i ervāḥdan
Armağan geldi cenāb-ı şehryār-ı ekreme
4. Yoḥsa bir āyīne-i ‘ālem-nümā-yı ḡaybdur
Şafvet-i sīmā-yı pāki t̄a‘n ider cām-ı Ceme
5. Hāşılı bir neyyir-i raḥşendedür kim vechi var
Şalsa pertev t̄al‘at-ı vālāsı çarḥ-ı çārüme
6. Eyleyüp tezyīn yine bāzārı şeh-r-āyīn ile
Ruḥşat oldu zevḳ u şevḳ şādī vü ‘iṣ u deme
7. Qurdılar bezm-i şafāyı ehl-i diller cā-be-cā
Qıldılar āfāḳı sāz ü sūr ile pür-zemzeme
8. Quvvet-i baḥt-ı hümāyün-ı şeh-i zī-şān ile
Ġālib oldu Qahramān-ı şevḳ-i Sührāb-ı ḡama

46. S. 3409: 28^a.
Tārīḥ-i Diġer.

9. Pādşāhum Hāḡ seni gitdükçe mansūr eyleyüp
Sāye şalsun rāyet-i bahtuñ sipihr-i a'zama
10. Kālb-i pākūñ bir muşaffāyī bedel āyinedür
Vechi var olsa muvaffaḡ nice sırr-ı mübheme
11. Başka bir şun'-ı İlähīdür mübārek tıynetüñ
Beñzemez zātuñ senüñ sâ'ir mülük-i efhama
12. Hāḡ mu'ammer eyleyüp şeh-zādelerle zātuñı
Olasız mazhar hemīşe luḡ-ı Hāḡḡ-ı a'leme
13. Dürriyā hātif didi mevlūdunuñ tārīhini
Nūr şaldı gün gibi şeh-zāde 'İsā 'āleme
Sene 1117

47.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. 'Azm-i 'uḡbā idüp ol 'ārif-i Mevlānāyī
Çün vedā' eyledi bu dār-ı fenā tekyesine
2. Dürriyā rıḡletine didi erenler tārīḡ
Kārı Aḡmed dedemüz göçdi beḡā tekyesine
Sene 1120

48.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Müsteşār-ı vüzerā mü'temin-i Aḡmed Hān
Āşaf-ı devr-i zamān ya'ni Meḡmed Pāşā
2. Niyyeti ḡayra olup ḡaşdı sevāba dā'im
Fikr ü endīşesi taḡşīl-i rızā-yı Mevlā
3. Luḡ idüp otuz altıncı cema'āt odasın
Yapdı bi'l-cümle tetimmāti ile ser-tā-pā

47. S. 3409: 28^a, Derkenar.

Dürri.

48. S. 3409: 28^b.

Şadr-ı A'zam Meḡmed Pāşānuñ Otuz Altıncı Cemā'at Odasın Yapdurduḡına Tārīhdür.

4. Ya'ni kim şuffe vü kâşâne vü dīvār ü derin
Eyledi tarz-ı bedī' üzre cedīd ü ihyā
5. Böyle bir bāb-ı binā olmadı bir dergāha
Kātı çok eyledi bu bābda himmet haqqā
6. Ne kadar himmet olınsa yiridür bunda yatur
Baba Keşkek o ni'am-perver-i hū'ān-ı şühedā
7. Bāni-i kevn ü mekān pādşeh ü āşafinuñ
Kaşr-ı iqbālını ma'mūr ide tā rüz-ı cezā
8. Ser-firāz oldı zamānında guzāt-ı İslām
Bāreka'llāh zihī pādşeh-i mülk-ārā
9. Didi fermānı ile Dürri-i dā'ī tārīḥ
Bī-bedel itdi bu dergāhı Meḥemmed Pāşā
Sene 1117

49.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Semiyy-i faḥr-ı risālet vezīr-i Aḥmed Hān
Ki kavlı u fı'l-i qarīn-i rızā-yı Mevlādur
2. Bu ḥayr-ı pāki ḥulūş üzre eyledi tecdīd
Ümīdi feyz-i şefā'atle zaḥr-i 'uqbādur
3. İlāhi cümlemüzi nā'il it şefā'atine
Ki şer'-i Aḥmedi ihyā iden Mesīhādur
4. Kemīne Dürri-i dā'isi didi üç tārīḥ
Birisı lafz u biri ism ü biri ma'nādur
5. Yapıldı on yedide bu mināre-i beyzā
Maḥall-i eşref ü cāy-ı nüzül-ı 'İsādur
Sene 1117

49. S. 3409: 28^b.

Şadr-ı A'zam Meḥemmed Pāşānuñ Şām-ı Cennet-Meşāmda Tecdīd Eyledüğü Mināreye Tārīḥdür.

50.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Li'llahi'l-ḥamd ki ber-vefḳ-ı murād-ı 'ālem
Böyle bir müjde-i cān-baḥş-ı 'ināyet geldi
2. Ya'ni kim cānib-i ḥaccāc-ı zafer-rehberden
Bir peyām-ı ṭarab-engīz-i beşāret geldi
3. Hem ṭavāf eyleyüp ikrām ile Beytu'llāhı
Hem idüp ravza-i pür-nūrı ziyāret geldi
4. Pādşāhum demidür şād ola ehl-i İslām
Böyle bir hoş ḥaber-i şevḳ u meserret geldi
5. Hep senüñ niyyet-i şāfuñ berekātındandır
Ki keder zā'il olup dillere şafvet geldi
6. Ne kadar baḥt-ı hümāyūnuña fāl itdüm ise
Ḥaḳ bilür cümlesi hep fetḥ ile nuşret geldi
7. Çıkgeldi biri fi'l-fevr didi tāriḥin
Müjde şāhum yine hac ehli selāmet geldi
Sene 1117

51.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes +- +- / +- +- / +- +- / +- +-

1. Mu'ın-i dīn-i Meḥammed cenāb-ı Aḥmed Ḥān
Ki ḳalb-i enveridür ḳiblegāh-ı Rabbānī
2. Ḳadīmi maḥfile bu secdegāhı zamm idicek
Ḥarīm-i cennete döndi bu cāy-ı rūḥānī
3. Derün-ı cāmi'e eşrefi var o mertebe kim
Murādı üzre ider nūr-ı dīde cevlanı

50. S. 3409: 28^b.

Ḥaccāc-ı Müslimīnün Selāmet ile Teşriflerine Dürrinün Bā-Fermān-ı Hümāyün Tārīhidür.

51. S. 3409: 29^a.

Tārīḥ-i Dürrī Berāy-ı Maḥfil-i Şerif.

4. Bu ma'bed içre olan tã'atuñ sevâbından
Hak ide behrever ol pādşāh-ı zī-şānı
5. Melekler itdi bu tārīḥ ile *mübārek-bād*
Maḥall-i pür-şeref-i secdegāh-ı sulṭānī
Sene 1117

52.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. İmām-ı millet-i beyzā cenāb-ı Hān Aḥmed
Ki kalb-i pākidür envār-ı feyz-i ḥaḳḳa mekān
2. Bu secdegāhı çeküp mevzi'-i kadīmimden
Çı kardı cāmi'e ḳadr-i bülendin itdi 'ayān
3. O deñlü virdi leṭāfet derūn-ı cāmi'e kim
Ṭaraf ṭaraf baḳup ehl-i naẓar olur ḥayrān
4. İlähi ḥaşre dek ol pādşāh-ı zī-şānuñ
Binā-yı devleti olsun müşeyyedü'l-erkān
5. Ṭutup du'ā elini ḳudsiyān didi tārīḥ
Ola ḳabül-ı İlähī şalavāt-ı şāh-ı cihān
Sene 1118

53.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Pādşāh-ı şāf-dil Hān Aḥmed-i şāhib-zekā
Kim zāmīr-i pāki olmış mazhar-ı nūr-ı ḳıdem
2. Bāreka'llāh zihn-i pāk ü ṭab'-ı ḥayr-endīşine
Eyledi bu gūşeyi bu maḥfil-i zībāya zām
3. Buldı çün bu ḳaşr-ı pāk-i bī-ḳuşūra bir ḳuşūr
Eyleyüp tekmiline himmet-i zāt-ı pür-kerem

52. S. 3409: 29^a.

Tārīḥ-i Dürrī Berāy-ı Diğer Maḥfil-i Şerīf.

53. S. 3409: 29^a.

Tārīḥ-i Dürrī Berāy-ı Diğer.

4. Emri üzre itdiler bu ğurfe-i pāki binā
Hem 'ibādetgāh u hem me'vā-yı şāh-ı muhterem
5. Geldiler tebrīke üçler didiler tārīhini
Secdegāh-ı hāş Sulţān Aḥmed-i vālā-himem
Sene 1118

54.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Hafif ++ -- / +- +- / +- + -

1. Pādşāh-ı yegāne zıll-ı Hudā
Ya'ni Hān Aḥmed-i ḥuceste-mekān
2. O şehenşeh ki zāt-ı eşrefidür
Bā'ış-i rāḥat-ı zemīn ü zamān
3. Öyle bir ṭab'-ı pāke mālīkdür
Ki ider ğıbṭa ḥusrevān-ı cihān
4. Bu muşaffā neşīmen-i pāküñ
Ba'zı tezyīnin eyleyüp fermān
5. Ya'ni tecdīd kıldı köhne iken
Eyledi iltifātına şāyān
6. Hāşılı muḳtezā-yı ṭab' üzre
İtdi bu ḳaşr-ı pāki reşk-i cinān
7. Oldı ḥaḳḳā miyān-ı bāğçede
Bir murabba'-neşīmen-i 'irfān
8. Ḥayli mergüb u dil-nişīn oldı
Seyr iden ṭarzını olur ḥayrān
9. Şanki ğülşen-serāy-ı dünyāya
Düşdi bir ḳıṭ'a ravza-i Rıdvan
10. Gündüzin dīdebānı mihr-i münīr
Giceler pāsbān meh-i tābān

54. S. 3409: 29^b.

Sulţān Aḥmed-i Hümāyün-Bahtuñ Sarāy-ı Hümāyūnda Ta'mīr Buyurduğları Ḳaşra Tārīhdür.

11. Didi tārīhini *bir eksükli*
Dürriyā kaşr-ı pāk-i Aḥmed Ḥān
 Sene 1118

55.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Nāşır-ı devlet ü dīn pādşeh-i rūy-ı zemīn
 Ya‘ni Ḥān Aḥmed o sultān-ı mu‘allā-mesned
2. Gördi bu maḥfil-i dīrīneyi teng ü tārīk
 Aña zamm eyledi bir tāze münevver ma‘bed
3. Gerçi şāhān-ı selef bunda çok itdi tātāt
 Līk fikr eylemedi behcetini hīç aḥad
4. Cāmi‘-i ‘ilm ü hüner mālīk-i mülk-i ‘ālem
 Menba‘-ı cūd u seḥā mazḥar-ı elṭāf-ı Şamed
5. Ḥüsn-i idrākine meftūn olur ehl-i dāniş
 Cevher-i zātına taḥsīn ider erbāb-ı ḥired
6. Ol şehensāh-ı melek-ḥüy u felek-mertebe kim
 Oldı mir‘āt-ı dili mazḥar-ı elṭāf-ı Şamed
7. Ḥamdüli‘llāh bu şehensāha naşīb oldı o ḥayr
 Kala ḥayrātı gibi kendi de dünyāda ebed
8. Didi itmāmı için Dürri-i dā‘ī tārīḥ
Ḥabbezā maḥfil-i pākīze-i Sultān Aḥmed
 Sene 1118

56.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Cāmi‘-i Sultān Süleymān Ḥān-ı Ğāzī kātibi
 Muştafā-nām u muḥibb-i çār-yār-ı bā-şafā

55. S. 3409: 29^b.

Tārīḥ-i Maḥfil-i Şerīf.

56. S. 3409: 29^b, Derkenar.

Tārīḥ.

2. Vālid-i mācidlerinüñ rûhını ihyâ için
Eyledi bu çeşmesâr-ı şâfdan icrâ-yı mâ'
3. Eyleyüp bu hayrını maqbûl Rabbü'l-'âlemîn
Cür'a-nüş-ı Kevşer ü Tesnîm ola rûz-ı cezâ
4. Nüş idüp leb-teşneler Dürrî didi târîhini
İtdi ihyâ mâ' ile rûh-ı Hüseyni Muştafâ
Sene 1112

57.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Mazhar-ı luţf-ı Aḥad Ḥazret-i Sultān Aḥmed
Ki anı itdi Ḥudā lāne-i devletde hümā
2. Öyle bir şeh ki hemîşe oқınur elķābı
Bāni-i devlet ü mi'mār-ı kulüb-ı fuķarā
3. Mevzi'inden bu şafā-ḥāneyi bālāya çeküp
Eyledi taḥt-ı Süleymān gibi mevkūf-ı hevā
4. Ḥāne-i ḥātırı pāk olmağ ile ister kim
Ola me'vāsı daḥı pāk ü laṭif ü garrā
5. Ḥadd-i zātında güzel mesned-i mergūb oldu
Ol şehensāha mübārek ide bu kaşrı Ḥudā
6. Olmış āvīḥte-i ḳadd-i nihāli servüñ
Bir muşanna' ḳafes-i bülbüle beñzer gūyā
7. Seyr idüp Dürri-i dā'isi didi târîhin
Virdi zībi o çemen şuffeye bu kaşr-ı şafā
Sene 1118

57. S. 3409: 30^a.

Sultān Aḥmed-i 'Ālī-Şānuñ Sarāy-ı Hümāyünda Çemen-i Şuffede İnşād Buyurduķları Kaşra Tārīḥdür.

6 A mısrasında vezin aksamaktadır.

58.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Gül-i gülşen-serāy-ı saltanat Hān Aḥmed-i derrāk
Ki oldur āb-ı rūy-ı ḥānedān-ı āl-i 'Osmānī
2. Cemī' -i me'men ü me'vā seni pāk ü laṭīf ister
Aña maḥşūşdur ḥaḳḳā ki āyīn-i cihānbānī
3. Bu ḳaşrı gerçi kim ecdād-ı pāki yaptılar ammā
Netīce meşreb-i pākince tezyīn eyledi anı
4. Bu nüzhetgāhı teşrīf eyledükçe ferr ü şevketle
Ola güller gibi her dem güşāde ṭab' -ı ḥandānı
5. Olup me'mūr Dürrī bendesi yazdı bu tāriḥi
'Aceb ma'mūr u zeyn oldı bu ḳaşr-ı bāb-ı Sulṭānī
Sene 1118

59.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cenāb-ı Ḥazret-i Hān Aḥmed-i zī-şān ki dir şimdi
Sezā-yı taḥt-ı devlet lāyīḳ-ı tāc-ı şehensāhī
2. O sulṭān-ı selāṭīn-i cihān kim çeşm-i şāhāna
Olur sürme gubār-ı āstān-ı ma'deletgāhı
3. O ḥāḳān-ı gāzanfer-fer-i meydān-ı şecā'at kim
Şadā-yı şavleti lertzān ider küffār-ı güm-rāhı
4. Hemīşe niyyeti tertīb-i esbāb-ı gāzādur hep
Hemīşe dīn-i Ḥaḳ te'yīdidür mecmū' -ı dil-ḥ'āhı
5. İdüp Ṭophāne-i ma'müreye bir niçe ṭüp fermān
Anı tekmīle me'mūr itdi ol düstūr-ı Cem-cāhı

58. S. 3409: 30^a.

Sulṭān Aḥmed-i Zī-Şānuñ Bāb-ı Hümayūnda Ta'mir Buyurduḳları Ḳaşr-ı Dil-Firibe Tāriḥdür.

59. S. 3409: 30^b.

Der-Sitāyiş-i Aḥmed Hān Tāriḥ-i Güzide Ṭüp-ı Ra'd-Āver-i Peyker-i Şāhı.

6. Nizāmü'l-mülk-i 'Osmānī 'Alī Pāşā-yı pür-dil kim
Hemîşe memleket tedbîrin eyler kalb-i āgāhı
7. Bi-ḥamdi'llāh ki tekmîl itdürüp ḥüsn-i ḥitām üzre
Müheyyā kıldı vāfir tûp-ı a'dā-küb-ı cāygāhı
8. Velî dökdürdi bu eşnāda bir tûp-ı muşanna' kim
Nazîrin görmemişdür āsmānuñ mihr ile māhı
9. 'Aceb tûp-ı gāzanfer-heybet ü ejder-mehābetdür
Ki darbından çıkar çarḥa 'adūnuñ āh ile vāhı
10. Derūnı gerçi pür-āteş yüzi buzdan şovuk ammā
Mü'eşşirdür demi mānend-i feryād-ı seḥergāhı
11. Dehānından çıkınca dūd-ı pīç-ā-pīç ebr-āsā
Felekde māh-ı nev lertzān olur gird-ābda māhı
12. Tûp olsa bir yire gelse atılsa rûyına ḥaşmuñ
Bir ağızdan ider çāh-ı caḥīme cümlesin rāhı
13. Bu ejderdür buña kundaḳ tekerlek hīç degül ḥācet
Bu bir dem çekse maḥv eyler cihānı şu'le-i āhı
14. Hezārān ḥışn-ı muḥkem darbına tāḳat getürmezken
Ne mümkin sedd-i rāh olmak 'adūnuñ bār u bendgāhı
15. Ki ednā bir şerārı düşse ger ordu-yı küffāra
Olur sūzān tınāb-ı ḥayme vü ālāt-ı ḥargāhı
16. Ne cevher olduḡın fehmi itmeyenler nev'-i insānı
Açup 'ibret gözin seyr eylesün bu ḳudretu'llāhı
17. İlāhī ḥānedān-ı āl-i 'Osmānı kılup ma'mūr
Hemîşe kıblegāh-ı ehl-i ḥācet it o dergāhı
18. Kemāl-i şun'ına taḥsīn idüp Dürrī didi tārīḥ
Güzīde tûp-ı ra'd-āvāz u ejder-peyker-i şāhī
Sene 1118

60.

Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Hafif ++ -- / + - + - / + + -

1. Bāreka'llāh zihī mişāl-i ğarīb
Ki bulunmaz cihānda akrānı
2. Böyle bir tuhfedür ki mişlin anuñ
Görmedi çeşm-i 'ālem-i fānī
3. Bu ne fānūs-ı bü'l-'acebdür kim
Maḥv ider nūrı māh-ı tābānı
4. 'Aql-ı kül resmin itmege kâşır
Belki naķşında 'acַz ider Mānī
5. Oldı gūyā ki naķş-ı būķalemün
Ki ider ḥīre çeşm-i insānı
6. Görinür her baķışda bir gūne
Seyr iden olmasun mı ḥayrānı
7. Yoḥsa şeş-ḥāne bir ķadehdür bu
Devr ider bezmgāh-ı 'irfānı
8. On sekiz şīşe on iki ķandīl
Ḥayli zībende eylemiş anı
9. Şīşeler zeyn olup şükūfe ile
Daḥı ķandīller firūzānı
10. Şanki gülşen-serāy-ı cennetdür
Enderün-ı birūnı nūrānı
11. Beñzedür āsmān-ı dünyāya
O ķanādīl ile gören anı
12. Yedi tūp ol yedi 'alemler ile
Oldı bu heft ķulleye şānı

60. S. 3409: 31^b.

Tārīḥ-i Fānūs-ı Sulṭān Aḥmed Ḥān.

13. Nürdan al'a zre gy kim
Tp-1 zerrneler omış bn
14. İşte fns olunca byle gerek
Ki ola şem'-i cem'-i 'Oşmn
15. Ya'ni kim bezm-i hş-1 Aħmed Hn
Bula anula revna u şn
16. şem'-i baħtın hemişe rşen ide
Pertev-i iltifat-1 Yezdn
17. Didi trh-1 resmini Drr
Uşta fns-1 bezm-i sultn
Sene 1118

61.

F'iltn f'iltn f'iln

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Breka'llh nev-ħa-1 zbende kim
Virdi hsn-i Behcetye zneti
2. Ĥa mdur y snbl-i hoş-b mdur
Kim bahr-1 hsne virdi şureti
3. Ĥa degl 'uşşknu ma'cndur
Mest ider ehl-i dili keyfiyyeti
4. Geri evvelden be-nm idi o şh
Ĥa ile arturdu şn u şhreti
5. Ĥl-i hindlar araya gitdiler
Ĥa perşn eyledi cem' iyyeti
6. Ĥa sevd oldu o smn ğabğaba
Anu iun buldu adr u iyemeti
7. Perde oldu geri ebr-i ĥa vel
Mihr-i hsnn ğitmedi germiyyeti

61. S. 3409: 32^a.
Trh-i Drr Bery-1 Liħye-i Behcet.

8. H̄aṭ ruḥın bilmem nice ḥas-pūş ider
 Āteşüñ yandırmak iken ‘ādeti
9. H̄aṭtı kara yüzi aḳdur gūyiyā
 Eylemiş giceyle gündüz ülfeti
10. Ol ḥaṭ-ı nev-reste-i ḥoş-bū için
 Fikr-i tāriḥ eyler iken ülfeti
11. Biri şāhib çıḳdı tāriḥin didi
H̄aṭ ile buldı Meḥammed behceti
 Sene 1118

62.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Ḳuṭb-ı ‘ālem bā‘iṣ-i emniyyet-i kevn ü mekān
 Pādşāh-ı Cem-ḥaşem ḥākān-ı şāhib-‘adl ü dād
2. Ya ‘ni sulṭān Aḥmed-i pākīze-tıynet kim odur
 Maḫhar-ı tevfiḳ-i Bārī māye-i rüṣd ü sedād
3. Fenn-i dānişde Aristū şoḫbetinden müstefīz
 Ma‘rifetde Bū ‘Alī endişesinden müstezād
4. Bir güherdür cevher-i zātı ki ḥakkāk-i felek
 Mişlini gördüm dise bi’llāhi itmem i‘timād
5. Zātı ḥurşīd-i sa‘ādet kendü zıllu’llāhdur
 Vechi var zıll-ı hümāyūnı bulursa imtidād
6. Tā ezel feyyāz-ı muṭlak eylemiş ol serverüñ
 Çeşm-i iḳbālın münevver dīde-i baḫtın küşād
7. Müttefikdür bu kelām-ı pākde erbāb-ı şadaḳ
 Gelmemişdür kevn bir böyle şeh-i pāk-i‘tiḳād
8. Ḥaşre dek bulmaz nihāyet vaşf-ı pāki olsa ger
 Āsmān kāğız dıraḫtān ḥāme deryālar midād

62. S. 3409: 32^a.

Tāriḥ-i Vilādet-i Şeh-zāde Selīm Ḥān Bin Sulṭān Aḥmed Ḥān.

9. Şıdık ile yüz sürmeden dergâh-ı Hakkâ rûz u şeb
Aña bir ferzend-i vâlâ-ğadr idi naqş-ı fu'âd
10. Hakkâ minnet kim kabûl idüp du'â-yı pâkini
Kıldı ihsân böyle bir şeh-zâde-i ferruh-nihâd
11. Öyle bir meh-pâre kim seyr eyleyenler tal'atin
Eylemezler bir dahı mihr-i cihân-ârâyı yâd
12. Böyle bir meh-pâre-i hürşid-i tal'at toğdı
'Aql u nefis u rûh u ecsâm eyleyelden ittihâd
13. Mihr ü mâha kim bakar nûr-ı mücessem var iken
Müşterî vardur deyü çarh itmesün varın mezâd
14. Gerdişinden bu ne âyâ ki sipihrüñ rûz u şeb
Ümmühâna böyle bir ferzend idi güyâ murâd
15. Armağandur mâder-i dehre bu tıfl-ı nâzenîn
Kim diyâr-ı ğaybdan gönderdi hallâk-ı cevâd
16. Mihri dâye mâhı lâlâ eyleyüp Zâl-i felek
İtsün ol şeh-zâdeyi perverde şâm u bâ-midâd
17. Zât-ı pâki cism-i hürâdan n'ola püyâ ise
'İtr-ı şâhîye nice mânend olur müşk ü zebâd
18. Matla'ından tal'at-i mevzûn ile yüz gösterüp
Şâh-ı beyt-i devlete hakkâ ki oldu müstezâd
19. Tıfl-ı nev-resdür kenâr-ı mâder-i eyyâmda
Hak Te'âlâ eyleye bahtın kavî 'ömrin ziyâd
20. Mağdemi dünyâyı şeh-âyîn ile mesrûr idüp
Oldı zevk u şevk ile a'lâ vü ednâ ber-murâd
21. Seyr idüp yir yir çerâğân-ı zemîni şubha dek
İtmesün gerdün kanâdîl-i nücûma istinâd
22. Hâşılı şeh-i Sitanbul içre üç gün üç gice
Bir donanma itdiler kim cümle 'âlem oldu şâd

23. H azret-i H ağ z atını H an Ağmeduğ mağf z idüp
S ye-i ikb li m mted ola t  yevm 't-ten d
24. Hem dağı Şeh-z de-i v l -nij duğ y mn ile
Mağdem-i p kin m b rek eyleye Rabb 'l- ib d
25. Ő d olup ehl-i cih n Dürri didi t riğini
Şulb-i Ağmed H andan geldi Sel m-i p k-z d
Sene 1119

63.

Mef   l n mef   l n mef   l n mef   l n
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Efendim sen o dery -yı mel hatsin ki z tuğda
Hez r n gevher-i  alem-pesend-i k biliyyet var
2. Mur d üzre olursun  ağıbet mađŐ duđna n 'il
Senuğ hağkuğda  ayli himmet-i ehl-i vel yet var

64.

Mef   l n mef   l n mef   l n mef   l n
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Bi-đamdi'll h nes m-i r h-bağş-ı feyz-i kudsiden
Yine bir g l açıldı g lsit n-ı ittiğ d üzre
2. Yine gülşen-ser -yı salđanat revnağ bulup t ze
Őad  virdi yine k s-ı meserret  adl   d d üzre
3. Bedid oldu yine r y-ı Őaf  mir' t-ı  alemde
Yine  arđ-ı felek devr eyledi vefđ-i mur d üzre
4. Didüm  y  bu heng m-đarab-engize b  iş ne
Ki oldu cümle dilde Őevđ u Ő di izdiy d üzre
5. Meger sult n-ı  ali-kevkebuğ zıll-ı h m y nı
Şeref-bağş oldu bir Şeh-z de-i v l -nij d üzre

23. İnsanların korku ve dehŐetten bađrıŐıp  ađrıŐacakları gün (40/Mü'min, 32)

63. S. 3409: 32^b, Derkenar.

Dürri.

64. S. 3409: 33^a.

T riğ-i Vil det-i Őehz de Murad H an Bin Sult n Ağmed H an.

6. Nice şeh-zāde bir meh-pāre-i hürşīd-ṭal'at kim
Melekler şüretin taşvīr ider levḥ-i fu'ād üzre
7. Cemāl-i bā-kemāli bedr-i tābān gibi şehir-efrūz
Cebīni neyyir-i a'zam gibi nūr-ı reşād üzre
8. Ruḥ-ı amāli şāf āyīne-i maqşūdı rüşen-ter
Gül-i iqbāli hürrem gonca-i bahtı güşād üzre
9. 'Ayāndur ṭal'at-i pākinden āşār-ı hünermendi
Vücūdı halk olınmış güyyiā rüşd ü sedād üzre
10. Bunuñ būy-ı laṭīfi ṭīb-i hūrādan muṭayyebdür
Ki 'ıtr-i şāhinüñ rüchānı var müşk ü zebād üzre
11. Kenār-ı māder-i eyyāmda bir ṭıfl-ı yek-tādur
Anı perverde itsün dāye-i gerdün vedād üzre
12. İlahī dā'imā ol şehryār-ı taht-ı iclālüñ
Zılāl-ı 'izz ü cāhın sāyebān eyle 'ibād üzre
13. Zemīn üzre zamān oldukça kā'im ola ol şāhuñ
Zemīn-i mülki vüs'atde zamānı imtidād üzre
14. Ola 'ömri füzün iqbāli ber-ter sāyesi memdūd
Budur dā'im du'amuz Ḥaḳka şıdk u i'tikād üzre
15. Daḥı şeh-zāde-i vālā-nihāduñ zāt-ı bihbūdın
Emānet eylerüz hıfz-ı Hudāya istinād üzre
16. Didi mevlūd-ı ferrūḥ-fālinüñ tārīḫini Dürrī
Murādın buldı Sulṭān Aḫmed-i 'ādil Murād üzre
Sene 1119

65.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -

1. Çünkü ey gevher-i tēc-ı iqbāl
Baña farz oldu du'ā-yı devlet

65. S. 3409: 33^a, Derkenar.
Dürrī.

2. Bir daqıka umaram olmaya fevt
İsterem luftuñı sâ'at sâ'at

66.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Müjdeler kim harem-i bāğçe-i devletde
Oldı üşkäfte iki tāze vü ter gonca-i gül
2. Nice gül her biri bir zīb-i gülistān-ı hayā
Vechi var ruħlarına olsa melā'ik bülbül
3. Birinüñ 'arız-ı rengīnine meftün gül-i ter
Birinüñ zülf-i muṭarrāsına mā'il sünbül
4. Birinüñ sūhte-i dāğ-ı cemāli lāle
Birinüñ şifte-i nāfe-i ḥālī fülful
5. Birisi gül gibi gülzār-ı melāhatde laṭif
Biri sünbül gibi behcetde perīşān-kākül
6. Birisi gevher-i şāhāne-i dürc-i 'iffet
Biri elmās-ı girān-māye-i kār-ı Kābil
7. Biri ḥurşīd-i münevver biri māh-ı enver
Birisi ḥür-ı cinān biri melek şübhe degül
8. Nām-ı nāmīleri Zeyneb daḥı Ümmü Gülşüm
Her biri ola mu'ammer be-ḥaḳ-ı *Sūre-i Kul*
9. İki daḥı me'an şaldı cihāna pertev
Ola Ḥān Aḥmede yā Rab şeref-i māye-i kül
10. Ḥaşre dek kā'im olup taht-ı şehensāhīde
Kūs-ı 'adli şala āfāka hemīşe gülgül
11. Didi Dürrī dem-i maḳdemlerinüñ tārīḥin
Gülşen-i devleti açdı iki sulṭānī gül
Sene 1119

66. S. 3409: 33^b.

8 **Tārīḥ-i Vilādet-i Hem-Zād-ı Zeyneb Sulṭān ve Ümmü Gülşüm Sulṭān Bintü Aḥmed Ḥān-ı 'Alī-Şān.**
Sūre-i Kul diye bilinen sureler aslında Kafirun, İhlas, Felak ve Nas'tır. Çünkü bu dört sure "kul"
kelimesiyle başladığı için bu adla anılmıştır.

67.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Menba'-ı 'ayn-ı zülāl-i ma' delet
Mağsem-i ser-çeşme-i feyż-i cemāl
2. Ya'ni Sultān Aḥmed-i 'ādil k'odur
Gevher-i yek-dāne-i nesl-i aşıl
3. Bu çemenzār içre ihyā eyledi
Nev-eşer bir çeşmesār-ı bī-'adıl
4. Gerçi ābı 'ayn-ı zemzemdür velī
Hey'eti Ümmü'l-kıyās cūy-ı Nīl
5. Lüleler bi'l-cümle şāḥ-ı mīve-dār
Gūyiyā bir naḥl-i ḥurmādur bu mīl
6. Şanki engüş-i şehādetdür 'ayān
Mürdeyi ihyāya olmaz mı delīl
7. Tāze kılsun gülsitān-ı devletin
Dā'imā ol serverüñ Rabb-ı Celīl
8. Ḥaste-dil Dürrī didi tārīhini
Ṭarz-ı a'lā çesmesār-ı selsebīl
Sene 1119

68.

Müfte 'ilün müfte 'ilün fā 'ilün

Serī' - + + - / - + + - / - + -

1. Şadr-ı güzīn āşaf-ı vālā-mekān
K'eyledi sīr-āb-ı 'aṭā her yiri
2. Eyledi bu āb-ı ḥayātı revān
Pādşehüñ Āşaf-ı nām-āveri

67. S. 3409: 33^b.

Sultān Aḥmed Ḥānuñ Sarāy-ı Hümayūnda Müceddeden İhyā Buyurdukları Çeşmeye Tārīhdür.
B mısrasında “pādşāh” kelimesi vezin gereği “pādşeh” ile değiştirilmiştir.

68. S. 3409: 33^b, Derkenar.

Tārīḥ-i Çeşme.

3. Nüş kıilup lezzet ile teşneler
Oldılar āşār-ı 'aşaşdan berī
4. Dürri-i dā'ī didi tārīhini
'Ayn-ı 'Alīden içelüm kevşeri
Sene 1119

69.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Şehryār-ı heft-kişver pādşāh-ı baħr u ber
Husrev-i Cem-sāye sultān Aħmed-i 'ālī-maķām
2. Ol şehensāh-ı Süleymān-seyr ü İskender-sülük
Kim olur āb u hevā fermānına her laħza rām
3. Yapdurup bu fülke-i ra'nāyı naķş u zīb ile
Eyledi ārāyiş-i ruhsāre-i deryā temām
4. 'İzz ü şevketle süvār olduķça İskender gibi
Şāf ide āyīne-i řab'ın Hūdāvend-i enām
5. Tarzına ħayrān olup Dürrī didi tārīhini
Bāreka'llāh ey müzeyyen zevraķ-ı şāh-ı be-nām
Sene 1119

70.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bānū-yı 'işmet-serā-yı ħāş Sultān Ahmedī
Ĥasbetenli'llāh bu ħayr-ı pāki inşād eyledi
2. Tāze bir zībā eşer řarĥ itdi bu ma'berde kim
Ehl-i sūķı ser-te-ser mesrūr u dil-şād eyledi
3. Hem sebīlūñ eyleyüp ħuddāmını āmāde hem
Mektebe eřfāl için ta'yīn-i üstād eyledi

69. S. 3409: 34^a.

Sultān Aħmed Ĥāniñ Müceddiden İnşā Buyurduķları Zevraķa Tārīħdür.

70. S. 3409: 34^a.

Ĥaşekī Sultānuñ Bā-Fermān-ı Hümāyün řarĥ u İnşād Eyledüğü Sebīl ü Mektebe Tārīħdür.

4. Dār-ı dünyāda vücūh-ı hayra şarf-i māl idüp
Cennet içre kendüye bir hāne bünyād eyledi
5. Dürriyā hātif didi itmāmınuñ tārīhini
Bu sebīl ü mektebi baş kadın ābād eyledi
Sene 1119

71.

Mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Bi-ḥamdi'llāh yine şulb-i cenāb-ı şadr-ı 'āliden
Toğup bir neyyir-i rahşende pertev şaldı āfāka
2. Ne neyyir öyle bir nūr-ı çerāğ-ı çeşm-i 'ālem kim
Ziyāsı düşdi tā āyīne-i mīnā-yı nüh-tāka
3. Tūlū'ından qarīrū'l-'ayn olup her dem dünyā
Ġubār-ı maḳdemın kuḥl itdi çeşm-i cān-ı müştāka
4. Müşādif oldı çün 'ıda ḳudūm-ı meymenet-bahşı
Muḥaḳḳaḳdur ki mazhardur vüfūr-ı luṭf-ı Ḥallāka
5. İdüp yüz biñ teşekkür vālid-i mācidleri ḥaḳka
Anuñ'çün başladı gencīne-i ihsānı infāka
6. Hele bir böyle ferzend-i sa'ādetmend-i zī-şānuñ
Maḥaldür 'idina ḳurbān olursa niçe biñ nāka
7. Yed-i naḳḳāş-ı ḳudretten çıkan taşvīr-i zībādur
Melekler zīb-i dest itsün 'Uṭārid yazsun evrāka
8. O naḥl-i pāk ile vālidleri bir laḫza şād olsun
Du'āmuz böyledür dā'im Cenāb-ı Rabb-i Rezzāka
9. Dem-i mevlūd-ı ferruḥ-fāline Dürrī didi tārīḥ
Sürūr-ı 'id ile başdı ḳadem Aḫmed Beg āfāka
Sene 1119

71. S. 3409: 34^a.

Şadr-ı A'zam 'Alī Pāşānuñ Maḥdūm-ı Mükerrerleri Aḫmed Begün Vilādetine Tārīhdür.

72.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Hemîşe Hâzret-i Hân Aḥmed-i Cenâb-ı Hudâ
Muvaffaq ide murâd üzre feth ile naşra
2. Bu kaşrdan çıkarup bu neşîmen-i pâki
Mişâl-i noқта-i zîb itdi şafha-i 'aşra
3. Bedîhi emr ile târîhini didi Dürrî
Güzel yakışdı bu pâkîze şuffe bu kaşra
Sene 1119

73.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. İtdi cennet gibi bu kaşrı ser-â-pâ mir'ât
Ṭab'ı rüşenger-i sultân-ı mu'allâ-mesned
2. Didi fermân-ı hümâyün ile Dürrî târîḥ
Ey şafâ-ḥâne-i âyîne-i Sultân Aḥmed
Sene 1119

74.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Cenâb-ı Hâzret-i Sultân Aḥmed Hân-ı deryâ-dil
Ki oldı luṭf-ı cân-baḥşı zülâl-âsâ şifâ-baḥşâ
2. O şehensâh-ı 'iffet-pîşe kim şıdk u hülûş üzre
İder her laḥza taḥşîl-i rızâ-yı Hâzret-i Mevlâ
3. Binâ-yı câmi'e niyyet idince âşaf-ı pâki
O sultân-ı cihân izn-i hümâyün eyledi i'tâ

72. S. 3409: 34^a, Derkenar.
Şuffe Köşkine Târîhdür.

73. S. 3409: 34^a, Derkenar.
Âyinehâneye Târîhdür.

74. S. 3409: 34^b.
Şadr-ı A'zam 'Alî Pâşanuñ Tersânedede İhyâ Buyurdukları Çeşmeye Târîhdür.

4. Çü tekmîl oldu hep âşâr-ı hayrâtı murâd üzre
Bu cây-ı pâki de 'ayn-ı 'atâdan eyledi ihyâ
5. Aķup üç lüleden âb-ı hayât-ı cân-fezâ yir yir
Zülâl ü kevşer ü tesnîme mânend oldılar güyâ
6. Fezâ-yı haşrde âb-ı şefâ'at eyleyen ümmîd
Bu dünyâda ider leb-teşnegân-ı ümmeti isķâ
7. İlâhî pâdşāhuñ hıfz idüp zât-ı hümâyūnın
Veżîr-i a'zamın eyle hemîşe böyle şadr-ārâ
8. Ki tervîh kılup teşnegân-ı nâs için li'llāh
Mekârim-i çeşmesârından güzel âb eyledi icrâ
9. İçenler Dürriyâ hamd eyleyüp dirler bu târihi
Zihî 'ayn-ı şafâ-yı çeşme-i pâk-i 'Alî Pâşâ
Sene 1119

75.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Şehensāh-ı mü'eyyed zıll-ı Hāķ dādār-ı heft-iķlîm
Penāh-ı dîn ü devlet muķtedâ-yı millet-i beyzâ
2. Hümâyūn-sāye Sultān Aķmed-i ferhunde-ţal'at kim
Odur şimdi ser-efrāz-ı selāţîn-i cihān-pîrâ
3. Ser-â-pâ zât-ı pâki mazhar-ı nūr-ı sa'âdetdür
Sezâdur pertev-efşān olsa dehre âftāb-āsâ
4. O hāķān-ı 'azîmü's-şāna ihsān eylemiş Bārî
Kemāl-i kuvvet-i iķbālden bir āşaf-ı dānâ
5. Ne āşaf hāmi-i şer'-i mükerrrem şāhibü'l-ķayrāt
Ne āşaf māhi-i cevri ü sitem düstür-ı şadr-ārâ
6. 'Alî Pâşâ-yı 'ālî-menķabet kim şıdk ile dā'im
İderdi fikr-i taķşîl-i rızâ-yı Hāzret-i Mevlâ

75. S. 3409: 34^b.

Şadr-ı A'zam 'Alî Pâşānuñ Tersānede Müceddeden Tarķ u İnşā Buyurduķları Cāmi'-i Şerife Tārihdür.

7. Bi-ḥamdi'llāh bir öyle devlete oldu muvaffak kim
Du'ā-yı ḥayr ile eyler şenāsin ḥaşre dek dünyā
8. Yapup tā mevki'inde cāmi' vü mekteble ḥammāmı
Bu āşār ile gūyā bu maḥalli eyledi iḥyā
9. Ne cāmi' firqa-i İslāmiyānuñ Beyt-i Ma'mūrı
Ne cāmi' mecma'-ı ḳuddūsiyān-ı Ḳubbe-i Ḥaḍrā
10. Ne cāmi' şaff-ı erbāb-ı niyāza ma'bed-i tāze
Ne cāmi' ümmet-i dīn-i resūle Mescid-i Aḳşā
11. Bināsı bī-bedel naḳşı muşanna' ṭarḥı nā-dīde
Esāsı muḥkem eṭvārı müselleḡ ṭarzı bī-hem-tā
12. Mu'allā rūḥ-baḥşā mürtefi' memdūḥ u müstaḥsen
Müferriḥ dil-güşā feyż-āver u maṭbū' ü müsteşnā
13. O deñlü şāf u berrāk u beyāz u ḥūb u nāzūkdür
Ki nūzhet-ḥāne-i firdevsden bir ḳıṭa'dur gūyā
14. Bunuñla n'ola zīnet bulsa rüy-ı şāhid-i 'ālem
Ki oldı ḳıṭ'a-i mergūbesi ḥāl-i leb-i deryā
15. Menār-ı pür-ḳanādīlin gören dir Ka'be bāmında
Sehī-ḳad bir melekdür efser-i zerrīn ile ḥaḳḳā
16. Bu cāmi'de şenā vü ḥamd ü zıkr ü ṭā'at olduḳça
Şehenşāh ile bānīsın mu'ammer eyleye Mevlā
17. Tamām olduḳda Dürrī bendesi yazdı bu tāriḥi
Muşanna' ṭarz-ı a'lā cāmi'-i pāk-i 'Alī Pāşā
Sene 1119

76.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bu maḳāmı eylediler orta mālından binā
Pādşāhuñ bendegānı ḥāfız-ı ceb-ḥānesi

76. S. 3409: 34^b, Derkenar.
Dürrī.

2. Hâtif-i ğaybî didi tekmiline târîh için
On yedinüñ eñ güzel oldı müzeyyen hânesi
 Sene 1119

77.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Bu çeşmesârı revân eyledi li-vechi'llâh
 Vezîr-i 'azam-ı şâhenşeh-i cihânârâ
2. İlâhi fazluñ ile hayrını idüp maqbûl
 Zülâl-i rahmete müstağrak it anı ferdâ
3. Didüm akınca ser-i âb Dürriyâ târîh
Sebîl-i 'ayn-ı hayât eyledi 'Alî Pâşâ
 Sene 1119

78.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Cenâb-ı Hâzret-i Sultân Aḥmed Ḥân k'odur şimdi
 Hudâvend-i melek-ḥaşlet şehenşâh-ı felek-dergâh
2. O ḥâkân-ı bülend-aḥter ki nûr-ı kevkeb-i baḥtı
 Olur şubḥ u mesâ pertev-feşân-ı rûy-ı mihr ü mâh
3. Çerâğ-ı bezm-i dünyâ âftâb-ı evc-i ma'nâdur
 Temâşâ itmemişdür çeşm-i devrân böyle şâhenşâh
4. Hemîşe kaşdı ta'mîr-i ḥarâb-âbâd-ı 'âlemdür
 Hemîşe berây-ı ma'mûre itmekdür aña dil-ḥ'âh
5. Gerek şahn-ı sarây olsun gerek 'azm-i hümâyündür
 Diler elbette ṭab'ı böyle bir pâkîze nüzhetgâh
6. Mürûr-ı dehr ile bu kaşr-ı bî-mânend olup köhne
 Lisân-ı hâl ile tecdîd için her dem iderdi âh

77. S. 3409: 34^b, Derkenar.

Târîh-i Çeşme-i Tersâne.

78. S. 3409: 35^a.

Sultân-ı Aḥmed Ḥânuñ 'Alî Beg Ḳaryesinde Ta'mîr Buyurduḳları Ḳaşra Târîhdür.

7. Olup manzūr-ı ‘ayn-ı iltifâtı ehl-i şehenşāhuñ
Murād-ı meşreb-i pākince yapdurdı bi-ḥamdi’llāh
8. O deñlü pür-leṭāfet oldı kim mi‘mār-ı endīşe
Ne deñlü şan‘atın fikr itse ol deñlü olur güm-rāh
9. Bu zīb ü zīneti seyr itmedi Erjeng ile Mānī
Bu gūne naqşdan Bihzād-ı üstād olmadı āgāh
10. Bu bir tarḥ-ı muşanna‘ tarz-ı ra‘nā kaşr-ı vālādur
Bunuñ derkinde üstād-ı ḥıred ‘āciz olur va’llāh
11. Hezārān āferīn ṭab‘-ı hümāyūn-ı şehenşāha
Ki isti‘dādı ehl-i dānişi ḥayrān ider bi’llāh
12. ‘Alī Beg menzili bu kaşr ile reşk-i cinān oldı
‘Aceb mi seyr içün eṭrāfin alsa ḥayme vü ḥārgāh
13. Seḥer mihr-i dirahşān seyr idüp şeb şubḥa dek encüm
O sulṭān-ı felek-sāye du‘ālar eyle ki bī-gāh
14. İlähī ‘ömrin efzūn it o sulṭān-ı cihān-bānuñ
İlähī dā‘imā a‘dāsı itsün nāle-i cāngāh
15. Kādīmī Dürri-i dā‘isi me‘müren didi tāriḥ
Bu kaşr-ı pāki ābād itdi Sulṭān Aḥmed-i Cem-cāh
Sene 1119

79.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

1. Āferīnler Kır atuñ cünbiş-i merdānesine
Ḥaḥ budur kim aña bu ‘arşada yoḫdur şānī
2. Kuvvet-i baḥt-ı şehenşāh-ı ‘alī-siretten
Aldı Döldül gibi ḥaḫḫā ki bugün meydānı
3. Raḥş-ı raḥşende-i sulṭān-ı cihān böyle gerek
Ki güneş olmaya sür‘atde anuñ aḫrānı

79. S. 3409: 35^b.

Sulṭān Aḥmed Ḥān Ḥāzretlerinüñ Kır Esb-i Şabā-Reftāruñ Öñdül Alduğı Tāriḥdür.

4. Gerçi Yūsuf Āgānuñ al atı āl eyler idi
 oşuda geçmek için kendi gibi hayvānı
5. Leng ü lūk āl iderek n'itdi ise itdi hele
 Geçdi biñ hīle ile bir niçe har pālānı
6. Bunu da geçmege haşmāne nigāh eyler idi
 Hiss-i hayvāna göre kem-ter imiş iz'ānı
7. ıtalum cüşse vü hem kuvvet ile fıl olmuş
 Hiç Burāk ile ne mümkindür ide cevlanı
8. oşı meydānına at başı ber-ā-ber giricek
 İkişi dağı me'an eylediler pūyānı
9. Cünbiş-i evvel ile sebkat idüp aña kır at
 aldı al at girüde mişl-i har-ı batrānı
10. Ne kadar hīle vü āl itdi ise sür'atde
 Bulmadı tozına ırmeklige bir imkānı
11. ır küheylān yitişüp oğ gibi menzil başına
 Yay gibi aldı al at gevşek imiş her yanı
12. Gūyiyā tāzi idi oturaaldı fi'l-hāl
 almadı adımını atmağı bir dermānı
13. Aña şimden girü şarı kedi dirlerse n'ola
 Süfreden maţbaħa dekdür kedinüñ cevlanı
14. anı kır ata ğazübāne o evvelki nigāh
 Şimdi aşlā izine başmağı yokdur cānı
15. Şemm iderse nefesin hissi gider havfından
 Güş iderse haşrin lerze tutar a'zānı
16. Hele al ata bu meydānda 'aceb reng oldu
 ıkdı bāzāra bugün cevherinüñ nuşşānı
17. Al degül eşheb idi tonı ezelden şimdi
 Hacletinden kızarup taşraya urdı anı
18. Hele hayvāna sözüm yok bilürem hayvāndur
 Budur elbette sezā-yı şıfat-ı hayvānı

19. İnfi 'āli eşer eylerse eger şāhibine
Haşre dek vardur atum dimege ditrer cānı
20. Ger uçarsa züfer kuş dimez aña çaylak imām
Uçdı al kaldı al ıtlākı yazarken şānı
21. Şehsüvārā Haq idüp tevsen-i ikbālūñi rām
Şahñ-ı devletde hemîşe idesin cevlanı
22. Kāfdan kāfa degin 'āleme hüküm eylemege
Vire tevfiq saña mevhibe-i Yezdānı
23. Hep rikābuñda piyāde yürüye hayl-i mülük
Ola gitdükçe füzün saltanatuñ 'unvānı
24. Ne kadar maṭlab-ı a'lāya vüşül ister iseñ
Cümlesin hāşıl ide Hazret-i Haq āsānı
25. Didi fermānuñ ile Dürri bedīhen tārīh
Düldül-āsā ne güzel aldı kır at meydānı
Sene 1119

80.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---

1. Eyā sultān-ı 'ālī-şān ki teşrīf-i kudūmuñla
Bütün Toḫāneye cem' oldılar eşraf ile a'yān
2. Egerçi şüretā tūp seyrine cān atdılar ammā
Temāşā-yı cemālūñdür gārağ ey server-i şāhān
3. Sen ol hākān-ı İskender-zafersin kim murād itseñ
İdersin şarqdan garba cihānı bende-i fermān
4. İrişdi kulle-i Kāfa şadā-yı kūs-ı iclālūñ
'Acem mi tūp gibi güm güm öterse günbed-i gerdān
5. Hele eflāki bilmem lık āvāz-ı tūlū'uñla
Pür olmuşdur cihāt-ı sitte heft-iqlīm ü çār-erkān

80. S. 3409: 36^a.

Sultān Ahmed Hān Hazretleriniñ Toḫāneye Teşrīflerine Tārīhdür.

6. Şeref viridi vücūduñ hānedān-ı āl-i ‘Oşmāna
N'ola ervāh-ı ecdād-ı a'zāmuñ olsalar şādān
7. Nazargāh-ı İlāhī bir şehensāh-ı mü'eyyedsin
Seni hıfz ide dā'im hāzret-i zül-men ü ve'l-ihsān
8. ‘Adīli mün‘adim akrānı nādir mişli nā-dīde
Bugün sensin selāṭīn içre ser-tāc-ı ser-efrāzān
9. Saña nisbetle şāhān-ı cihān encümdür ammā sen
‘Alemsin ol girde içre mişāl-i neyyir-i raḥşān
10. Yazup levḥ-ı semāya kilik-i kudret ismüñi Aḥmed
Seni kıldı semiyi-yi faḥr-ı ‘ālem Hāzret-i Sübhān
11. Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmān u Ḥaydardan virüp feyzi
Ḥaḳ itmiş şıdk u ‘adl u ḥilm ü ‘ilme zātuñi şāyān
12. Bi-ḥamdi'llāh virüp dīn-i mübīne kuvvet ü şevket
Senüñ devründe revnaḳ buldı şer‘-i Aḥmedī el-ān
13. Cihād esbābına şimdi ne deñlü eyleseñ himmet
O deñlü ecrini ihsān ider ferdā saña Yezdān
14. Taḳayyüd eyledükçe sen umūr-ı dīn ü devletde
Düşüp ḥavf u hirāsa cümleten küffār olur lertzān
15. Ḥuşuşā bir vekīl-i muṭlaḳa ḥālā muvaffāksın
Ki cümle emrünü tekmīle sa'y eyler bilā-nuḳşān
16. Şadāḳat-kār-ı ‘iffet-pīşe düstūr-ı şalāḥ-endīş
Felāṭūn-‘aḳl u Āşaf-re'y u şāfi-ṭab' u pāk-iz'ān
17. Sezādur sen gibi sultān-ı vālā-ḳadre ḥünkārum
Bir öyle müsteşār-ı dīn ü devlet Āşaf-ı zī-şān
18. Hemīşe şahn-ı devlet zāt-ı pāküñle metīn olsun
Hemīşe tūp-ı ḳahruñ eylesün küffārı ser-gerdān
19. Döküldükçe bugün Ṭophāne-i ma'mūrede tūplar
Dökülsün rīze rīze cismi a'dānuñ olup sūzān

20. Bu kaşır içre vücūd-ı meymenet-endūd-ı pür-sūduñ
Olinca sāye-endāz-ı sa'ādet ey şeh-i devrān
21. Bedīhī bir işāretle didi tārīhini Dürrī
Hümāy-āsā gelüp şaldı bu cāya sāye Ahmed Hān
Sene 1119

81.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Menba'-ı luḫ u kerem pür-çeşme-i 'ayn-ı ḫayāt
Pādşāh-ı baḫr u ber ḫākān-ı İskender-livā
2. Ya'ni Sultān Ahmed-i rūşen-güher kim ḫalbini
Eylemiş feyz-i Ḥudā āyīne-i 'ālem-nümā
3. Ol şehensāh-ı mu'azzam kim vücūd-ı pākidür
Māye-i eczā-yı ḫikmet sāye-i luḫ-ı Ḥudā
4. Muḫtezā-yı ḫab'-ı şāfi cümle ḫayrāt üzredür
'Ālemi iḫyāya sa'y itmekdedür şubḫ u mesā
5. Eyleyüp bu çeşmesārı ḫayli menzilden revān
Ḥükmin icrā eyledi ol ḫusrev-i fermān-revā
6. Böyle bir āb-ı muşaffā kim içenler ḫatresin
Lezzetinden neşveyāb-ı ḫand olurlar güyiyā
7. Biri Ceyḫūn biri Seyḫūn biri Nīl ü biri Şaḫ
Yā Zülāl ü Zemzem ü Kevşer yāḫud āb-ı beḫā
8. Her biri biñ teşneyi sīr-āb ider bir laḫzada
Vechi var itlāk olınsa bunlara 'ayn-ı şafā
9. Āb şanmañ çār çeşm olmuş bu zībā çeşmesār
Ol şehūñ dīdārına nezzāre eyler dā'imā
10. Oldur ümmīdüm İlāhī bu 'uyūn-ı erba'a
Çār enhār-ı cinān olsun aña rüz-ı cezā

81. S. 3409: 36^b.
Tārīḫ-i Çeşme.

11. Emr-i 'ālī-şān ile Dürrī didi tārīhini
Ḥān Aḥmed eyledi icrā-yı āb-ı cān-fezā
 Sene 1119

82.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Menba'ı 'ayn-ı 'atā Ḥāzret-i Sultān Aḥmed
 Ki odur mazhar-ı iḥsān-ı ḥafıyyü'l-elṭāf
2. Ol şehensāh-ı melek-ḳadr-i felek-mertebe kim
 İtdi dergāhını Ḥaḳ ḥayl-i selāṭına meṭāf
3. Böyle İskender-i Dārā-ḥaşemüñ rüy-ı zemīn
 Yaraşur ḳabza-i ḥükminde ola Ḳāf-be-Ḳāf
4. Eyleyüp tāze bu ser-çeşme-i şāfi ihyā
 Virdi bu gülşen-i ra'nāya anuñla eşrāf
5. Nice ser-çeşme bu bir āb-ı muşaffādur kim
 Ta'mı sükkerden elez levni gümüşden şeffāf
6. Ney-şekerdür didi her lüle-i bercestesine
 Lezzetin sükkere tercīḥ iden ehl-i inşāf
7. Yā İlāhī bu şehi öyle ser-efrāz it kim
 Süre yüz pāyine şu gibi mülük-ı etrāf
8. Seyr idüp tarz-ı bedī'in didi Dürrī tārīḥ
Nev-nihāl-i gül-i şad-berg-i çemen çeşme-i şāf
 Sene 1120

83.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün
Müctes + - + - / + + -- / + - + - / + + -

1. Hemişe Ḥāzret-i Ḥān Aḥmedüñ Cenāb-ı Ḥudā
 Vücūd-ı pākin ide zīb-i taḥt-ı 'Oşmānī

82. S. 3409: 37^a.

Ḥān Aḥmed-i Cem-Cāhuñ Sarāy-ı Cedīdede İhyā Buyurduğı Yüz Lüleli Çeşmeye Tārīhdür.

83. S. 3409: 37^b.

2. Ki sāyesinde niçe bendegān-ı dergehine
Müyesser oldu hezārān şevāb-ı rūhānī
3. Kilerci başı [o] ‘Osmān Ağā o şāhib-ı hayr
Bu ma‘bede olup izn-i şerīf ile bānī
4. Hülüş-ı kalb ile haqqā yitürdi itmāma
Şalāt-ı cum‘a kıldı okundu Qur‘ānı
5. Zihī sa‘ādet-i ‘uzmā o şāh-ı ‘āleme kim
Bu gūne bendeleri ola hayra erzānī
6. Kilercibaşı ağānuñ hem ola hayrı kabūl
Ola muvāfık-ı kārı rızā-yı Yezdānī
7. Vücūdi cümle-i ekdārdan olup maḥfūz
Cenāb-ı Hazret-i Hallāk ola niğebānı
8. Sa‘ādet-i ebedī yār olup Hudā yāver
Hemīşe zevk ü neşāt ile geçe devrānı
9. Hülüş ile didi tārīḥ-i sālını Dürrī
Bu cāmi’ oldı hele yādgār-ı ‘Osmānī
Sene 1120

84.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Şehryār-ı tācdārān Husrev-i ḥayl-i mülūk
Pādşāh-ı Cem-ḥaşem Hākān-ı İskender-cenāb
2. Ya‘ni Sultān Aḥmed-i raḥşende-kevkeb kim anuñ
Cebhesi māh-ı münevverdür cemālī āftāb
3. Kāse-rūyı maṭbah-ı iqbālünün fağfūr-ı Çın
Āstān-ı cāhınuñ cārū-keşi Efrāsiyāb

Ser-Kilerciyān-ı Hāşşa ‘Osmān Ağānuñ Kara Ağaç Bağçesinde Binā Eyledügi Cāmi’-i Şerīfe
Tārīhdür.

84. S. 3409: 37^b.

Şadr-ı A‘zam ‘Alī Pāşānuñ Fāṭıma Sultānı Te‘ehhülünde Olan Sūr-ı Pür-Sürūra Tārīhdür.

4. Bu şehensāhuñ cihānda miḡlini görmek temām
Mihr ü mehden tutsa ger ‘aynek bu çarḡ-ı nüh-ķıbāb
5. Başka bir sırr-ı İlāhīdür vücūd-ı eşrefi
Kimse derk itmez anı va'llāhu ‘alem bi's-şavāb
6. Fenn-i isti‘dād-ı māder-zādına ol serverüñ
Haşre dek bulmaz nihāyet yazılır yüz biñ kitāb
7. Öyle sultān kim şehān-ı Özbek ü Hind ü ‘Acem
İtseler būs-ı rikāb itmez nigāha irtikāb
8. Her umūrında muvaffaḡdur anuñ'çün ol şehe
Viridi Ḥallāḡ-ı cihān bir Āşaf-ı devlet-me‘āb
9. Āşaf-ı ekrem ‘Alī Pāşā-yı ‘ālī-rütbe kim
Dergehi silk-i vezāretten olındı intiḡāb
10. Öyle bir destūr-ı ‘iffet-māyedür kim Ḥālīḡuñ
Emrine münḡād olup nehyinden eyler ictināb
11. Dā'imā iḡlāş ile şāf olduḡı'çün niyyeti
Ḥaḡ murādınca anı devletden itdi behreyāb
12. Ya'ni kim bir gevher-i yek-tāyı ḡakkāk-i felek
Eyleyüp ‘iffet-serāy-ı salṡanatdan intiḡāb
13. Genc-i ma‘mūrında pinhān eyledi ol Āşafuñ
Rūy-ı iḡbāli anuñla buldı ḡaḡḡā āb u tāb
14. Öyle bir sūr-ı sūrūr-efzā-yı behcet oldı kim
Seyr idince oldılar mebhūt-ı ḡayret şeyḡ ü şāb
15. Çıkdılar ālāya hep erbāb-ı cevān fevc fevc
Kimisi zerrīn bisāṡ urmuş kimi sīmīn rikāb
16. Girdiler bāb-ı hümāyūndan serāy-ı devlete
Oldılar hep mütefeyyiz şerbet ü ‘ūd ü gül-āb
17. Seyr idince ehl-i İslāmuñ bu zevk ü şevķini
Oldı ‘adānuñ sirişķ-i çeşmi ḡūn baḡrı kebāb

18. İtdiler gerdüne-yi ikrāma ol mihri süvār
Kıldılar menzilgeh-i düstür-ı zî-şāna şitāb
19. Hāşılı sūr-ı hümāyūnuñ ne ise ʿādeti
İtdi icrā cümleten ol server-i vālā-nişāb
20. Yā İlāhī ʿarşa-i ʿālemde Sulṭān Aḥmedüñ
Zāt-ı pāki görmesün devr-i felekten inḫılāb
21. Dāʿim olsun ol şehenşāh-ı meʿānī-menḫabet
Kām-baḫş u kām-rān u kām-bīn ü kām-yāb
22. Kāfdan Kāfa Sikenderveş cihāna ḫükm idüp
Ola kâʿim salṭanatda tā dem-i rüz-ı ḫisāb
23. Hem mübārek ide Hāḫ bu sūrını ol Āşafuñ
Ola dāʿim devletinden müstefiz ü müsteṭāb
24. İnbisātından bu sūr-ı pür-sürünüñ şād olup
Fikr-i tāriḫin iderken Dürri-i ḫāzır-cevāb
25. Āsmāndan bir melek geldi didi tāriḫini
Menzili māh-ı münir oldı mekân-ı āftāb
Sene 1120

85.

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḥafif ++ -- / +- +- / +- -

1. Şadr-ı aʿzam vezir-i Aḥmed Ḥān
Āşaf-ı Cem cenāb-ı ʿālī-cāh
2. Yaʿni kim Ḥāzret-i ʿAlī Pāşā
Kʼoldı tevfiḫ-i Hāḫ aña hem-rāh
3. Sālikān-ı reh-i ḫaḫīkat için
Yapdı bir tekye ḫasbetenliʿllāh
4. Hem edā-yı şalāt için mescid
Hem sülük ehline ʿibādetgāh

85. S. 3409: 38^a.

Şadr-ı Aʿzam ʿAlī Pāşānuñ Dīvān Yolında Müceddeden Binā Eyledüğü Cāmiʿ ve Tekyeye Tāriḫdür.

5. 'Äleme öyle bir eŒer ıodı kim
Hıayr ile ismi yād olur hergāh
6. Sa'yi meŒkūr olup Œevābı kabūl
Kılalar zıkr-i hıayrını efvāh
7. Dürriyā hātif ehl-i tevhīdi
İdüp esrār-ı zıkrden āgāh
8. Didi bu tekyegāh için tārīh
Zıkr idüñ Lā ilāhe illa'llāh
Sene 1120

86.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Œāhibü'l-hıayr ĀŒaf-ı Hān Aħmedi
Ya'ni Œadr-ı a'zam-ı 'ālī-simāt
2. Bu kadīmī çeŒmeye Œu zamm idüp
Eyledi manzūr-ı çeŒm-i iltifāt
3. Güyiyā 'ayn-ı tevekkülden revān
Bir zülāl-i Œafdur hem çün Furāt
4. NūŒ idüp Dürrī didi tārīhini
Mā'-i Œāfi çeŒme-i 'ayn-ı hayāt
Sene 1120

87.

Mef'ülü mefā 'lün mef'ülü mefā 'lün

Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

1. Düstür-ı kerem-perver Œadr-ı niŒfet-güster
Serdār-ı zafer-yāver ya'ni ki 'Alī PāŒā
2. Ol ĀŒaf-ı deryā-dil hıayrāta olup mā'il
Koydı bu cihān içre niçe eŒer-i vālā

86. S. 3409: 38^a, Derkenar.

Tārīh-i ÇeŒme-i 'Alī PāŒā.

87. S. 3409: 38^b.

Tārīh-i Medrese-i 'Alī PāŒā.

3. Bu buḳ'a-i zībāyı bünyāda kılp himmet
İhlāş ile sa'y itdi yapdurdı güzel ḥaḳḳā
4. Hengām-ı ḥitāmında bir kāmīl-i rūşen-dil
Tārīḥi için görmiş bir vāḳı'a-i ğarrā
5. İbn-i 'umem-i peygamber ya'ni 'Alī Ḥaydar
İtmiş ola rü'yāyı bu ḳavli aña inhā
6. Kim ğāyete yitdükde bu medrese-i 'Ālī
Tārīḥini itsünler bu mışra' ile inşā
7. Zīrā 'adedi anuñ bu sāle muvāfiḳdur
Vāḳı'de güzel düşdi yek-pāre vü müsteşnā
8. Güyā ki kerāmetdür Dürrī aña bu tārīḥ
"Men'allemenī ḥarfen ḳad sayyaranī 'abdā"
Sene 1120

88.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bu muşanna' tūp-ı ra'd-āhengi icād eyledi
Pādşāh-ı āl-i 'Oşmānuñ vezīr-i erşedi
2. Ğāyet-i imā ile Dürrī didi tārīḥini
Tūp-ı şehr-āşūb-ı nev-icād-ı Sulṭān Aḥmedi
Sene 1120

89.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Bu tūp-ı nev-zuhūrī emr-i Sulṭān ile yapdurdı
Vezīr-i memleket-ārā 'Alī Pāşā-yı 'ālī-şān

8 Bana bir harf öğretenin kölesi olurum.

88. S.3409: 38^b, Derkenar.

Tārīḥ.

89. S.3409: 38^b, Derkenar.

Tārīḥ.

2. Ser-i âteş-feşânın seyr idüp Dürrî didi târîh
Muşanna' bî-bahâne tûp-ı nev-îcâd-ı Aḥmed Ḥân
 Sene 1120

90.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Açılıp bülbül gibi Dürrî didi târîhini
Gülşen-i kaşr-ı hümayün bâb-ı Sulṭân Aḥmedi
 Sene 1120

91.

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Mâder-i Ḥazret-i Ḥân Aḥmed-i Şâliş ki Ḥudâ
 Niçe böyle eşere eyledi anı bânî
2. Mevki'inde kıilup icrâ bu zülâl-i şâfi
 Zemzem-i luṭfına kandurdu nice 'atşanı
3. Böyle bir çeşmeye muhtâc idi ḥaqqâ bu maḥal
 Ne güzel ḥayr-ı celîl itdi o 'iffet kânı
4. Budur ümmîd ki bu ḥayrı kıilup Ḥaḥ maḥbûl
 Kıla maḥşerde aña kevşer ile iḥsânı
5. Dürriyâ nüş kıılanlar didiler târîhin
Mâ'-i şâf-eşer-i vâlide-i Sulṭânı
 Sene 1121

92.

Mef'ûlü fâ'îlâtün mef'ûlü fâ'îlâtün
Muzâri' - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. Düstür-ı şâf-gevher zât-ı şalâh-perver
 Ya'ni semiyî-i Ḥaydar ol âşaf-ı yegâne

90. S.3409: 38^b, Derkenar.

Târîh.

91. S. 3409: 39^a, Derkenar.

Târîh-i Çeşme.

92. S. 3409: 39^b, Derkenar.

2. Dehrũn görüp esâsın fehm eyledi fenâsın
Açdı yed-i sehâsın bezl eyledi cihâne
3. Ol server-i kirâmı mesrûr idüp enâmı
Yapdurdı bu maķâmı vaķf itdi t̄alibâne
4. ‘İlm ehline maķardur ħayrât-ı mu‘teberdür
Ĥaķķâ güzel eşerdür bu cāy-ı bī-bahâne
5. ‘İlm-i ħadīş ü tefsīr itdükçe kıldı tenvīr
Gül-bang-ı ehl-i taķrīr tā çıķsun āsmâne
6. Bu mevzi‘-i dil-ārā olduķça zīb-i dünyā
Ĥaķ ecrin ide ‘aķā ol ķadr-ı kāmranē
7. Dürrī bu āstāne tārīĥ-i bī-bahâne
Yapıldı t̄alibâne pākīze ders-ĥāne
Sene 1120

93.

Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Edīb-i şāf-güher Muştafā Efendi kim
Mu‘īn u nāşırı hem-vāre Ĥaķ tebārek ola
2. İdince oĥlını sünnet didüm bu tārīĥi
‘Alī efendimūze sünneti mübārek ola
Sene 1122

94.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Şāf cevher pādşāh-ı baĥr u ber
Ya‘ni Sultān Aĥmed-i ferĥunde-zāt

93. Tārīĥ-i Ders-Ĥāne-i Vezīr-i A‘zam ‘Alī Pāşā.
S. 3409: 50^b, Derkenar.
Dürrī.
94. S. 3409: 54^b.
Tārīĥ-i Selsebīl-i Der-Sarāy-ı Hümayün.

2. Yapdurup bu selsebîl-i hurremi
Kıldı bu cāy-ı laṭife iltifāt
3. Ābı nehr-i selsebîlūñ 'aynıdur
Ṭa'mıdur reşk-āver-i kand u nebāt
4. Dāne dāne kaṭresin gevher şanup
Āb-ı rüyın bezl ider Nîl ü Furāt
5. Dürrî-i dā'î didi târîhini
Selsebîl-i çeşme-i 'aynü'l-ḥayāt
Sene 1121

95.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Muştafâ Āgâ-yı pākūñ duḥter-i sa'd-aḥteri
Ya'ni Zeyneb Qadın ol mestüre-i 'iffet-güzîn
2. Vaz' iderken ḥamlını nā-geh şehīden oldı fevt
Ola 'adn içre maḳāmı ḥaclegāhı ḥür-ı 'în
3. İntikālın gūş idüp Dürrî didi târîhini
Ola bezm-i cennete Zeyneb 'arūs-ı nāzenîn
Sene 1122

96.

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Recebde leyle-i kandilde teslīm eyleyüp rūhın
Sarāylı kadın itdi çün vedā'-ı 'ālem-i dünyā
2. Oquyup rūhına rahmet didi hātif bu târîhi
Sarāyından ola me'vā Cihānşāh Qadına a'lā
Sene 1121

95. S. 3409: 54^b, Derkenar.

Tārîḥ.

96. S. 3409: 54^b, Derkenar.

Dürrî.

97.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Pādşāh-ı rub'-ı meskūn şehryār-ı şark u ğarb
Ya'ni Sultān Aḥmed ol İskender-i Dārā-sipāh
- 2.. Öyle şāhensēh ki mişlin görmedi çeşm-i felek
Olalı āfākda rūşen çerāğ-ı mihr ü māh
3. Pertev-i iclāli şem'-i düdmān-ı saltanat
Dest-i 'adli bāni-i devlet-serāy-ı 'izz ü cāh
4. Zāt-ı pāki zīnet-i ma'mūre-i rūy-ı zemīn
Zıll-ı iqbāli hümā-yı i'tibāre sāyegāh
5. Şevketi revnağ-fezā-yı ḥānedān-ı ma'delet
Heybeti dehşet-nümā-yı düşmen-i güm-kerde rāh
6. Zeyn olaldan kārgāh-ı devlet-i 'Osmāniyān
Gelmedi bir böyle sultān-ı mu'allā-destgāh
7. Māye-i iksīr-i devletdür vücūdı ḥāşılı
Böyle iqbāle muvaffaq olmadı bir pādşāh
8. Şıdk ile şāhid bu yetmez mi ki Vehhāb-ı kerīm
Virmiş ol sultāna bir āğā-yı şāhib-intibāh
9. Hāris-i dārū's-sa'āde maḥrem-i esrār-ı ḥāş
Ḥayr-ḥ'āh-ı dīn ü devlet mażhar-ı luṭf-ı İlāh
10. Ol şehensāhuñ rızā-yı ḥātırın taḥşil için
Yolına bi'l-cümle varın şarf ider bī-iştibāh
11. Gül gibi ṭab'-ı hümāyūnı güşād olsun diyü
Yapdı bu gülşen-serāyı ol nedīm-i nīk-ḥ'āh
12. Öyle bir kaşr-ı hümāyūn kim basīt-i ḥākde
Āsmān seyr itmedi bir böyle ra'nā bārgāh

97. S. 3409: 55^a.

Tārīḥ-i Kaşr-ı Hümāyūn Der-Bāğçe-i Sarāy-ı Cedīd.

13. Güyyiā Firdevsden bir kıt‘a-i mergübedür
Kim temāşasında ser-gerdān olur nūr-ı nigāh
14. Tarḥ-ı vālā-ı tarzına taḥsīn ider mi‘mār-ı ‘aql
Naḳş-ı zīb-efzāsına Mānī çeker her laḥza āh
15. Bu zemīn-i nev-zuhūrı görmedi çeşm-i zamān
Pür olaldan naḳş-ı maşnū‘āt ile bu kārgāh
16. Her sūtünü bir cevān-ı serv-ķāmetdür meger
Tāḳ-ı ebrūsına yitmez rişte-i medd-i nigāh
17. Görse bu ḳaşr-ı ḥavernaḳ revnaḳuñ taşvīrini
Meyl-i seyrin eylemezdi ḥusrev-i zerrīn-külāh
18. Lāne-i ‘ankā-yı kudretdür bu ḳaşr-ı nüh-revāk
Dāmeni ancak olur bād-ı şabāya busegāh
19. Servler şaf şaf turup el bağlamış teşrīfine
Her ḥıyābāndan açılmış rahşına bir şāh-rāh
20. Zāt-ı pākiyle o sultān-ı mu‘allā-mesnedüñ
Zeyn olunca şeh-nişīn olur bu ‘ālī bārgāh
21. Ḥānedān-ı devletin ma‘mūr idüp Ḥaḳ dā’imā
Āstānın eyleye tā ḥaşre dek vaḳf-ı cenāh
22. Tā ki bu ne ḳubbe-i zengār-ı ḥām-ı kā’ināt
Olalar āyīneveş pertev-pezir-i mihr u māh
23. Ol şeh-i ḥusrev-serīrūñ āftāb-ı tal‘ati
Eyleye dā’im bu ḳaşr-ı nāzenīni cilvegāh
24. Bu maḥall-i dil-keşūñ itmāmına tārīḥ için
Lehce-i dilde iderken peyk-i endīšem şināh
25. Emr-i şāhenşāh ile Dürrī didi tārīḥini
Ḳaşr-ı ‘ālī tarḥ-ı Sultān Aḥmed-i ‘ālem-penāh
Sene 1120

98.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Silaḥdār-ı nigū-girdār-ı Sultān Muṣṭafā merḥūm
Vezīr-i fārisi'l-ḥayl-i cihān Ḥācī Ḥasan Pāṣā
2. Olup şām-ı şerīfe biñ yüz onda ibtidā vālī
Emīrū'l-ḥāclıķla itdi ṭavf-ı Ka'be-i 'ulyā
3. Daḥı niçe eyālet zabṭ idüp ammā ki şoñ demde
Bu şancağ içre oldı rāyet-efrāz-ı reh-i 'uķbā
4. Çıķup da'vetle istiķbāline peyk-i ecel anuñ
'Adem-ābāda teşrīf-i nüzūlin eyledi imā
5. İnüp ol server-i mülk-i vücūd esb-i ḥayātından
Çalındı ṭabl-ı rāḥat ḥ'āba vardı gūyiyā tenhā
6. Budur ümmīd kim çirk-i günehden pāk olup ferdā
Ola müstağraķ-ı deryā-yı 'afv u raḥmet-i Mevlā
7. Du'ā idüp didi tārīḥ-i sāl-i fevtini Dürrī
Ola Ḥācī Ḥasan Pāṣāya me'vā cennet-i 'ulyā
Sene 1122

99.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Cenāb-ı kātib-i dārū's-sa'āde-i 'ālī
Ki oldı mażhar-ı elṭāf-ı kirdgār-ı Kerīm
2. O pāk-ṭıynet o zāt-ı melek-ṭabī'at kim
Ḥaķ eylemiş anı memdūḥ-ı ḥüsn-i ḥulķ-ı a'zīm
3. Hemişe ḥ'āhiş-i celb-i ķulüb-i cümle-i nās
Müdām ümīdi ḥuşul-ı rızā-yı Rabb-ı Raḥīm

98. S. 3409: 55^a, Derkenar.

Tārīḥ-i Vefāt-ı Silaḥdār Ḥasan Pāṣā.

99. S. 3409: 55^b.

Tārīḥ-i Ḥāne-i İbrāhim Efendi Kātib-i Āgā-yı Dārū's-Sa'āde.

2. Ve sen elbette yüce bir ahlāk üzeresin. (Kalem Suresi 4. ayet).

4. Bu menzil-i ferah-ābādı kıldı şahın-ı cinān
‘Aceb mi resmine dil-dāde olsa ‘aql-ı selīm
5. Nuķūşı reşk-fezā-yı nigār-hāne-i Çīn
Riyāzı ğıbtā-i nūzhet-serā-yı bāğ-ı Na‘īm
6. Hele güzel eğer-i bī-bedel binā kıldı
Mübārek ide aña yümn ile Hudā-yı ‘alīm
7. Huzūr-ı kalb ile hem inbisāt-ı hātır ile
Ola hemīşe o menzilgeh-i şafāda muķīm
8. Olup cenāb-ı haķuñ rüz u şeb emānında
Cihānda görmeye hīç ‘illet ü keder ğam u bīm
9. Görüp bu menzili ehl-i ŧabāyi‘ ey Dürrī
İdince her biri tārīh-i sālını terkīm
10. Didiler olmaya bundan ziyāde bir tārīh
Mekān-ı ehl-i sa‘ādet maķām-ı İbrāhīm
Sene 1120

100.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şadr-ı a‘zam Āşaf-ı şānī Hüseyn-i Bayķara
Kim cihān devrinde buldı miħnet ü ğamdan necāh
2. Bir sa‘ādetdür ki itdi cānib-i Hāķdan zuhūr
Oldı dīn ü devlete ser-māye-i fevz ü felāh
3. Yā hümā-yı evc-i himmetdür ki pervāz eyleyüp
Farķına oldı ‘ibāduñ sāye-endāz-ı cenāh
4. Nām-ı nāmīsi Hüseyn ef‘āl ü eṭvārı Hasan
Zikri müstaħsen zamīri pāk aħlāķı melāh
5. Zāt-ı pāki nev-bahār-ı gülşen-i fażl u kemāl
Ṭab‘ı ol gülşende ğüyā menba‘-ı mā‘-i ķarāh

100. S. 3409: 56^b.

Tārīh-i Şulħiyye Der-Sitāyiş-i Hüseyn Paşā.

6. Ol zamān kim eyledi şadır-ı sa'âdetde qarār
İntizām-ı dehre meşgūl oldı her şām u şabāh
7. Hükmine biñ cān ile a'dā da raġbet gösterüp
Cān u dilden itdiler şulh üzre tedbīr-i şalāh
8. Bir zamān gerd-i seferden gerçi kim bī-tāb olup
Tütüyā-yı çeşm idi halk-ı cihāna irtibāh
9. Zaygamān-ı pīşe-i imānı aġzāb eyleyüp
Her tarafından hükveş küffār iderlerdi niyāh
10. Hamdüli'llāh beste-i şulh oldı bāb-ı dār u gīr
Vech-i rāhatdan açıldı halka rüy-ı iftitāh
11. Bu meserretten fuşūl-ı erba'a yek-reng olup
İmtizāc itdi türāb ü āteş ü āb u riyāh
12. Gūşe gūşe halk-ı 'ālem oldılar mest-i sürūr
Neş'e-bahş oldı kulūba bu haber mānend-i rāh
13. Bāreka'llāh ey Aristū-re'y-i Eflātūn-ı hīred
Kim zamānında zamāne buldı feyz-i İnşirāh
14. Āferīn ey hāmi'-i şer'-i mübīn-i Muştafā
Ehl-i dīne eyledüñ ġam-hāne-i dehr-i ferāh
15. Heykel-i bāzū-yı iķbāl olduġına şübhe yok
K'oldı re'y-i bā-şavābuñ gerden-i mülke dü-şāh
16. Muķtezā-yı zāt-ı pākūndür ki olmış tā ezel
Rüy-ı raķş-ı devletüñ raķşende-i rüy-ı şalāh
17. Sā'ire taķlīd ise devlet saña taķķīkdür
Kim vezāret irş ile ol nesle olmışdur mübāh
18. Rāhat-ı dāreyn ile mesrūr ide Hālīķ seni
K'oldı devrinde mübeddel rāhata hūb-ı kifāh
19. Sāl-i şulhuñ Āşafā tārīhini termīm için
Şā'irān ki deste ķāmūs aldılar ġāhī şīhāh

20. Lafzen ü ma'nen hemān Dürrī didi tārīhini
Biñ yüz onda buldı dünyā rāhat-ı şulh u şalāh
 Sene 1110

101.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Himmet-i düstür-ı şadr-ārā 'Alī Pāşā ile
 Oldı çün zīb-i leb-i deryā bu tarh-ı bī-'adīl
2. Tarz-ı pākin seyr idüp Dürrī didi tārīhini
Kaşr-ı nev fevvāre-i zībende 'ālī selsebīl
 Sene 1120

102.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Nişfet-i menkabe Maşşūd Girāy Sulţān kim
 Terk idüp 'ālemi itdi heves-i 'illiyyīn
2. Dā'imā rūhı olup ni'met-i dīdār ile şād
 Ola hem-şoĥbeti hūrī yiri gülzār-ı berīn
3. İşidüp fevtini Dürrī didi tārīh-i temām
'Azm-i 'adn eyleye Maşşūd Girāy Nürü'd-dīn
 Sene 1119

103.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ĥamdüli'llāh cilve-i luţf-ı İlāhīden yine
 Nev-cevān olmaĥlıĥa meyl eyledi dünyā-yı pīr

-
- 101.** S. 3409: 56^b, Derkenar.
Tārīh-i Kaşr-ı Şadr-ı 'Alī.
- 102.** S. 3409: 56^b, Derkenar.
Tārīh.
- 103.** S. 3409: 57^a.
Tārīh-i Diğer.

2. Pertev-i nūr-ı tecelliden bu da bir lem'adur
Kim ser-ā-pā itdi dehr-i zulmet-ābādı münir
3. Haq mülük-ı āl-i 'Osmānı haṭādan hıfz ide
Bīşezār-ı dīne oldı her biri bir nerre şir
4. 'İzz ü şevketle cülüs itdi o nesl-i pākden
Taht-ı şāhīye yigirmi bir şeh-i şāhib-serir
5. Her biri biñ güne āşāra muvaffaq oldılar
Cümlenün ervāhını şād eyleye Hayy u Kebir
6. Muştafā Hān oldı yigirmi ikinci pādşāh
'Ömr ü iqbālin ziyāde eyleye Rabb-i Qadir
7. Bu yigirmi iki sultān-ı güzünün Āşafı
Şāhib-i mühr olmağ üzre oldı yüz toğuz vezir
8. Yüz onuncı hāliyā bir Āşaf-ı 'allāmedür
Kim sedād u rüşdine taḥsīn ider şeyḫ u kebir
9. Cümle eṭvārı ḥasendür ism-i sāmīsi Hüseyn
Gelmemişdür dehre bir böyle vezir-i bī-nazir
10. Şulḥ idüp çāsār u cumhūr u kıral u çār ile
Rāhat itdi 'ālem-i renc-i seferden ol müşir
11. Ḥamd idüp bu ni'met-i 'uzmāya erbāb-ı kemāl
Oldılar tāriḫe sā'ī ger kebir u ger şağir
12. Lafzen ü ma'nen hemān Dürrī didi tāriḫini
Mülki işlāḫ itdi yüz onda yüz onuncı vezir
Sene 1110

104.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Hakīm-i şehryāri Nūḫ Efendi ḥazık-ı kāmil
K'odur dārü'ş-şifā-yı ḥikmete Sūkrat-ı bī-hem-tā

2. Bekā-yı bī-sebātın aňlayup dünyā-yı fānīnūñ
Murād itdi ki tertīb eyleye zād-ı reh-i ‘uqbā
3. Binā kıldı bu nüzhetgāh-ı ‘ilmi Һasbetenli’llāh
İdüp maq̄bül Һayrın sa’yını meşķūr ide Mevlā
4. Fuḫül-i ehl-i ‘ilme oldı zībā medrese el-Һaķ
İlāhī Һaşre dek ma’mūr ola bu tarḫ-ı müsteḡnā
5. Temām olduqça yazdı Dürri-i dā’ī bu tārīḫi
Һekīmbaşı Efendi kıldı a’lā medrese ihyā
Sene 1111

105.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Һazret-i ‘Ārif Efendi ol vücūd-ı nāzenīn
K'eylemiş Һaķ zātını āyīne-i şıdķ u şafā
2. Tıynet-i pāki ma‘ārifden mürekkebdür hemān
Nüşḫa-i eczā-yı Һikmetdür vücūdı muṭlaķā
3. Seyyid-i ‘allāme-fer Ristū-yı Eflāṭun-Һüner
Kāmil-i pākīze-gevher fāzıl-ı müşķil-güşā
4. ‘Ārif-i lübb-i me‘ānī vāķıf-ı fenn-i edeb
Rā’iz-i raḫş-ı feṭānet merd-i meydān-ı zekā
5. Cümle fenden behrever her ma‘rifetden Һışşemend
Sīnesi mecmū‘a-i feyż-i Һudādur gūyiyā
6. Һaṭṭ-ı Һüsn-i dil-rübāyı nesh idüp Һüsn-i Һaṭı
Virdi ta’līķa kemāl-i şīve-i Һüsn-i edā
7. Kıṭ‘ası Һayret-fezā-yı şāh Maḫmūd u ‘İmād
İntizām-ı saṭrı bir dürr sübḫa-i ‘ālem-bahā
8. Һāşılı bir nüşḫa-i nā-dīdedür kim mişlini
Görmedi gencīne-i āfāķda çeşm-i semā

105. S. 3409: 57^b.

Tārīḫ-i Şadr-ı Rüm Şoden Һazret-i ‘Ārif Efendi.

9. Meşreb-i pāki muşaffā ṭab'ı 'ālī ḥulķı hoş
Şoḥbet-i rūḥ-āşnāsı neşve-baḥş u cān-fezā
10. Şāh ile şāhāne hem dervīş ile dervīşdür
Ol sebebdenür aña ikrām ider şāh u gedā
11. Bundan evvel şadr-ı Anaṭoluyı teşrīf idüp
Sāyesinde buldı çok üftādeler neşv ü nemā
12. Şimdi şadr-ı Rūma viridi yümñ ile ḳadr u şeref
Ḥaḳ anı şadra mübārek eyleye şadrı aña
13. Şād olup dā'ileri Dürrī didi tārīhini
'Ārifī bi'llāh ḥālā şadr-ı Rūm oldu sezā

Sene 1118

106.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āşaf-ı ekrem 'Alī Pāşā-yı 'ālī-rütbe kim
Zāt-ı pākin eylemiş Ḥallāḳ-ı bī-hem-tā 'azīz
2. Gerçi ehl-i 'izzet itmişdür ezelden Ḥaḳ anı
Luṭf-ı şāhenşāh ile oldu yine ḥālā 'azīz
3. Ya'ni mülk-i Mışra mālīk oldu 'avn-i Ḥaḳ ile
Böyledür elbette manzūrın ider Mevlā 'azīz
4. Şādmān olsun yine sükkān-ı Mışr-ı Ḳāhire
Oldı taḥt-ı Yūsufa bir Āşaf-ı dānā 'azīz
5. Yūsuf-ı Mışr-ı sa'ādet olmağa şādīḳ gerek
Şāhibin eyler mu'azzez olsa ger rü'yā 'azīz
6. Yūsuf-ı Mışr-ı şadāḳat olmağa olmaz sezā
Sürme-āsā olmayanuñ çeşmine rü'yā 'azīz
7. Ḥāşılı dünyā vü 'uḳbā ṭā't-i Ḥālīḳdadur
Şıḳ ile ṭā'āt ider erbābını Ḥaḳḳa 'azīz

106. S. 3409: 57^b.

'Alī Pāşā Ḥazretlerinin Vali-i Vilāyet-i Mışr-ı Ḳāhire Oldukları Tārīhdür.

8. Öyle bir Āşaf ki zuhr-i āhiretdür maṭlabı
Bîş-i çeşminde degül dünyâ vü mâ-fihâ 'azîz
9. Zann iderdi hüsni Yūsuf da şalâh âşarîdur
Nūr-ı vech-i pâkini görse Zelîhâ yâ 'azîz
10. Barmağıyla güyiyâ imâ ider ümmü'l-ķıyâs
Gelmedi bu mülke bir böyle melek-sîmâ 'azîz
11. Nîl-i nâ'il olmağ'ıçün kiştzâr-ı maṭlaba
Ümm-i dünyânuñ bütün maḥlûķı dirdi yâ 'azîz
12. Ḥamdüli'llâh müstecâb oldı du'âsı anlaruñ
Ol diyâra oldı ber-düstür-ı Āşaf-râ 'azîz
13. Ṭal'atiyle taḥt-ı Mışra virdi bir ḥayli şeref
Şimdi oldı güyiyâ ol manşib-ı vâlâ 'azîz
14. Kıddine olup mübârek ḥil'at-i zîbâ-yı câh
Ola yâ Rab dâ'imâ ol zât-ı müsteşnâ 'azîz
15. Hem meḥârîm-i kirâmı ḥıfz-ı 'avni'llâhda
Her birisi ola mânend-i dūr-i yek-tâ 'azîz
16. Şâd olup dâ'îleri Dürrî didi târîḥini
Oldı mülk-i Mışr-ı iķbâle 'Alî Pâşâ 'azîz
Sene 1118

107.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Gül-i gülzâr-ı cinân Fâtıma binti Rıdvan
Oldı rahmetle çü ferş-i 'ademe ruḥ-süde
2. Bunda terk eyledi çünki peder-i Rıdvânı
Anda Rıdvâna mülâķât ola ol mes'üde
3. 'Afv idüp Ḥazret-i Ḥak luṭf ile taķşîrâtın
İde firdevsde nâz u ni'ama âlüde

107. S. 3409: 57^b, Derkenar.
Târîḥ-i Dürrî.

4. Dağı bākīlerine 'ömr virüp Bāri Hudā
Zıll-ı devletlerini her dem ide memdüde
5. Fevtinüñ iki melek geldi didi tārīhin
Fāṭıma gülşen-i cennetde ola āsūde
Sene 1117

108.

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün
Muzāri' -- + / - + -- / -- + / - + --

1. Hürşid-i evc-i 'iffet Hācī Emīne kadın
Çün 'ālem-i fenādan itdi beķāya rıhlet
2. Ol zāt-ı nāzeninüñ yatduķça toprak içre
Haķ 'afv idüp günāhın rūhına ide himmet
3. Çün güş idüp vefātın tārīh için didiler
Hācī Emīne Kadın ola 'arūş-ı cennet
Sene 1124

109.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Cenāb-ı vālide-i Hān Aḥmed-i şāliş
Ki itdi Hāzret-i Haķ anı mazhar-ı ḥayrāt
2. Bu āb-ı şāfi sebīl itdi fī sebīlli'llāh
İki cihānda ola tā ki nā'il-i derecāt
3. Nice sebīl ki bir kaçresin idenler nüş
Meşām-ı cānı olur reşḥa-pāş-ı kand ü nebāt
4. Cihānda teşneyi ışkā kadar şevāb olmaz
Ne deñlü aḥsen-i a'māl var ise bi'z-zāt
5. Zülāl-i 'afv ile Haķ eyleye anı sīr-āb
O dem ki teşne-leb ola ahāli-i 'araşāt

108. S. 3409: 57^b, Derkenar.

Tārīh-i Dürrī.

109. S. 3409: 58^a.

Vālide Sulṭān Hāzretlerinüñ Türbesinde İcrā Eyledüğü Sebīle Tārīhdür.

6. Kıyām-ı sâ'ate dek nüş iden du'â eyler
Ki ide Hâzret-i Hâk anı dâhil-i cennât
7. Du'â idüp didi târih-i sâlini Dürrî
Sebîl-i Vâlide Sultân nişân-ı âb-i hayât
Sene 1121

110.

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Zıll-ı Hâk Hâzret-i Hân Aḥmed-i Şâliṣ ki odur
'Âlemüñ rûh-ı revân-baḥşı cihānuñ cānı
2. Ol şehüñ vâlide-i mâcide-i şâliḥası
Câvidân olmadığın bildi bu dâr-ı fânî
3. Şıdk u ihlâs ile sa'y eyledi çün hayrâta
Bunca âşâra Ḥudâ kıldı muvaffak anı
4. Gâh cisr itdi binâ geh şular itdi icrâ
Ki yapup eyledi ma'mûr niçe vîrânî
5. Mâ'-i zemzem gibi hep çeşmeleri şâf u lezîz
Beyt-i a'zam gibi câmi'leri hep nûrânî
6. Şimdi bu türbe-i vâlâ-eşeri kıldı binâ
Ki ola kendüye râhatkede-i cismânî
7. Vâkı'â arz-ı muḳaddesde bu zîbende eşer
Añdırur âdeme nüzhetkede-i Rıdvânî
8. Budur ümmîd ki bu merḳad-i pâk içre müdâm
Kıla âsüde Hâk ol zât-ı kerîmü's-şânı
9. Tuymayup nez'i deminde sekerât-ı mevti
Şoñ nefesde aña hem-râh ide Hâk îmânı
10. Maḥv idüp 'illetini pertev-i nûr-ı ḥasenât
Zevḳ ide râyiḥa-i cennet ile rûhânî

110. S. 3409: 58^b.

Târih-i Binâ-yı Türbe-i Vâlide Sultân.

11. Her kim eylerse anı *Fātiḥa*-i ḥayr ile yād
Müsteḥak ola añā mağfiret-i Rabbānī
12. Didi itmāmı için Dürri-i dā'ī tārīḥ
Türbesin kaldı binā Vālide-i Sultānı
Sene 1121

111.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ḥazret-i Sultān Aḥmed Ḥān-ı vālā-menzilet
Kim odur şimdi ser-efrāz-ı selāṭin-i zamān
2. Ol şehensāh-ı serīr-i mesned-i iclāl kim
Çāker-i dergāhıdur şāhān-ı İskender-nişān
3. Her hünerde Ḥak o deñlü māhir itmişdür anı
Kim degül evşāf-ı pāki kābil-i şerḥ u beyān
4. Başlasam vaşf itmege cüz'-i kemālātın anuñ
Yetmeye deryā mürekkebe olsa kāğız āsmān
5. Ḥāşılı bir pādşāh-ı bī-bedeldür kim anuñ
Mişlini seyr itmemişdür dīde-i ehl-i cihān
6. Bu ne ḥikmetdür ki ṭab'ı her neye meyl eylese
Vech-i āsān üzre taḥşil eyler ol fenni hemān
7. Taḥtḡāh-ı salṭanatda dāver-i fermān-revā
Dār u gīr-i 'arşa-i ceng ü vegāda ḡahramān
8. Feyz-i isti'dād ile Riştü-yı Eflātün-zekā
'İlm-i māder-zād ile 'allāme-i āteş-zebān
9. Bezmdede Loḡmān ile Büzürcmihre hem-'ayār
Rezmdede Sührāb ile İsfendiyāre hem-'inān
10. Nazmda ḡayret-fezā-yı Şā'ib-i şīrīn-suḡan
Şīve-i inşāda reşk-i ḡ'āce-i Şāh Cihān

111. S. 3409: 59^b.

Tārīḥ-i Pāre-Zeden-i Ḥazret-i Sultān Aḥmed Ḥān.
9 A ve B mısrasında vezin aksamaktadır.

11. Nesh ü ta'lîk içre Yâkût-ı 'Umâdî kimse
Olmaz idi resm-i tuğrâda müşârün bi'l-benân
12. Hâşılı bir nüsha-i kübrâdur ol zât-ı şerîf
Hıfz ide dâ'im haţâdan anı Rabb-i Müste'an
13. Emr idüp huddâmına bir gün tüfeng-endâzlık
Seyr iderken mesnedinde ol şeh-i vâlâ-mekân
14. Tab'-ı pâki meyl idince bir tüfeng aldı ele
Oldı güyâ ol tüfeng bir ejder-i âteş-feşân
15. Dikdiler bir pâre-i sîmîn nişangâha hedef
Eyleyüp nûr-ı firâsetle anı ol şeh nişân
16. Himmetiyle uçlerüñ urdı üçünci def'ada
Seyr idenler didiler haqqâ budur şâhib-ķırân
17. Vâkı'â olsa te'emmül bir kerâmetdür bu kim
Pâdşâhân-ı selefden olmamışdur hîç 'ayân
18. Elli üç âdem maħalli fikr idüp inşâf kııl
Hurde bir pâre nice teşhîş olur ey hurde-dân
19. 'Arşa-i dünyâda zâhir olalı âlât-ı ceng
Hağ bu kim böyle hüner göstermedi bir pehlevân
20. Yâ İlâhî öyle ümîd eylerüz kim ol şehüñ
Sâyesi ola tırâz-dâmen-i âħir zamân
21. Emrine râm eyleyüp âfâkı İskender gibi
Saltanatda Ķâfdan Ķâfa ola hükmin revân
22. Bu eşer çünkim zühür itdi o şâhenşâhdan
Başladı târîhini terķîme her bir nükte-dân
23. Dürri fermân-ı hümâyün ile târîhin didi
Ķıldı ol bir pâreyi şad-pâre sulţân-ı cihân
Sene 1122

112.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bu nişān-ı dil-keşüñ tārīhi tekml̄ olmadın
Geldi bir fermān-ı 'ālī dahı ol dem nā-geh-ān
2. Ya 'ni şad-pāre idince pāreyi şāh-ı be-nām
Dikdi anuñ yirine bir dāne gülnārı nişān
3. Himmet idüp anı da urdı üçünci def'ada
Seyr idenler kaldılar engüşt-i hayret ber-dehān
4. Öyle bir gülnār-ı āteş-pāre kim seyr eyleyen
Yā 'akıķ-i ter şanur yā ahker-i āteş-feşān
5. Hāķ Te'ālā kuvvet-i bāzūsını efzün idüp
Vire aña devlet-i pāyende 'ömr-i cāvidān
6. Pārelendükçe tūfenginden nişān ol serverüñ
Pāre pāre eyleye cism-i 'adūsın her zamān
7. Kahr olup düşmenleri dārb-ı tūfeng-i merg ile
Olalar dā'ileri āsūde-i dārü'l-emān
8. Aña da tārīh için fermān olunca söyledüm
Bir kirāsı kıldı yüz biñ parça sulţān-ı cihān
Sene 1122

113.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + - -

1. 'Azīz-zāde o hem-nām-ı kıdve-i rūsülüñ
Olnca hilye-i hūsnine lihye dā'ire-keş
2. Miyān-ı hālede bedr-i kamer midür yoksa
Verā-yı perde-i ebr-i hafāya girdi güneş

112. S. 3409: 60^a.

Tārīh-i Gülnār-Zeden-i Hāzret-i Sulţān Aḥmed Ḥān.

113. S. 3409: 60^a, Derkenar.

Tārīh-i Berāy-ı Lihye-i 'Azīz-zāde.

3. Görüp o haṭṭ-ı nevi Dürriyâ didüm târiḥ
Civâr-ı Ka'be-i imâna geldi ceys-i Habeş
 Sene 1101

114.

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Hafif ++ -- / +- +- / +- + -

1. Habbezâ Hazret-i 'Ömer Pâşâ
 Ki vezâretde cümleden uludur
2. Râh-ı Haḫḫa sebîl-i âb itdi
 Çeşme-i kevşere nişâne budur
3. Didi târiḫini bir eksükli
Âb-ı rû cümle-i şevâba şudur
 Sene 1102

115.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol semiy-y-i faḫr-ı 'âlem aḫmed âğâ-yı vecîh
 Kim zamîr-i pâkidür mir'ât-ı esrâr-ı ḫakem
2. Menba'-ı cûd u seḫâvet mecma'-ı ḫulḫ-ı kerîm
 Şâf-dil pâkîze-meşreb ehl-i devlet-i muḫteşem
3. Bu maḫâm-ı ḫurremüñ ber-muḫtezâ-yı tab'-ı pâk
 Eyledi ta'mîr ü bünyâd dîde çün sa'y u himem
4. Ḥamdüli'llâh öyle bir şüretde buldurdı kemâl
 K'oldı her bir kûşesi reşk-âver-i bâğ-ı irem
5. Bu binâ hem-vâre 'işretgâh olup bânîsi hem
 Ola dâ'im ḫüsn ü ḫâl üzre mu'ammer ü muğtenem
6. Lafzen ü ma'nen didi Dürrî anuñ târiḫini
Yapdı biñ yüzde bu vâlâ kaşrı şâhib-kerem
 Sene 1100

114. S. 3409: 60^a, Derkenar.

Târîḫ-i Çeşme.

115. S. 3409: 61^a, Derkenar.

116.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Pādşāh-ı dādger dārā-yı İskender-eşer
Ya'ni Sultān Ahmed-i Cem-şadr u Hākān-ihtişām
2. Ol şehensāh-ı bülend-eyvān-ı kaşr-ı ma'delet
Kim der-i iqbālidür dārü'l-emān-ı hāş u 'ām
3. Bu maşām-ı dil-keşün bünyādına himmet kıllup
Virdi tarz-ı hāş ile haqqā kemāl-i intizām
4. Böyle bir cāy-ı neşāt-efzā-yı vālā oldı kim
Aña dünyāda nazır olmaz meger dārü's-selām
5. 'Arızı dilber gibi her cānibi pür-naşş u zīb
Dide-i 'aşık-şifat etrāfi hep āyine-i cām
6. Tarhı zīb-efzādur u dīvārı pür-naşş u nigār
Ābı rüşen havzı dil-keş saşfı zer ferşi ruşām
7. Pāsbān-ı bābidur iqbāl u devlet rüz u şeb
Didebān-ı şahıdır hürşid ile meh şubh u şām
8. Haş budur kim böyle menzilgāha mānend-i hümā
Şāye-endāz olsa lāyıkdur o sultān-ı be-nām
9. Bu maşalli zāt-ı pākine mübārek eyleyüp
Ol şehensāhı haşādān hıfz ide şāh-ı enām
10. Bende-i dīrinesi Dürrī didi tārīhini
Kaşr-ı zībā tarz-ı Sultān Ahmed-i 'ālī-maşām
Sene 1121

117.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Bi-ḥamdi'llāh yine şulb-i cenāb-ı şehryārīden
Dıraşşān oldı bir meh kim cihānı tıtdı envārı
2. Ne meh bir āftāb-ı evc-i iḳbāl u sa'ādet kim
Zemīn ü āsmāna pertev-efgen oldı āşārı
3. Gül-i bāğ-ı tarāvet gonca-i neşküfte-i ḳudret
Dür-i baḥr-ı leṭāfet gevher-i şeb-tāb-ı ḥünkārı
4. O dem kim eyledi mehd-i vücūda yümñ ile teşrīf
Melekler ḥāzır itdi şad-hezār ālāt-ı zer-kārı
5. Netīce nūr-ı ḳudretten o şem'-i bezm-i iḳbālī
Fürüzān eyledi luṭf-ı cihān-ārā-yı Settārı
6. Maḥaldür mihr ü māh ol zāta olsa dāye vü lālā
Sezādur ḥıdmetinde ḥūrlar olsa perestārı
7. İlähī Ḥāzret-i Ḥān Aḥmedüñ 'ömrin ziyād eyle
Hemīşe nā'il it maḳşūdına ol ma'delet-kārı
8. Ümīd oldur ki bu vaḳt-i mübārek şevḳine yazup
Yine mesrūr ide bir manşıb ile bu dil ü zārı
9. Bedīhī söyledi tārīḥ-i ferruḥ-fālını Dürrī
Mu'ammer ide bu Şeh-zāde 'Abdü'l-Mālikī Bārī
Sene 1121

118.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Süleymān Beg bihīn-i ferzend İbrāhīm kim
Sipāh ebnāsına şimdi odur āgā-yı şāhib-dād

117. S. 3409: 62^b.

Tārīḥ-i Velādet-i Şeh-zāde 'Abdü'l-Melik.

118. S. 3409: 62^b, Derkenar.

2. O maḥdüm-ı mükerrem ol aşı̄l-i şāf-gevher kim
Kibār içre odur her vech ile memdüḥ-ı māder-zād
3. Bu sāḥilḥāne-i nüzhet-fezāya oldu çün mālīk
Yed-i himmetle kıldı hep der ü dīvārını ābād
4. O deñlü pür-leṭāfet oldu kim seyr eyleyenler hep
Bulurlar zevḳ-i rūḥānī olurlar ḡuşşadan āzād
5. Zihī zībā maḳām-ı dil-güşā ḳaşr-ı cihānārā
Ḥoşā pākīze bünyād dilārā ṭarḥ-ı nev-īcād
6. Mübārek eyleyüp ḥaḳ zāt-ı pākine bu sükenāyı
Ola hemvāre teşrīf eyledükçe ḥurrem ü dilşād
7. Olur mı hīç bundan bir ziyāde Dürriyā tāriḥ
Leb-i deryāda bu ḳaşr-ı Süleymānī mübārek-bād
Sene 1124

119.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Te'āla'llāh zihī devr-i feraḥ-baḥş-ı dil-ārā kim
Yine fer buldı 'ālem ḳudret-i Ḥallāk-ı vāḥidden
2. Yine ehl-i cihān dil-şād olup kesb-i şafā itdi
Yine diller güşād oldu bu hengām-ı müsā'idden
3. Cenāb-ı pādşāhuñ ya'ni kim ḥurşīd-i maḳşūdı
Diraḥşān oldu bir şeh-zāde-i vālā-maḳāşıddan
4. Bu bir şeh-zāde-i 'ālī-nesebdür kim cebīninde
Nümāyandur fūrüg-ı devlet āşār-ı meḥāmidden
5. Cebīninde nümāyān olmasun mı nūr-ı devlet kim
Aña mīrāşdur ābā vü ecdād-ı emācidden
6. Ḳudümü mūrīş-i behcet vücūdı māye-i ḥikmet
Vürüdü maḥz-ı emniyyet cihāna luṭf-ı mācidden

119. S. 3409: 63^a.
Tārīḥ-i Diğer.

7. Felekde levha-i mihr ü mehe tahrîr için vaşfin
N'ola düşmezse hâme rûz u şeb dest-i 'Uṭâridden
8. Ṭulû' itdükçe ol meh cāy-gāh-ı mehd-i vālāsı
Pür oldı hūriyân-ı sîm sâk [u] nūr-ı sâ'idden
9. Zemîne mihrveş pertev şalınca çıkdı eflâke
Şadâ-yı şükr ü mîlâdı mesâcidden me'âbidden
10. O deñlü pür-ḥurûş oldı cihân kim nefha-i şevki
İder zî-rûḥ olan ışgâ lisân-ı hâl-i cāmidden
11. Mü'ebbed eyleyüp gitdükçe Sulṭân Aḥmedi Yâ Rab
Vücüd-ı pākini ḥıfz eyle envâ'-i şedâyidden
12. Daḥı şeh-zâde-i vâlâ-nijâduñ zîb-i mes'ûdın
Yed-i lutfuñla maḥrûs eyle zaḥm-ı çeşm-i ḥāsidden
13. Hemîşe ḥırz-ı cân-ı pâki olsun *Âyete'l-Kürsî*
Hemîşe tıynet-i şâfi emîn olsun mefâsidden
14. İderken fikr-i târîḥ-i kudüm-ı meymenet-baḥşın
Zamîre geldi bir mısrâ'-ı pāk ilhâm u vâridden
15. Hezârân zevk u şevk ile didüm târîḥini Dürrî
Vücûda geldi 'Abdü'l-Mâlik Aḥmed Ḥân-ı 'âbidden
Sene 1121

120.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Bir ehl-i hâle ḥuşul-i murâd için şordum
Didi şelâşe aḥyar içre tã'at-i Yezdân
2. Didüm ki vüş'at-i rızka 'aceb nedür çâre
Didi devâm-ı vuzû'dur tilâvet-i Qur'ân

120. S. 3409: 63^a, Derkenar.
Dürrî.

121.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çün der-i mîr ü vezîr ü şâhdan zillet görüp
'Arz-ı hâcât eyledi Dürrî cenâb-ı 'izzete
2. Li'llahi'l-hamd ol kadar eltâfa şâyân oldı kim
Güyyiâ dūzaḥdan âzād oldı girdi cennete

122.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şehenşâh-ı hüner-pîrâ yed-i mi' mâr-ı himmetle
Virince âb u tâb üzre bu kaşr-ı pâke 'unvânı
2. Gelüp bir teşne-leb nüş eyleyüp Dürrî didi târîḥ
Zülâl-i 'ayn-ı şâfi selsebîl-i kaşr-ı sulṭânî
Sene 1122

123.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Muḥîṭ-i 'aql Meḥemmed ḥalîfe-i evvel
Bulınca yazıcılıkla ḥuşûl-ı âmâli
2. Du'â idüp didi târîḥ-i sâlini Dürrî
Mübârek ola Meḥemmed bu rütbe-i 'âlî
Sene 1124

124.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

121. S. 3409: 63^a, Derkenar.

Dürrî.

122. S. 3409: 64^a, Derkenar.

Târîḥ-i Selsebîl.

123. S. 3409: 64^a, Derkenar.

Târîḥ-i Berây-ı Kâtib Âgâ-yı Dârü's-Sa'âde.

124. S. 3409: 64^b, Derkenar.

[Târîḥ]

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cenāb-ı şadr-ı deryā-dil müşīr-i mesned-ārā kim
Odur şimdi vezīr-i a'zam-ı Hān Aḥmed-i yek-tā
2. Leb-i bahruñ sarāy-ı pākini tekmīlden şöfra
Bu cāy-ı dil-keş üzre kıldı bu tarḥ-ı nevi peydā
3. İdüp mi'mār-ı 'aqlı ḥıdmet-i ta'mīrine me'mūr
Güzel üslüb-ı mergüb üzre bünyād eyledi ḥaḳḳā
4. Şafā-yı āb ile luḫf-ı hevāsın seyr idenler dir
Ḥarīm-i gülşen-i firdevsden bir kıṭ'adur gūyā
5. Netīce baḥr u berde mişli yok bir beyt-i 'ālīdür
Mübārek eyleye bānīsine Ḥallāḳ-ı bī-hem-tā
6. Olup me'mūr Dürrī bendesi yazdı bu tārīḫi
Mekān-ı pāk ü zībā tarḥ-ı ra'nā-yı 'Alī Pāşā
Sene 1122

125.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Merḥabā merḥabā ey Āşaf-ı ferḥunde-cemāl
Yine teşrīfüñ ile 'ālemi itdüñ iḫyā
2. Yine gün gibi olup evc-i şerefden ṭālī'
Ṭal'at-ı pāküñ ile oldı münevver dünyā
3. Ḥaḳ bu kim pertev-i ruḥsār-ı feraḥnāküñden
Başka bir gūne ziyā buldı cihān ser-tā-pā
4. Sende bir sırr-ı Ḥudā vardur eyā zāt-ı şerīf
Ki bilen bilmeyen eyler saña elbette du'ā
5. Luṭfuña mazhar olan eyler idi evşāfuñ
Olmayanlar daḫı gūş eyleyüp eylerdi şenā

125. S. 3409: 65^a.

Tārīḫ-i Dil-Pezīr-i Ḥazret-i Meḥemmed Pāşā.

6. Ol zamān kim seni bu şadra murād itdi o şeh
İtmedi sırrını bir kimseye ifşā ammā
7. Bildiler da'vet için gitdi silahdār aġalık
Gelecek kim diyü hep hayrete vardı 'uġalā
8. Bāreka'llāh zihī pādşeh-i 'āķil kim
Re'y ü tedbırde aķrānı bulınmaz ħaġķā
9. Bu işābetleri bu kuvvet-i vicdānı görüp
Ĥiddet-i tab'ma taĥsīn ider erbāb-ı zekā
10. Kimsenüñ ħātırına gelmeye bu naķş-ı ġarīb
Kendü maĥfıce ide levĥ-i zamīre inşā
11. Çıkıcaġ şoñra beyāza ħalalar ħayretde
'Aġlınuñ añlaya mi'yārını a'lā ednā
12. Āşķārā o nihānı bu rumūzuñ keşfin
Birbirinden iderek ħalk-ı cihān istiķşā
13. Kār u bārın bıraġup başladılar efķāra
Sūķ u bāzār u cevāmi'de bile şubĥ u mesā
14. Vüzerā fırķasını bir bir idüp hep ta'dād
Bu ħuşūşa ħatı çok eylediler şarf-ı zekā
15. İntihāb eyledi her birisi zu'mınca birin
Kimisi itdi işābet kimisi itdi ħatā
16. Ĥāşılı bir niçe ġün ħalk ciger-ĥün oldu
Kimse bu müşkili ħal itmedi ferden ferdā
17. Döndi taġvīm-i kühen-sāle müneccim ħavli
Levĥ-i ebced diseler taĥta-i remmāle sezā
18. Bildiler cümlesi miġdārını şimden şoñra
Bu 'Alī olsa daĥı ħavli olunmaz ışġā
19. Böyle bir emr-i bedīhīde ġalaġ-ġüster olan
Nice müstaĥrec olur emr-i ħafīde 'acebā
20. Ĥāşılı cümle taşavvurları oldu mensüh
Ĥikmetin kendi bilür Ĥazret-i Ĥaġķ āmennā

21. Ol gürühuñ hele yoğ medħali bunda ancak
Cifr-i 'ağl ile biraz semtine vardı 'uđalā
22. Giderek buldı taħađđuđ ħaber-i teşrīfūñ
Oldı dillerde nümāyān eğer-i zevđ u şafā
23. Li'llahi'l-ħamd ħarām eyleyerek devlet ile
Şadra geldūñ yine ey Āşaf-ı ferħunde-liķā
24. Sendedür hep nazarı şimdi 'ibādu'llāhuñ
Sensin ümmīdümüz ey püşt-i penāh-ı zu'afā
25. Meşreb-i pāk-i hümāyūna münāsib ħareket
Yine sensin iden ey şāħib-i remz ü ĩmā
26. Pehlevān olmađa maħşūşdur ey tīr-endāz
K'ola bu çarĥ-ı kemāndar ile bir kez hem-pā
27. Senden özge bilürüz şab'-ı şehenşāha göre
İdemez ħükmini bir kimse bu şadruñ icrā
28. Sendedür 'ağl u edeb rüşd ü sedād ü 'irfān
Sensin el-kışşa ser-efrāz-ı gürüh-ı vüzerā
29. Seni her vech ile Allāha emānet itdük
Cümle müşkillerüñi eyleye āsān Mevlā
30. Sen dađı Ĥađđā idüp cümle umūrın tefvīz
Gice gündüz eđer-i sūziş ile eyle du'ā
31. Ele al ħātırını luř ile dermāndelerüñ
Ĥāşıl it devlet-i dünyā ile zuħr-ı 'uđbā
32. Dürri-i bende dağı dā'i-i dīrīneñdür
Her ne kim lāyık ise şānuña eyle icrā
33. Çıkarup nāmuñı eflāka didüm tārīħūñ
Yine mühr aldı murād üzre Meħemmed Pāşā
Sene 1122

126.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Şeh-i şevket-penāh-ı taht u efser ya 'ni Hān Aḥmed
Ki tıtdı ser-te-ser dehri şadā-yı kūs-ı iclālī
2. O sulṭān-ı selāṭīn-i cihān kim ḥāk-i dergāhı
Olur cümle mülūkuñ tūtiyā-yı çeşm-i iḳbālī
3. Hemīşe fikri ta'mīr-i ḳulüb-ı ehl-i sünnetdür
Anuñ'çün ḳalbi olmaz zıkr-i Ḥaḳdan bir nefes ḥālī
4. Bu sünnet-ḥāneyi tevsī' içün vaz'-ı ḳadīminden
Murād itdi cedīden irtikā'ın ṭab'-ı meyyālī
5. Güzel üslüb-ı mergüb üzre tecdīd itdiler ḥaḳḳā
Bulınmaz kārgāh-ı 'ālem içre şimdi emşālī
6. İlahī ḥānedān-ı devleti ma'mūr olup dā'im
Mürür ide sürür u zevḳ ile rüz u meh ü sālī
7. Sürüş-ı 'ālem-i bālāda didiler Dürriyā tāriḥ
Zihī sulṭān-ı dīn ḳıldı mekān-ı sünneti 'ālī
Sene 1122

127.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Te'āla'llāh zihī taht-ı hümāyūn-ı şehenşāhī
Ki oldı kātib-i esrār aña bir ma'rifet kānı
2. Ne kān-ı ma'rifet bir ma'den-i iksīr-i 'irfān kim
Cihāna gelmemişdür belki gelmez mişl ü aḳrānı
3. Cenāb-ı Muştafā Beg ibn-i Defterdār Pāşā kim
Bütün āfāḳı tıtdı ma'rifetle şöhret ü şānı

126. S. 3409: 65^a, Derkenar.

Dürri.

127. S. 3409: 66^a.

Tāriḥ-i Sarāy-ı Sulṭān Aḥmed Hān.

4. Suhan-perver kalemver şâf-tıynet Bū ‘Alī-fiṭrat
Felâṭūn-ı Arisṭū-fiṭnat-i âdâb-ı Lokmânî
5. Edîb-i fenn-i ehliyyet lebîb-i nüṣṣa-i hikmet
Ḥabîr-i remz ü imâ vâkıf-ı esrâr-ı pinhânî
6. Ḥaḳîḳat ḥıdmet için böyle sultân-ı melek-şâna
Maḥaldür itseler hep intiḥâb erbâb-ı ‘irfânî
7. Olup bir niçe müddet sāye-i iḳbâl-i şâhîde
Ola âḥîr murâd üzre çerâğ-ı luṭf u iḥsânî
8. Mübârek-bâdına reh-yâb-ı fırsat olmayup Dürri
Hediye olmak üzere eyledi ‘arz-ı şenâ-ḥvânî
9. ‘Uṭarid şafḥa-i pāk-i sipihre yazdı târîḥin
Ḳalemle Muṣṭafâ oldı debîr-i sırr-ı Sulṭânî
Sene 1121

128.

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Müşîr-i muḥterem düstür-ı ekrem Aşaf-ı efḥam
‘Alî Pāşâ vezîr-i a’zam-ı Ḥân Aḥmed-i yek-tâ
2. Olup dört sâl üç ay şadr-ı vâlâ-yı vezâretde
Güzel ḥıdmetler itdi işbu dîn ü devlete ḥaḳḳâ
3. Velî ber-muḳtezâ-yı ḥükm-i taḳdîr-i Ḥudâvendî
Ne çâre eyledi ‘azm-i şehâdet-ḥâne-i ‘uḳbâ
4. Hemîşe kârı çün ḥayrât idi bu dâr-ı dünyâda
Budur ümmîd-i ferdâ ecrini iḥsân ide Mevlâ
5. Olanlar zâ’ir-i ḳabri disünler Dürriyâ târîḥ
Ḳıla me’vâ sarây-ı ‘adn-i a’lâyı ‘Alî Pāşâ
Sene 1122

128. S. 3409: 66^b, Derkenar.

Târîḥ-i Vefât-ı ‘Alî Pāşâ.

2 B mısrasında“itdi” kelimesi vezin gereği “eyledi” ile değiştirilmiştir.

129.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Me'ārif ehli Mehemmed Efendi kim zātı
Münevver olmuş anuñ pertev-i se'adet ile
2. Halîfelikle ocağında hayli hıdmet idüp
Çü nām u şānı zuhūr itdi istikāmet ile
3. Kılup cenāb-ı Hudā sa'yini anuñ meşkūr
Çün oldı kātib-i dārü's-sa'ade devlet ile
4. Neşāt u şevk ile hurrem olup ahibbāsı
Du'āsın eylediler cümle şıdk-ı niyyet ile
5. Didüm o şevk ile ben dağı Dürriyā tārīh
Yazıcı oldı Mehemmed Efendi rif'at ile
Sene 1124

130.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Mecmū'a-i kemāl-i Mehemmed Efendi kim
Haq mālîk eylemiş anı baht-ı mü'eyyede
2. Çokdan ocağ-ı baltacıyāna emek virüp
Tā oldı baş halîfelik ile ser-āmede
3. Anda dağı zuhūra gelüp istikāmeti
Çok hıdmet itdi şıdk ile Sultān Aḥmede
4. Minnet Hudāya sa'yini meşkūr idüp anuñ
Oldı debīr-i ḥazret-i āgā-yı emcede
5. Bir ḥil'at-ı laṭīf idi sīmā-yı pākine
Haqqā ki virdi revnaq-ı tāze o mesnede

129. S. 3409: 67^b, Derkenar.

Tārīh-i Berāy-ı Kātib-i Ağā-yı Dārü's-Sa'ade.

130. S. 3409: 68^a, Derkenar.

Tārīh-i Berāy-ı Kātib-i Ağā-yı Dārü's-Sa'ade.

6. Hayli dem ol maḳāmda ṣābit-ḳadem ḳılup
Haḳ mazhar eyleye anı iḳbāl-i sermede
7. Gördüm ‘Uṭārid almış ele ḥāme Dürriyā
Taḥrīr iderdi ṣafḥa-i ḳarḥ-ı zebercede
8. Çün ḡāyet-i du‘ā ile tāriḥ olur temām
Bu rütbeı mübārek ide Haḳ Meḥemmede
Sene 1124

131.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Eyledi Şāliḥ Efendi meyl-i nüzhetḡāḥ-ı ‘adn
Güş-ı cānı irci‘ī emrin idince istimā‘
2. Āḥ idüp aḥbābı fevt içün didi tāriḥini
Ḳıldı Şāliḥ bu ‘ibādetḡāḥ-ı dehre el-vedā
Sene 1120

132.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ḥān Aḥmed idicek teşrīf-i taḥt-ı saltanat
Dutdı āfāḳı mübārek-bād ile āvāz-ı kūs
2. Böyle bir ‘anḳā-yı Ḳāf-ı ḳudrete evvel şikār
Ya ḳıral-ı Nemçedür yāḥud bilād-ı Engērūs
3. Çoḳ kerāmāt gördi ecdād-ı ‘azāmından anuñ
Vechi var şāḥ-ı ‘Acem eylerse ‘arz-ı ḥāk-būs
4. Veh nice şāḥ-ı ‘Acem güş itseler evşāfını
‘An-ḳarīb eyler şehān-ı Hind u Özbek Cāblūs
5. Ḥükmine teslīm iderdi gerden-i İskenderi
Ger göreydi re’y-i Eflātün-pesendin Feyleḳūs

131. S. 3409: 71^b.

Dürri.

132. S. 3409: 72^b.

Tāriḥ-i Ḥāzret-i Sulṭān Aḥmed Ḥān-ı Sānī ‘Aleyhi’r-Raḥmetü’l Melikü’s-Sübḥānī.

6. Oldı hāḷḷ āsūde ŧimdi nāle vū bī-dāddan
Kimse itmez devr-i ‘adlinde fiḡān illā ḡurūs
7. ‘Adli İslāma olup ser-riŧte-i emn ü emān
Ḳahrı küffāra olur bādī-i itlāf-ı nüfūs
8. Ḳaḡ vüçüdün taḡt-ı ‘Oŧmānīde idüp ber-ḡarār
Dostlar ḡamd eyledükçe ide düŧmenler füsūs
9. Dürriyā hātif nidā idüp didi tārīḡini
Dehre müjde itdi Sulḡān Aḡmed-i ‘ādil cülūs
Sene 1102

133.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Pür iken rüy-ı zemīn ḡaḷḷ ile her ŧubḡ u mesā
Cümle rızḡın bulıyor birisi de aç degül
2. Deñiz ayḡırına yem virmez imiŧ māliki hīç
O yemin kendi bulur kimseye muḡtāc degül

134.

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. ḡülŧenī ŧeyḡi o ŧem‘-i ḡarem-i ‘irfānuñ
Germ olursa n'ola ḡurŧīd gibi bāzārı
2. Āftāb-ı felek-i ma‘rifetem dirse eger
Aña ŧāhiddür iki kevkeb-i keyvānī

133. S. 3409: 149^a, Derkenar.

Dürri.

134. S. 3409: 193^a.

Dürri.

135.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Şanmañuz cāme-i ħüsni o büt-i ħayyātuñ
Düş-ı 'işmetde nihān ola bu āvāze ile
2. Yine ser-rişte virüp ipligi bāzāra çıkar
..... anı kullansa da endāze ile

136.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel -+-- / -+-- / -+-- / -+--

1. Müjde kim Ĥallāk-ı 'ālem bir tecellī eyleyüp
Ġarqa-ı nūr-ı sürür itdi cihānı ser-te-ser
2. Müjde kim mir'āt-ı ğaybü'l-ğayb 'ilm-i Allāhdan
Oldı bir ta'bīr-i şādī levḥa-pīrā-yı eşer
3. Müjde kim āyīne-i 'ālem-nümā-yı devrden
Oldı rüy-ı şāhid-i maqşūd-ı 'ālem cilveger
4. Müjde kim ħātır-ı envār-ı şafādan oldı şāf
Kalmadı āyīne-i āfāk da gerd-i keder
5. Müjde kim cūş-ı tarabdan eyleyüp āheng-sāz
Şevk ile bezm-i felekde Zühre kıldı cilveler
6. Müjdeler kim tertīb-i meclis eyleyüp ehl-i neşāt
Sā'id-i sīmīn-i sākīde görindi cām-ı zer

135. S. 3409: 218^a, Derkenar.

Dürri.

136. S. 3409: 218^b.

Şikāt-i şahīḥü'l-kelimāt ittifaķı üzre mümeħhed bünyānū'd-devletü ve'l-iķbālū mesned-i erkānū's-sa'āde ve'l-iclālū faķīrlerinüñ mā-şadaķı olan düstür-ı ekrem ü efḥam müşir-i a'dil ü a'zam devletlü 'ināyetlü vezir-i bī-nazir Eflātün-tedbīr a'nī Meħemmed Pāşā *yüssirallāhu mā yürīdu mā-yeşā'* ħazretlerinüñ biñ yüz yigirmi üç senesinde fī-sebīli'llāh ğazā niyyeti kaşdıyla 'asākir-i manşüre ile varup barut şuyı kenārında hoş geçeydi nām maħalde Moskov taburuyla karşılaşup ve bi-'ināyetu'llāh Te'ālā çār-ı menḥüsü bozup ve taburını muzammil idüp ve dört pāre kal'a ve vāfir memleketin alup ve kendü mürāca'at-ḥ'āhişleriyle 'aķd-ı şulḥ u şalāḥ eyledüĝi ğazā-yı ĝarrālarına kadīmī Dürri bendelerininüñ tārīḥidür.

7. Müjdeler kim baħr-i 'ināyetden çıkup bir dürr-i pāk
Virdi tāk-ı devlet-i 'Oşmāniyāna zīb ü fer
8. Müjde kim şāhenşeh-i Dārā-gulāmuñ kevkebi
Şarkdan tā ğarba te'sīr itdi İskender-ķadr
9. Müjde kim üç sipihr-i nuşret-i İslāmdan
Toğmadı bir aħter ki nūr-ı āftābı maħv ider
10. Müjde kim bāğ-ı zaferden oldı bir gül ser-zede
'İtr-sāy oldı meşām-ı hāne-i hem-çün müşk-i ter
11. Müjde kim mir'āt-ı şafvet pertev-i eyyāmdan
Oldı İslāma nümāyān çihre-i feth ü zafer
12. Ya'ni Mosķov arı ol nekbet-me'āb-ı rūzgār
Şulħ iken tek tırmayup ĩķāz iderdi fitneler
13. Destine girmekle bir taķrīb ile hışn-ı Azāk
Mālik-i baħr-i siyāh olmaķ murād itmiş o ğar
14. 'Āķıbet peymāneyi peymānına virüp şikest
Eyledi ğabş-i derūnıñ āşkār ol bed-güher
15. Ol zamān kim rāyet-i menhūsını ref' eyleyüp
Eyledi tâ vādi-i heyhātdan Rūma sefer
16. Üç yüz altmış biñ ķ adar ğınzīr-i merdüm-ğvār ile
Hāşeli'llāh şehr-i İstanbul diyü ķaşd itdiler
17. Ol ķadar 'ucb u ğurūr itmişdi istī'āb kim
Çeşmine gelmezdi ğınzīr dāne-i ğardal ķadar
18. Sū'-i ķaşdıñdan o mel'un-ı ğabāşet-pīşenüñ
Çünki āğāh oldı şāhenşāh-ı İskender-zafer
19. Ya'ni Sultān Aħmed ol fermān-revā-yı şark u ğarb
Mażhar-ı ğulķ-ı Meħemmed menba'-ı 'adl-i 'Ömer
20. Cem' idüp dīvānına cümle ricāl-i devletin
Şer' ile bir meclis-i 'ālī ķurup söyleşdiler
21. Oldı ādāb üzre ol mecma'da ğayli ķīl ü ķāl
Rişte-i taķrīri āħir tīğ ile ķať itdiler

22. Didiler erbāb-ı dīne farz-ı ‘ayn oldı cihād
Ya ‘nī ol ehl-i dālāle iktizā itdi sefer
23. Viridi bismi'llāh ile fetvāsını müftī'ü'l-enām
Mücibinde şāh-ı ‘ālem daḥı fermān itdiler
24. Kıldı esbāb-ı ğazāya şadr-ı şafārā şürü‘
Gitdi ‘asker cem‘ine her cānibe emr ü ḥaber
25. Başladı cem‘ olmağa yir yir ğuzāt-ı müslimīn
Oldı şahrā-yı Dāver Pāşā ḥaşr-ender-ḥaşr
26. Hep vezīrān-ı mükerrrem mīr-i mīrān-ı kirām
‘Arz idüp ‘askerlerin bir bir alay gösterdiler
27. Bunlara serdār idüp düstūr-ı ‘ālī-şānını
Viridi sancaĝ-ı Resūlu'llāhı ol ferḥunde-fer
28. Cümlesin ihlāş ile Ḥaḳḳa emānet eyleyüp
Kendüsi seccāde-i ṭā‘atda oldı dīdever
29. Gündüzin şā‘im gice kâ‘im olup ol şehryār
Āh-ı āteş-bār ile dā‘im dökerdi eşk-i ter
30. Kavsveş ḥam-der-ḥam idüp kâmet-i mevzūnını
Gönderüp tīr-i du‘āyı çarḥa her şeb-tā-seḥer
31. Böyle eylerdi niyāzı dergeh-i Ḥallāka kim
Yā İlāhī senden ümmīd eylerüz fetḥ ü zafer
32. Ehl-i derdüñ eyleyen sensin du‘āsın müstecāb
Sendedür her derde dermān ey ḥakim-i dādger
33. Gerçi çokdur cürmümüz ammā ḥulūş-ı tām ile
Zīkr-i pāküñdür hemīşe ḳalbümüzde cilveger
34. Biz muvaḥḥid mü‘minüz taḥt-ı ḥilāfetde bugün
Anlar erbāb-ı dālāletdü daḥı ehl-i saḳar
35. Ḥazret-i faḥr-ı rūsul ya ‘nī ḥabībūñ ‘ışkına
Anlaruñ cem‘iyyetin ḳahruñla kıl zīr ü zeber
36. Bu teveccüh ile ḥulūş üzre kılup sūz u güdāz
Ḥırḳa-i pāk-i Resūlu'llāha eylerdi nazar

37. ‘Azm idüp şadr-ı mükerrerem-i ‘asker-i İslāma
Oldılar a‘dā-yı dīne şukka-pīrā-yı zafer
38. Hāzret-i düstūr-ı şadrārā Mehemmed nām kim
Mühr ile oldur vekīl-i pādşāh-ı bahr u ber
39. Āsaf-ı şāfi-ṭabī‘atdūr vezīr-i pāk-dil
Kimseye qalbinde yokdur zerrece kaşd-ı zarar
40. Hem kemāndār-ı yegāne hem tūfeng-endāz-ı pāk
Hem suḥani hem gūne gūne ma‘rifetden behrever
41. Müşfik āna her-kesūñ cebr iderdūñ ḥāṭırların
Ordū-yı küffāra dek menzil-be-menzil gitdiler
42. Çeşm-i giryān sīne-i sūzān dil-i maḥzūn ile
Ḥafiyen Ḥaḳka niyāz idüp kııurdı nāleler
43. Dirdi ey Ḥallāḳ-ı ‘alem şāni‘-i kevn ü mekān
Senden ümmīd ‘atā eyler bu ‘ālem ser-te-ser
44. Çün beni bu ‘Asker-i Manşūra serdār eyledūñ
Saña tefvīz eyledüm cümle umūrum ḥayr u şer
45. ‘İzzetūñ ḥaḳkı’yçün itme ben za‘īfi şermsār
‘Afv idüp cürmüm nigāh-ı merḥametle kııı nazar
46. ‘Ahdini küffār bozdı ṭurmadı peymānına
Ḥāşeli’llāh ehl-i dīni pāy-māl itmek diler
47. Ehl-i dīni eyleme pāmāl erbāb-ı dālāl
Şād idüp mü‘minleri vir anlara renc ü keder
48. Evliyā vü enbiyā eyleyüp dā‘im şefī‘
Böyle eylerdi niyāz ol kuṭb-ı erbāb-ı sefer
49. Li’llāhi'l-ḥamd oldı bi'l-cümle du‘āsı müstecāb
Böyledür elbette te’sīr eyler āh-ı pūr-şerer
50. Ḥāşılı şahn-ı vegāda itdiler dārb-ı ḥımām
‘Asker-i Manşūr ile cünd-i ‘adū-yı ḥileger
51. Ceng içün irsāl idüp evvel iki ṭaburını
Oldı çün ṭabur-ı şālis çār-ı menḥūsa maḳar

52. Uydurup tūp u tūfengi oldılar āteş-feşān
Virmek ister iken guzāt-ı nuşret-āyāta keder
53. Şadr-‘āzam ejderān-ı Rūma fermān eyledi
Şīr-i ner gibi hemān bir kez yirinden kıpdılar
54. Cümleden evvel gürūh-ı enderūn āgāları
Cān ile başdan geçüp tabura dek cān atdılar
55. Anlaruñ ardınca göñlinden geçen erbāb-ı ceng
Rūm ili dağı ocağ halkıyla serden geçdiler
56. Rüstemāne her tarafından eyleyüp yir yir hücūm
Açdılar cem‘iyyet-i küffāra hayli rahneler
57. Evvelīn-i tabur menhūsın perīşān eyleyüp
Şaldılar tabur-ı şānī üstine zīr ü zeber
58. Nār-ı bāzār-ı vegā gıtdükçe germiyyet bulup
Āteş-i ceng ü cedel vardukça oldu şu‘lever
59. Urdılar müşriklere şemşīr-i bürrānı guzāt
Kırdılar a‘dā-yı dīni şīr-i merdān-ı hüner
60. Belki üç sā‘atde birkaç biñ gürūh-ı müşrikīn
Tu‘me-i şemşīr olup hep oldılar düzağ-makar
61. Bā-ħuşuş ol āb-ı rü-yı devlet-i Cengīziyān
Server-i Rüstem-eşer Tātār Hān-ı nāmver
62. Her tarafından ‘asker-i Tātāra aqın itdürüp
Çok esīr ü māl alup hem hayli kāfir kırdılar
63. Dağı bender ‘askeri şu cānibin kağ‘ eyleyüp
Turdılar tabura karşı Sedd-i İskender kadar
64. Kaldı ol ber-geşte-bahtān teşne vü zār u zebūn
Başladılar gūk ile ekl itmege kısr-ı şecer
65. Her cihetden çünkü me’yūs oldılar feryād idüp
Düşdiler bīm-i helāka didiler *eyne'l-meferr*
66. Öyle tazıyık itdiler küffār-ı bed-girdārı kim
Kābz-ı ervāha ecel bulmazdı bir dem reh-güzer

67. Tā ezelden böyledür de'b-i kadīm-i rüzgār
‘Aqlına mağrūr olanlar hep peşimān oldılar
68. Karşu tırmaz āteş-i sūzāna hırmengāh-ı kāh
Cūy-ı tīg-ı ābdāra sedd-i rāh olmaz siper
69. Çār nā-çār oldu çün kim böyle girdāba dūçār
Kalbine düşdi hirās-ı ver’ ile havf u haţar
70. Rāyet-i menhūsımı ma’kūs idüp didi hemān
El-amān ey dāver-i zūr-āver-i Rüstem-eşer
71. Cünd-i mağhūrumba aşlā kalmadı tāb u tüvān
Rüstemāne hamlelerle eyledüñ zīr ü zeber
72. El-amān ey kahramān-ı ‘arşa-i ceng el-amān
El-amān ey Hamza-i şāhib-kırān-ı baħr u ber
73. Kal’a u cebhāne vü tūp u tūfeng ü memleket
Vireyim her ne dilerseñ ey vezīr-i müfteħer
74. Tek beni āzād idüp ‘afv it günāh u cürmümi
Ben haţā itdümse sen eyle ‘atā ey dādger
75. Rīm-pāpānuñ lāşe-i murdārına yüz biñ kāsēm
Mürd olunca itmeyem daħı haddümden güzer
76. Ben degül evlād evlādum daħı tā haşre dek
Cānına la’net iderse devlete birkaç nazar
77. Kānde ben kānde şükūh-ı devlet-i ‘Osmāniyān
Kānde hūk-ı hīre-ser kānde hücüm-ı şīr-i ner
78. Nice itsün pençe-i bāz ile bāzı şa’ ve hīç
Destbürd-i Haydara Hayber taħammül mi ider
79. Şol kadar itdi tazarru’ kim cenāb-ı Āşafuñ
Girye-i şādīden oldu dīdesi genc-i güher
80. Hāşılı ‘afv itdi cürmin şulhına virdi rızā
Cānını āzād idüp kıldı haţāsından güzer
81. Toptolu cebhānesiyle çār kal’a erdi çār
Birini ma’mūr idüp üçini taħrīb itdiler

82. Li'llāhi'l-ḥamd öyle bir luṭf itdi İslāma Ḥudā
Kim anuñ seyr itmemişdür mişlini nev'-i beşer
83. Āferīn ey Ḥaydar-ı kerrār-ı meydān-ı veġā
Āferīn ey şafder-i rezm-āzmā-yı pür-hüner
84. Āferīn ey ḳahramān-ı yeke-tāz-ı ḳarb u ḳarb
Āferīn ey pehlevān-ı 'arşa-pīrā-yı eşer
85. Bir ġazā itdūñ ki ervāḥ -ı şehīdān oldı şād
Bir ġazā itdūñ ki cān-ı tāze buldı mürdeler
86. Bir ġazā itdūñ ki taḥsīn itdiler ḫayl-i melek
Bir ġazā itdūñ ki memnūn oldılar nev'-i beşer
87. Dehrde bir nām ḳoyduñ kim cihān tā ḫaşre dek
Yād idüp āşāruñı zıkr-i cemīlūñ ideler
88. İşbu dīn ü devlete bir ḫıdmet içüñ kim anı
İtmedi senden muḳaddem bir vezīr müfteḫar
89. Az maşrafla çok iş gördüñ ġarābet bundadır
Ḥikmet üzre eyledüñ tedbīr-i Eflāṭūn ḳadar
90. Dīn yolında varuñı şarf eyleyüp ḳılduñ cihād
Eyledüñ tekmīl-i 'arz-ı salṭanat ey nāmver
91. Ḥaḳ budur kim idemezdi böyle ḫıdmet āḫirī
Yüz ḫazīne şarf idüp ḳıldı biñ kerre sefer
92. Her-kesüñ ma'lūmıdur Āşār-ı eslāf-ı kirām
İşte evrāk-ı tevārīḥ şikāt-ı mu'teber
93. Hīç muvaffaḳ oldı mı böyle ġazāya bir vezīr
Gördi mi çeşm-i felek 'ālemde bir böyle eşer
94. Bir iki tedbīrūñe şad bār iderlerdi pesend
Gelseler dehre Nizāmü'l-Mülk ile Āşaf eger
95. Sa'yüñi meşḳūr idüp Ḥālīḳ vire ecr-i cezīl
Olasın iki cihānda maḫzar-ı ehl-i naḫar
96. Ser-firāz-ı nās olup şadr-ı sa'ādetde müdām
Devr-i luṭfuñda çerāġ ola hezārān bendeler

97. Hāmdüli'llāh kuvvet-i bahtından ol şāhensēhūñ
Buldı tāk u taht-ı 'oṣmānī cedīden kerr ü ferr
98. Tāze bir revnaḵ bulup gülşen-serā-yı salṭanat
Dīde-i a'dāya her bir ḥārı oldu nīşter
99. Şayd-ı evveldür o şehbāz-ı hümā-pervāza bu
'Azm iderse ḵāfdan ḵāfa cihānı feth ider
100. Nāmına ser-levḥa-i mihr üzre ol şāhensēhūñ
Şimdi sultānu'l-guzāt elḵābını yazmasun ḵamer
101. Ya'ni Sultān Aḥmed-i gāzī diyü ta'zīm ile
Eylesün evşāfını gökde melek yirde beşer
102. Dürriyā bu neş'eden 'ālem olup ser-mest-i zevḵ
Birbirine hep virürken inbisātından ḥaber
103. Devlet-i bīdār baş ḵaldurdu tāriḥin didi
Pādşāhum Mosḵovı bozdu vezīriñ müjdeler
Sene 1123

137.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gevher-i şāyeste-i kām-ı sevād-ı arz-ı dem
Ya'ni hem-nām-ı Resül-i Ḥazret-i Rabbü'l-'ubād
2. Rıḥlet itdi dehrden kām amadın ol nev-cevān
Umaruz kim maḵhar-ı raḥmet ola yevmü't-tenād
3. Āh idüp Dürri aḥibbā fevtinüñ tāriḥini
Muştafā gitdi cihāndan almadı bñ-yı murād
Sene 1124

138.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Şeh-i şāhib-kırān-ı baħr u ber sulţān-ı heft-ıklīm
Şehensāh-ı cihād-āyīn ü ħākān-ı zafer-mu'tād
2. Cenāb-ı Ĥazret-i Sulţān Aħmed Ġāzī kim
Du'ā-yı 'izz ü iķbālin ider hep bende vü āzād
3. Zamānında cihān çün rāħat-ı şulħ u şalāħ oldı
Murād itdi bu ħısn-ı bī-'adīli itmege bünyād
4. Olup serdār-ı zī-şān 'Abdī Pāşā bendesi me'mūr
Metānet üzre yapdurdı anı ol mefħar-ı imcād
5. Be-ħamdi'llāh ki bir ħısn-ı ħaşīn-i nāzenīn oldı
Şeref virdi süvār-ı mülk-i İslāma mübārek-bādz
6. Didi fermān-ı şāhensāh ile tārīhini Dürrī
Hotin ħısnını kıldı ħükm Şulţān Aħmed ābād
Sene 1125

139.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cenāb-ı āşaf-ı kāmīl 'Alī Pāşā-yı pür-dil kim
Odur şimdi vezīr-i a'zam ħāk ān-ı dehrārā
2. Mü'eyyed Ĥazret-i Sulţān Aħmed Ĥān Ġāzī kim
Nazīrin görmedi görmez daħı dünyā vü mā-fīhā
3. Şeh-i Fārūķ-tıynetdür velīyu'llāh bir Ĥaķdur
Buña yok şübhemüz taħķīķ āmennā vü şaddaķnā
4. Velī olmaz mı ol şāhensāh-i şāhib-işābet kim
Anı bi'l-cümle emrinde muvaffaķ eyleye Mevlā

138. S. 3409: 223^b.

Tārīh-i Ķal'a-i Ĥotin.

139. S. 3409: 229^a.

Ġüfte-i Dürrī Efendi Tārīh-i Fetħ-i Ķal'a-i Ġördüs.

5. Muqaddem Moskovuñ virdi cezāsın şimdi cühūda
Bu düstür-ı sipāh-ārāyı serdār eyledi hālā
6. Çeküp seni ganī sultān-ı kevneynüñ sa'ādetle
Ġazāya niyyet itdi ol müşīr-i memleket-ārā
7. Sipāh-ı āl-i 'Oşmān ile 'azm idüp Sitanbulda
Mora teşhīrine kaşd eyledi bī-bāk u bī-pervā
8. Gelüp menzil-be-menzil irdi çün ser-ħaqq-i mansūra
Nümāyān oldı Gördüs nāmına bir ħal'a-i bālā
9. Nice ħal'a çıqup bir kūh-ı sengīn ü bülend üzre
Bir daħı hem-ser olmış ħulle-i gerdān ile gūyā
10. Metānet bulmuş ol deñlü ki biñ tūp ursalar birden
Ġoparmağ mevzi'nden bir taşın mümkün degül ħat'ā
11. Anuñ teşhīrini şadr-ı mükerrrem idicek tazmīm
Ocağ ħalkıyla hep erbāb-ı fikret didiler lālā
12. Ġuşatmağla alınmaz böyle ħal'a 'askeri yormañ
Meger tazyīğ ile münħal ola bu 'atede-i Kübrā
13. Teveccüh eyleyüp Ġağğa o düstür-ı 'alī-sīret
Didi baña bu ħışnuñ fetħin ihsān eyle yā Mevlā
14. Hemān bir fırğa ceyşe kıldı pāşānuñ birin başbuğ
O muğ kem ħal'ayı teşhīre fermān eyledi icrā
15. Hizebran-ı veğā bāzār-ı ħarbe virdi germiyyet
O ħışnuñ fetħine biñ cān ile sa'y itdiler Ġağğā
16. Mağām-ı rāstdan fetħ-i ħışāra idicek āğāz
Uşul-i fetħ ü darbı ħumbarayla kıldılar ħmā
17. 'Adū-yı dīn ise mağdūrını şarf eyleyüp cenge
Dem-ā-dem balyemez tūplarla olurdu zemīn-fersā
18. Olinca beş gice beş gün cedel işbu siyāk üzre
Görindi tal'at-ı māh-ı Recebden ħarra-i ħarrā
19. Hemān küffār kıldı rāyet-i menħūsını ma'kūs
Didi şad el-amān ey nerre-şīr-i 'arşa-i heycā

20. İdüp cebhâne vü tûp u tûfeng ü Ʒal'ayı teslîm
Mücerred cânların taħlîş içün itdiler istîgnâ
21. Bi-ħamdi'llâh ki yûmn-i mu'cizât-ı pâk-i Aħmedden
Ĥudâ İslâma bu fetħ-i celîli eyledi i'tâ
22. Eñ evvel şaydıdur ol şâhbâz-ı evc-i iķbâlûñ
Hele seyr eyle açsun şeh-perin mânende-i 'Anķâ
23. Mora gerçi ezelden bir muťalsam-ı genc idi ammâ
Tılsımın bozdı Ĥikmet ile o gencüñ Bu 'Alî Sînâ
24. Kilîd-i gevher-i maķ şûd girdi dest-i ümmîde
Hemân encâminuñ fetħin daħı âsân ide Mevlâ
25. Budur ümmîdümüz kim berren ü baħren olup manşûr
Bu mülki ser-be-ser teşhîr ider ol âşaf dâ'imâ
26. Ĥudâ yârî Ʒılup bir kez Ĥıtâmın virse bu emrûñ
Sikenderveş aña olur müsahħhar büsbütün dünyâ
27. Bu fetħ -i 'âlem-ârânuñ didi târîħini Dürrî
Yed-i a'dâdan aldı Gördüsüñ Ĥaşînin 'Alî Pâşâ
Sene 1127

RUBÂ'İLER

1.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + -- + / + -- / -

1. Yâ Rab sen o Vehhâb-ı 'azîm-ihsânsın
Yâ Rab sen o Rezzâk-ı kerîmü's-şânsın
2. Kim kullaruña merhâmetüñ bî-haddür
Zîrâ ki Raḥîm ü Erḥam ü Raḥmânsın

2.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + -- + / + --- / -

1. Biz 'abdüz İlâhî sen bize mevlâsın
Ḳudretde keremde kâdir ü yek-tâsın
2. Biz rû-siyeh ü 'âciz ü pür-teşvîşüz
Sen bî-bedel ü kerîm ü bî-hem-tâsın

3.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül

Ahreb -- + / + -- + / + -- + / + -

1. Yâ Rab baña itdüñ ol kadar luṭf u 'aṭâ
Kim 'ömrüm olunca idemem şükryn edâ
2. Ammâ yine çok luṭfuñı ümmîd iderem
Zîrâ ki hemîşe ben ḳulam sen Mevlâ

1. S. 3409: 3^b, Derkenar.

Münâcât-ı Dürri Efendi.

2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

2. S. 3409: 3^b, Derkenar.

Dürri.

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

3. S. 3409: 4^a, Derkenar.

Dürri Efendi.

2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

4.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'
Aḥreb - - + / + - + - / + - - - / -

1. Ey zerre-i luṭfi āftāb-ı 'ālem
 Ve'y muḡtenem-i feyż-i 'amīm-i ādem
2. Lā vü ne'am-ı ḡalka esīr itme beni
 Ey mevhibesi müjde-i lā vü ne'am

5.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'
Aḥreb - - + / + - + - / + - - - / -

1. Yā Rab tamām-ı ḡayretem ser-tā-pā
 Bilmem nic'olur ḡāl-i dilüm vāveylā
2. Maḡlūka uşandum eylemekden minnet
 Bī-minnet-i ḡalk ḡacetüm eyle revā

6.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'
Aḥreb - - + / + - - + / + - - - / -

1. Luṭfuñla beni kām-revā kı l yā Rab
 İn'am-ı şerīfüñe sezā kı l yā Rab
2. Ben itdüm ise sehv ü ḡaṭā mu'terifem
 Sen merḡamet it 'afv u 'aṭā kı l yā Rab

4. S. 3409: 4^a, Derkenar.

Dürri.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

5. S. 3409: 4^b, Derkenar.

Dürri.

2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

6. S. 3409: 5^a, Derkenar.

Dürri.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

7.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül

Ahreb -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Sâkî beni ihsânuñ ile şād eyle
Kayd-ı elem-i dehrden āzād eyle
2. Ğam cānuma yetdi yoğ mıdur merḥametüñ
Bir cām-ı şafâ-baḥş ile imdād eyle

8.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Ey ḥall-i rumūz-ı müşkilât-ı 'ālem
V'ey vākıf-ı esrār-ı cemī' -i ādem
2. Zî-luḫf u kerem ki maḫbaḫ-ı cūduñda
Bir mūr-ı za'ıf-i nā-tevāndur Ḥātem

9.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül

Ahreb -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Gencîne-i gerdünda bulunsaydı eger
Zātuñ gibi bir şāf-ı mücevher sâ'at
2. Raḳkâş-şıfat çarḫa girüp mihr ile mäh
Gerd-i serüñe dönmez idi her sâ'at

7. S. 3409: 6^a, Derkenar.

Dürri.

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
- 2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

8. S. 3409: 9^a, Derkenar.

Dürri.

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
9. S. 3409: 10^b, Derkenar.

Dürri.

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
- 2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

10.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + -- + / + --- / -

1. Ey evc-i melâhatde meh-i tâbānum
'Afv it keremüñle var ise nuqşānum
2. Hürşide muqābil itme mir'āt-ı ruḥuñ
Ġarḳ-ı 'araḳ-ı ḥicāb olur sultānum

11.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + -- + / + --- / -

1. Ben mü'min-i pākize-fu'ādam yā Rab
Dildāre-i ḥüsn-i ittiḥādam yā Rab
2. Āsīb-i ḳazādan mütezelzil olmam
Ben bende-i şāf-i'tiḳādam yā Rab

12.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + --- / -

1. Ālüde-i cürm-i bī-ḥisābam yā Rab
Müstaḡraḳ-ı deryā-yı ḥicābam yā Rab
2. 'Afv eyler iseñ sezā-yı Ġufrān oluram
'Adl eyler iseñ ehl-i 'itābam yā Rab

10. S. 3409: 15^a, Derkenar.

Dürri.

- 2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.
B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

11. S. 3409: 23^b, Derkenar.

Dürri.

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

12. S. 3409: 23^b, Derkenar.

Dürri.

- 2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.
B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

13.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Aḥreb -- + / + -- + / + --- / -

1. Yok bir 'amelüm cürm ü ḥaṭādan ğayrı
Elden ne gelür ḥavf u recādan ğayrı
2. Bu tekyegeh-i fenāda ümmīdüm yok
Dergāh-ı Ḥudāya ittikādan ğayrı

14.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Aḥreb -- + / + -- + / + --- / -

1. Her 'aybumı setr eyle benüm ey Settār
Urma yüzüme kıl kerem itme beni zār
2. İtdüklerüme cümle peşimān oldum
Ümmīdüm odur 'afv idesin ey Ğaffār

15.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Aḥreb -- + / + - + - / + --- / -

1. Ḥayy u Aḥad u Ḳadīmsin yā Rabbī
Esrār-ı dili 'alīmsin yā Rabbī
2. Vir maṭlabumı eyleme me'yūs beni
Bir pādşeh-i kerīmsin yā Rabbī

13. S. 3409: 23^b, Derkenar.

Dürrî.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
B mısrası vezni *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

14. S. 3409: 24^a, Derkenar.

Dürrî.

15. S. 3409: 26^a, Derkenar.

Münācāt-ı Dürrî.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

16.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'
Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Geçdi şeb ü şām-ı fūrkat inşā'allāh
İrdi dem-i şubh-ı vuşlat inşā'allāh
2. Biñ şerm ile itdügüm münācāt oldı
Maqbül-i cenāb-ı hāzret inşā'allāh

17.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'
Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Ey mazhar olan vüfūr-ı feyzü'llāha
Şefkat-ı nazarla bak bu hāk-i rāha
2. Manzūr-ı nigāh-ı iltifāt olmış hep
Sevķ eyledügün hāzret-i 'ālī-cāha

18.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül
Ahreb -- + / + - - + / + - - + / + -

1. Cānā saña bu hüsñ ile ādem diyemem
Hem-zād-ı perī rūh-ı mücessem diyemem
2. Evşāfuñ içün her ne murād eyler isem
Bi'llāhi olur zebānum ebkem diyemem

19.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'
Ahreb -- + / + - - + / + - - - / -

1. 'Ālem dir idi pençe-i beyzāsın sen
Ben söyler idüm nūr-ı tecellāsın sen

16. S. 3409: 26^a, Derkenar.

Dürrü.

17. S. 3409: 29^a, Derkenar.

Dürrü.

18. S. 3409: 30^a, Derkenar.

Dürrü.

2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

19. S. 3409: 30^a, Derkenar.

2. Bunlar güzelüm hayāl-i bātıldur hep
Her ne dinilürse andan a'lāsın sen

20.

Mef'ülü mefā'ılün mefā'ılı fe'ül
Aḥreb -- + / + --- / + --- + / + -

1. Ey şāf-ı güher cevher-i zātuñla bugün
Sensin kef-i iqbāle mücevher sâ'at
2. Raqqāş-şıfat çarḥa girüp mihr ile mäh
Eṭrāfuñı devr itmededür her sâ'at

21.

Mef'ülü mefā'ılı mefā'ılün fa'
Aḥreb -- + / + --- + / + --- / -

1. Menzilgeh-i 'ālemd e ğarībem yā Rab
Āşüfte-i aḥvāl-i 'acībem yā Rab
2. Gelmez bilürem ḥisāba cürmüm ammā
Ümmīd-i der-i luṭf-ı Ḥabībem yā Rab

22.

Mef'ülü mefā'ılı mefā'ılün fa'
Aḥreb -- + / + --- + / + --- / -

1. Ey Mübdi'-i eşyā baña iḥsān eyle
Bir kāra şürü' eyledüm āsān eyle
2. Şāh-ı rüsülü çün gül-i ḥandān itdūñ
Na'tında beni bülbül-i nālān eyle

Dürri.

- 2 B mısrası *Mef'ülü mefā'ılün mefā'ılün fa'* vezniyle yazılmıştır.
20. S. 3409: 33^a, Derkenar.

Dürri.

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefā'ılı mefā'ılün fa'* vezniyle yazılmıştır.
2 A mısrası *Mef'ülü mefā'ılı mefā'ılı fe'ül* vezniyle yazılmıştır.
B mısrası *Mef'ülü mefā'ılı mefā'ılün fa'* vezniyle yazılmıştır.
21. S. 3409: 56^a, Derkenar.

Dürri.

- 2 A mısrası *Mef'ülü mefā'ılün mefā'ılün fa'* vezniyle yazılmıştır.
22. S. 3409: 56^a, Derkenar.

Dürri.

Bu rubai 61^b. numarasında tekrar edilmiştir.

23.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Biz gerçi ğarīb ü bī-kes ü bī-cāyuz
Pūyān-ı reh-i bevādi-i sevdāyuz
2. Ammā bu ʔarīk-i ğamda her vech ile biz
Ümmīd-i der-i hidāyet-i mevlāyuz

24.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - - + / + - - - / -

1. Ey şāni'-i her-bedā'-i-i arz u semā
V'ey Hālīk-ı mümkināt-ı süflā vü 'alā
2. Ser-tā-be-ķadem maħz-ı günāh u 'aybum
'Afv eyle günāhum itme 'aybum ifşā

25.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - - + / + - - - / -

1. Yā Rab meh ü ğurşīd ü semā ğaķķıy'çün
Encümde olan nūr u ziyā ğaķķıy'çün
2. Eyyām u nehār u hafte vü māh ile sāl
Evķāt u dem ü şubĥ u mesā ğaķķıy'çün

23. S. 3409: 56^a, Derkenar.

Dürrü.

24. S. 3409: 61^b, Derkenar.

Dürrü.

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

25. S. 3409: 61^b, Derkenar.

Dürrü.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

26.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Kırbıyyet-i cidd-i enbiyâ hakkıy'çün
Ünsıyyet-i şâhib-i 'aşâ hakkıy'çün
2. Ser-tâc-ı rüsül şâh-ı nübüvvet ya'nî
Sultân-ı serîr-i iştıfâ hakkıy'çün

27.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Yâ Rabbi merâm-ı dili takdîr eyle
Besdür beni âvâre-i tedbîr eyle
2. Ben cürmüme münkir degülem lîk bu dem
Şakla birazın behrede ta'zîr eyle

28.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Biz hâceti eylerüz temennâ Hâkdan
Dâ'im umaruz luğf u 'atâyâ Hâkdan
2. Her-kes birer ümmîd idinür lîk biz kim
Yoğ kimseden ümmîdümüz illâ Hâkdan

26. S. 3409: 61^b, Derkenar.

Dürri.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

27. S. 3409: 62^a, Derkenar.

Dürri.

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

28. S. 3409: 62^a, Derkenar.

Dürri.

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

29.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Şad āh bu çarḥ-ı dūn elinden her-gāh
Kim 'aks-i murādum üzre devr eyler āh
2. Ağyār ile yārı hem-dem eyler beni dūr
Lā ḥavle ve lā kuvvete illā bi'llāh

30.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - - + / + - - - / -

1. Dehr itdi meger kaşr-ı vücūdum taḥfif
Kim pister-i miḥnet üzre buldum taz'if
2. Raḳḳām-ı şaḥāfīyāt-ı evrāk-ı fenā
Āh itmede taşnif-i ḥayātum ta'zif

31.

Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'

Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -

1. Dürrī nice bir dilüñ perişān olsun
Ḥālā demidür ki şād u ḥandān olsun
2. Ol zāt-ı şerīfün it şifātın taḥrīr
Bir nazm ile kim ğıbta-i 'irfān olsun

29. S. 3409: 62^a, Derkenar.

Dürrī.

- 2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.
B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

30. S. 3409: 71^a, Derkenar.

Dürrī.

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

31. S. 3409: 214^a.

Rubā'ī.

NAZMLAR

1.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Kimesne alması 'ālemde i'timād idecek
Hemīşe bārgēh-i hadur istinād idecek
2. Bu i'tikād ile ümmīdüm oldur ki odur
Bu bendegān-ı pür-ihlāşı ber-murād idecek

2.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Felekde pertev ile āftāb-ı 'ālem-gīr
Bir ayda ancak ider bir hilāli bedr-i münīr
2. Kerem-revāsın o hūrşīdsin ki bir günde
Niçe hilāl olur pertevüñle vāye-pezīr

3.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Dil hūlūş üzre senüñ bende-i fermānuñdur
Cümleten cān ise müstağra-ı ihsānuñdur
2. Hele bir vech ile ta'bīr idemem bi'llāhi
Dil ü cān maşere dek muğtenem-i hūvānuñdur

-
1. S. 3409: 5^b, Derkenar.
Dürri.
 2. S. 3409: 6^b, Derkenar.
Dürri.
 3. S. 3409: 6^b, Derkenar.
Dürri.

4.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Yā Rab ol Āşafuñ dil-i şāfin münevver it
Maḥfūz idüp cemī' -i ḥaṭardan mu'ammer it
2. İkbāl ü 'izz ü devlet ü şevk ü sürür ile
Dīdār-ı pākini yine görmek müyesser it

5.

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Eflāke çıkarsa yiridür her gice āhum
Bir gün baña göstermedi yüz baht-ı siyāhum
2. Öldürme beni ḥasret-i zülf-i siyehüñle
Alma günehum gerden-i sīmīnün şāhum
3. Ger menzilümi eylese teşrīf o māhum
Ḥurşīd şikest eyler idi şeb-külāhum
4. Ḥaqq-ı nazarum kaldı gubār-ı kademinde
Pāk itdi müjem yollarını gelmedi şāhum

6.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Güzeşte dilberüñ irādı zer degül misdür
İnanma tācīr-i 'unvān-fürüşa müflisdür
2. Biraz müsā'ade-i baht egerçi lāzımdur
Binā-yı devlete ammā ḥired mühendisdür
3. Se-rūze devlet-i nā-pāydār-ı 'ālemdür
O mey ki neş'esi vaḥşī ḥumārı mūnisdür

4. S. 3409: 7^a, Derkenar.

Dürri.

5. S. 3409: 8^a, Derkenar.

Dürri.

6. S. 3409: 8^b, Derkenar.

Dürri.

7.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. 'Aklı heves-i kākül-i müşgîne düşürdüm
Cānı şiken-i turre-i pür-çîne düşürdüm
2. Bir vech ile mümkün degül el-kışşa halāşı
Ben murğ-ı dili pençe-i şāhîne düşürdüm

8.

Mefâ'ilün fe'ilātün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Meşām-ı cānı mu'atṭar idince bŷy-ı bahār
Derūna düşdi yine şevk-ı ārzū-yı bahār
2. Gülüp açıl çemende sen de ğonce-lebler ile
Ki güller oldı şüküfte açıldı rŷy-ı bahār

9.

Fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ey kerem ehli 'ināyet şāhibi himmet eri
Bu elem ḥayretde koydı Dürri-i ğam-perveri
2. Kāhramān-ı himmetüñ müşkil-ğüşā-yı dehr iken
Nā-ümīd itmek revā mīdur bu 'abd-i kemteri
3. Sen murād itseñ yaparsın anı va'llāhü'l-'azīm
İtme sultānum bahāne Āşaf-ı dād-āveri
4. Ḥasbetenli'llāh şevāba kaçd idüp kııl merḥamet
Eyle miḥnetden rehā birkaç ḥakīr ādemleri
5. İki 'ālemde Ḥudā ḥāşıl idüp maқşūduñı
Olasın maḥfŷz-ı rŷḥāniyyet-i peygamberī

7. S. 3409: 14^a, Derkenar.

Dürri.

8. S. 3409: 15^a, Derkenar.

Dürri.

9. S. 3409: 17^a, Derkenar.

Dürri Mebniyyi 'Ale'l-Ḥikāye.

10.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hâzret-i Hâk kalbine Hân Aḥmedüñ ilhâm ide
Bendegân-ı âstânın behremend-i kâm ide
2. Yâ İlâhî şöyle ilhâm it o şâhensâha kim
Dürri-i dâ'î ne isterse anı in'âm ide

11.

Fe 'ilātün mefâ 'ilün fe 'ilün

Ḥafîf + + - - / + - + - / + + -

1. Her kaçan kim bu dürc-i şâf güher
Dest-i pâk-i şeh-i cihâna deger
2. Açılıp gül gibi şafâsından
Nefhası 'âlemi mu'aṭtar ider

12.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Beyâz-ı gerden-i kâfûrı yâruñ ḥüsn-i maṭla'dur
Dü-la'l-i sükker-efşânı zebân-zed iki mışra'dur
2. Nice keşf eylesün ol gönca-i râz ḥoḳḳa-i la'lîn
Ki lebrîz-i güher yek-pâre bir dürc-i muşanna'dur
3. Degüldür cây-ı nâḥun cism-i pür-dâgumda ser-tâ-pâ
Mürîd-i pîr-i 'ışḳum pûşîşüm delḳ-i muraḳḳa'dur

10. S. 3409: 25^a, Derkenar.

Dürri.

11. S. 3409: 25^b, Derkenar.

Dürri.

12. S. 3409: 42^b, Derkenar.

Dürri.

13.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Dil-i şeydā n'ola cem' itmese esbāb-ı sāmānı
Periṣān eyledi aḥvālümü zülf-i periṣānı
2. Leb-ā-lebdür hevā-yı būs-ı la'lüñle senüñ sākī
Ḥabābuñ şanma cām içre tehīdür çeşm-i ḥayrānı

14.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kaldum taleb-i merām ile zār u zebün
Kıldı beni āteş-i qalb-i dāğ-ı derün
2. Şeb-tā-be-seher nāle vü feryād iderem
Lāyık mı olam hemīşe böyle maḥzün

15.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ey gevher-i felek şadef-i lücce-i kıdem
Sultān-ı Rüm u şāh-ı 'Arab server-i 'Acem
2. Ceyhün- 'adl u Nıl-mürüvvet Furāt-rahm
Menba' -ı luṭf u kân-ı 'atā çeşme-i kerem
3. Maḥbül-ı ḥalk u mehbiṭ-i Cibril-Emîn dahı
Maḥbüb-ı ḥaḳ melāz-ı cihān melce' -i ümem

13. S. 3409: 45^b, Derkenar.

Dürri.

14. S. 3409: 62^a, Derkenar.

Dürri.

15. S. 3409: 69^a, Derkenar.

Güfte-i Dürri Fī-El-Na't-ı 'Arif.

16.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ölmege terzîn 'arūs-ı dehre baķmaz merd olur
'Arşagāh-ı 'ālem içre bir süvār-ı cerd olur
2. Kend'özin 'ārif ider kayd-ı 'alāyıkdan berī
Kim Mesīhāveş şu'ūd itmekde çarķa ferd olur
3. Öz hevāsına yilüp lā-kayd olan 'āşık degül
'Āşık oldur kim Ebu'l-derdā gibi pür-derd olur

17.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Dilberüñ nergis-i fettānına cādū didiler
Ķad-i bālāsına 'ar'ar biline mū didiler
2. Hüsine beñzedecek bāğda bir gül yoğ iken
Ne Ķatā ile yiler zülfine şeb-bū didiler

18.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çeşm-i ser-mestüñ 'aceb cellād-ı hün-āşāmdur
Her biri dest-i ecelden gūyiyā bir cāmdur
2. Şöyle fehmi itdüm ki şimden şoñra ey hünī nigāh
'Āşıkā vaşluñ temennāsı Ķayāl-i Ķāmdur

16. S. 3409: 69^b, Derkenar.

Dürri.

17. S. 3409: 70^a, Derkenar.

Dürri.

18. S. 3409: 217^b, Derkenar.

Dürri.

19.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ğamuñla çeşme-i çeşmi ki hün-feşān idem
Cihānı ğarqa-i seyl-āb-ı bī-amān idem
2. Çün eyledüm dili dest-i ğamuñda zār u zebūn
Yağīnüm oldı ki vaşluñla şādmān idem

20.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Hezār şekveler ey şūh-ı bī-vefā senden
İrişmedi dile bir kerre merhabā senden
2. Düşer mi şānuña ey pādşāh-ı luṭf u kerem
Gedālaruñ ola āzürde dā'imā senden

19. S. 3409: 218^a, Derkenar.

Dürri.

20. S. 3409: 218^a, Derkenar.

Dürri.

MESNEVİLER

1.

Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül

Mütekarib + -- / + -- / + -- / + -

1. Te'ālā'llah ey kaçır-ı cennet-nişān
K'olur her temāşāsı reşk-i cinān
2. Zihī kāh-ı ra'nā maķām-ı şerīf
Zihī tarh-ı zībende tarz-ı laţīf
3. N'ola olsa revzenleri dīdedür
Çeker maķdem-i pākine intizār
4. Bakılsa ger ol revzen-i dil-nişīn
Olur çeşm-i endişeye dūr-bīn
5. Bu āyīne-i cāmuñ ğam-ı ħasreti
Naşīb itdi İskendere zulmeti
6. Zihī cām-ı rahşende-i tābnāk
K'ider şubh āyīnesin çāk çāk
7. Eger görse saķf-ı bülendin semā
Şüreyyāyı āvīze eyler aña
8. Nuķūşına diķkatle baķmaķ muħāl
Çalır diyeler anda şüret-mişāl
9. O tāk-ı muķavves virür bī-ğümān
Yeşil tozlu kavş-ı kuzahdan nişān
10. Eger olsa müjġān-ı Mānī kalem
Çalır naķş-ı tākında pür-piç ü ħam
11. Bu taħriri eylerse Bihzād yād
İner merdüm-i dīdesinden midād
12. Olurdı meşābe uzar şemseler
Nücüm olsa ğündüz nümāyān eger

1. S. 3409: 4^b.

Tersānede Müceddeden İbnā Olıman Kaçır-ı Dil-Firibūn Ħaķķında Dinilen Kaşīdedür. Bā-Fermān-ı Ħümāyūn.

13. Yaḥud şemsesi şems-i rahşendedür
Ki ırş-ı kamerden firūzendedür
14. Meger ırh o gül-mīh revzenleri
Keser ırş-ı hurşidden ekşeri
15. Bu ırş-ı havernaḳ-nişāna mişāl
Sinimmār h^vāb iḳre itmez ḥayāl
16. Göreydi bu ırş-ı eger ḥūr-ı ʿīn
İderdi temāşā-ı ḥuld-ı berīn
17. İki dīdebāndur aña mihr ü māh
N'ola itseler giḳe gündüz niḡāh
18. Degül mihr ü meh gözlük ile müdām
Anı seyr ider āsmān şubḥ u şām
19. Maḳarr eyledükçe o sultān-ı dīn
Yiridür bu ırş-ı disem şeh-nişīn
20. Hümā-sāye Ḥān Aḥmed-i kāmṛān
Ki oldur ser-i serverān-ı cihān
21. İdüp ırş-ı iḳbālını Ḥaḳ metīn
Ola taḥt-ı devletde dā'im mekīn
22. Muḳīmān-ı dergāhı Dürrī-mişāl
Ola zıll-ı ʿindinde āsūde-ḥāl

2.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Ḥafīf + + - - / + - + - / + + -

1. Ey şeh-i mülket-i Süleymānī
Revnaḳ-ı taḥtgāh-ı ʿUmmānī
2. Sāye-i Kirdgārsın bi'llāh
Vechi var saña dinse zıll-ı İlāh

2. S. 3409: 9^b.

Dürrī Efendi Te'ehhül Eyledüğü Vaḳtde Bā-Fermān Tahṛīr Eyledegü Ḳaşıdedür.

3. Pādşāh-ı yegānesin haḳḳā
Seni hıfz eyleye hemīşe Hudā
4. Ey ser-efrāz-ı cilvegāh-ı refī^c
Eger olmazsa mūcib-i taşdı^c
5. Emrūne imtişāl idüp hālā
Başladum bir zemīn-i ṭurfe-nümā
6. Eyledüm hāme-i terüm inşā
Başka bir tāze ṭarḥ-ı şūḥ-ārā
7. Diñle aḥvālını bu maḥzūnuñ
Açıla meşreb-i hümāyūnuñ
8. Çünki ber-muḳtezā-yı emr-i Hudā
İctimā^c oldı Ādem ü Havvā
9. Geldi andan vücūda nev^c-i beşer
Buldı insān ile cihān zīver
10. Emr-i naşş-ı *tenāselū* irdi
Dīn-i İslāma taḳvıyet virdi
11. Kim ki buldı te'ehhül ile şeref
Göñline düşdi ārzū-yı ḥalef
12. Çün püser oldı yādgār-ı peder
Pedere ḥayr ider püser ekşer
13. Seni Sultān Mehemmed-i merḥūm
Eyledi yādgār-ı ḥıṭṭa-i Rūm
14. İtmek için hemīşe rūḥını şād
Fātiḥa oқыyup idersin yād
15. Vire zātuñ hemīşe taḥta şeref
Gele senden de niçe ḥayr-ı halef
16. Her birisi şeh-i mu'azzam ola
Baḥt u devletle şād u ḥurrem ola

8 B mısrasında “eyledi” kelimesi anlam gereği “oldı” ile değiştirilmiştir.

10 Evleniniz, çoğalımız (üreyiniz); çünkü ben, kıyamet günü, düşük dahi olsa, sizin çokluğunuzla, öbür ümmetlere karşı övüneceğim.

17. Hele evlād başka gevherdür
Pederüñ cānına ber-ā-berdür
18. Ben de düşdüm ümīd-i evlāda
İtdi esbābını haq āmāde
19. Qavl-i pāk-i Hūdā-yı ekber ile
Dağı fermūde-i peyember ile
20. Haq te'ehhül müyesser itdi baña
Sünnet-i pāki eyledüm icrā
21. Şeb-i qadr içre oldı feth-i kelām
Düşdi 'aqd-i nigāha 'īd-i şıyām
22. Devletünde güzel sürür itdüm
Yedi gün yedi gece sūr itdüm
23. Da'vet itdüm kibār u a'yānı
Geldiler cümle devlet-i erkānı
24. Līk bir hayli maşrafum gitdi
Yine luţfuñ anı tamām itdi
25. Çün senüñ gibi pādşāhum var
Ne ğam ey husrev-i bülend-tebār
26. Haq te'ālī seni mu'ammer ide
Luţf-ı bī-ğayesine mazhar ide

3.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Haḫfīf ++ -- / +- +- / +- -

1. Haḫbezā dürc-i gevher-i ğaltān
Ki olur dest-sāy-ı Aḫmed Hān
2. Gül-i nesrīn gibi açılsa eger
Gülşen-i 'ālemi mu'aḫḫar ider

3. S. 3409: 24^b, Derkenar.
Berāy-ı Dürc-i 'İtr-ı Şāhī Bā-Fermān-ı 'Ālī.

4.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Ḥafīf ++-- / +-+- / ++-

1. Şāf u ra‘nā bu dürc-i bī-hem-tā
Ki virür dā’imā meşāma şafā
2. Şanma kim būy-ı ‘ıtr-ı şāhīdür
Eşer-i kurb-ı pādşāhīdur

5.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec +--- / +--- / +---

1. Ḥoşā pākīze dürc-i ‘ıtr-ı şāhī
Ki olmuş zīb-i dest-i pādşāhī
2. Ele alduğça ol sultān-ı zī-şān
Olur būyā mişāl-i verd-i ḥandān

6.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Ḥafīf ++-- / +-+- / ++-

1. Ey şehenşāh-ı ma‘delet-bünyān
Pādşāh-ı yegāne Aḥmed Ḥān
2. Gül-i nev-reste-i bahār-ı kemāl
Bülbül-i aşyāne-i iḳbāl
3. Şems-i raḥşende-i sipihr-i kerem
Pertev-i nūr-ı şāni‘-i ekrem
4. Ey bihīn-i yādgār-i ‘Oşmānī
Revnaḳ-efzā-yı taḥt-ı sultānī
5. Ser-güzeştüm olursa ger Āşafā
Eyleyem ḥāk-i pāyuña inhā

4. S. 3409: 24^b, Derkenar.

Dürrī.

5. S. 3409: 25^a, Derkenar.

Dürrī.

6. S. 3409: 69^b.

Kaşide-i Dürrī Civār-ı Ū Der-Sitāyiş Sultān Aḥmed Ḥān.

6. Şanma aḥvâlden şikâyetdür
Ġarazum ṭurfe bir hikâyetdür
7. Çün te'ehhül müyesser oldu baña
Eyledüm devletünde 'ıṣ u şafâ
8. Bu te'ehhül ne ḥüb 'âdet imiş
Câna rahmet vücûda râhat imiş
9. Kisveti pâk olur ṭa'âmı laṭîf
Ser-te-ser câme-ḥ^vâbı ḥüb u nazîf
10. Bâ-ḥuşuş ola bir ḥayâ-perver
Seni her vech ile şıyânet ider
11. Gözedür dâ'imâ ri'âyetüni
Ṭutar ikrâm birle 'izzetüni
12. Seni görse kıyâm ider fi'l-ḥâl
Ḥayli menzilden eyler istiḳbâl
13. Destüni bûs idüp nezâket ile
Saña yüz gösterür beşâset ile
14. Ne ḳadar varsa gönülünde gamuñ
Ḥâşılı cümle def' ider elemuñ
15. Āh eger ola bir 'acûze-nihâd
Hey'et ü şekli dīv-i mâder-zâd
16. Bî-ḥayâ vü sefîhe vü nekbet
Bed-gümân bed-zebân ü bed-sîret
17. Gice gündüz işi olup âzâr
Şevheri kendiden ola bî-zâr
18. Anlaruñ zemmine ḳılup âġâz
Baḳ ne dir Şeyḥ Sa'dî-i Şîrâz
19. *Zînhâr ez-ḳarîn-i bed zînhâr*
Fe-ḳınâ rabbenâ 'azâbe'n-nâr

20. Hele a'lāsı hūr-ı cennetdür
Bedi siccīnden 'ibāretdür
21. Hāmdüli'llāh ki şāni'-i erham
Beni nā-cinse itmedi maḥrem
22. Şāhib-i ḥüsn-i ḥulka düş oldum
'Avn-i ḥaqq ile küfvümi buldum
23. İyüdür ülfet ü müvānesetüm
Hübdu rāḥat u mu'aşeretüm
24. Ğālib oldı maḥabbet ü ülfet
İki cānibden oldı germiyyet
25. Şeb-i nevrüz def' olup kederüm
Toğdı bir duḥter-i şafā-güherüm
26. Çün o ma'sūma geldi dünyāya
İktizā itdi aña bir dāye
27. Daḥı sā'ir ḥavāyic u maşrūf
Ne ise anda 'ādet-i me'lūf
28. H'vāh u nā-h'vāh cümlesin el-ān
Baña aldurdılar bilā-nuḫşān
29. Dāye vü maşraf u ḥavāyic hep
Oldı beş yüz ğuruş deyne sebeb
30. Deyni āsān iderdi Rabb-i laṭīf
Çekileydi berāta ḥaṭṭ-ı şerīf
31. Umaram tā zamān-ı rüz-ı kıyām
Saña 'ömr-i ebed vire 'allām
32. Ben o dergehden eyledükçe niyāz
İdesin sen 'aṭā-yı bī-endāz
33. Şöhreti şehlerüñ 'aṭā iledür
Şānı en'am ile seḫā iledür
34. Bā-ḥuşuş ola saltanatda muḫīm
Bir senüñ gibi pādişāh-ı kerīm

35. Kādrin añlar kemāle raġbet ider
Ma'rifet ehline maḥabbet ider
36. Böyle bir server-i hoş-āyende
Halkı itmez mi kendüye bende
37. Ey kemāl ehli şāh-ı zī-şānum
V'ey benüm 'ātıfetlü sulṭānum
38. 'Āşıkam zāt-ı pāküñe bi'llāh
İsterem vaşfuñı kılam her gāh
39. Līk vaşf itmege liyākāt yok
Saña lāyık kelāma kudret yok
40. Gerçi çokdur kuluñda sū'-i edeb
Umaram 'afv ola kuşūrum hep
41. Fer bulup pertevüñle kevkeb-i baht
Fahır ide tal'atüñle efser [ü] taht
42. Haq idüp 'ömr ü devletüñ efzün
Kıla 'ıdüñ mübārek ü meymün
43. Hüküm idüp salṭanatda kāf-be-kāf
Ola Dürrī kuluñ saña vaşşāf

7.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Ḥafīf ++ -- / +- +- / +- -

1. Ey mübārek şeh-i huçeste-liķā
Maḫhar-ı feyz-i ḫāzret-i Mevlā
2. Zīver-i tahtgāh-ı sulṭānī
Revnaķ-efzā-yı mülk-i 'Oşmānī
3. Āftāb-ı sipihr-i istiġnā
Şehryār-ı memālik-i ġabrā

7. S. 3409: 71^a.
Kaşide-i Dürrī Der-Vaşf-ı Haṭṭ-ı Şerif.

4. Pādşāh-ı kerīm ü deryā-dil
Zāt-ı kāmīl şehenşeh-i ‘ādil
5. Kār-fermā-yı ‘ālem-i imkān
Nāzım-ı cümle-i umūr-ı cihān
6. Gerçi bu hānedān-ı ‘ālī-şān
Bu kadar pādşāha oldu mekān
7. Bir senüñ gibi şehryār-ı güzīn
İtmedi bu qarārgāhı mekīn
8. Ğıll u ğışdan dilüñ mu‘arrādur
Ṭab‘uñ āyīne-i mücellādur
9. Sendedür nūr-ı feyz-i isti‘dād
Sendedür ‘aql u rüşd ü fehm ü sedād
10. Cümle fenn-i hünerde kıbilsin
Mişli yok bir vücūd-ı kāmilsin
11. Sensin ol pādşāh-ı Cem-şaşmet
Ki vücūduñla fahr ider devlet
12. Seni haq mazhar-ı kerem kıldı
Bir şehenşāh-ı muhterem kıldı
13. Ser-firāz-ı mülük-ı devrānsın
Zübde-i nesl-i āl-i ‘Osmānsın
14. Saña virdi bu deñlü isti‘dād
Cevher-i zāt-ı feyz-i māder-zād
15. Seni kıldı hudā-yı bī-enbāz
Cümlesinden müsellemler ü mümtāz
16. Hāşılı ey şehenşeh-i ‘ālem
Şimdi sensin mülük içinde ‘alem
17. Her hünerde görüp mahāretüñi
‘Ālem eyler du‘ā-yı devletüñi
18. Kalmadı ma‘rifetde hīç bir fen
Hep saña virdi hāl-ı zü'l-men

19. Lîk fenn-i haṭ ᵇre yek-tāsın
Belki yāḳūtdan da a'lāsın
20. Ḳalemüñ lüle-i zülāl-i kemāl
Nokṡası ḥāl-i ḡihre-i iḳbāl
21. Görseler resm-i kilik-i iḳbālūñ
Dede vü Şeyḡ olurdu abdāluñ
22. Reşḡa-i kilikūñ āb-ı zemzemdür
Ḥaṡṡ-ı nüshāñ 'aceb müsellemdür
23. Vāḳı'ā neshi ḡaṡṡı tā bu ḳadar
Yazmadı levḡ-i dehre nev'-i beşer
24. Bu ḡaṡṡ-ı nesh-i pāk u reyḡānī
Cümle nesh itdi ḡaṡṡ-ı ḡübānı
25. Altı ḡarf oldu ḡünkü ḡaṡṡ-ı şerīf
Şeş cihet ol cihetden oldu laṡīf
26. Cümle ḡarfı sürūra dā'irdür
Her birinde neşāṡ zāhirdür
27. Ḥarf-i ḡā ḡandeden 'ibāretdür
Ṥā ise menba'-ı leṡāfetdür
28. Şīni şād olmaḡa delāletdür
Rāsı nūr-ı sürūr-ı behcetdür
29. Yā ise dilde lafz-ı yā Rabdur
Fā ise lafzdan mürekkebdür
30. İşte ḡaṡṡ-ı şerīf-i sulṡānī
Böyle vaşf olur ey keremkānı
31. Kim ki bu ḡaṡṡ-ı pāke nā'il olur
Şübhesiz her murādı ḡāşıl olur
32. İsterem ben ḡudā-yı bī-ḡūndan
Feyz alam bu ḡaṡṡ-ı ḡümāyūndan
33. Āḡ o ḡaṡṡ-ı şerīfi ben görsem
Aña bī-iḡtiyār yüz sürsem

34. Anı cān gibi hırz-ı cān itsem
Harem-i sīnede nihān itsem
35. Şafha-i dilde meşķ idüp her bār
Günde biñ kerre eylesem tekrār
36. Yā İlāhī be-ḥaķķ-ı nūr-ı kıdem
Be-‘ibāret-nüvīs-i levḥ u ķalem
37. Be-zuhūrāt-ı leyle-i İsrā
Be-ser-efrāzi-i resül-ı Hudā
38. Be-nüzül-i kelām-ı Rabbānī
Be-mezāyā-yı feyz-i Qur’ānı
39. Be-velāyāt-ı çār-yār-ı güzīn
Be-‘ibādāt-ı ḥāş-ı ehl-i yaķīn
40. Eyle ey Ḥayy-ı Erḥam u Raḥmān
Beni ḥatṭ-ı şerīf ile şādān
41. Dürriyā çekme ğam ki ol server
Seni çok luṭfına ider mazḥar
42. Sen bu emre hemān ḥaṭ istersin
Dā’im ol emr için mükeddersin
43. Öyle mi zann idersin ey aḥmaķ
Ki senüñ virmeye murāduñı ḥaķ
44. Var tevekkül kılup du‘ā ile
Ni‘metüñ şükkrini edā ile
45. Eylemişken tenüñ elem pür-dāĝ
Seni ol şehryār kıldı çerāĝ
46. Daḥı çok luṭf ider saña bī-şek
Sen hemān kııl du‘āda şarf-ı emek
47. Ḥaķ vücūdın ḥaṭādan ide emīn
Taḥt-ı devletde dā’im ola meķīn
48. Ķalb-i pāki hemīşe ḥurrem ola
İki ‘ālemde de mükerrerem ola

49. Her ne isterse ʔab^ʕ-i vālāsı
Cümle hāşıl ola temennāsı
50. Taht-ı iqbâlde olup kâ'im
Düşmen-i dīni ʔahr ide dā'im
51. Fetḥ ide bu cihānı ʔāf-be-ʔāf
Ola Dürrī ʔulı aña vaşşāf

8.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Ḥafīf + + - - / + - + - / + + -

1. Ey vezīr-i ʔalem-rev-i devlet
Āşaf-ı pādşāh-ı Cem-şevket
2. Şadr-ʕazam-ı müşīr-i kār-güzār
Mażhar-ı luţf-ı ḥazret-i Settār
3. Sensin ol gevher-i yegāne ki Ḥaḳ
Viridi zātuñla ʕāleme revnaḳ
4. ʕAḳl u fehmi ferāset ü izʕān
Daḫı rüşd ü sedād ile ʕirfān
5. Sendedür ey ser-āmed-i vüzerā
Seni dā'im mu'ammer ide Ḥudā
6. Rāḫat itdüñ cihānı bi'llāhi
Yoḳ nazīrūñ netice va'llāhi
7. Her umūra virüp nizām-ı tamām
Ḥaḳ bu kim ḫayli eyledüñ iḳdām
8. Māl-ı mīriye sa'y idüp her bār
Nice fermānlar eyleyüp imrār
9. Hep beḳāyāyı eyleyüp taḫşīl
İtdüñ el-ḫaḳ ḫazīneyi tekmīl

8. S. 3409: 216^b.

Ḳaşıde-i Dürrī Der-Sitāyiş-i ʕAlī Paşa.

10. İhtimām eyleyince sen bi'z-zāt
Cem' olındı bu deñlü mañlülāt
11. 'Askeri korunup tedāñūlden
Aldı her-kes 'ulūfesin elden
12. Kimsenüñ olmadı derūnı ħazīn
Her-kesüñ ħūnın eyledüñ teskīn
13. Bu ħadar ħal'anuñ 'imārātı
Dañı her birinüñ müħimmātı
14. Olmış iken nuħūddan irsāl
Yine ħālā ħazīne māl-ā-māl
15. Eyledüñ ihtimām Topñāne
Bī-şümār oldı tūpla dāne
16. Virdüñ ālāt-ı ħarbe cümle nizām
Oldı cebñāne ħimmetüñle tamām
17. Dañı bī-ħaħ sefāyin-i a'lā
Eyleyüp hep müceddeden inşā
18. Her biri oldı çeşm-i a'dāya
Bir mehīb-ejder-i girān-sāye
19. Āşaf-ı pādşāh böyle gerek
Devlete ħayr-ħ'āh böyle gerek
20. Sensin aħrān ile bugün fā'ik
Sensin el-ħaħ şadārete lāyık
21. Virmeyüp 'ömri bāde ħaflet ile
Geçürüp vaħtūñi 'ibādet ile
22. Eyleyüp fikr zād-ı rah-ı beħā
Ekşer itdüñ nevāħılı icrā
23. Dañı ħayrāta ħayli sa'y itdüñ
Ehl-i cennet tarīħine gitdüñ
24. Bī-'aded çeşmeler ħılup icrā
Eyledüñ teşne-lebleri iskā

25. Himmetüñle bilâ-kuşûr u kûsûr
Oldı tersâne şahını hep ma'mûr
26. Dağı İstanbul içre bu hayrât
Oldı haqqâ güzide-i hasenât
27. Yapdurup sük u câmi' u hammâm
Hamdü'llâh ki buldı hüsn-i hitâm
28. Vâkı'â bir güzel eşerdür bu
Hayli mergüb u mu'teberdür bu
29. Şübhesiz Haq bu hayr-ı dil-h'âhı
Eylemişdür kul dergâhı
30. Bes degül mi kabül-i Haqqa güvâh
Zıkr idüñ *lâ ilâhe illâ'llâh*
31. Böyle târîh-i pâk ü müsteğnâ
Olmamışdur zebân-zed-i şu'arâ
32. Bu senüñ hayr-ı niyyetüñdendür
Eşer-ı şıdk u 'iffetüñdendür
33. 'İlm-i Allah eyâ huçeste-siyer
Cümle erbâb-ı ma'rifet yek-ser
34. Hâliyâ fırça fırça ehl-i nazâr
Anı şubh u mesâ ziyâret ider
35. Haq Te'âlâdan eylerem ümmîd
K'olasın sen bu şadrda cāvîd
36. Nice böyle eşer kıluş peydâ
İde târîhini kuluñ inşâ
37. Dâ'imâ ey müşîr-i bi't-tedbîr
Kılayum vaşf-ı pâküñi taħrîr
38. Bende olup hemîşe yanuñda
Kılayım hıdmet âstânuñda
39. Lîkin ey ber-güzide-i vüzerâ
Şerm ile eylerem bu emri recâ

40. Ki emîn-i umûr-ı tersâne
Gözeden nâ'il iken ihsâna
41. Yine ihmâl ider muhâsebede
Tutalum olmuşuz muţâlebede
42. Bâ-ıuşûs itdi emr-i 'âlî şudûr
Eyledük biz de gûşîş-i mevfûr
43. Bu kadar sa'y kıldı defterdâr
Dağı baş bağı kulu leyl ü nehar
44. Ne kadar itdilerse ikdâmı
Yine oldu hevâ ser-encâmı
45. Görmezem diyü eylemez 'işyân
Görürem dir velî sözi yalan
46. Luţfinuñ olursa ey kerem-perver
Maşlahat bir işâretüñle biter
47. Yeter ey Dürri luţf ile güzâr
Başla hayr du'âya leyl ü nehâr
48. Hâk vücûdın haţâdan ide emîn
Ola şadr-ı sa'âdet üzre mekîn
49. Çok zamân ser-firâz-ı 'âlem ola
'İzz ü iqbâl ile mükerrem ola
50. İtmeyüp gam o zât-ı pâke eşer
Ola a'dası pây-mâl-i keder
51. Yâ İlâhî be-ıaqq-ı nûr-ı mübîn
Bu du'âyı kabûle eyle qarîn

MÜFRETLER

1.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Dil-teşnelere söyledi tārīhini Dürri
Gel rūh-ı Hasan 'ışk-ı Hüseyne içelüm mā'
 Sene 1110

2.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Dürri-i bende didi lafzen ü ma'nen tārīh
Kayd-ı şulh eyledi yüz onda Re'isü'l-Küttāb
 Sene 1110

3.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Çekmem elem-i manşıbı sen sağ ol efendim
 İbrām ider elbet saña zātuñdaki himmet

4.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Hārun oğlını idüp māl-i māl-i Kārūn
 Kādı oğlını zügürd eyledi yelloz dünyā

-
1. S. 3409: 5^a, Derkenar.
Edirne'de Çeşmeye Tārīhdür.
2. S. 3409: 5^a, Derkenar.
Tārīh-i Şulhiyye-i Rāmī.
3. S. 3409: 7^a, Derkenar.
Dürri.
4. S. 3409: 8^a, Derkenar.
Dürri Mebniyyi 'Ale'l-Ĥikāye

5.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Dürri Ahmed şaḥını eylerdi zülfiyle tamām
Emr-i dāmād ile şimdi ḥalka beyzā eyledi

6.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + - -

1. Germ olma germe gögüsünü gözle dā'ireñ
Şaḥın zamāne sille urur saña def gibi

7.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Hümāyün maḥdemi şeh-zāde için ülfeti tārīḥ
Mesīḥ-āsā gelüp şeh-zāde 'İsā buldı 'ālem rūḥ
Sene 1111

8.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Kudsiyān didi qarīrū'l-'ayn olup tārīḥini
Oldı Sulṭān Aḥmede Şeh-zāde 'İsā nūr-ı 'ayn
Sene 1117

-
5. S. 3409: 24^b, Derkenar.
Mebnī-i 'Ale'l-Ḥikāye.
 6. S. 3409: 25^b, Derkenar.
Dürri.
 7. S. 3409: 28^a, Derkenar.
Tārīḥ.
 8. S. 3409: 28^a, Derkenar.
Tārīḥ.

9.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Çıkup yek-pāre istikbāle 'ālem didiler tārīh
Zihī kevkeb ararken gökde bulduğ yirde 'İsāyī
 Sene 1117

10.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Sezādur bir kuşūrī 'afv olinsa böyle tārīhūñ
Meḥemmed Beg yüz on toközda itdi 'ayn-i pāk icrā
 Sene 1119

11.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Rukyedür bu şābitā üç kez üfür tārīhdür
Ḳondi Bismi'llāh mehd-i devlete Sulṭān Selīm
 Sene 1119

12.

Müfte 'ilün müfte 'ilün fā 'ilün

Serī' - + + - / - + + - / - + -

1. Dürrī me'müren didi tārīhini
Ḥalka-i Ḥān Aḥmed-i 'ālem-penāh
 Sene 1119

9. S. 3409: 28^a, Derkenar.

[Tārīh]

10. S. 3409: 32^b, Derkenar.

Dürrī.

11. S. 3409: 33^a, Derkenar.

Tārīh

12. S. 3409: 35^a, Derkenar.

Dürrī.

13.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' ---+ / -+--+ / +---+ / -+--

1. Biz sîr-çeşm-i mâ'ide-i 'âlemüz velî
H'ân-ı vişâl-i dilbere germ-iştihâlaruz

14.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' ---+ / -+--+ / +---+ / -+--

1. Dürrî vü Sa'dî Mâdiḥ ü Feyzî bu bezmde
Bir kaşî yâya çille çeker mübtelâlaruz

15.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. O şūḥuñ fikr-i zülf ü ḥâl ü ḥaṭṭ u rûyî maḥv itmiş
Çü Mâdiḥ Dürriyâ Sa'dî ile Feyzî-i nâlâmı

16.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cihândan rıḥlet itdükde didi hâtif bu târîḥi
Cihânşâh Kadına firdevs ola me'vâ vü menzilgâh
Sene 1121

13. S. 3409: 44^a, Derkenar.

Dürrî.

14. S. 3409: 44^a, Derkenar.

Dürrî.

15. S. 3409: 45^b, Derkenar.

Dürrî.

16. S. 3409: 54^b, Derkenar.

Dürrî.

17.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Arş üzre qudsiyān didi tārīḥ Dürriyā
Burc-ı ḥamelde birbirini buldı mihr ü māh
 Sene 1105

18.

Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

Ḥafīf + + - - / + - + - / + + -

1. Dürriyā nūş iden didi tārīḥ
Kevseriñ şāfi aqdı dünyāya
 Sene 1122

19.

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

Hezec -- + / + - - + / + - - + / + - -

1. Rif atle daḥı olsa eger hem-ser-i ḥurşīd
 Zātında yine zerrece himmet bulamazsın

20.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ey dāğ-ı sīne şadra geçüp germe gögsüñi
 Kan ağlamaqda dīde-i giryān seni başar

17. S. 3409: 56^b, Derkenar.

İstanbul Kā'im-i Maḳāmı Silāḥdar 'Osmān Pāşā Ḥazretlerinüñ Sür-ı Mübāreklerine Tārīḥ.

18. S. 3409: 64^a, Derkenar.

Tārīḥ-i Çeşme-i Sulṫān Aḥmed.

19. S. 3409: 72^a.

Dürri.

20. S. 3409: 25^b, Derkenar.

Dürri.

MATLA'LAR

1.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Seyyid-i kevneyne ta' zīmen şehenşāh-ı cihān
Eyledi bu na't-ı pāki resm-i tuğrā-yı 'ıyān

2.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Hābīb-i Hākdan ümmīd-i şefā'at eyleyüp ferdā
Hadīs-i pākini tuğrā çeke Hān Aḥmed-i yek-tā

3.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Nağş-ı devlet ber-ķarār olmaz mişāl-i dest-māl
Cāha mağrūr olma müftū vaķ'asından örnek al

4.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Şubḥ-dem çıķduķça bāb-ı āsmāndan āftāb
Ol sulţān-ı cihāna her gün olur fetḥ-i bāb

1. S. 3409: 3^b, Derkenar.

Dürri.

2. S. 3409: 4^a, Derkenar.

Dürri.

3. S. 3409: 4^b, Derkenar.

Dürri.

4. S. 3409: 5^a, Derkenar.

Dürri.

5.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Der-i sa'âdeti mänenend-i mihr-i 'âlem-tâb
 Güşâde kıl yüzime yâ müfettihe'l-ebvâb

6.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şabâ açdukça bâb-ı gülsitâni her şehergâhî
 Açılsun gül gibi tab'-ı hümâyün-ı şehensâhî

7.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bu 'azîmetde saña Hızır ola her lahza refîk
 Yâverüh 'avn-ı Hudâ hâdi-i râhın tevfiğ

8.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Açup dü-destüni dergâh-ı hağğa eyle niyâz
 Hemîşe rüyuña feth ola bâb-ı gülşen-i râz

9.

Fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol gün olur mı açup bâb-ı murâdın Müste'ân
 Ola bir süknâya mâlik Dürri-i bî-hân mân

-
5. S. 3409: 5^b, Derkenar.
Dürri.
 6. S.3409: 6^a, Derkenar.
Dürri.
 7. S. 3409: 6^b, Derkenar.
Dürri.
 8. S. 3409: 7^a, Derkenar.
Dürri.
 9. S. 3409: 7^a, Derkenar.
Dürri.

10.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şubḥ-ı şādıkdur beyāz-ı gerden-i sīmīn-i yār
Tügme-i zerrīn girībānında mihr-i tābdār

11.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dā'imā maḥfūz idüp ḥaḳ zāt-ı ferrūḥ-ḥālūñi
İtmiye zā'il başumdan sāye-i iḳbālūñi

12.

Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. İtse ḥırām o serv-i gül-endāmumuz bizüm
Ḳalmaz mişāl-i fāḥte [şan] ārāmumuz bizüm

13.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bezmüñ ecnās ile pür ehl-i dile ḥalvet yoḳ
Varıcaḳ pāyuña söz söylemege fırsat yoḳ

14.

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Ḥafif + + - - / + - + - / + + -

1. Şart olan ḳuvvet-i muḥāfazadur
Elde kilik ālet-i mülāḥazadur

10. S. 3409: 7^b, Derkenar.

Dürri.

11. S. 3409: 10^b, Derkenar.

Dürri.

12. S. 3409: 14^a, Derkenar.

Dürri.

13. S. 3409: 15^a, Derkenar.

Dürri.

14. S. 3409: 24^a, Derkenar.

Dürri.

15.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Zīb-i dest-i pādşāhīden bu dürc-i hoş-nümā
Anuñ için 'ıtr-sāy olur meşāma dā'imā

16.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Dest-i būs itmek için şa'y iderem irmez elüm
Pāye olsun güzelüm bāri ayağūñ öpelüm

17.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Dā'imā bābuñ olup melce'-i ehl-i hācāt
Olasın maḥşere dek maḥzar-ı ḥayr u ḥasenāt

18.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bāb-ı firdevsi güşād itdükçe Rıdvan her zamān
Feth ola yā Rab der-i maḥşūd-ı sultān-ı cihān

15. S. 3409: 25^a, Derkenar.

Dürri.

16. S. 3409: 25^b, Derkenar.

Dürri.

17. S. 3409: 26^a, Derkenar.

Dürri.

18. S. 3409: 28^b, Derkenar.

Dürri.

19.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Güzel tārīḥ olup virdi bu bāba Dürriyā şānı
Müzeyyen tarḥ-ı ra'nā-yı çemen-ārā-yı sulṭānī
 Sene 1120

20.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gonce tūmārın güşād itdükçe feyz-i şubḥgāh
 Yā İlahī feth ola bāb-ı murād-ı pādşāh

21.

Mef'ülü fā 'ilātün mef'ülü fā 'ilātün

Muzāri' - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. Yā Rab ola güşāde mānend-i bāb-ı cennet
 Rūy-ı şeh-i cihāna bu dergeh-i sa'ādet

22.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Açıldıqça bu zībā bāb açılsun ḳalb-i sulṭānī
 Ḳapandukça ḳapansun dīde-i a'dā-yı nā-dānī

23.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gören dir ḥaṭṭ-ı 'anber-bārı yārūñ la'l-i nağzında
 Devā-yı misk-i 'uşşākī yazılmış ḥoḳḳa ağzında

-
19. S. 3409: 28^b, Derkenar.
Çemşirlikde Müceddeden Binā Ohnan Ḥāne-i Hümayūna Tārīḥdür.
 20. S. 3409: 28^b, Derkenar.
Dürri.
 21. S. 3409: 28^b, Derkenar.
Dürri.
 22. S. 3409: 28^b, Derkenar.
Dürri.
 23. S. 3409: 29^a, Derkenar.

24.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hadd-i zātında nazır olmaz bu ki Ceyhün u Nıl
Reşk-i 'ayn-ı selsebıl oldu bu şāfı selsebıl

25.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Şafvetde bī-bahāne vü lezzetde bī-'adıl
Güyā ki 'ayn-ı nehr-i cināndur bu selsebıl

26.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Feth-i bāb-ı mışra'-ı şānīdedür tārīḥ-i tām
Kaşr-ı zībā Tūr-ı Sulṭān Aḥmed-i 'ālī-maḳām
Sene 1120

27.

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Halka bir ulu ni'metidür Bāri Hudānuñ
Ammā n'idelüm ḳadri bilinmez Ramazānuñ

Dürrī.

24. S. 3409: 30^a, Derkenar.

Maṭla'-ı Selsebıl.

25. S. 3409: 30^a, Derkenar.

Dürrī.

26. S. 3409: 38^b, Derkenar.

Tārīḥ.

27. S. 3409: 47^a.

Dürrī.

28.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Sâkiyâ hâl harâb oldu yetiş imdâda
Hırmen-i derd ü gamı âteşe yak vir bâde

29.

Mef‘ülü fâ‘ilātü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Muzārî‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Gönlüm hevâ-yı silsile-i dil-rübâdadur
Ol gocenüñ ümîdi nesîm-i şabâdadur

30.

Mef‘ülü fâ‘ilātü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Muzārî‘ --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Yokdur günâh o gamze-i hünîde bendedür
Şâhum suç öldürende degüldür ölenededür

MISRA‘-I ÂZÂDELER

1.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel -+--- / -+--- / -+--- / -+---

1. Çıkdı bir a‘lâ şadefden iki dürr-i mîr-behâ
Sene 1104

28. S. 3409: 58^a, Derkenar.

29. S. 3409: 72^a.

Dürrî.

30. S. 3409: 217^a, Derkenar.

Dürrî.

1. S. 3409: 5^b, Derkenar.

Târîh-i Velâdet-i Şeh-zâde İbrâhîm Hân.

2.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. *Rūh idi menzil-i zībāya su 'ūd itdi Hasan*

Sene 1114

3.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec +--- / +--- / +--- / +---

1. *Hümā-yı rūh-ı Hasan bām-ı 'arşı eyledi me 'vā*

Sene 1114

4.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Recez --+ - / --+ - / --+ - / --+ -

1. *Şeh-zādeleriñ oldı eñ 'āklı Sulţān Maḥmūd*

Sene 1109

5.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. *Eyledi 'adl-i 'Ömer āb-ı ḥayātı icrā*

Sene 1101

6.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel -+--- / -+--- / -+--- / -+---

1. *Çekdi ser-levḥa kitāb-ı ḥüsne ḥakḳā kilik-i mū*

Sene 1117

2. S. 3409: 20^b, Derkenar.

Tārīḥ-i Vefāt-ı Rāmī-zāde.

3. S. 3409: 20^b, Derkenar.

Tārīḥ-i Vefāt-ı Rāmī-zāde.

4. S. 3409: 28^a, Derkenar.

Tārīḥ-i Velādet.

5. S. 3409: 28^a, Derkenar.

Tārīḥ-i Çeşme-i 'Ömer Pāşā Güfte-i Dürrī.

6. S. 3409: 29^a, Derkenar.

7.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. *Kitāb-ı hüsne çekdi levha-i ser kilik-i mü hakkā*

Sene 1118

8.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. *Bu 'aynı itdi mā'-i pāk ile ihyā 'Alī Pāşā*

Sene 1118

9.

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. *Müferrih oldı bu āyīne-hāne*

Sene 1119

10.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. *Açdı tab'-ı pādşāhī geldi mißtāh-ı Azak*

Sene 1124

11.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. *Cāy-ı zībā kaşr-ı sulţānī maķām-ı dil-güşā*

Sene 1120

Tārīh.

7. S. 3409: 29^a, Derkenar.

[**Tārīh**]

8. S. 3409: 33^b, Derkenar.

Tārīh-i Çeşme-i Hırka-i Şerif.

9. S. 3409: 34^a, Derkenar.

[**Tārīh**]

10. S. 3409: 38^a, Derkenar.

Tārīh-i Dürrī.

11. S. 3409: 38^a, Derkenar.

[**Tārīh**]

12.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. *Yüz onda bed' olup ol şulha on birde temām oldı*
 Sene 1110

13.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. *Onda cehd on birde şulh oldı on ikide temām*
 Sene 1112

14.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. *Halebden geldi devlet şuyına ikrām ile Nābī*
 Sene 1122

15.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. *Halebden geldi Rūma da 'veten ikbāl ile Nābī*
 Sene 1122

12. S. 3409: 57^a, Derkenar.

, **Tārīh-i Diğer.**

13. S. 3409: 57^a, Derkenar.

[**Tārīh**]

14. S. 3409: 65^b, Derkenar.

Nābī Efendiniñ İstanbula Teşrifine Tārīh.

15. S. 3409: 65^b, Derkenar.

Tārīh-i Diğer.

16.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. *Yine ser-māye-i şadr oldı Mehemmed Pāşā*

Sene 1122

17.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. *Şād oluñ aldı yine mühri Mehemmed Pāşā*

Sene 1122

18.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. *Şadra geldi yine merdāne Mehemmed Pāşā*

Sene 1122

Farsça Şiir

1.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. 'Ālem ki şarāb-ḥāne-i şad-reng-est
Her reng-i vey ābisten-i şad nīreng-est
2. Şahbā-yı vey ez-ḥūn-ı dil-i Cemşid-est
Cāmeş zi-kaḫā-yı kelle-i Hūşeng-est

16. S. 3409: 65^b, Derkenar.

Tārīḫ-i Diğer.

17. S. 3409: 65^b, Derkenar.

Tārīḫ-i Diğer.

18. S. 3409: 65^b, Derkenar.

Tārīḫ-i Diğer.

1. S. 3409: 6^a, Derkenar.

Dürri.

Yüz bin türlü hileli bir meyhane olan ve her bir düzeninde/yalanında yüz(türlü) efsun gizlenen bu alemin şarabı/badesi Çemşid'in ciğer kanı, kadehi ise Hūşeng'in kafatasındadır.

Nesir

1.

Çeşmiyye-i Dürrî Ahmed Efendi Bâ-Fermân-ı Hümayûn

(14) Mādām ki şems ü kamer manzara-i felekde cilveger ve ahvâl-i 'āleme şām u seher dīdever
ola ol (15) kurretü'l-'ayn-ı 'ālemiyān olan şevketlü mehābetlü kudretli 'ināyetli kerāmetli
pādşāh-ı kerīmü'ş-şān (16) ü hākān-ı celilü'l-'unvān hazretlerinüñ hem-vāre āyine-i zamīrleri
pertev-i envār-ı başiret ile mücellā (17) ve günden güne mir'āt-ı kalb-i münīrleri tāb-ı eşi'a-i
şafvet ile rüşen u muşaffā ola āmīn. (18) bi-hürmeti hazret-i nūr-ı mübīn tütüyā-yı 'uyūn-ı a'yān
olan türāb-ı iksīr-nişāb-ı dergāh-ı mu'allā (19) destgāhlarıyla dīde-i ğam-dīde-i remed-keşīde
tekhlīl kılmak mu'arrızında nümūde-i bende-i kemterīn-i (20) cefā-bīnāları budur ki ey nūr-ı
dīde-i ādemiyān 'aleyke 'aynu'llāh şi'r

çeşm-i.....

.....

El-'aynı haktır hadīs-i şerīfinüñ ma'nā-yı laṭīfī* (1) dīde-i ehl-i başirete rüşen ü nümāyān
olduğına nazaran zamān-ı tufūliyyetde ğam-hānemūze (2) nisvāndan bir şūh-çeşm-i bed-bīn
müsāfir olup bu 'abd-i nā-çīze nezzāreye alup şi'r

Bilmem bizi gözüñle n'içün yirsin ey felek

Bu gülsitāna düşdük ise şeb-nem olmaduk

(4) fehvāsınca āhirü'l-emr işābet-i zaḥm-ı çeşm ile gözi benden ve beni gözden çıkardığı 'aynı
ile (5) vālideynüme rüşen olduğım bu hākīre naql iderler idi. *El-hāletu hāzīhi el-vāhidü ke-elfin*
(6) çeşm-i hurde-bīn ile eczā-yı 'ālemi terāzū-yı 'ayār-ı merdümek-dīde ile sencīde (7) idüp
ya'nī bir gözden giçürüp *bağdukdā el-ḥamdü'l-lāhi'l-melikü'l-başīr* 'ālem-i ervāhdan gözi (8)
açuklar ile göz āşnālığı olmak ḥasebiyle manzūr-ı 'ayn-ı 'ināyet-i şāhāne ve mazhar-ı (9) çeşm-
i 'āṭifet-i pādşāhāne-i ḥusrevāneleri olup hāk-i āstān-ı devlet- (10) nişānelerine rü-māl ile ifāde-
i merām için 'arz-ı hāl kılmıdı şi'r

Dīde-i hūn-feşāna sulṭānum

Minnet-i tütüyāyı çekdürme

1. S. 3409: 46^b.

Çeşmiyye-i Dürrî Ahmed Efendi Bâ-Fermân-ı Hümayûn.

(*) metin 47^a sayfasından devam etmektedir.

Dest-gİR ol rikābuña dūşdüm

Ĥāk-i pāyuñdan isterem sūrme

SONUÇ

Dürrî Ahmed Efendi (Dürrî-i Yek-çeşm), 17. yüzyılın sonunda doğmuş olup edebiyat sahasında varlığını 18. yüzyılda III. Ahmed döneminde göstermiştir. Çocukken bir gözünü kaybetmesi sonucu Farsça tek gözlü anlamına gelen “Yek-çeşm” mahlasını kullanmıştır. Van’da doğmuş olan şairin babası Vanlı Ebû Bekr Efendi isimli bir zat, kardeşleri ise Dîvân-ı Hümâyûn katipliği yapmış şair Feyzî Salih Efendi (ö. H. 1127/M. 1715), diğer kardeşi ise Dîvân Katipliği, Hotin’de şikk-ı sâni defterdarlığı vazifelerinde bulunan şair Abdü’lbâkî Sa’dî Efendi (ö. H. 1161/M. 1748)’dir. Dürrî Ahmed Efendi’nin babası hakkında iki kaynakta bilgi bulunmakta olup kardeşlerinin isimleri ise çok sayıda eserde zikredilmektedir.

Dürrî Ahmed Efendi’nin ne zaman İstanbul’a geldiği bilinmemekle beraber eğitim hayatıyla ilgili pek bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat çok iyi bir eğitim aldığı bulunduğu devlet görevleri; (Dîvân-ı Hümâyûn kalemi katipliği, Dîvân-ı Hümâyûn hocalığı, H. Receb 1125-1126 Muharrem 1126/Ö. Temmuz 1713-1 Şubat 1714 tarihleri arasında Târîh-i Naîmâ’nın müellifi Naîmâ Mustafa Efendi yerine Anadolu Muhasebeciliği, H. 27 Muharrem 1127/M. 24 Ocak 1715’te sipâh katipliği, Süvârî mukâbeleciliği, Harâc muhasebeciliği, H. Evâhir-i Şevvâl 1132/M. 15 Ağustos 1720 tarihinde şikk-ı sâni defterdarlığı pâyesiyle İran elçiliği, H. 15 Safer 1134/M. 24 Kasım 1721’de İstanbul’da başmuhasebeciliktir. Ayrıca dönemin padişahı III. Ahmed’e olan yakınlığı, sadrazam Damad İbrahim Paşa ile olan ilişkileri ve onun emriyle elçi olarak İran’a gitmesi, diğer devlet adamlarına sunduğu şiirler, düşürdüğü tarihler önemli ve saygıdeğer bir kişi olduğunun kanıtıdır. Dönemindeki birçok şair tarafından övülmesi ve ölümüne düşürülen tarihler edebiyat sahasındaki saygınlığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında dönemindeki ve sonraki yüzyıllarda yazılan birçok edebi ve tarihi eserlerde ismi övgüyle anılmaktadır. Farklı hünerleri ve yeteneklerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin *Salim Efendi Tezkiresi*’nde Farsça’yı çok iyi bilmesi ve konuşması, divani ve diğer yazı çeşitlerindeki mahirliği ile övülmektedir. *Hammer Tarihi*’nde şairin devlet kademesindeki saygınlığı ve alimliğine değinilmiştir. Dürrî Efendi, şiir alanında tarih düşürme yeteneği ile ön planda olmuştur. Birçok kaynakta bediheten tarih düşürdüğü söylenmiştir.

Şairimizin iki eseri bulunmakta olup bunlar Divan’ı ve İran Sefaretnamesi’dir. Daha çok İran Sefaretnamesi ile tanınan Dürrî Efendi’nin Divan’ı arka planda kalmıştır. Dürrî’nin Divan’ı üzerine ilk çalışmayı 1995 yılında M. Ziya Bağrıaçık, “Dürrî ve Divanı’ndaki Tarih Manzumeleri” adlı yüksek lisans teziyle yapmış olup ardından kısa bir süre sonra 1996 yılında Sadık Erdem “Dürrî-i Yek-çeşm ve Gazelleri” adlı bir makale kaleme almıştır. Her iki araştırmacı da sınırladıkları kapsam bakımından Divan’ın belli bir kısmını çeviriyazıya

aktarmışlardır. Divan'ın önemli bir kısmını oluşturan tarihler üzerine Bağrıaçık tarafından yapılan yüksek lisans tezinde hemen dikkatimizi çeken özensizlikle birlikte numaralandırma, vezin ve okuma yanlışları/eksiklikleri had safhadadır. Erdem'in adı geçen makalesi ise daha ciddiyetle çalışılmış olup okuma yanlışları asgari seviyededir. Ancak her iki çalışmada da dikkatimizi çeken şey nüshanın tamamına bakılmayıp sadece Dürrî'nin şiirlerinin bulunduğu varakların çalışmalarına alınmasıydı. Halbuki mecmuanın ilerleyen varaklarında da şairin şiirleri mevcuttur. Yukarıda sayılan eksiklik ve yanlışlar göz önüne bulundurularak tam bir divan hüviyeti oluşturulmak amaçlanmıştır.

Dürrî Divanı'nın mürettep bir nüshası olduğu kaynaklarda söylene de bilinen tek nüsha Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi kısmında 3409 nolu numaradaki mecmuada kayıtlıdır. Eser mürettep olmayıp talik kırmayı yazı ile cetvel kullanılarak yazılmıştır. Divan'ında neredeyse birçok nazım şeklini (kaside, murabba, şarkı, muhammes, tahmis, müseddes, terki-i bend, müstezad, gazel, tarih, kıta, rubai, nazm, mesnevi, müfred, Farsça şiir) kullanmış olan şairin tarihleri önemli bir yer teşkil etmektedir. Divan'da 22 kaside, 77 gazel, 4 murabba, 1 tahmis, 1 muhammes, 12 müseddes, 1 terki-i bend, 1 müstezad, 6 şarkı, 31 rubai, 139 kıta, 20 nazm, 68 müfredat (müfred, matla', mısra'-ı azade), 8 mesnevi vardır. Kasidelerinin bazıları tarih düşürme olup III. Ahmed'e yazılmış ve bahariye, nevrüziye, îdiye gibi konuları içermektedir. Divanında tespit ettiğimiz 77 gazelinde ise sık kelime tekrarları üzerine kurulmuş olan ve şiirleri Nâbî tesiriyle yazılmış hikemî ve âşıkâne tarzdadır. Farklı nazım şekilleriyle (kaside, kıta, müfred) yazılmış tarih konulu şiirler Divan'da önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu şiirleri şu başlıklar altında toplayabiliriz: Padişahların cülusları, Tayinler: Sadrazamlık, Vezirlik, Rumeli Kadı Askerliği, Valilik, Silahdarlık, Katiplik, Reislik, Fetihler, Bina, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top ve Fanus Yapımı: Cami, Medrese, Saray, Köşk, Askeri Binalar, Türbe, Sünnethane Yapımı, Ev, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top Yapımı, Fanus Yapımı, Merasimler ve Adetler: Sulh, Ziyafet, Düğünler, Hacıların Dönüşü, Sakal Bırakılması, Sultan III. Ahmed'in Tophane Ziyareti, Spor Çalışmaları, Nâbî Efendi'nin İstanbul'a Gelişi, Dış Çıkarma, Doğumlar, Vefatlar. Musammatlar bölümünde Nâî'li'nin "giderüz" redifli gazelini tahmis etmiştir. Müseddes şeklinde yazılmış bir tane münacatı ve farklı konularda 11 tane daha müseddesi vardır. Şarkı türünde şiir yazan şair redif tekrarlarını sıkça kullanarak bu türde kullanmıştır. Bir tane Farsça yazılmış şiiri Divan'ında yer almaktadır. Ayrıca farklı nazım şekillerinde yazılmış münacat ve naatları Divan'ın içinde tespit edilmiştir.

Dürrî Ahmed Efendi Divanı, daha önceki yayınlarda bulunmayan şiirleri de ortaya çıkarılarak divan hüviyetinde müstakil olarak çalışılmış ve şiirleri şekil ve içerik olarak incelenmiştir. Genellikle Nâbî tesirinde olan şairin, bir tahmisinde Nâ'îlî'den de etkilendiği

görülmektedir. İrticalen tarih düşürmedeki mahareti ve külfetsiz şiir söylemedeki yeteneği Divan'da açıkça görülmekle beraber diğer nazım şekillerinde ustaca şiirler kaleme almıştır. Dürrî Ahmed Efendi artık sadece tarih düşürmedeki yeteneği ile değil diğer nazım şekillerinde gösterdiği üstün şiir kabiliyetiyle Klasik Türk Edebiyatı'nda yerini alacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdülkadiroğlu, Abdülkerim, Van Meşhurları (1900 Doğumlulara Kadar) ed., Abdülkerim Abdülkadiroğlu, *Van Kütüğü (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)*, Türk Hava Kurumu Matbaası, Ankara 1993, ss. 170-257.
- Aktepe, Münir, “1720-1724 Osmanlı-İran Münâsebetleri ve Silâhşör Kemanî Mustafa Ağa'nın *Revân Fetihnâmesi*”, İ.Ü.E.F. Yayınları, İstanbul 1970.
- Aktepe, Münir, “Dürrî Ahmed Efendi'nin İran Sefareti”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, I/1 (1967, Ekim), ss. 56-60; I/2 (1967, Kasım) ss. 60-63; I/3 (1967, Aralık) ss. 64-66; I/4 (1968, Ocak) ss. 60-62; I/5 (1968, Şubat) ss. 53-56; I/6 (1968, Mart) ss. 82-84.
- Babinger, Franz, *Die Geschichtsschreiber der Osmaen und Ihre Werke*, Leipzig 1927.
- Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1982.
- Bağrıaçık, M. Ziya, *Dürri ve Divanındaki Tarih Manzumeleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 1995.
- Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Bölümü 3409/1.
- Ekinci, Ramazan, Hüseyin Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî, (İnceleme-Tenkitledi Metin)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, Manisa 2011.
- Erdem, Sadık, “Dürri Yek-çeşm ve Gazelleri” *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Ağustos, 1996, 103, ss. 165-204.
- Erdem, Sadık, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraî'sı (İnceleme-Tenkitledi Metin-İndeks-Sözlük)*, AKM Yayınları, Ankara 1994.
- Ergun, S. Nüzhet, “Dürri (Vanlı Ahmed)”, *Türk Şairleri*, İstanbul Matbaası, 1943, c. III.
- Fatîn Davud, (*Hâtimetü'l-Eş'âr*), haz. Ömer Çiftçi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara (e-kitap), (27 Ekim 2018).

- Güzel, Bilal, “*Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa ve “Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-Eş'âr” İsimli Şair Tezkiresi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012.
- Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Mecmua-i Tevârîh*, haz. Vahid Çabuk - Fahri Çelik Derin, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınevi, İstanbul 1985.
- Hammer, Joseph Von, *Osmanlı Tarihi*, çev. Mehmed Ata; haz. Mümin Çevik, Erol Kılıç, Üçdal Hikmet Neşriyat, İstanbul 1992, c. XIV.
- Horata, Osman, “Klasik estetikte hazan rüzgârları: Son Klasik Dönem (1700-1800)” *Türk Edebiyatı Tarihi*, ed. Talat Sait Halman, vd., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, c. II, ss. 437-596.
- İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1999.
- İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, haz. Abdülkerim Abdulkadiroğlu, AKM Yayınları, Ankara 1999.
- Kılıç, Atabey, *Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004.
- Kocatürk, V. Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964.
- Kolektif, *Büyük Türk Klasikleri*, Ötüken-Söğüt Yayınları, İstanbul 1987, c. VII., s.196.
- Kolektif, *Osmanlılar Ansiklopedisi (Yaşamları ve Yapıtlarıyla)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, c. 1, ss. 117.
- Kurnaz, Cemal – Çeltik, Halil, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yayınları, Ankara 2010.
- Mehmed Râşid, *Tarih-i Râşid*, İstanbul Matbaa-i Amire, İstanbul 1282, c. V.
- Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî Osmanlı Ünlüleri*, haz. Nuri Akbayar, İstanbul 1996.
- Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr min Fevâ'idi'l-Eş'âr)*, *İnceleme-Metin-İndeks*, haz. Pervin Çapan, AKM Yayınları, Ankara 2005.
- Oğraş, R., *Esad Mehmed Efendi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şâhidü'l-Müverrihîn Adlı Eserinin Metni*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara (e-kitap). (11.11.2018)
- Sâlim Efendi, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, haz. Adnan İnce, AKM Yayınları, Ankara 2005.

Saraç, M. A. Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul 2003.

Şemseddin Sami, *Kâmûsu'l-A'lâm*, Mihran Matbaası, İstanbul 1889, c. III.

Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ'*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989, c. IV.

Sihhatnâme, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Kitaplığı, No: 826.

Talay, Aydın, "Dürrî Ahmed Efendi", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, c. 10, ss. 34-35.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler-İsimler-Eserler-Terimler), Dergâh Yayınları, İstanbul 1998, c. 1, ss. 60.

Unat, F. Reşid, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1968.

Uzunçarşılı, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1978, 1/IV.

Ürkündağ, Ayhan, *Ahmed Dürrî Efendi'nin İran Seferatnamesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006.

Ünver, İsmail, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, Ankara 1983, c. II, s. 1, ss. 51-89.

Yöntem, Ali Canib, "Dürrî", *Hayat Mecmuası* c. III., s. 69, Ankara ss. 3-4.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Ramazan VURAL
Doğum Yeri - Tarihi	Of - 03.03.1994
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Of Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Antalya, 2016
Tez/ Dönem Projesi Konusu	Dürri Ahmed Efendi Divanı (İnceleme-Metin)
Yabancı Dil	İngilizce
E-Posta	Ramazan_Vural_1461@hotmail.com